

H E L P

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
KLUBA
SV. MIHOVIL

broj 11.
12./2014.

Zbog svjetske krize... Nemam za rizle...

Nema krize u Mihovilaca. S prošlogodišnjih 78 plaćenih članarina sad, pred kraj 2014 evo nas na 162. Novi marljivci planinare, špiljare, penju, bicikliraju, raftaju, a evo i uređuju svoj 11. po redu časopis. Na klupskim sastancima dugo se nabrja gdje je tko bio, po kakvim se vrletima verao, koje smo zemlje posjetili i u kakvim dubinama bili. Gotova je i kuća u Alatima pa se sad tamo i dežura.

Speleolozi ove godine obilježavaju desetu obljetnicu otkrivanja i istraživanja više od 27 kilometara najduljeg našeg Jamskog sustava Kite Gaćešine – Draženove puhaljke dok vrijedni šibenski spašavatelji slave prvu dekadu svog postanka. Među njima je puno novih pripravnika koji su svoja prva znanja tesali na dosadašnjih 12 šibenskih speleoloških škola.

Tako je. I škole su bile redovne; planinarska, špiljarska i nova penjačka, pa eto tako i Helopa, jedanaestog. Kako je Taja jednom napisala: Čitajte ! Uživajte! Podijelite!

Urednički odbor

HRVATSKI PLANINARSKI KLUB SVETI MIHOVIL

Prilaz tvornici 33 – 22000 Šibenik
OIB: 91280208813
žiro račun: 2411006-1100026823
sveti.mihovil.sibenik@gmail.com
www.sv-mihovil.hr

Urednički odbor:
Teo Barišić
Tina Šarić
Antonia Viljac

Grafički urednik:
Luka Bošnjak

Fotografija na nasovnici:
Odesa Gatara

Tiskak:
Tiskara Malenica d.o.o. Šibenik

Naklada:
350 komada

ISSN 1848-3224

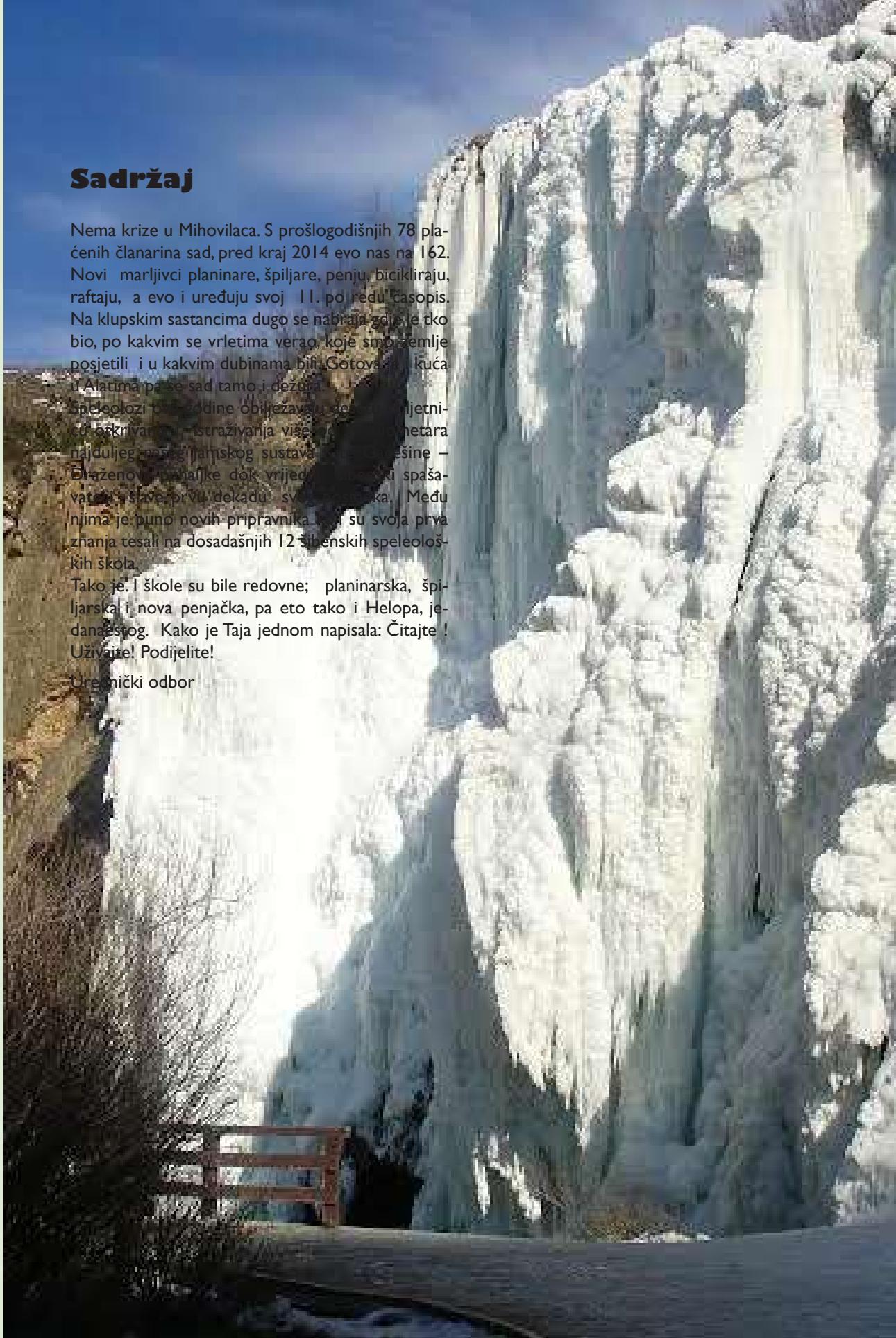
Sadržaj

Nema krize u Mihovilaca. S prošlogodišnjih 78 plaćenih članarina sad, pred kraj 2014 evo nas na 162. Novi marljivci planinare, špiljare, penju, bicikliraju, raftaju, a evo i uređuju svoj 11. po redu časopis. Na klupskim sastancima dugo se nabrja gdje je tko bio, po kakvim se vrletima verao, koje smo zemlje posjetili i u kakvim dubinama bili. Gotova je i kuća u Alatima pa se sad tamo i dežura.

Speleolozi ove godine obilježavaju desetu obljetnicu otkrivanja i istraživanja više od 27 kilometara najduljeg našeg Jamskog sustava Kite Gaćešine – Draženove puhaljke dok vrijedni šibenski spašavatelji slave prvu dekadu svog postanka. Među njima je puno novih pripravnika koji su svoja prva znanja tesali na dosadašnjih 12 šibenskih speleoloških škola.

Tako je. I škole su bile redovne; planinarska, špiljarska i nova penjačka, pa eto tako i Helopa, jedanaestog. Kako je Taja jednom napisala: Čitajte ! Uživajte! Podijelite!

Urednički odbor

Otvorena planinarska kuća 'ALAT' u blizini Šibenika

Branka Ivas

Organizaciju susreta planinara Šibensko-kninske županije ove godine upriličio je HPK „Sv.Mihovil“ iz Šibenika. Tom prilikom, dana 19.10.2014. upriličeno je i svečano otvaranje planinarske kuće „Alat“ u Dubravi kod Šibenika. U otvaranju je sudjelovalo nekoliko društava iz županije kao i dragi gosti iz planinarskih društava Gračaca i Gospića, te predstavnici HGSS-a. Kuća se nalazi u mjestu Alat, jednom od zaseoka Dubrave kod Šibenika, udaljenom 10-ak kilometara od grada Šibenika na nadmorskoj visini od 150 metara. Do kuće je markirana i kružna planinarska staza koja vodi od kuglane na Šubićevcu u Šibeniku preko brda Kamenar i tunela Dumboćica, tik uz crkvicu „Sv.Mihovil“ sjevernom stranom brda Burnjak sa prekrasnim vidicima na grad Šibenik i okolicu, sve do planinarske kuće, a zatim nastavlja kružno mimo kuće južnom stranom brda Burnjak i spaja se sa stazom neposredno prije crkvice „Sv.Mihovil“. Ukupna duljina hoda 3 sata. Do kuće se može doći i automobilom iz Šibenika. Sam objekt, koji je privatno vlasništvo, dan je na posudbu HPK „Sv.Mihovil“, sastoji se od dvije spa-vonice sa po 8 kreveta (ukupno 16 kreveta), ku-patila sa wc-om i tuš kadom, blagavaonice s pot-puno opremljenom kuhinjom i natkrivene terase na kojoj se nalazi i veliki kamin i još jedan sudo-

per. U kući su provedene električne, a također i vodovodne instalacije, pa se koristi pitka voda iz gusterne. Kuća ima još nekoliko terasa i pomoćnih prostorija te veliki uređeni okoliš sa klupicama na kojima planinari mogu pronaći svoj kutak za uživanje u prirodi.

Od ideje do realizacije projekta, obnove i uređenja kuće, nije prošlo dugo. Naime, vrijedni Mihovilci svaki slobodni trenutak proveli su u obnovi i radovima, pa je od rušenja pregradnih zidova, obnove električnih i uvođenje vodovodnih instalacija, farbanja drvenarije i zidova, postavljanja pločica, brušenja i lakiranja parketa, natkrivanja terase, izrade kamina, nabave i obnove namještaja, uređenja prilaznog puta i okoliša i markiranja staze do kuće prošlo nepunih godinu dana. Osim velikog truda i financijskog uloga pojedinaca, financijski su nam u tome uvelike pomogli Grad Šibenik, Šibensko-kninska županija, Turističke zajednice i ostali koji su u našem projektu prepoznali društveno korisne ideje, te im se ovom prilikom svima srdačno zahvaljujemo. Kuća će za planinare biti otvorena po dogовору, a također i organiziran obrok ukoliko postoji potreba i želja...

Nadamo se da će svim dragim planinarima Lijepi Naše planinarska kuća „Alat“ pružiti ugoden smještaj i boravak uz puno veselja i opuštanjućeg planinarskog druženja.

Na Čvrsnicu kroz kanjon Dive Grabovice

Joso Gracin

Legenda nas vraća u 17.stoljeće poslije Krista, u vrijeme dok su Bosnom vladale osmanlije, a govori o hrvatskoj mučenici, prelijepoj mladoj djevojci Divi Grabovčevoj. Mada iz mjesta Rame, sjeverno od Čvrsnice, Diva je po nekim kazivanjima navodno rođena u mjestu Grabovici na istočnoj strani planine. Tamo u blizini rijeke Neretve i danas postoji selo zvano Diva Grabovica, koje je kako priča kaže, po Divi i dobilo ime. Selo je smješteno na samom ulasku u impresivni kanjon što se duboko uvukao u masiv moćne Čvrsnice, a također se naziva Diva Grabovica.

Priča o Divi Grabovčevoj

Hercegovačku planinu Čvrsnicu visoku 2228 metara, nazivaju najvećom planinom od Hrvata. Na njoj postoji čak desetak vrhova koji prelaze visinu od 2000 metara. Izdigla se tridesetak kilometara sjeverno od Mostara, a omeđena je kanjonom Neretve s istoka, kanjonom Drežanke s juga, do-

linom Doljanke od sjevera, te Blidinjim jezerom i Dugim poljem sa zapada. Čvrsnica je nešto drugačija od većine Dinarda. Ona nema prepoznatljivi izraženi hrbat poput ostalih dinarskih planina, već se sastoji od prostrane valovite visoravni gotovo kvadratnog oblika. O planini Čvrsnici i hajducima što su se skrivali po njenim gudurama opjevane su u narodu pjesme, prepričane mnoge legende, ali i stvarni događaji. Najpoznatiji junak kojeg se veže uz Čvrsnicu bio je hajduk Mijat Tomić, poginuo 1657.godine, a tužna priča govori o junačkoj smrti hrabre djevojke Dive Grabovčeve iz Rame, pokopane sjeverno od Blidinjeg jezera, podno Vran planine. Legenda kaže da je Diva, cura iz hrvatskog naroda, bila stasita, nesvakidašnje i čudesne ljepote, u to vrijeme gotovo neprimjerne za jednu seljančku katoličke vjere. Njezin otac Luka Grabovac bio je kmet Arslan-age Zekića iz Rumboka u Ramskoj anahiji. Priča se dogodila negdje oko 1680. godine. Sva nesreća je krenula kad se u Divu i njezinu čudесnu ljepotu zaljubio Tahir-beg Kopčić s Kupresa,

koji nije mogao zamisliti da ne dobije ono što poželi, ali Diva je radije odabrala smrt nego udaju za Turčina. Dva puta ju je Tahir-beg prosio, ali ga je ona odbila. Kad je treći puta došao, Diva se skrila u planini. Tahir-beg ju je ipak pronašao, te je tamo i ubio. Godine 1909. podno Vran planine iskopan je grob za koji se pretpostavilo da je grob Dive Grabovčeve. U grobu je pronađen kostur za koji se utvrdilo da pripada mladoj djevojci staroj između 16 i 18 godina. Od tada je narod počeo hodočasti na njen grob, a svake godine, prve nedelje u mjesecu srpnju, na mjestu pokopa, Divi u čast, održi se velika svetkovina. Tada na mjesto Divinog posljednjeg počivališta dođu i mnoge žene koje ne mogu zatrudnjiti, pa joj se mole da dobiju potomstvo. Smrt Dive Grabovčeve postala je inspiracija i za mnoge pjesnike, književnike i glazbenike.

Noć i jutro na vratima Dive Grabovice

U sumrak smo prošli kroz Mostar, prešli preko mosta na Neretvi, pa nastavili kanjonom u pravcu Jablanice. Tamo gdje se snažna Drežanka ulijeva u Neretvu, ušli smo među surove klisure što ih je rijeka stvorila probivši se u davnoj geološkoj prošlosti kroz masiv slikovitog Prena na istoku, te moćne Čvrsnice na zapadu. Mirna površina rijeke, svijetla na kavezima slatkodovnih ribogojilišta i reflektori na brani hidroelektrane Grabovica, prije lazi preko mostova i toplina mirne jesenje večeri uz rijeku, obojili su dojam našeg dolaska.

Večera uz logorsku vatru i zvuci noći na ulasku u

kanjon Dive Grabovice. Nas četvero, četiri šatora i pun mjesec što se izdigao iznad tamnih obrisa Prena s druge strane Neretve. Svatko od nas, sam u spokojstvu svog platnenog doma, mogao je uživati u mirisu utrnulog vatrišta, te upijati predivnu

energiju planine izmiješanu s tajnama skrivenoga klanca iza nas. Jutro zarobljeno maglom ispunilo je sve doline i kanjone, probudilo nas tiho, gotovo šaptom. Magla se noću prikrala neopaženo, legla na nas, ne dopuštajući jutarnjem suncu da nam otkrije svu ljepotu planine odjednom. Ispred sela Dive Grabovice, zvukovi obavijeni maglom, laveži seoskih pasa, jutarnji glasovi ljudi u neodređenim daljinama i muslimansko groblje skriveno šikarom samo dvadesetak metara od nas. Prošli smo iznad pješčare, stazom kroz šumarke do mjesta gdje smo, spustivši se prema suncem okupanoj bjelini kamenja, ugasili na sivo-bijele oblutke raznih veličina što su u beskrajnim nanosima prekrili čitavo korito nestale rijeke. Umivani zrakama topline, zasljepljeni zlatom jutarnjeg sunca što je razbijalo maglene zavjese, promatrali smo ostatke lebdeće pare što je nestajala otkrivajući nam nestvarnost stijena nacrtanih visoko na nebuh iznad kanjona.

Podno najviše stijene u Hrvata

Nepostojećom stazom preko šljunčanih dina, sve više smo nestajali u prekrasnom masivu ogromne planine, a kanjonu se nije nazirao kraj. Gledajući ispred sebe, nismo mogli odrediti gdje nas vodi. Skretao je lijevo, te postajao sve uži i strmiji. Sve više smo se morali verati i uspinjati uz ogromne kamene blokove što su se tko zna kada otkinuli i srušili sa golemih zidova Čvrsnice. Sitni poput mravi, divili smo se impresivnim, tisuću metara visokim vertikalama iznad nas. Stijena Velikog kuka, kažu da je najveća stijena u Hrvata. Visoka je 1350 metara. Prvi ju je ispenjao daleke 1939. godine, član Alpinističkog Odsjeka HPD-a iz Zagreba, Slavko Brezovečki. Stigavši do planinarskog skloništa ispod stijena do sunca propetih, otišli smo na drugu stranu žlijeba napuniti boce na mjestu gdje se pitka voda preko izglačanih litica cijedila s nedohvatljivih visina. Desno od nas otvorio se tamni prolaz uz strmi klanac zvan Zli potok. Staza koja vodi tamo opasna je. Bilo je smrtnih slučajeva. Bujice, odroni, snijeg ili led, nešto od toga čeka onog koji u krivo vrijeme kreće kroz taj vražji usjek podno najveće stijene Čvrsnice. U bivku, nazvanom Bivak pod Velikim kukom, u njedrima neopisivih gudura, odmorili smo se, te pojeli prvi obrok nakon jutra. Već dugo je vladalo babilje ljetu i dani su bili još vrući. Godilo nam je sjedenje u dubokoj hladovini pod vratolomnim liticama. Nadmorska visina na kojoj smo se nalazili bila je 680 metara. Do planinarskog doma Vilinac čekalo nas je još

1280 metara uspona prema nebuh.

Uz feratu

Na tabli iznad bivka pisalo je: Dalje se ide na osobnu odgovornost. Od te točke obavezna je upotreba kacige i pojasa, te osiguranje s prusikom i karabinerom. U nastavku puta prijeti velika opasnost od kamenja i bujica, a staza je prohodna samo od 01.06. do prvog snijega. Stavili smo na sebe kacige, pojaseve, pupčane vrpce..., pa ušli u stijenu. Iznad nas su se uzdigle neosvojive vertikale. Greškom smo ušlo u žlijeb koji nije vodio nigdje. Po uglađenosti litica zaključimo da nismo prvi koji su tu pogriješili pokušavajući se dohvatiti čvrsnič-

ke visoravni. Oprezno smo se vratili nazad, pa na desnoj strani pronašli metalne ljestve uz stijenu. Sajle i ferate, bile su postavljeni uz vratolomni prolaz prema gornjim rubovima kanjona. Penjanje uz sajle uvijek je zanimljivo. Adrenalin poništiti sav umor i ravnodušnost što se ponekad zna u čovjeku skupiti pri jednoličnom usponu. Na sajlama je sve drugačije. Nakon savladavanja staze u stijeni, na kojoj ni sami nismo znali točno odrediti gdje smo sve prošli, čekao nas je monotoni strmi uspon kroz šumu. Izašavši na gornji plato Čvrsnice primijetih kako se dan približio kraju. Snimajući u sumraku, ostao sam zadnji. Anči, Julija i Tina bile su negdje ispred mene. Zbog valovitosti terena ni-

sam ih više mogao vidjeti. Probijajući se kroz klekovinu, uhvatila me je i noć. U jednom trenutku, skrenuo sam sa staze. Kružeći u mraku, pretražujući okoliš, ipak sam je pronašao. Ne znajući što je sa mnom, Anči mi je negdje podno doma došla u susret. Planinarski dom Vilinac, nalazi se na visini od 1961 m. Sagrađen je daleke 1939. godine, a po-dignuli su ga članovi sarajevske podružnice HPD Bjelašnica i to je najviša planinarska kuća u povijesti hrvatskog planinarstva. Uništena je za vrijeme rata u Bosni 90-tih godina. Današnji dom je novi dom, obnovljan od 2006. do 2010. godine i sada je u rukama PSD Vilinac iz Jablanice. Kad nakon mnogih sati uspona skineš teški ruksak s umornih

leđa, onda sve krene po planinarskom redoslijedu. Prvo za okrjeput popiješ hladnu pivu, pa popričaš s ljudima, pa popiješ još jednu hladnu pivu, a onda se uhvatiš većere. Nakon toga se nastaviš družiti uz još pokoju hladnu pivu ili čašu dobrog vina. U domu je, uz domara Sabu iz Jablanice i tri planinara iz Sarajeva, bila i veća grupa slavonskih planinara.

Proći kroz Hajdučka vrata

Sunčano jutro obasjalo je čitavu valovitu visoravan Čvrsnice, te bacilo zlatne zrake prema jugozapadu sve do najvišeg vrha, Pločna(2228m). Jutarnji čaj, pozdrav sa Sabom i pravac prema sjeveroistoku. Odlučili smo ne popeti ni jedan vrh na toj moćnoj planini. Umjesto uspona na Veliki Vilinac, (2116 m) skrenuli smo desno na vidikovac, do ruba osunčanog bezdana odakle je pukao čudesni prizor Velikog kuka, Mezića kuka i tisuću metara pod nama, dolinu Dive Grabovice ispunjene slojevima gусте jutarnje magle. Prošli smo pokraj mirne površine okruglog jezera Crvenjak, a onda ugledali još jedno čudo prirode, Hajdučka vrata. Taj kameni prsten, nastao erozijom tla, pravi je simbol Čvrsnice.Ta nestvarna hercegovačka vrata ugledali smo na visini od 2000 metara, a legenda kaže: "Tko prođe kroz Hajdučka vrata ni mač ga posjeći ne može", pa smo prošli i mi. Beskrajno sruštanje niz gole strme padine, silazak kroz nepregledne vrleti, šume i gudure, povratak kojem kao da nije bilo kraja. Ručak ukrašen požutjelim lišćem ispred kolibe Tise (1380m), na mjestu kao iz bajke. Na drugoj strani uzvišenja, s otpalim lišćem

stopio se najopasniji stvor Dinarida, ogromni poskok kakvog nikada do tada nisam video. Nastavak sruštanja, mjesto za odmor, lovačka kuća na travnatoj visoravni Žlijeb, zadivljujući vidikovci s kojih pucaju pogledi u dubinu kanjona, na stijene Velikog i Mezića kuka na drugoj strani. Na nepresušnim šumskim izvorima, zalijevali smo žedna grla planinskom vodom. Korak po korak, kroz šume i šumarke spustili smo se u dolinu, pa ugledali stare kuće Dive Grabovice.Sve drugo ostalo je za nema, i gudure, i vrleti, i legende o hajducima, i ona davna priča o Divi Grabovčevoj.A da našoj priči još ne bude kraj, na povratku svratismo u Mostar, da bacimo pogled sa staroga Hajrudinova mosta dolje na nemirnu površinu Neretve, pa napravimo dir kroz prelijepu čaršiju i na lijevoj obali sjednemo u Rote na hercegovačke čevape.

POKRET PLANINARI

PUTEM PRESAHLOG POTOKA-
PRATIMO PROLAZ PRITOKE
POSVUDA PRIZORI PREKRASNI:
PJEVAJU PTICE;
PAUCI PLETU PAUČINU;
POSAKRIVANI POSKOCI
POČIVAJU POKRAJ PUTA;
POBEGLI PRESTRAVLJENI PUNOGLAVCI
PRED POVORKOM PLANINARA.
POMNO PRESKAČEMO PREPREKE
PONEKE PREPLIVAVAMO
POSKAKUJEMO PA PENJEMO
PONEKAD PROLAZIMO PROVLAČENJEM
PONEKAD PUZANJEM.
PUTEM PRIČAMO
PONEKI PJEVUŠE.
PUČINA PODNE.

POD PLITKOM PEĆINOM PRISMOK
PA PREDAH.
POTOM PONOVNO POKRET.
PRATIMO POTOČNI PUT.
PROŠLO PET.
PONEKI POMALO POSUSTAJU.
POLUMJESEC POKAZUJE
PRIMICANJE PREDVEČERJA.
PRISTIGOSMO.

PRI POVRTAKU POSTAJA.
PIJEMO PROHLAĐENO PIVO.
PRIJA.
PRIČAMO.
PLANIRAMO PONOVNE POHODE
PLANINAMA...
POZDRAV PLANINARI.

PUT PROŠLA PA PREPRIČALA PLANINARSKA
POČETNICA. POTPISE POKLADNIM PSEUDONIMOM -
PETRA PEAK

Zimski uspon na Dinaru 28. 12. 2013.

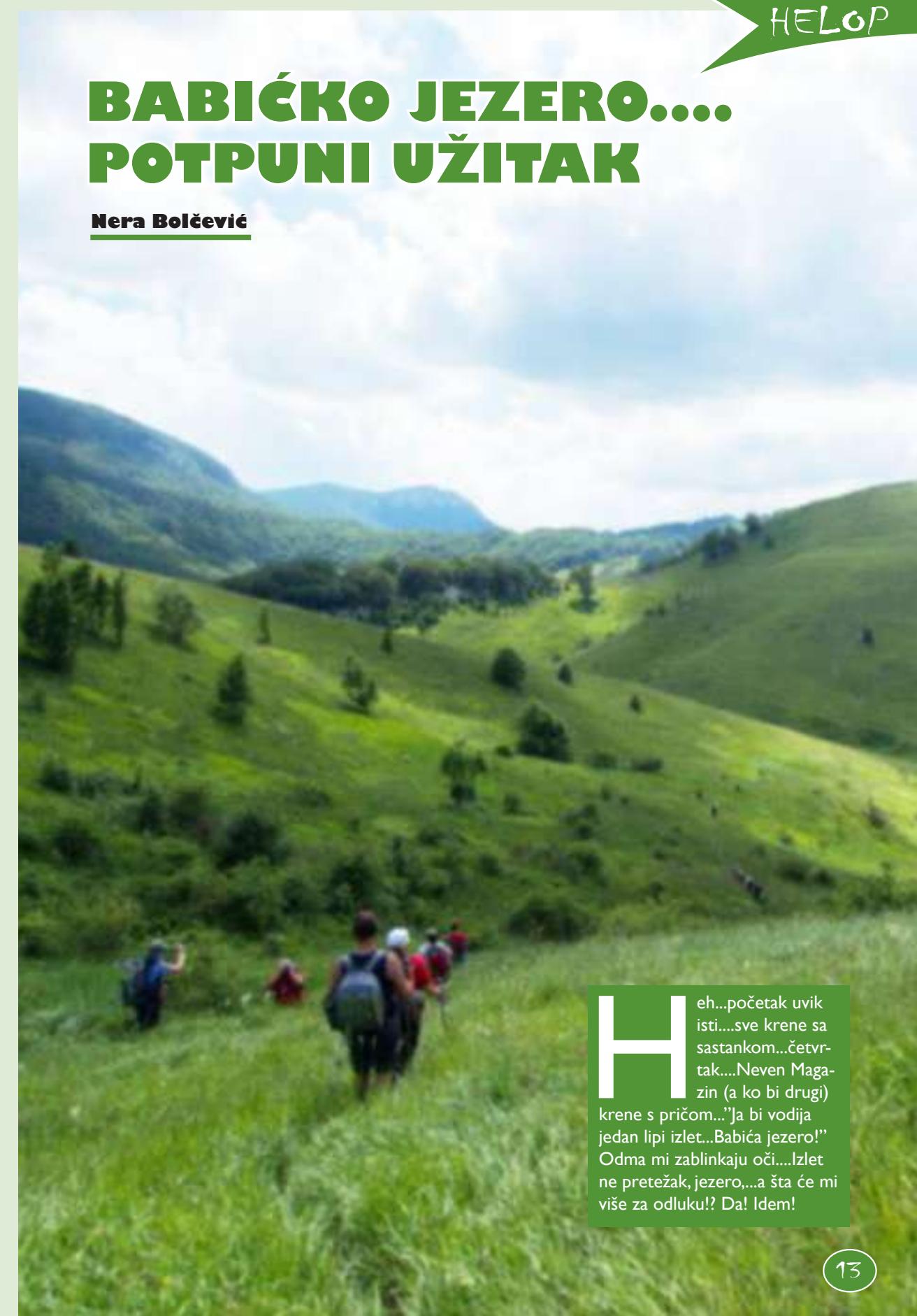
Marica Berić

Veselo društvo od 34 člana uputilo se tog divnog sunčanog zimskog jutra u 6 sati prema Kninu, gdje se popila i jutarnja kava. Kolona auta skrenula je na cestu prema Slavićima, pa makadamom do Podića, oda-kle je kombi prebacivao članove do početka tzv. „jogurt staze“. Puni dobre energije, prekontrolirali smo opremu, jer je Mate inzistirao da se ne ide bez dereza – ipak se pri vrhu u tzv. kuloaru mogao očekivati i led. Metlom je proglašena „teta“, a kolonu su poveli najiskusniji i najbrži – Mate, Neven, Tome... Tako brojna družina krenula je na ne previše strm, ali konstantan uspon od oko 3 h i 30 min. lako smo očekivali puno snijega već u nižem dijelu planine, iznimno topla go-dina učinila je svoje, pa smo na snijeg naišli tek na zadnjoj trećini uspona. Kontrast čiste bjeline, zimzelena i blistavo plavog neba svima nam je oduzimao dah i mamio osmijeh. Niti u čuvenom „kuloaru“ pred vrh leda nije bilo, ali je nanos snijega bio nešto deblji, pa je dio članova ipak stavio dereze. Međutim, uspon je bio neočekivano lagan jer je bilo toplo i bez vjetra, a snijeg prhak, te je samo trebalo gaziti u već utabane tragove onih koji su krenuli prvi. Na vrhu se druženje nastavilo uz marendu, šampanjac i poduzi foto-session... nikome se nije žurilo natrag jer je čak i na vrhu, po iznimno lijepom vremenu, bilo savršeno ugodno. Ali kako je zimi dan ipak kratak, trebalo je krenuti natrag. Povratak je bio prekrasna šetnja, po snijegu, pa kroz šumu, pa preko čistina s bajkovitim vidicima. A na povratku, vozili smo prema Kninu uz izvor Krke – kako se kaže: još malo šećera za kraj prekrasnog dana

BABIĆKO JEZERO.... POTPUNI UŽITAK

Nera Bolčević

H eh...početak uvik isti...sve krene sa sastankom...četvrtak....Neven Magazin (a ko bi drugi) krene s pričom..."Ja bi vodija jedan lipi izlet...Babića jezero!" Odma mi zablalinkaju oči....Izlet ne pretežak, jezero,...a šta će mi više za odluku!? Da! Idem!

Okupljanje u 7 sati ispred bazena u Crnici. Nas 23-oje

...kombi i četiri auta. Po običaju kava....i nakon toga pravac odredište. Cestom koja vodi prema Kninu i Gračacu vozimo se sve do mjesta Otrić (Zrmanja) gdje skrećemo desno kod željezničkog nadvožnjaka na bili put koji vodi prema vjetroelektranama. Iako poprilično loš makadam sva su vozila uspješno prošla i nakon nekoliko kilometara skrenuli smo opet u desno prema Ljubinoj poljani gdje smo se parkirali.

Nakon kratkih priprema laganim korakom tragom defendra krenuli smo već spomenutom Ljubinom poljanom. S desne strane uzdizao se Poštak (ah taj izlet koji nikad neću zaboravit a o tom nekom drugom prilikom). Hodajući tako u koloni nepravilnog odstojanja slušam priču dvoje kolega iza sebe (zapravo monolog jedne/og) i odlučim ipak prepustiti svoja osjetila prirodi koja nas je okruživala. Preplavile su me boje svih tih sitnih cvjetova koji kao da su se međusobno natjecali koji će se više istaknuti. Kako je čudno pametna ta priroda, posloži sve baš kako treba! Po travi koja je dosezala koljena koračala sam (još uvijek) lakin korakom i uživala u mirisima netom ugaženog bilja. Udisala sam duboko i presustila se svojim mislima... "PAZI!" - naglo me prekine glas kolegice koja je

hodala ispred mene.

Šta je bilo? -svi smo se zapitali.

"Poskok! Polako...tamo, smotan je...probudili smo ga..." Zastala sam na trenutak jer mi je to bio prvi put od kad planinarim sresti Njegovo veličanstvo. Pričekala sam još koju sekundu, a onda polako i oprezno gazila promatraljući oko sebe ne bih li ga slučajno ugazila. I da, spazim ga sa svoje desne strane kako polako odmiče od nas! Hvala što si mi se pokazao, a još više hvala što si se maknuo!

Nastavljamo tako sve do prvog brdašca gdje smo se pitali (jer je staza nemarkirana) kuda je bolje podnožjem ili ipak hrptom!? Odabrali smo sredinu čini se nimalo pametno jer smo gazili ukoso (nije bilo puteljka). Noge su se pitale di su gojze, a gojze di su noge. Srećom nije dugo potrajalo i napisljetu smo se ipak popeli do vrha proplanka s kojeg se pružao predivan pogled na zelena brdašca koja smo u tren oka prošli

i došli do šumovitog dijela kojim smo se spuštali. Hlad i mekano lišće na tlu pružali su užitak i odmor za noge... (činilo mi se ipak puno bolja verzija sruštanja od prošlogodišnjeg sipara...doduše... kako za koga!?) Kotrljajući se tako na svakom mjestu gdje se imalo otvarao pogled iščekivala sam jezero. U mislima mi je prošlo - sve ovo triba posli ispenjat... al šta je to za mene? ..pih...

Nakon otprilike nekih pola sata (a možda i više)

hoda prvi dio ekipe već ga je ugledao, a ja sam sva znatiželjna potrčala... I da, bio je to pogled na govo savršen krug plavozelene boje obasjan sunčevim zrakama okružen zelenilom! Predivno! Mislim da će se okupati, prvi put u jezeru! O da! To će biti baš TO jezero!!!

Nakon kratkog fotosession-a spustila sam se do samog jezera gdje su se već neki smjestili, spustili svoje ruksake i odlučili prizalogajit. Iako gladna, ipak sam odlučila prethodno se osvježit u malo hladnoj bistroj vodi. Kupaći i gojze (spoj za pet) i malo hrabrosti....hop! Na glavu! (bez gojza) Brrrrrr... al predobar osjećaj... pogled oko sebe..divota.... Ubrzo su mi se pridružili i još neke kolege i kolegice. Preplivali smo na drugu stranu i vratili se natrag. Tako osvježena mogla sam marendat i uživat na suncu!

Dok sam se tako izležavala i blezgarila s nekolicom ekipe, ostali su odlučili napraviti dir do sela Babići nedaleko od jezera.

Nakon njihovog povratka ruksake na leđa i krećemo natrag, dijelom kroz poznatu šumu, a onda malo istraživanja. Naravno da nismo išli baš istim putem! Dok smo se kretali prema jezeru vidjeli smo puteljak kojim smo se namjeravali vratiti. No kako bi to bilo da se nismo malo više prošetali-malo gori malo doli uz nekoliko stajanja od desetak minuta!? Poštak je uvik bija na istom mistu (sva sriča) pa sam se prema njemu i orientirala (iako su naši iskusni vodiči u svakom trenu znali

di triba ić). Umorna ali ispunjena uz čakulu polako dolazim do polazišne točke izleta. Pobacali se svi oko kombija... Oslobođila sam noge iz teških gojza i uletila u japanke....ahhhh...meni olakšanje, a drugima... kako je...!

Ajmo ljudi dosta je bilo! Ukrcajte se! Krećemo! Kao da se ne zna-moralo se stat na kavu, pivu, sok... Neki su i oglađnili čuteći miris netom pečene jarevine.... Dobar tek!

Do sljedeće avanture, koju željno iščekujem, lijep pozdrav!!!

P.S. "Babičko jezero se nalazi između planina Poštak u RH i Illice u BiH. Teritorijalno pripada Hrvatskoj, a od granice sa BiH je udaljeno tek koji kilometar. Do jezera se može doći iz više pravaca. Najlakše je doći automobilom iz pravca Strmice (Knin), ili od Gračaca ili Srba, pri čemu treba prelaziti međunarodnu granicu."

SURDUP

KROZ MUHE I POSKOKE

Mio Kozic

Zadnje ljetne nedjelje u cik zore probudila me grmljavina i zvuk kišnih kapi koje su nemilice tukle ispod moga prozora. Nije to bio dobar znak za izlet koji se spremao toga dana, ali nije bio ni obeshrabrujući toliko da bi se okrenuo na drugu stranu, zamotao se u deku i nastavio spavati dalje. Znao sam da tako izuzetno povećavam šanse potratiti dan besposleno, a to nikada nisam volio. Još od sinoć u hodniku pokraj ulaznih vrata na podu čući ruksak sa nešto vode i hrane, par komada odjeće, dugačkim konopom i mačetom zadjenutom na vrhu. Pokraj njega gojerice razvezanih špiga koje leže po pločicama i čarape prebačene preko gležnjeva. U glavi, naravno, sve je posloženo za krenuti u još jednu novu avanturu. A zbog sinoćne vremenske prognoze koja nije bila naklonjena cijelodnevnom boravku u divljini, te se ujutro i potvrdila obilnim pljuskom, zvonio mi je mobilni nekoliko puta. Neodlučni zovu i pitaju „dali se ide sutra“, „šta ćemo“ i sl. Bilo je čak i onih koji su me zvali da ja odučim za njih dali će oni ići. Naravno da je to preteško presudit u tuđe ime pa se nisam ni upuštao u to. Rekoh im svima isto „kako je dogovoren, polazak je u 7h na starom mjestu, ako budu tamo idu, u suprotnom ne“. Tako se i okupila grupa onih koji nisu dvojili oko

toga, te se nas devet uputilo prema Kninu i Surdupu. Kišno jutro mnoge je odvratilo od izleta tako da smo u polovičnom broju krenuli u akciju. Oblaci su nas pratili cijelim putem, ali kao pravi optimisti pored uobičajene opreme za kišu svi smo imali i sunčane naočale negdje u džepu. Par kapi kiše do Knina orosilo nam je aute. Uobičajena stanka za kavu i zadnja kupovina prije odlaska iz civilizacije. Sveži kruh u rancu i hitamo dalje. Cestom prema Strmici, nakon deset kilometara vožnji je kraj. Parkiramo se pokraj ceste na livadi zarasu u metar visoku travu pa krećemo. Opet kiša prijeti, oblačimo kabalice i vedra duha kročimo šumskim putem uz nabujali potok. Zadnji je dan ljeta, a i to je ljeto, a unatoč što smo na obroncima najviše planine u Hrvatskoj, oblačnom nebu i ranom jutru, nama je vruće. Nakon par minuta svi smo mokri, ne zbog kiše nego zbog nas samih. Kiša pada, ali hodajući uzbrdo kroz gustu šumu ona ne dopire do nas, tek je možemo čuti kako u savršenoj tišini, koju remete naši povici i šljapkanje cipela, šapuće po lišću iznad naših glava. Potok nam nekoliko puta prijeći prolaz jer ga put presijeca pa kroz vodu preko kamenja skakućemo sve dublje u zagrljaj planine. Onako u hodu krijepimo se slasnim kupinama kojih ima na dohvati ruke gdje god pogledamo.

- Nakon nešto više od sata hoda izlazimo na pro-

stranu visoravan obrubljenu s mnogim zelenim brežuljcima i Surdupskom stijenom na desnoj strani cijelom dužinom. Oblaci nas i dalje prate visoko na nebuh a izmaglica se zavlaci nisko ispod vrhova i na trenutke nam zaklanja pogled. Sad je vrijeme za konkretan uspon jer sve ovo dosad je bilo taman za dobro ugrijavanje. Valja nam se popeti na vrh i pogledom tražiti najbezbojniju rutu. Kako to često biva, iz podnožja sve se čini lako i dohvatljivo a u samoj izvedbi ipak je to puno teže. Tako je bilo i sada. Poučenim prošlogodišnjim iskustvom, na istom mjestu kad smo birali put pa nam se učinilo da smo izabrali prestrmi, ovaj put biramo nešto duži ali polegnutiji u nadi da je to bolji odabir.

- Tako smo i krenuli kroz visoku travu i prvo žbunje te ušli u šumu. I zaista, izvedba se opet pokazala teškom jer se penjemo kroz mokru travu i vlažno otpalo lišće, kroz trnovite povijuše koje se hvataju za odjeću i blato pod nogama. Gusta stabla kroz koja klizi magla otežavaju nam orientaciju i jedino što je sigurno je da moramo ići prema gore.

va što je po klizavoj podlozi dosta zahtjevno. I kao da ni to nije dovoljno, cijelim putem prate nas rojevi muha koje zuje oko glave i smetaju, a čim se zaustavim bar ih je 20 na meni. Rado bih otpočinuo, ali muhe su nemilosrdne i moram dalje. Dugačka kolona šarenih ruksaka vijuga kroz vlažnu divljinu i malo po malo bližimo se vrhu. Nismo mogli znati gdje smo jer je vidljivost bila nikakva pa kad smo konačno stigli na ravni dio, s rezervom smo se tješili da smo obavili najstrmiji uspon da se ne razočaramo kad ugledamo možda još nešto iznad nas, ali nije bilo potrebe. I kao čarobnim štapićem, ili našom autosugestijom, ili je to - kako neki vjeruju - učinio Bog sa visina, nebo se zaplavilo, oblaci su se razišli i napravili veliku rupu i prolaz sunčevim zrakama do naših mokrih tijela. Duboko ispod nas prostrla se zelena udolina s ponekim crvenim krovovima kuća raštrkanim u okolnim selima. Pogled puca na sve strane svima za nagradu i trud koji smo učinili. Sada slijedi ono najbolje, odmor na vrhu - koji bi

Mnoga od njih su trula i suha, ili nagorena, tako da nisu neka pomoći pri usponu da bi se za njih hvatali rukama. Na trenutak izbijamo na malu čistinu na kosini i gledamo polje ispod nas. Sve je zastrto bijelim oblačcima koji putuju bez vjetra, onako lijeno bez volje da igdje dođu. Iz daljine se čuje potmula tutnjava koja kao da nas drži budnima i kaže „niste se još izvukli“. Uspon je konstantan, nema ni metra polegnutog terena za kratki odmor pa su noge na ispitu izdržljivosti. Kako god, da se zaustavim ili hodam, uvjek su mi stopala pod nekim oštrim kutem što je nakon sat i pol hoda bilo dosta naporno. Odoka procjenjujem da je nagib oko 60 stupnje-

inače bio neugodan u magli jer su nam majice znojne i svi smo umorni. Širimo deke po debeloj travi, uživamo na topлом suncu uz delicije iz ruksaka koje na ovakvom mjestu jako prijaju. Jedino što nije nama po guštu su i dalje rojevi muha koje su nas zaskočile, ali nemamo volje ni snage braniti se od njih. Dan polako odmiče, već je dva sata popodne, trebamo poći dalje jer nas čeka još obaveza do kuće. Sada po ravnom vrhu lako napredujemo prema kraju stijene, prema Samogradu koji je izronio iz magle pa nam je dobar orientir. U slalomu kroz jele po mekanom tepihu debele trave koja sada lijeći umorna stopala, idemo za suncem koje je već

u silaznoj putanji na zapadu. Svuda oko nas svjetlucaju na suncu veliki bijeli klobuci jestivih gljiva koje beremo i spremamo u ruksake. Dinara krije mnoga iznenađenja pa nas je tako već po drugi put danas na vlažnom tlu iznenadio Poskok sklupčan upravo na našoj stazi pa ga igrom slučaja nismo nagazili ili... su to oni razlozi već spomenuti. Poštujemo prirodu i njega, opasnu šarenu spiralu, pa ga zaobilazimo i ostavljamo u miru. Izbijamo na proplanak između dvije šume gdje možemo dobro vidjeti put koji nas čeka prema našim autima. Naravno, opet iz daljine pravimo plan kako što lakše dolje, ali izvedba... he he... lako je pričati (i sad čitati). Potok Rakova voda, uz koji smo se penjali šumskim putem, teče od same asfaltne ceste Knin – Strmica do podnožja stijene kojoj smo sad na vrhu i vidi se cijeli. Ovdje pri samom kraju svoga toka (tj. početka) grana se na dva dijela podjednake dužine između kojih je stepenasta stijena obrasla travom i rijetkom šumom sa dosta stabala koja su suha ili nagorijela kao i na usponu što je ovdje daleko nezgodnije jer ih ima polegnutih po podu pa otežavaju hodanje, a prilikom oslanjanja na njih velika je šansa da se slome što na velikom nagibu visoko iznad potoka nije sretna okolnost. Zato polako, metar po metar hodamo niz strmine, prekoračujemo debla puna mravi i hvatamo se lagano tek za zeleno grmlje koje izgleda nešto sigurnijom pomoći. Na ovom dijelu zaista se ne može i ne smije žuriti jer se u tih novih sat i pol silaska zaista krije mnogo opasnosti. Na dva mesta potreban je konop jer su stijene niz koje se spuštamo lomljive i nikako ne preporučujem oslanjati se na to da će izdržati ruku niz koju visi tijelo. U tom slučaju odlama se komad što je sigurna karta za brz silazak i ako imate sreće samo teške ozljede. Zato se krećemo pažljivo uz upotrebu konopa i primjenu svih znanja stečenih na planinarskoj školi i dosadašnjih iskustava kroz godine. Disciplina i ozbiljnost su bitne pa se i poštuju. Opet pate noge zbog identično nagnutog terena, ovaj put bez muha, ali smo umorni pa je to otežavajući detalj.

I potrajalo je dugo, ali stigli smo do suhog korita potoka. Za zadnju etapu spuštanja bacili smo konop cijelom dužinom da skratimo vrijeme povratka. Uzvodno, oba kraka kanjona imaju vodu koja u desnom kraku dolazi iz velike visine kroz rupu u stjeni, a lijevi krak se napaja iznad uskog kamenog procjepa, ali voda odmah ponire i javlja se par stotina metara niže na površini. Svakako je za preporuku vidjeti oba ta fenomena. Prvi slap je na 5 minuta hoda uzvodno, a drugi, procjep, od mjeseta gdje se spajaju potoci uzvodno tek minutu hoda.

Sretni što smo konačno na ravnom, zastajemo par minuta, ali dan je blizu kraja, kanjon je već u sjeni i moramo poći. Zaustavljamo se još jednom kod račve potoka pa na pet minuta odlazimo do kamenog hodnika, procjepa uskog i dugog, kojeg je izdubila voda sa slapom na kraju. Svakako preporuka za posjetiti i slikati se.

Sad nam se čini da smo odradili skoro sve od zahtjevnijih zadataka za danas i rutinski odradujemo dionicu niz potok nazad na šumske put koji smo još jutros napustili. Ali, opreza nikad dosta jer još jedan Poskok na našoj stazi leži opružen u travi. Pažljivo ga fotografiramo, a on, valjda sramežljiv ili bez ambicija za popularnošću, klizi u gustiš i odlazi svojim putem. Još koji minut i eto nas na izlokanoj šumskoj cesti. Kupine nas opet čekaju pa ih grickamo u hodu prema autima. Odavno nam je postalo svježe vode u bocama pa sada koristimo priliku i punimo ih vodom iz potoka koji nam pod nogama iz dubine zemlje ponovo izlazi na svjetlo dana. I na samom kraju, zadnjih pet minuta, ponovo kapi sa visina, iste one koje su nas pozdravile u dolasku. Sada nas miluju i pozdravljaju na odlasku... Surđup nas je primio, počastio svojim ljepotama i sad u smiraj dana kaže „dođite mi opet“. Tako će sigurno i biti. Vratiti ćemo se...

Imam još dva savjeta budućim posjetiocima ovog dijela Dinare: 1. Paziti na Poskoke, ima ih... 2. Pri usponu, a naročito silasku, ne smetnuti sa uma da su stijene i kamen trošni...

Ugodnu vam zabavu želim.

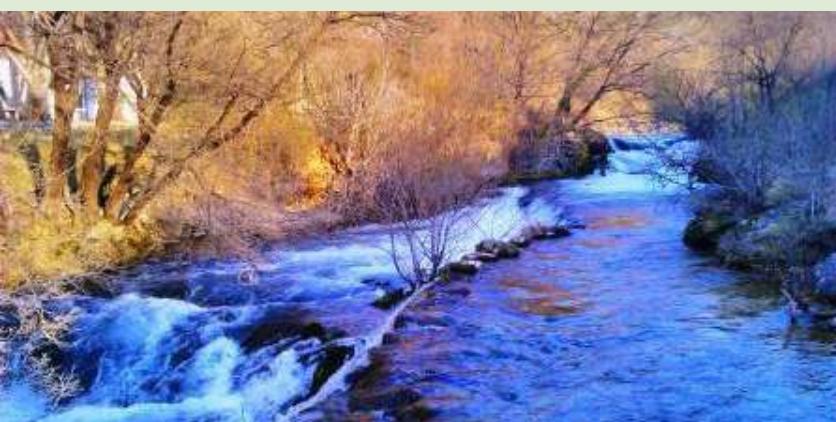
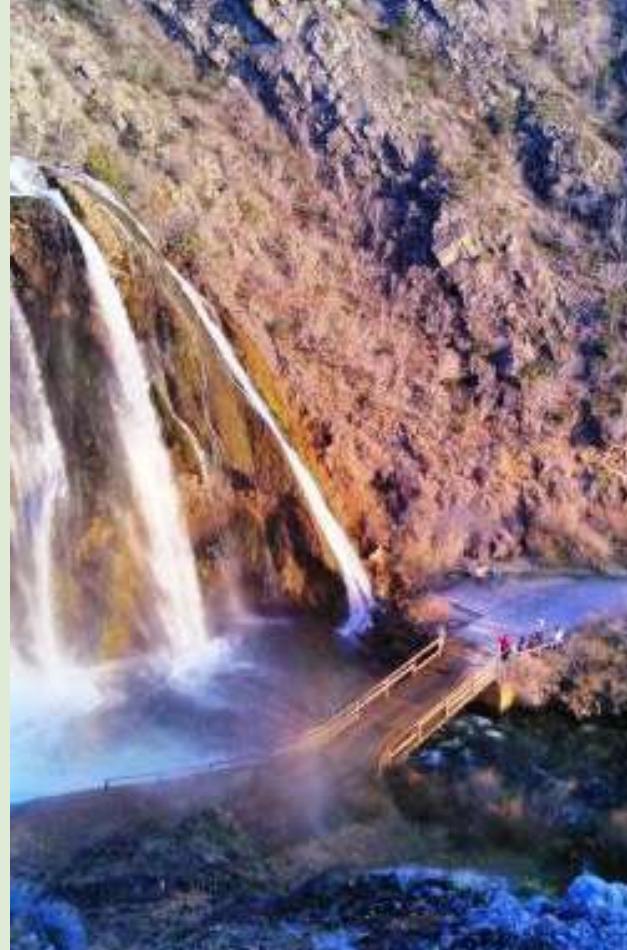

BADANJ - DINARA ili KAKO SAM POČELA PLANINARITI

Josipa Huljev

Otkad znam za sebe nešto me vuklo u brda. U prirodi sam se osjećala svoja na svome, a s nadmorskom visinom osjećaj spokoja je rastao. Tako je bio slučaj da sam taj dan brala šparoge negdje bogu iza leđa, kad me nazvao Tomislav Kokić i pitao želim li ići sutra na Badanj. „Tomislave, kako ču?!... Nemam ni gojzerice!... Mogu li ja to?...“ – Sto milijuna pitanja, na koja je on odgovorio: „Imaš te patike za šparoge! Biti će super! Ajde!“ I tu je vrag odnio šalu! Nazvala sam prijateljicu Ursulu i krenilo se. Dogovor je bio kod bazena u 7.00. Prognoza odlična, ekipa spremna, veseli ljudi, Ursula i ja poznajemo samo Valentinu i Tomislava. Vozimo prema Kninu, staje se na kavu, svi su srdačni prema nama dvijema, ali opet svi nabrijani kao da su im misli već na Dinari. Ursula i ja upijamo svaku riječ da nam slučajno ne promakne nešto bitno. Nakon kave vozimo prema Kijevu, skretanje prema selu Slavići, pa dalje makadamom nekih 10- tak km do stare škole u zaseoku Mirkovići. E sad, ekipa vadi opremu, obuvaju se gojzerice, štapi se namještaju, ruksaci kao brdo. Vau! Izgleđaju profesionalno, a mi, onako amaterski, patikice

za šetnjicu po parku. Odatle se kreće putem neki kilometar dok nismo ugledali markiranu stazu (markacija, eee sad znamo šta je to o čemu su pričali). Uspon je blag u početku, hodamo kroz grab, sve gledam i sve upijam, pratim ekipu. Krajolik se mijenja, šuma postaje gušća, stabla raznolika. Doista srušenih stabala prijeći nam put. E, tu pravim prvu grešku, trudim se uhvatiti korak sa „odlikušima“. Neuka u svemu tome, općinjena krajolikom, ne znam bi li gledala, disala, pratila stazu... Oni na početku su junački zagazili. Ajme, i mozak mi se zamrači! Iskusni i dobri vodič Kokić, drži nas dvije amaterke na oku i govori mi da pojedem nešto slatkoga. Nakon dva zalogaja, dolazim sebi i nastavljam uspon koji je sad već strmiji, ali kriza je prošla. Izlazimo na čistinu, sunce sjaja, plašt od šafrana prekriva obronak. Odjednom nam se otvori pogled na dolinu, koja je, doduše još suha, ali svakako predivna, a iza nje gusta bukova šuma. Tu smo malo pogubili markaciju, ali ubrzo su se snašli i prateći stazu ušli smo u šumu. Ja fascinirana!!! Doslovno bez riječi! Visoka, ali stvarno visoka stabla bukve (imajte na umu da sam odrasla na kršu i da su jasen i murva stabla mog djetinjstva), između kojih sunce bacu mističnu zavjesu na sti-

jene u potpunosti prekrivene pokrovom od mješavine mahovine. Očekujem samo vile da bajkovita slika bude potpuna. Nakon 2 sata hoda došli smo do planinarskog doma Brezovica. Tu se vadi jelo i piće. Odmor i opuštanje. Dijelu ekipе ovo je cilj, a dio nas nastavlja na Badanj. Makadamskim putem kroz dolinu gdje vidimo par nastambi (pretpostavljajući pastirskih), dolazimo podno Badnja i kroz krš se uspinjemo. Pri vrhu su stijene malo zafranije, ali uz malo pažnje nikakav problem. I, tu sam! Gotovo! Dogodila se ljubav, rekla bi Lea Dekleva!

Moj prvi vrh – Badanj 1281 m. Dan je predivan i sunčan, a pogled oduzima dah. Slikavanje i ples. Da, da, ples! Snima se planinarski Happy. Prilikom silaska ne slijedimo markacije nego podno Badnja skrećemo desno da skratimo put, te nakon nekog vremena izbijamo na označenu stazu. Do dna dolazimo, sad već poznatom stazom. Ukravcanje u aute i vožnja u smjeru Knina, ali ovaj put starom makadamskom cestom duž rijeke Krčić, gdje nam se otvaraju prizori brzaca, livada i mlinova. Stajemo pokraj jednog starog mlini, još par fotografija i idemo dalje. Opet prizor! Slap Krčić, stajanje i fotografiranje. Nakon svega, kažu, tradicionalna piva u kafiću Dvori. Sjedim, pijem, razgovaram, a u transu sam od svega. U svom dojmu ne mogu razdvojiti šumu, planinu, zrak, rijeku, brzace i ljudе koje sam taj dan upoznala, shvativši tek kasnije da je to jedna čvrsta cjelina koja čini planinarjenje savršenim iskustvom. Krećem u planinarsku školu! - Odluka je pala.

V. Opća planinarska škola

Nikolina Cukrov

Uf uf uf, di početi? Kako, šta reći, kome se obratiti? Aaaaa! Previše pitanja. Ajmo redom. Čim san se preselila iz Zagreba na Srimu, prvo šta san pomislila bilo je da se moran i želin upisati u planinarski klub u Šibeniku. I tako san mislila i nisan poduzimala ništa. Sve do jednog dana. Šalje meni prija Marina link za upis u Opću planinarsku školu u HPK sv. Mihovil u Šibeniku, počinje u četvrtom mjesecu, završava u šestom, bla bla bla... I tako je sve počelo. Kugla se počela kotrljati. Došlo nas par prijateljica na zakazani datum u klub, platile sve šta smo trebale platiti i tako je naša planinarska avantura započela. S početkom od 22.4.2014. i službenim završetkom 3.6.2014., svaki utorak smo u prostorijama kluba imali predavanja koja su trajala i trajala, razni predavači su se izminili - od Tea Barišića, Jose Gracina, Damira Trokića, Tatjane Bračanov, Marice Mihaljević... do našeg „razrednika“ Moše. Na prvo predavanje je doša povelik broj ljudi - školaraca, a već sa sljede-

ćim predavanjem, broj se malo smanjija. Bilo nas je i muških i ženskih, i mlađih i starijih, i iskusnih i neiskusnih, i poznatih i nepoznatih. Svi su imali svoje razloge zašto su tu. Sićan se da je bilo raznih komentara, tračanja, razmišljanja... mmm, ovaj je zgodan / a šta misliš jesu li oni skupa / e, ovaj je malo strog / a kog boga ovaj ode radi – red rad i disciplina – čini se da je zaluta / jel ona normalna – pa se šminka u planinama... i tako... svako se nešto pita za nekog drugog. Momir Ka rabuva, zvani Mošo, je bija naš voditelj škole a ujedno i anđeo čuvan svih nas planinara školaraca. Mošo nam je iz tjedna u tjedan sla mejlove sa svim uputama i planovima, mi smo se na te mejlove redovito smijali ko luđaci... jerbo... čovik stvarno zna pisati i turbo je humorističan, iz njega samo izlazi a ti dok čitaš samo se smiješ. Bez imalo preuvečavanja. Hahaha, sićan se da nam je prvo predavanje trajalo od 7 navečer pa sve do ponoći, znan da san ispalila na mozak tu večer jer san tako samouvjereni rekla babi da će doći doma najkasnije do 10!!! Ahaha-

ha, moš mislit! Kako se su izmjenjivala predavanja, tako su se izmjenjivale i ture po planinama. Svako predavanje je bilo uvod u sljedeći vikend i pothvat na planinu. Tako da nas je to ujedno i pripremalo i nadopunjavalo novim informacijama i znanjem od strane predavača. A mi smo svoje znanje i iskustvo tek trebali steći. Tako nam je jedno od predavanja drža Damir Trokić di nam je sve lipo objasnjava o tehnikama penjanja, mlada i humoristična doktorica Marina Zorić (koja radi na hitnoj u šibenskoj bolnici) nam je sve rekla o pružanju prve pomoći i našim mogućim reakcijama u novonastaloj opasnoj situaciji. Zatim nam je jedno predavanje drža izrazito šarmantan i da umreš od smija gospodin po imenu Teo Barišić – to predavanje je bilo toliko zanimljivo da je trajalo duplo od predviđenog. Ovaj put san rekla babi da me ne čeka. Teu smo postavili sto iljada pitanja tako da smo se baš izguštali. Da se nas pita, on može držati predavanja svaki dan! Bad luck je šta je nakon Tea došla na red Marica Mihaljević, pa je njen predavanje onda bilo malko dosadno. Isto tako, jedan utorak je pripa našoj koleginiči iz Vrpolja, profesorici zemljopisa i geologije, koja nam je održala dva predavanja, a nakon nje je Mošo ukratko izbilja sve o hijerarhiji u Hrvatskom planinarskom savezu, sve o GSS-u te o povijesti istoga, i bitnije datume šta se tiče hrvatskog planinarenja, ali i općenito. I još jedna bitna stvar, osim šta je to bilo najkraće predavanja dosad, na opće veselje došle su nam knjige koje smo naručili – PLANINARSKI UDŽBENIK! Jeee! Teoretski dio, pismeni ispit, smo imali 27.5. u klubu, a za nadolazeći vikend je bija predviđen praktični dio na planini i usmeni dio ispita. Plan je bija kad svi položimo da slavimo na domjenku sljedeći utorak, 3.6., u klubu. I tako je i bilo! Nakon prvog predavanja doša je i dugoočekivani prvi izlet, u subotu smo trebali ići na Trudanj i u Vlake, ali kako je vrime bilo katastrofa, taj smo izlet nažalost preskočili pa smo u nedjelju po planu išli na Svilaju. Vrime nije bilo na našoj strani, neki su zaboravili jaketu u autu pa je bilo panike po putu... ko će mi posuditi kabanicu, ko ko ko?! Kako vrime i nije baš bilo na našoj strani, neki su dušu ispuštili na toj Svilaji, a ja moran priznati da mi nije bilo svejed-

no na onoj sajli... iako planinarim godinama, bilo je toliko mokro, blatinjavo i strmo da san u jednom trenu pomislila ako se ne uvatin dobro ili ako mi klizne ruka... pljas, sorit će se cila, a onda će soriti i one iza mene :(Na kraju je Svilaja bila super, svi smo bili ponosni kad smo je prošli, a spust je bila bezbolan pričajući sa Tinom.

Vikend nakon je došla na red Promina. Neki su bili jako sritni jer je to takoreći njihovo rodno mjesto, neki su bili prvi put, neki su ustvrdili da je Promina podcenjena i da ima puno toga za ponuditi... u svakom slučaju, bilo je nešto novo, jako lipo, malo vjetrovito, a i neki biseri poput mene su smotano zapeli za žicu i rasparali gaće. Trokić nas je na predavanju o penjanju dobro napalija na to penjanje, pa je odlazak na Ključiću – Kanjon Čikole vrvija adrenalinom. Svi smo se veselili, i ja

san se veselila jer mi je penjanje napeto odavno a nikako da krenem. Dan je bila predivan, sruštanje siparom je bila prava dogodovština – ko da hodaš po jajima, ako krivo staneš, ili se ozlijediš ili kameće kreće prema dolu... pa je tako ovaj red rad i disciplina stalno nešto njurga da mi došlo da ga pošaljen na misec. Bogu fala, brzo san se spustila u raj pa ga više nisan morala slušati. A kad ono dolu... divota! Lipo, toplo, sunčano... vježbali smo uzlove i čvorove, sunčali se, dica su se kupala, prvo

smo penjali kratki i lagani smjer, a onda smo navili na one malo teže smjerove. Sićan se ko da je bilo jučer kako su mi se mišići tresli, mislin da san se usrala od straha u jednom momentu. A onda kasnije, kad san smogla snage i muda, išla san provati teži smjer i bila san cila ponosna i puna adrenalina kad san došla do vrha Babe Jage.

Kate se pokazala ko žena mačka kako je vrhunski ispenjala Žednog Đuru, dobro da nije crna ko Halle Berry jer di bi joj onda bila kraj. Dan nakon Čikole smo išli na Struge i ta tura je bila posebna od samog početka. Em idemo u Zadarsku županiju, em se radi o Paklenici, em je tura duga, em Velebit obara s nogu svojom prirodom, em nas vrije doslovno obara s nogu jer je na samom vrhu brzinom munje došla magla i hladnoća i vitar... tako da smo se brže bolje krenili

sruštati nazad. Samo hodanje šumom je dovoljno da vam napuni baterije i da se osjećate rajske, a tek šta cila tura napravi od čovika. Dan planinara Dalmacije je padao na sljedeći vikend, a lokacija je pala na Radošić, Škopljanci. To je bio vikend za pamćenje, prava mala tulumarka. Planinarilo se, izležavalо, roštiljalo, degustiralo svašta tekuće, kampiralo... još je samo falila Sonja, a bome i bik da zaokruži cijelinu! Predzadnji vikend, vikend prije najvećeg uspona, došla je na red i Krupa -

Krnjeza – Zrmanja. Bilo je svega pomalo: uspona, umora, laganini hoda, oduška, kupanja u rijeci, letenja iznad rijeke između dva stabla, traženja zmija, sunčanja, pa opet malo kupanja, roštiljanja i naposljetku Jokino predavanje o izradi bivka te naše natjecanje u izradi istoga. Muški su se ušemili na najjače, a mi curke smo letale okolo tražeći lišće, kamenje i trstike. Bilo je zanimljivo gledati kako se stvara naš smještaj iz, teoretski, na prvu, „ničega“ iz prirode. Izvanredno!

A onda!!! Onda je doša i taj THE VIKEND! Vikend najvećeg uspona. Vikend ispita. Tura je bila zamisljena da se popnemo na Dinaru, osvojimo vrh, spustimo se u jednu od vrtača, napravimo bivke i prenocimo, te sljedeći dan spustimo do skloništa Martinova košara i put kuće. Istinabog, popeli smo se do vrha, i nije bilo nimalo lako, dapače... bilo je dosta naporno, ali dinamično i zanimljivo, pogled je vridan milijun dolara, priroda je fascinantna, naše tijelo i um su također fascinantni jer... u nekim momentima se misliš šta ti je to trebalo i umireš od bolova, težine ruksaka, potrebe za slatkim... a u drugim momentima se diviš toj prirodi koja je iznad svega i koja je neopisivo lipa, diviš se себи i svojoj upornosti, težnji i želji da uspiješ, i onda kad se konačno domogneš vrha, sam si sebi zahvalan što nisi osta doma! Nakon što smo osvojili najviši vrh hrvatske, Sinjal - 1831m, spustili smo se u vrtaču di je naš predsjednik Mate već pripre-

mija drva i upalija vatru da nas lipo dočeka kad dođemo, napravili smo bivke u grupama (u nekima ih je spavalо i po 8!) i počeli spremati večeru. E sad, moran napomenuti da je izbor te vrtače bila najveća greška ikada – bila je nedovoljno duboka tako da nas nije štitila od vitra nego nas je vitar dobro udara u lice, zrak je konstantno bija hladan i smrzli smo se ko p****! Moja puka srića je bila šta san spavala u bivku sa sedmero ljudi, i to između dva muška, i hvala im na tome jer mi je bilo toplo i pritom mi nisu otpali nožni prsti. Ali, usprkos hladnoći i smrznutim prstima, bilo je super interesantno, imali smo gitaru pa se sviralo i pivalo, jelo se i pilo, doduše... nekima su kobasicice više puta ispalje sa štapa, al koga briga, i pepel je tu i tamo zdrav za criva. Neka posebna energija je bila u zraku, svi su se volili i smijali i baš je bilo kako treba. Ujutro, nakon što smo s odrvenjenim prstima skuvali kavu i popili je, spustili smo se u Martinovu košaru di smo se zasluzeno naili i okupali suncem. Radili smo ispit prve pomoći i umirali od smijaha kako je Tatjana kao ispitivač bila uvjerljiva i stroga. A tek kasnije... haha, neki su svojom težinom tijela i snagom srušili zid koji je tamo staja vjerojatno zadnjih 300 godina pa smo se opet lipo nasmijali. S obzirom da smo svi preživili dinarsku avanturu, i sve naše prethodne „diznilend“ avventure, te uspješno napisali pismeni ispit, sljedeći utorak nas je čekala dodjela diploma i zakuska. Domjenak je

bio pun pogodak, pršut preukusan, plesni koraci izvježbani do savršenstva, odabir glazbe lud ko kupoš, atmosfera na vrhuncu... lipo je bilo viditi ljude okupljene na jednom mistu, sve vesele, sretne i nasmijane, punog srca i dobrote. A ako to još nisan napravila, evo sad ču. Od srca hvala svima na lipom i kvalitetnom druženju, hvala svim vodičima na savjetima i pomoći, hvala Moši na vođenju i navođenju na dobar put, hvala Mati na mudrosti, hvala Tetli na instrukcijama, hvala Tatjani na njenoj slatkoj luđaštini i strogoći koja uopće nije stroga nego divna i smišna, hvala Joki na zenu i mirnoći, hvala Kolombu na uber kul humorističnim rečenicama i izjavama, hvala Tini na vrckavosti i šarenim tajicama, hvala na postojanju raznih vrsta rakija i hvala na strpljenju svih vas koje ste imali za nas mlađe! Posebno hvala školarcima koji su međusobno naučili da su predrasude glupe, da ako radиш u državnoj firmi ne znači da si strog nego upravo suprotno, šminkanje u planini i nije tako loše jer možda upravo na vrhu upozna svog princa na bijelom konju, red rad i disciplina i bolje da je otisa ča jer je ionako bija predosadan - a i ostavlja je smeće okolo šta nikako ne podržavamo, hvala Josipi jer nas je podsjetila da godine nisu bitne i da se može biti super kul osoba i sa dvoje dice i da ni-

kad ne treba zaboraviti dite u sebi, hvala Marini na svim onim čokoladama koje je nosila na izlete i tako nas punila slatkom energijom i hvala našim muškima šta su uvik bili uz nas kad nam je to najviše trebalo... Netko je dobija i nadimak Kralj - u potpunosti zasluženo jer taj čovik ne poznae granice i za njega je sve moguće, neki su se ošišali, neki su smršavili, nova prijateljstva su se stvorila, ljubav se razvila prema novim hobijima i tehnikama, duša se napuniла, umovi su se raširili, a srca postala veća i veća. Sad kad znamo dosta o uzlovima u planinarstvu i njihovoj primjeni, o bulinu – upletenoj osmici – lađaru, kad smo se naučili orientirati, citati kartu, kompas i kretanje po azimutu, kad smo savladali bivakiranje, osnove alpinizma te korištenje tehničke opreme (navezivanje na uže, kretanje u navezu – prečnica – gelender, korištenje principa ‘tri točke’ pri kretanju po strmom terenu, klin, uže, navez absail, osiguravanje penjača...) naprsto možemo di očemo! Ako i vi, ili vaši bližnji, želite naučiti kako polizati prst, pustit ga da se osuši na vitru i tako se orientirati, slobodno se učlanite u HPK sv. Mihovil i prijavite se u VI. Opću planinarsku školu! Virujte mi, sigurno nećete pogrišiti!

Putem Čikole

Zvonimir Goreta

Okako je divna i velikodušna priroda dok nas daruje svojom ljepotom... I kako lako je tu ljepotu doživjeti u svoj njenoj raskoši u kanjonu Čikole.... Kad svijetlo Sunce obasja oblo kamenje, bijelo od sedre i izglađeno silnim udarima vode. Svud uokolo buja život u zelenilu - u bojama i mirisima divljih samoniklih trava i stabala. Nad njima dižu se goli strmci na kojima je voda urezala svoj trag u razdobljima kiša i bujica. A gdje li se sad skriva ta kraška ljepotica koja je za sobom ostavila rijetka jezerca i mlake. Čeka jesenje kiše pa da se s njima vrati sva silna i bujna u svojoj ljepoti. Oko njene vode stisnuto se i sklonilo sve što životom kuca i vrvi – kukci i ptice, zmije i žabe. I kad ne struji voda, kanjonom život

struji, od ptica i cvrčaka sve pjeva i bruji. Odzvana među stijenama gromka tišina života i puni smo tog divnog života. Ključa nam u žilama, kuca nam u srcu, nadima nam pluća dok idemo jedan za drugim; dok svladavamo prepreke, jednu za drugom, na tom putu što ga je stvorila voda. Penjemo se uz visoke oble stijene, provlačimo kroz kamene tunele, uspinjemo se i spuštamo, gazimo i plivamo kroz vodu, a sve uz neprestano ushićenje i udivljenje prema ovoj moćnoj ljepoti. Nekad hitro, a nekad polako, nekad odlučno, a nekad nesigurno, napredujemo jedni uz druge. I korak po korak eto nas na našem cilju u smiraj toplog ljetnog dana. Dok se Sunce primiče zapadnom horizontu mi se oprastamo od Čikole i njenog zamka zvučne tišine.

**KRALJ S
PLANINE ili
KAKO DINARA
BUDI ONO
NAJBOLJE U
NAMA**

Nikolina Cukrov

Upolusnu čujem topot rijetkih kapi, koji mi odzvana u ušima. Kroz kape ke naslućujem danje svjetlo, pa brzo navlačim rub vreće preko lica. Pomaknut ću neki dio svog tijela čim smislim kako. U međuvremenu, u sivim stanicama uspostavljam uzročno-posljeđicnu vezu: kiša – ruksaci – gojze - bivak... I dok povezujem te slike u cijelinu, Ursula svojim buđenjem pokreće lavinu događanja.

Ona mora hitno van... nužda joj je. A trese je i panika zbog stvari koje kisnu. Što li će prije?! A ne vidi, mora staviti leče. I tako ona izlazi van zalijepiti leću na oko, a puše...

- Šupeeeee!!! Izgubila sam lećuuu!

- Šta, di?

- Vani mi je odletila, bla, bla (objašnjava).

- Vani? A jbg, pa ko će je sad naći?

Svi budni - nitko ne trza. Jasno nam je da tražiti leću u travi zvuči kao i tražiti iglu u plastu sijena. Nema blage šanse. Svjesna je toga i Ursula, pa pomirena, tužna i bez nade odlazi obaviti ono što mora. Uto se diže Damir i kreće u nemoguću misiju. Oborუan baterijom i strpljenjem pretražuje centimetar po centimetar oko bivka. I nalazi leću! Vjerovali ili ne. Potom se vraća u bivak i stavlja leću na neseser, na ulazu. Greška. Jer puše. I leća je opet u zraku, a onda tko zna gdje. Avaj! Ali Damir

ne odustaje - ponovno polazi u potragu za dvaput izgubljenom lećom. I ponovno je nalazi! Čovjek - ljudina i kralj - kraljina. A dolazi Ursula. Iznenadje, oduševljenje, šok, nevjerica - sve to provaljuje sa suzama iz nje.

- Šupeeeee!!! On je naša lećuuu! On je kralj! Pa rida i jeca. Trese se dok trese Šupu.

- Pa dobro, sve je uredu, smiri se. Jel' sad vidiš, jesи добро? Zapanjeni Šupe smiruje izbezumljenu Ursulu. A bivkom se širi val čuđenja i oduševljenja. Divimo se čudu. Ursula još dugo ne može utišati jecaje. Onda se ipak sve smiruje i tone u spokoj.

Zora je svanula. Kiša je stala. Ipak su ruksaci i gojze ostale na sigurnom, u bivku, s nas devet. Dok Mate i Tetlo potpiruju usnulu žeravu, svi su opet utoruli u san. Osim mene. Meškoljim se između Sandre i Zoke bez iluzije da bih mogla zaspati. Makac po makac i mrdaj po mrdaj izvlačim se iz vreće, pa preskačem Zoku (koji se malo promeškoljio i nešto izmrmljao) i začas sam kraj vatre koja se već dobro razgorila. Stiže uto i Kralj. Nosi kesice nesice, za sebe i ekipu. U lugu kuhamo vodu za kavu i tiho razgovaramo. Ne spominjemo akciju traženja i nalaženja leće. Samozatajan i skroman, kakav jest, Kralj ne misli da je učinio nešto veliko i važno. On valjda sve to pripisuje silnoj i prekrasnoj Dinari, koja ima moć da u ljudima probudi najbolje od onog što nose u svom srcu.

Čišćenje tvrđave sv. Mihovil

Antonia Viljac

HPK Sv. Mihovil odazvao se pozivu Grada Šibenika za čišćenje tvrđave Sv.Mihovil. Cilj je bio očistiti je od zaraslog grmlja i trave sa vanjske strane. Naravno, svi planinari su bili pozvani ali pošto se trebalo koristiti speleo penjačkim tehnikama, odazvalo se dosta novih speleo školara i naravno iskusnih naših speleologa. Obukli smo opremu i stavili kacige na glavu, malo pogledali kritična zapuštena mjesta te krenili raditi i čistiti. Teo je napravio sidrišta za spuštanje sa svih strana, mi smo uzeli alat u ruke i „izglancali“ zidine. U kratkom roku smo vanjski dio fortice doveli u red, a naš nadglednik Zoran mi je oduševljeno rekao da smo ko mala vojska: organizirani i brzi. Učinili smo nešto lipo za naš grad i tvrđavu a mislim da je i pogled na nas sa rive bio prekrasan, stvarno smo uživali viseći sa tvrđave!

Mihovilci za Mihovila

Dojmovi jedne planinarke

Tamara Levi

Postati dio HPK-a Sv. Mihovil je donijelo jednu frišku i uzbudljivu dimenziju mojoj očaranosti prirodom. Ovo društvo okuplja čitav generacijski spektar entuzijasta i zaljubljenika u naš krš, planine, špilje, njihovo očuvanje i bezbrižno druženje. Prvo iskustvo kao "Mihovilka" mi je bilo u sklopu škole sportskog penjanja kroz koju se prvotni strah pretvorio u strast za penjanjem uz stručno vodstvo instruktora i međusobnu podršku sjajne ekipe penjača početnika. U međuvremenu smo se svi oduševili raznolikošću klubskih aktivnosti te smo im se odlučili aktivno priključiti. U vrijeme kad obiteljski izlazak vikendom često podrazumijeva odlazak u trgovački centar i bezglavo lutanje od dućana do dućana, parenje očiju na cijenama koje samo dublje vode u kreditni minus i "depru", naši planinari radije biraju cjelodnevne izlaska na svježi zrak, osvajanje malih-velikih vrhova bogate prirodne baštine i druženje uz šalu, poštapalice i korak lak. Nakon poduzih šetnji i uspona, neizostavan doživljaj planinarske avanture je i zajednička gozba "švedskog stola" što se podijeli iz svačijih ruksaka uz pogled vrijedan milijun dolara - na vrhu nekog uspona. Eto našeg lijeka za recesiju i krizno stanje uma - vraćanje prirodi, druženju i vedrini duha.

DANI PLANINARA DALMACIJE

Radošić – Škopljanci
17. i 18. 5. 2014.

Nikolina Cukrov

Znate onaj naš film Sonja i bik?! Sigurno znate, a vjerojatno ste ga i gledali i smijali se do suza. Barem ja jesam. E pa, dok san gledala taj film, osim šta san se cerekala ko luđakinja, par puta san se zapitala di se nalazi ta selendra i to polje di se ti jadni bikovi natječu? Da mi je neko rekao da će ubrzo saznati ići tamo, ne bi mu virovala!

Uglavnom, kaže nama Mošo: „Drugovi i drugarice, planinari i planinarke, sljedeći vikend su Dani planinara Dalmacije u Radošiću i idemo tamo. Plan je da se ide u subotu ujutro, spava u šatorima, malo planinari, jede i pije, pa u nedjelju ujutro održujemo mobilizaciju ozlijedenog - prvu pomoć i vraćamo se doma“. Okidoki, tako nekako je i bilo. Većina je išla u subotu ujutro u 8h s bazena, a ostatak je doša u subotu popodne oko 16h. Bilo je nas 20 školara, a sveukupno s ostalim članovima kluba... oko 37 ljudi. Dosta velik broj, a? Impozantno, mogli bi reći. Oni koji su prvi došli, odabrali su jedan lipi veliki komad ledine, okružen stablima, a pogodan za dizanje šatora i stavljanje stola i klupa u sredinu. I od samog početka, među Mihovilcima je vladala neka luda energija. Kako je dan odmica, postajalo je sve bolje i bolje, sve lude i zanimljivije. Na kraju je do nas došla i grupa koja je bila na repertoaru tek na-

večer, počelo se plesati po stolu, ekipa je bila turbo vesela, pričalo se, pivalo, družilo i mezilo. A kad smo se dočepali plesnog podija, nije nam bilo kraja. Mislin da se svako dobrano naplesa. U svakom slučaju, Mošo... nisi nam baš dobro rekla šta će biti! Jerbo... ovo je bija tulum nad tulumima! Planinarenja je bilo najmanje, a ića, pića i glupiranja najviše ikada! Peka se roštilj, i to u više navrata, pilo se domaće vino i rakije, domaćini su napravili itekako zanimljiv program, a međustalom, bilo je i raznoraznih dalmatinskih igara u kojima smo i mi Mihovilci sudjelovali. Bili smo mi - malo veći ljudi, dica - malo manji ljudi i naši četveronožni mali prijatelji psi, bilo je i šatora svake vele, ja bi rekla da je to doslovno bija vikend „kruha i igara“! U nedjelju smo svi skupa imali zajednički ručak, kobasice i fažol te kuhanji bob. A nakon ručka su se održale tradicionalne dalmatinske igre – i muškarci i žene su se nadmetali u potezanju konopa, dok su se samo žene natjecale u obaranju ruke! Mihovilci su bili prvi u potezanju konopa, dok su Mihovilke završile na drugom mistu u obaranju ruke! Juhuuuu. I kako to inače biva na svakom događanju, i ode su se na kraju domaćini i voditelji programa zahvalili svima na dolasku te srdačno pozdravili s nadom da se vidimo i družimo i dogodine, ali na drugoj lokaciji – u Baškoj vodi u Makarskoj!

Biciklom po Velebitu

Zvonimir Goreta

Sredinom petog mjeseca Floki i ja smo se pridružili BK Timun na njihovom izletu na Južni Velebit.

Skupili smo se kod tzv. UN kuće iznad Gračaca, vrime to jutro i nije obećavalo ali to nije spriječilo 20 biciklista da sidnu na bicikle i lagano krenu na put Tulovih greda.

Prvi dio puta vodio je šumskim putovima ispod Čelavca i onda smo krenili put Prosenjaka. Nakon što smo se uspeli na nekih 900 m visine počeo je sput prema livadi ispod Prosenjaka i nakon te livade počinje jedan jako nezgodan sput prema Zatonu Obrovačkom. Nakon što smo preživjeli taj razrovani makadam došli smo u Zaton Obrovački i nakon manje stanke i razgledavanja malog zoološkog vrta kraj restorana „Anita“ krenili put Tulovih greda. Do Tulovih greda vodi Majstorska cesta - ona je izgrađena kako bi se skratio put do

Dalmacije - 1819.g. odlučeno je da se izgradi transvelebitska prometnica na relaciji Sv. Rok - Mali Alan - Obrovac. Na toj cesti počela je i samostalna djelatnost poznatoga graditelja planinskih cesta, graničarskog satnika, kasnijeg majora, Josipa Kajetana Knežića. Od godine 1825. do 1827. gradi se 24 km duga dionica od Obrovnca preko Podpraga, Praga i Kraljičinih vrata do Malog Alana, gdje je završavala tadašnja dalmatinska granica. Nakon toga je počela izgradnja 17 km duge ličke dionice od Malog Alana do Sv. Roka, gdje se kod tzv. Stare pošte spajala sa trasom Dalmatinske ceste. Gradnja te 41 km duge prometnice potpuno je završena 1832. godine kada je svečano puštena u promet pod nazivom Majstorska cesta. Naime, način na koji je Knežić proveo trasu po strmoj velebitskoj padini s brojnim serpentinama između klisure i kukova u to je vrijeme predstavljao veli-

ki napredak u cestogradnji. Maksimalni nagib ceste iznosio je do 5,5% što je u skladu i sa suvremenim propisima za gradnju prometnica. Po toj novoj velebitskoj transverzali, osim trgovačkog, od početka se odvijao i poštanski promet između Beča i Zadra.

Zaustavili smo se opet na 900 m nadmorske visine da se odmorimo i okreplimo podno Tulovih Greda u Podpragu na mjestu di je izgrađena crkva Sv. Franje, a koju je dao izgraditi Car Franjo I. u čast završetka gradnje Majstorske ceste 1832. godine.

Nakon okrepe nastavljamo dalje prema Malome Alalu koji se nalazi na 1059 metara nadmorske visine i čovik bi pomislio da je tu iza ugla ali ne...nakon što se prođu Tulove Grede ima još pedalat do Malog Alana i cilim putem se mislim „kad će više kraj uzbrdici i patnji“? Nakon ure vrimena pedalanja napokon se ukazuje granični kamen i Mali Alan pa tu opet stajemo i čekamo ostale da se pridruže jer sad počinje opet sput. Spuštamo se nekih 8 kilometara ličkom stranom Majstorske ceste i skrećemo opet na šumske putove u Milsku šumu gdje nas je dočekalo blato do kolina al to nije pokvarilo veselje prisutnih.

Prolazili smo prekrasnim krajolicima i nakon nekog vrimena opet smo došli do UN kuće što je znacilo da je vožnji došao kraj! Posli vožnje pala je i večera u restoranu „Zvonimir“ u Gračacu.

Dinara

Velika Duvjakuša, Troglav (15. i 16. veljače, 2014.)

Ankica Ercegović

Po dogovoru kod bazena okupio se priličan broj mihovilaca. Ujutro ranom zorom otisla je jedna skupina (osam veličanstvenih). Oni se žele vratiti isti dan, zato su otisli rano. Mi ćemo spavati u planinarskoj kući "Pume". Krećemo preko Vrlike gdje se ispija prva jutarnja kava, pa do Ježevića, sela podno Dinare, do koga vodi makadamski put. Dan je prekrasan, sunčan. Nakon sat vremena hoda nailazimo na snijeg koji je pao prije nekidan. Snijega je sve više, a mi veseli i razigrani kao djeca trčimo po njemu. Sve je dublji i teže se krećemo. U planinarskoj kući smo našli predsjednika Matu. Naložja je peć i ugrija kuću. Hvala predsjedniče. Ostatak njegove grupe je otisao na Troglav (1913m). Kad smo se smjestili otisli smo do vrha Velika Duvjakuša (1708m), 20 min hoda. Na vrhu je podignut spomenik našim herojima 7. Gardijske brigade "Pume". Dolazak na ovaj vrh me svaki put rastuži, ali sam i ponosna što pripadam ovom narodu koji se do posljednje kapi krvi bori za svoju grdu. U ovom gotovo nepristupačnom dijelu Dinare 31 pripadnik "Puma" je ostavilo život. Iz srušene crkve u Kijevu donesen je kamen na kojima su ispisana imena poginulih hrvatskih vitezova. Zapalim svijeću, pomolim se, podignem glavu i videvši ovu ljepotu znam da nisu uzalud pali. Hvala svima koji su dali svoje živote da bi mi danas uživali u ljepoti svoga zavičaja. Neki su se vratili do plani-

narske kuće a ja i moja kolegica Anka smo krenule istočno od planinarske kuće ponesene bijelinom netaknutog snijega. Gazeći kroz klekovinu popele smo se do jednog vrha. Pogled puca na Peručko jezero, Troglav, Kamešnicu i ostale okolne planine. Uživale smo do zalaska sunca. U kući je živo, sve miriše – sprema se večera. Nakon obilnog obroka odlučimo na noćni uspon na Duvjakušu. To je bilo božanstveno. Mjesec u punom sjaju, snijeg se svjetluca kao tisuće svijećica, a tek zvjezde... Čini mi se da ih mogu dotakniti. Negdi daleko u mraku vidimo dvi tikice, pa to su Mijo i Škrinjica. Najednom Mošo u žurbi nešto kopa po ruksaku i izvadi bengalku. Zapali je da bi im zaželjeli dobrodošlicu i dali na znanje da ih vidimo. Prizor je veličanstven. Njih nekoliko im je išlo u susret, a ostali su se vra-

tili u kuću. Bilo je opće veselje kad smo ih ugledali. Nastavilo se sa gozbom, pjesmom i zabavom do duboko u noć. A kad se išlo spavati to ste samo trebali vidjeti, nema di nas nije bilo. Osim u spavaonici bilo ih je ispod stolova, klupa, na stolovima, pa čak i u verandi. Sutradan nakon doručka penjemo se na Troglav. Snijega ima poprilično, vrh je čak i zaleden. Neki imaju dereze pa se brže kreću i pomažu onima koji ih nemaju. Uživamo na vrhu jer je dan sunčan, bez vjetra, prekrasno. Nakon slikavanja, spuštamo se. Moramo biti vrlo oprezni jer je sput puno teži po zaledenom dijelu. Bogu hvala, svi smo se ubrzo našli na sigurnome. Po povratku ručak, pospremanje kuće i laganini do auta. Doista smo uživali u ovoj zimskoj idili. Mihovilci ko Mihovilci, piva u Brnjici pa onda doma.

Crnopačka tor-tura

Kristina Šarić

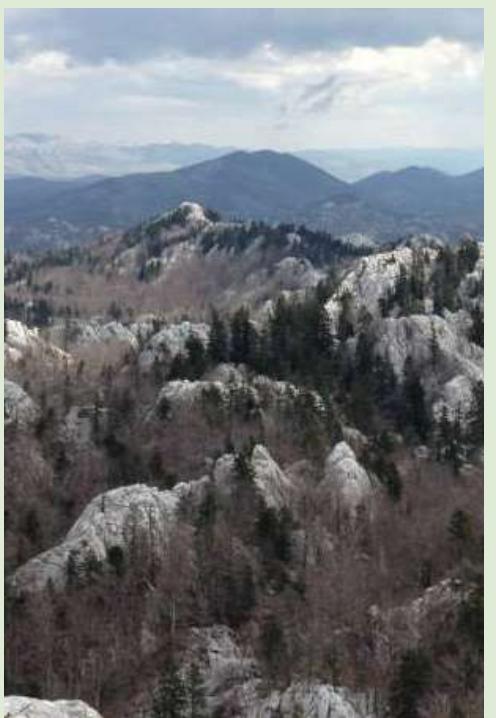
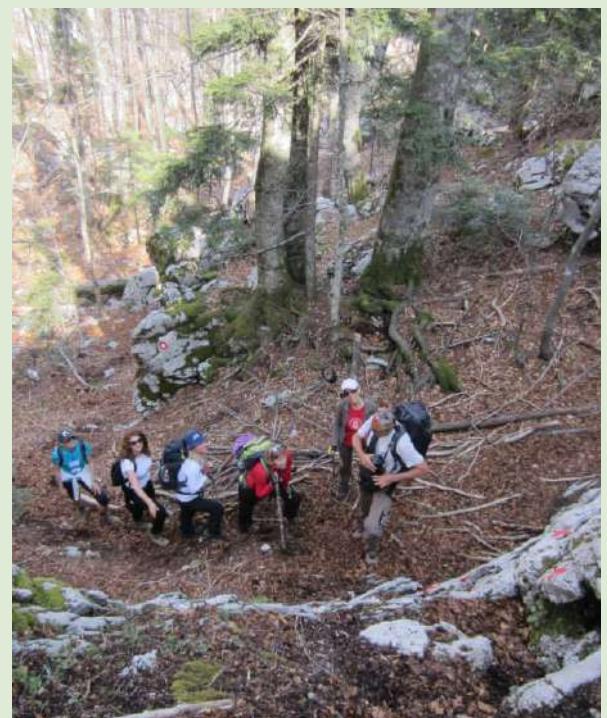
Skupili smo se i tu svetu nedilju ka jednu od mnogih u ranu zoru (aj kako za koga) kako bi osvojili još koji vrh i napojili svoju žđ za prirodom, šetačinom i druženjem. Mio je organizirao izlet na nama već pre-dobro poznatu stazu Malog princa. Meni je, kao i mnogima, ta staza jedna od najlipših i najslikovitijih destinacija koje redovito i rado pohodimo. Doduše, ove godine obišla sam je već 3 puta pa mi se odma svidila ideja da se malo raščlanimo i razmilimo po različitim stazama Crnopca. Grupa naših trkača odlučila je ići najzahtjevnijom turom, kružno na greben Crnopca od Prezida. Moja tročlana grupa odlučila se ići ka istom cilju, ali ravno iz kolibe (skloništa) Crnopac na vrh Crnopca po grebenu i istim putem nazad. Treća i najveća grupa šibnila je u labirint Malog princa. S obzirom da je u grupi bilo i friških i onih koji na toj stazi nisu bili, doživljaji su

nakon odradene ture po toj „maloj“ kružnoj stazi ka i uvik bili neopisivi. Recimo samo da se tu oprilike ima vrtit 3-4h u krugu od cca 500m. Inače, čitav dio Crnopca smještenog na južnom Velebitu pun je špilja i jama, a nadzemni krajolik stjenovit je i pruža neopisivo zadovoljstvo planinarima koji vole upotrijebit sve krakove pri penjanju na te divlje, oštре i strme stine. Kraj možda nije preporučiv za zimske i kišne ture, ali nas ionako nije potrefija takav vikend. E sad, s obzirom na to da smo se tako raširili po Crnopcu mogu pisati samo svoje i dojmove moje grupe. Moram priznat da mi je, s obzirom na broj članova Mihovila i grupne izlete

na kojima bude po 20-ak ljudi u zadnje vrime, ovaj izlet s mojih dvoje kolega bija pravi odmor za dušu i tilo. Išli smo laganini i uz više stajanja stigli na vrh grebena. Po takvom terenu potrebno je više opreza. Kamenje se često odranja, a i veće stine su oštре i klimave. Na putu do vrha postavljena je i jedna ne baš potrebna sajla. Na vrh smo stigli malo prije od druge grupe jer su oni promašili svoju stazu pa su se morali vraćati u rikverc. Poslikali smo se zajedno i oni su otpicili u svom tempu do kolibe. Prisvojili smo i jednu njihovu članicu Anu. Naš tempo je pak bio sporiji nego pri penjanju jer se naprosti nismo mogli nauživat pejzaža.

Neven i Damir su ispucali kojih 200-tinjak slike. Greben pruža odličan pogled sa obe strane, a dio puta mogli smo viditi i ekipu koja je visila po sajlama Malog princa. Mogli smo viditi, al ja sam ih doduše samo čula. Zadnji smo došli do kolibe gdje nas je dočekala piva i fažol. Eki-

pica se već uživila uz kartanje i žderaćinu. Odmorili smo se sat-dva jer smo relativno brzo završili sve određene ture i zaputili se prema kombiju. Na povratku smo posjetili izvor rijeke Krupe. Rashladili umorne noge, napili se (da, iz te iste rijeke) i zagnjavili krdo malih kozlića koji su bili u obližnjem dvorištu. Isprćajnu pivu smo odradili u indijansko-kaubojskom selu Naši mali gušti. I tako smo se vratili kući, još jednom, s nama obožavanog Velebita, al u glavi su ostale slike koje mogu vrtit u glavi cili omraženi radni ponudiljak. U utorak... hm, e to je već nova priča... stvara se novi plan...

Ponosni Prenj, Mostar, Kravica i glave

Mate Roca

Karavana HPK Sv. Mihovil zaputila se iz Šibenskog Šubićevca prema bosansko-hercegovačkoj planini Prenj u petak 4.7.2014. u 16h, po britkim uputama našeg dragog Kolomba i Damira Horvatovića, inače organizatora ovog junačkog izleta. Karavana je sadržavala 22 mž planinara, dva kombija i jedan osobni automobil. Uredno smo prešli granicu kraj Ljubuškog, ostavivši graničnu policajku mladu i samu u carinskoj kući. Putem smo prošli Sretnice, Sretnice imaju Udovice, a Udovice dobru janjetinu. Uspjeli smo isprati sunce vozeći se serpentinama Prenja, predivan pogled na Mostar i Neretvu sakriva se iza naših leđa.

Karavana je stigla na svoje dvodnevno prenoćište. U planinarskom domu Rujišta (1050m, PSD Prenj, Mostar) dočekao nas je veliki domaćin Anes Volder, inače član spomenutog smućarskog društva i GSS-a. Ugodno smo se smjestili, isipali kreverte, pojeli finu toplu čorbu. S nama je prenoćio prenjski vodič Luka Mandić. E da, bila su tu dva umiljata i draga psa kao vjerni pratitelji Prenjskih planinara. Psi su čekali svoju nagradu, bar zalogaj pupe od kruva. Prve noći desio se Lukin znameniti opis subotnje kružne ture po Prenju, uspon na dva najveća vrha: Zelenu glavu (2155m) i Otiš (2098) i povratak preko Jezerca. Visinsku razliku od gote

vo 1000m koju smo morali prijeći, Luka je opisao držeći dlan u 0 stupnjeva – 'To vam je ko autoput' i onda malo nakrivio dlan prema gore pa kazao: 'i onda još kratki uspon po Zelenoj glavi i Otišu'. Druženje, spavanje, buđenje uz topli čaj, kafu, kruv i namaze. Živio Anes!

Ojačani Lukinim riječima, naš uspon na tzv. balkanske Alpe počinje u subotu u 6:30h. Koračamo markiranim stazom kroz planinsko selo Rujišta. Saška nas odlučno pozdravlja i vraća se u dom, štedi zglob koji je u oporavku, jedva je odolila privlačnim ljepotama Prenja. Nas sve snažnije obuzima radoznalost i odvlači dalje u visoku bukovu šumu, zrake sunca tajno se provlače kroz guste krošnje. Upozorenja od mina usko prate markaciju u šumi, psi kojih je sada troje bezbrzno istražuju šumu izvan označenih granica upozorenja, šalimo se na njihov račun... taj dio zove se Vilin dolac, upozorenja prestaju, staza nastavlja polako uzbrdo, slijede Dolovi, planina mijenja oblike i polako nam otkriva pogled – pušta nas k sebi. Dan je miran i lijep, sunce je obojilo pitomu planinu, šareno cvijeće probudilo je uspavanu travu, a i nas. Nakon cca 3 sata hoda ili uspinjanja različitog od onog Lukinog utješnog položaja dlana stižemo do planinarske kuće na Bijelim vodama - 'Adnan Krilić' (1450m, PSD Prenj), gdje nam se pridružuje ostatak ekipe dragih domaćina, njih četvero ople-

menjeni planinarkom. Kraj kuće je bunar s pitkom vodom i otvoreno sklonište.

Nakon kratkog predaha nastavljamo koračati prema sada već vidljivim najvišim vrhovima Prenja smještenim na rubovima atraktivnog prenskog sedla. Prelazimo iz brdskog pojasa šume hrasta, graba, bukve i crnog bora u razvedeniji gorski pojas bukve, bora i smrče. Penjemo se dolinom prema sedlu Zelene glave i Otiša, ostavljamo Bijele Vode iza leđa, sa lijeve istočne i desne zapadne strane nad nama se zaštitnički nadvijaju ostali prenski vrhovi i stijene. Raslinje biva sve niže, na putu pokoje stablo hladovine daje nam priliku da zastanemo, osvrnemo se oko sebe da upamtimo pogled i udahnemo osunčanu ljepotu kontrasta mlijeko bijelih krušljivih stijena na kojima se hrabro drže mali borovi. Kako kažu domaćini, prava alpska atmosfera.

Dalnjim napredovanjem prema vrhu zemljana staza preobražava se u kamenu, prožetu travnatim pokrivačem, pravac prema Zelenoj glavi gura nas po rubu šume. Mihovilci su još čili i dobro osućani □. Približavanjem sedlu stupnjevi nagiba značajno se povećavaju. Prošlo je dva sata otako smo napustili sklonište na Bijelim vodama. Teren je skroz promjenio oblik, sada je nalik mjesecu površini, tanke travnate linije prožimaju kamene izdanke sačinjene od stijena i sipra, pogledom spajam te različite prirodne tvorevine, razmišljam o konceptu tih oblika, smještam ih u svoj mali mozak, svakim udahom možak postaje veći, igram igru asocijacija – budi se onaj izvanredan osjećaj - povratak zaboravljenim trenucima ugode i iznenađenja – tijelo zaboravlja granice, oči širom otvorene, ostatak misli bacam u najugodniji lagani povjetarac. I zaustavljamo se na kraju doline i šume, 40min od vrha, većina Mihovilaca je tu, a mir i tišina u zraku nikad veća – čudo □, čovjek prosto da ne povjeruje. Ovo je onaj dio kada dlan kreće okomito u vis. Kratak predah, uzimanje vitamina, posljednji blagi pogled prema strmom sedlu Z. Glava – Otiš. Tamo u po sedlu u sipru, vidimo ostatak ekipe, njih nekolicina, male čovječuljke, prvi u redu je vjerovatno predsjednik Mate, baraju rekorde, infišali ali guštaju. Saželi smo snagu, pobacali je prutovima tijela i krećemo, psi nas vjerno i brižno prate, ne ostavljajući nikog iz vidokruga. Koračamo utabanom stazom, sipar nas prati do samog ruba sedla, onda kozjim stilom preko strmih stijena do prvi sajli. Malo, malo snijega je ostalo, zaobilazimo hrvice. Barjak na Zelenoj glavi već vijori □, ajd kad su mogli oni onda nema grintanja, idemo i mi, nema vremena za poglede, strmo je, gledat ćemo s

vrha gdje god poželimo. Primjetio sam kolebanja kod kolega/ica, ali to su samo beštimali na oni Lukin dlan i komentar 'uglavnom ravno' □. Konstantno kretanje i uzdasi, hah valjda od oduševljenja, ma da... doveli su nas na sam vrh - Zelena glava (2155m), pljesak je dočekao svakog. Vrime idealno, slijedi najprije razgledavanje horizonta dok se otkucaji srca ne smire i ne naviknemo se na pobjedu, haaa... vidimo ostale prenske vrhove, na susjedni vrh s druge strane sedla – Otiš - moš' pljunit skoro, ostaju Lupoglav, Osobac i drugi, vodič Luka i društvo upiru prstom na susjedne planine na - sjeveru Bjelašnica, na zapadu Čvrsnica i Čabulja, na jugu Velež i Crvani, a na istoku Visočica. Najbliže sklonište Jezerce koje je na sjeveroistoku, sakriveno je višim pejzažem. U ovakvim trenucima kada su pogodne vremenske okolnosti bira se mjesto za izvalit se, zatim panceta, paštete, pohano, rižoti tsss paprike, pome ovo ono daj evo ti nu čekaj aj, e bevanda, too dobra... pa se malo umrtvit ka gušterice na stini podno samog sunca, najbliže, najbrže punjenje. Jedva smo svi stali na vrh, tamo smo još naišli na Domazeta, Mehu i Majdu, i psi su bili s nama, siti i oni.

Vrijeme za odmor je prošlo, spremni smo za ostatak kružne ture, idemo još do Otiša (2097m) koji je udaljen od Zelene glave 20min. Nakon uspona na Otiš spuštamo se prema Jezercu, sišavši sa sedla istim putem kojim smo došli, kod prvog križanja staze krećemo lijevo prema Jezercu, osim osućane kolegice Anite koja je napravila mudar potez i iskoristila vodiča domaćina kao osobnu pratnju za povratak u Rujišta, od onog križanja podno sedla oni su krenuli desno i vratili se istim putem preko Bijelih voda do stacionara. Ovo križanje je početak povratka. Put nas dalje vodi prema Jezercu, teren je uglavnom goli kamen, staza izblijedila u sipru, ali i dalje dobro markirana. Spuštamo se u grupama prema Jezercu, tamo nailazimo na poznato sklonište. Kraj skloništa hlad, u hladu stablo na kojem je naslonjena divokoza izrezana u metalnom kolažu, kraj nje sjedi čovjek s kapom i sunčanim naočalama, sami on i divokoza i slušaju bosanske pjesme iz tranzistora obješenog na grani stabla. Pozdravili smo ga kao pravoga pustinjaka, a on je pričao priču o planinarskom skloništu Jezerce... nalazi se u samom srcu Prenja i služi kao uporište za izlazak na planinske vrhove Zelenu glavu, Lupoglav, Otiš, Osobac i druge. Zbog svog položaja i pitke vode ovdje se održavaju alpinistički kampovi jer je većina vrhova Prenja u dohvatu Jezerca. Dio je Visokogorske hercegovačke transverzale VHT KT 9. Sklonište

je izgrađeno na nadmorskoj visini od 1650 m, ne-daleko izvora Jezerce i (sada nepostojećih) koliba podno vrha Taraš. Prepostavka je da je tu negdje bila planinska kuća "Katharinen Hütte" koja je izgrađena za vrijeme Austro-Ugarske vladavine. Za vrijeme rata 1991-1995 godine, planinarsko sklonište je bilo u potpunosti uništeno. Krajem 2005. godine, otvaranjem foruma na web portalu zone-2000, javila se ideja o obnovi planinarskog skloništa "Jezerce" od strane nekolicine entuzijasta i istinskih zaljubljenika Prenja. Od tada pa do danas, zahvaljujući satima i mjesecima dobrovoljnog rada planinara, kao i donacijama, uspješno je završena prva faza izgradnje planinarskog skloništa. Tone kamena su prenesene, materijal je iznošen konji-

ma, ali i na leđima planinara. Planinarsko sklonište je i pored unutarnjih radova koji su u tijeku, već na raspolažanju svim istinskim ljubiteljima prirode... (iskoristio sam tekst sa portala planinarenje.hr, autora Jure Ćurkovića). Čovjek nam je rekao upute za povratak prema Bijelim vodama. Napredni Mihovilci, neki članovi GSS-a osluhnuli su čovjekove upute i udarili tempo više vjerujući u logiku prirodnog reljefa, zato su otkrivali Ameriku i punili kilometre u koljenima. Većina je slijedila strpljivog vodiča Luku i ostale momke. Napustili smo izvor Jezerca i nastavili povratak u smjeru Osobca. Uspon je trajao sve do vrha Prevorac (1673m) s kojega se nastavljamo spuštati kroz Bi-jele vode i dalje istim putem u smjeru povratka

na Rujišta. Ljilji medalja za hrabrost! Dolaskom u dom nazdravljamo i pozdravljamo kraj 13 satne avanture. Saška i Anita čekaju nas u društvu brzih, pijemo pivo, čekamo red za tuš. Zatim najbolja Anesova čorba, melankolično druženje puno smijeja i vina. Idemo leći.

Jutro mijenja sve. Oproštajna kafa, pozdrave hvale i zahvale, skoro suze, idemo za Mostar, dan je povratak. Tijela se voze u autima, šetaju po Mostaru, mostarci se bacaju s mosta, gledamo ih s pogledom od čevapa. Turisti i pokoja ratna fotografija visi na kantunu tu i tamo, napuštamo predivan Mostar. Put nas vodi u idiličnu Blagajsku tekiju na vrelu rijeke Bune, znamenito muslimansko molilište koje su izgradili derviši početkom 15-og sto-

ljeća. Opet se krcamo u kombije i put nastavlja dalje prema popularnom hercegovačkom kupalištu na slapu Kravice. Usljedilo je kupanje i mrzla piva, lipi slapovi, mnogo ljudi, ope lipo.

I onda smo upalili kombije i doma, put ok, na granici pretres, duvani jedva prišli priko granice. Dozvoljeno je 400g po glavi a pakovanje je od 250g, pa nikako da prođu dva pakovanja odjednom po glavi. Prošlo i to, onda sakrivanje od sunca pod krovom kombija i prizivanje bar promajice. Al ništa sve do Torcide, di san glavu zabija u umivaonik i ladija je pod špinon. Spojili smo stolove i gozba je počela, prava povratnička fešta, predivan Prenj i 13 sati hoda u komadu je u nama još ponosno i friško. Smijemo se, konobar nosi glave...

Prenj planina nije,
Visok grad je vila,
Sijelo je bogova
Drevnih bogumila:
Još vrijeme brazde
Po čelu mu ore;
U njem se žestoko
Dobro i zlo bore.
Prenj planina nije,
Divova je kuća,
Kojom bitka bjesni
Sve veća i ljuća:
Rat naših vrlina
S našim porocima,
Borba u još divljim
Barbarskim grudima.
I Prenj stoji. Sav je

Od jednog komada;
Krvav je kad sunce
U maglu zapada;
U jesenje dane
Kao žuć se žuti,
Grozan kad prozbori,
Strašan kada šuti.
Prenj planina nije
Žrtvovani je kamen
Što čeka da sveti
Očisti ga plamen.
I Bijeli Svećenik
K njemu jednom
stigne,
Put k zvijezdama i
Suncu
Sebe i nas digne.

Damir Labor

Uspinjemo se Rujanskom kosom tražeći put koji je dobrano zaraštao, stazom kojom se od Apotovačke kose, otprilike između Velikog i Malog Rujna, prilazi Ribničkim vratima. Između Kose i Čalopeka, duguljasta je dolina kojom je nekad protjecao potok, te napuštene kuće Bušljeta u samom kutu pod obronkom. Malo niže uz stazu je oveći kamen, visok gotovo tri metra, a nekoliko koraka dalje udubljenje u tlu zvano Džaferov grob. Između Čalopeka s lijeve strane i Višerujne s desne, ulaz je u planinu zvan Ribnička vrata. Srušena stabla bukve kao da su zapriječila svaki prolaz, ali on ipak postoji, još su od starina brojni prolaznici na obroncima ostavili svoje tragove. Staza se polako otvara u tjesnacu, strma je, gotovo okomita, vijuga obronkom od golih kamenja uzdižući se u vis. Slojevi stoljeća nataložili su se na ovom putu koji je danas zaboravljen. Hodamo po kamenu što su ga tisuće starosjedilačkih koraka zaoblile i nakon svakog koraka treba odati priznanje onim bezimenim, koji su ovuda stvarali povijest planine i sačuvali ime njeno i nju za nas. Slijedi prolaz kroz šumu na zapadnoj strani Brdašca i ubrzo izbijamo na južni rub Oglavinovca, velikog pašnjaka ljevkastog oblika na čijem se dnu nekad nalazila lokva zvana □Smiljanica točilo□. Nastanjivali su ga Brevulji iz Kruševa sa preko tisuću grla ovaca, a njihova obitavališta vidljiva su i danas, u šumi na sjevernoj strani pašnjaka. Na Oglavinovac je izlazio čuveni Počiteljski put, poprečni put koji je preko Ribničkih vrata povezivao Lički Počitelj sa Tribanj Šibulinjom i Starigradom. Danas puta više nema, prolazi minski sumnjivim područjem. Zarastao u šikaru, iščezao je kao što su i pastiri iščezli u tminu prošlosti na ovom crvenkastom tlu što rađa surovom vlasuljom i grubim kamenom. Ovo je sada dom onih mravi što preko staze prenose suhu slamku, ovo je sada dom onih guštera što šuškaju kroz lišće. Oni ostaju ovdje i šire jedinstvo života i smrti što se zove vječnost, ostaju ovdje i onda kad mi odemo, kad snijeg zabijeli ove dočice, kad bura zapleše svoj ples visina oko isprepletenih brda što odišu tugom rastanka i vedrinom sastanka. Naš se put dalje nastavlja tragom VPP-a prema Visočici kroz bilo Velebita. Želja da svoje stope uputimo preko ove trave i

Zaboravljena Ribnička vrata

stijena pod plavim visinama, dovodi nas do Jančarice, travnate uvale na kojoj su se nekad janjci odvajali od ovaca. To je lički naziv, dok su joj Dalmatinci tepali Snižnica po obližnjoj snježnici u kojoj tijekom cijelog ljeta ima snijega. Slijedi prolaz kroz šumu, pokraj dočića Dražica, na moćne Rudine sa povećom lokvom (Ruja), da bi potom izbili na Seline odakle puca pogled na Visočicu, Liku i Dalmatinska vrata. Nekad su ovi prostori bili izvor nečijeg života, prijatelj nečije mladosti i za života najsigurniji zaštitnik. Život je ovdje zauvijek zaspao pod bukovim lišćem, još boje igraju igru sjenki i svjetla, otkrivaju majstorstvo umjetnika kojeg zovemo priroda. Idealno je to mjesto za infekciju planinarskom klicom.

Sedam dana planinama Crne Gore

Durmitor, Sinjajevina i Komovi

Mac

8. 8. 2014.

Petak. Rano smo napustile autocestu i od Dubrovnika prema Trebinju, Nikšiću, Šavniku i Žabljaku. Nina i ja, dvije mihovilke, ostali su bili zauzeti, ljeto je. Atraktivna, nama veoma poznata, a tako blizu, planina Durmitor je izazov u vrijeme ljetnih vrućina na moru. Plan je da planinariamo sa minimalnim troškovima boravka. Tako smo već oko 14h imali rastvoren svoj šator u kampu na Ivan dolu, u blizini Crnog jezera. Auto sa svim stvarima do nas bio je jedini luksuz. Ostalo nam je dovoljno do kraja dana da odemo do Ćurevca, baciti pogled na kanjon Tare.

9. 8. 2014.

Rano buđenje i dobro jutro Međedu i Savinom kuku koji se uzdižu nad kampom. Vlasnik kampa, Rade Šibalić, nas je uputio stazom kroz šumu i zaželio nam sretno penjanje. Staza vodi uz jezero do markacije za Međed. A tu je i čuvar parka za kartu od 3€. Kod izvora Točak se odvaja za Struge i dalje kroz šumu. Staza za tije-

lo i dušu. Za oko dva sata laganog hoda (ah te jagode) smo došli do Alpskog bivka na Velikoj kalici sa Debelim nametom ispod vrha Šljeme-na. Nastavljamo preko Veličke prevje. Tu mali jaz generacija, jedva nagovorim Ninu da je osiguram prsnim navezom i karabinjerima što mi je Mate posudio. Tako se može kopčati za sajlu ako osjeti vrtoglavicu. Staza vodi uskim hrptom, a sa svake strane provalija. Psić Toto se nije bunio, prsluk sam sama sašila i vezala ga za sebe nakoso, da mi ne otrči niz ambis. Dok smo se premale, sa nedalekog brezuljka, grupa Poljaka nas je promatrala. Na Ninino "idemo" što mi je bilo jako važno, bez problema smo izašle na Južni vrh 2285nv. Pogled iza nas na padinu prema Strugama, gdje se grupa ljudi vraćala, odustajući, nasmijala nas je. Na Sjevernom vrhu, 2287nv., ugodan odmor. Na silasku sa staze Velikog Međeda, čujemo dozivanje grupe Rusa koja silazi s Malog Međeda, kuda dalje. Ne žele ići dalje, pa ih upućujemo niz padinu za nama, upozoravajući da paze na markaciju. Sandale na njima je već

poznata slika Velebita. Učinilo im se da je lagano, kaže jedan veoma uplašen, ali nisu se mogli vratiti. Tu sam se sjetila našeg GSS-a i hrabrih ljudi koji spašavaju živote, dok mi znatiželjnici pravimo glupe greške.

Nas troje se na povratku zaputilo u Žabljak na slasnu vege večeru u Luni, za male novce.

10. 8. 2014.

Sunce i oblaci, sve je čarobno na ovom mjestu. Autom u smjeru skijališta Savin kuk i dalje u smjeru Plužina i Trse. Do prijevoja Sedlo, uz pozdrav čuvara parka. Markacijom prema Uvitoj Gredi, Surutki, hladnoj vodi s izvora. S desna se uzdižu Zupci, a s lijeva Šareni pasovi, do jezera Zeleni vir. Tu Nina ostaje čekati s Totom jer njen koljeno postaje sve bolnije. Nastavljamo Danilovom pločom, ispod Bobota pogled na Škrku i Škrčko jezero. Uz stijenu do vrha. Dobar je to osjećaj biti na vrhu Bobotovog kuka na 2522nv. Učinilo mi se veoma jednostavno ovaj treći put, što sam pokušala prenijeti mladoj Zagrepčanki koja se toliko uplašila da nije htjela nazad. Naravno da se spustila i bila ponosna na sebe. Zajedno smo bježali od kiše i grmljavine, a Uvitu Gredu je prošla također lagano. Nina i ja smo otišle do Todorovog dola, ispod Prutaša, u katun, kušati sir i kajmak i dati fotografije Neveni i Tatjani. Kiša nas je pratila. Tu smo se srele sa slikom života iza romantičnog zastora našeg planinarenja.

11. 8. 2014.

Ukrcale smo još mokre stvari od kiše u auto i krenuli. Na Đurđevića Tari mali odmor uz pogled na zip line s obje strane mosta. Krećemo u potrazi za divljinama Sinjajevine. Najveći pašnjak na Balkanu, ali nepristupačan zbog loših putova i rijetkih izvora vode. Mojkovac zaobilazimo, a u Biogradskom jezeru je Nina zaplivala u hladnu vodu. Kanjonom Tare do nadomak Kolašina, do hotela Djevojački most. Tu, desno, ima smjerokaz za Lipovo. Oko 10km asfalta do seoskog domaćinstva i veoma ljubaznih domaćina, zatim makadamom 15km. Opjeni pejzažima spontano ulazimo u klisuru Vratlo, nema nazad. Nina za volanom je spretno svladavala visinu i oštре zavoje, s pogledom samo ispred, nikako u ambis. Tako 50 minuta. Isplatiло se, izlaskom na prijevoj kao na drugi planet, beskonačni goli pašnjaci sa stadiom na ispašu. Katun Ječmen do ispred nas sa nekoliko drvenih koliba. Krećemo prema če-

smi Smrdanu, predivna slika. Po planu tu ćemo kampirati. No čobanice koje smo tu srele bile su upornije, nikako same spavati vani, neshvatljivo za njihov svijet. Iz mog razgovora o porijeklu uskliknuše da imam rodicu ovdje. Čudo, velike li Crne Gore! Tako smo upoznale Veru, napustila dobar posao i došla ovdje da odmara dušu. Usput uči praviti sir i gajiti malo stado. Provela nas cijelim katunom, pokazala život u njemu. A kad je pala noć, susjedi su došli „posjediti po starom dobrom običaju“. A nas dvije, kao civilizirani uljezi, jedva čekali da zaspemo od umora.

12. 8. 2014.

Iako mi je spavanje na podu, zbog Tota, bilo tako-tako, zvuk planine me je digao na noge s prvim zrakama sunca kroz vrata koja se ne zatvaraju. Bože, koja je to ljepota! I pored zvukova stada neka tišina i mir legne na dušu pa vrhovi Babinog zuba u daljini, daju snagu svemira (da smo još tren ostale duže, ja se ne bih mogla odvojiti od ove ljepote). Verin sin, Goran, pokazuje da možemo ravno prema vrhovima koji se vide u daljini. No, ja uporno tražim markaciju prema Jablanovom vrhu. Ništa, samo smjer koji pokazuje 3h. Valoviti brežuljci prate vrh u daljini. Silazimo uz napušteni katun Pilać. Strma padina sa stijenama koje se lome prema litici. Iz daljine smo odredile smjer, krivina na litici koja sliči stazi, pa onda presjeći lijevo sve do vrha. To se pokazalo odličnim. Samo bez krivih pokreta. Na udaru sunca do vrha. Za 2,30h smo na Jablanovom vrhu 2203nv. A vidik čaroban. Beskonačna ravan sve do Durmitora, samo lijevo se uzdiže Moračka planina, Babin Zub. Spašanje s oblacima uz rub. Prošarano crtom puta i nekoliko koliba koje se naziru. Ovo je planet za lutanje divljinom. Savina voda s jedne i Grkovo jezero s druge strane. Odlazimo do drugog vrha, neobilježenog. Tražimo markaciju za Grkovo jezero, nema je. Nekoliko nejasnih prema Savinoj vodi. Ići ćemo nazad kuda smo i došli. Sijećemo padinu da se ne vraćamo na vrh i tražimo onu usjeklinu u litici, a sunce peče. Odozdo se lipo vidi, a odozgo ništa, samo litica i opasni rubovi. Nina s Totom čeka, nalazim odron-stazu i sretno nazad, hlad tek iza Pilaća, ispod jednog bora. Kod česme Smrdan za uru ipo od vrha. Izgubili smo puno vremena tražeći markaciju gore, pa se samo javljamo mobitelom Goranu, umivamo se na česmi i Nina vozi dalje,

15h.

Kad smo već kod Kolašina, odluka je da idemo preko Mateševa za Komove. Mada mi je poznato da treba pored Bijelog Polja, uz Berane i preko Andrijevice, praćeni rijekom Lim. Prelazimo novi most na Tari (Kolašin), prema Mateševu. Uska cesta, oštećen asfalt. Jedan krivi smjer makadamom za Eko-katun Štavno i moramo u rikverc 500m. Gume zasmrdile, čekanje da se ohlade, grickamo slatko, visoka stabla šume prekrivaju sve, samo komadić ceste i nas, noć. U Štavnu su nam rekli da znaju za taj smjer za pješake, da se to mora ispraviti! Do prijevoja Trešnjevik pa zatim desno prema Štavnu. Nina je umorna, hoće kušin pod glavu, pa idemo kod Ljilje i Željka u kolibu. Dobro je i za moje stare kosti.

13. 8. 2014.

Spavali smo malo duže. Neću bez Nine na Kom, odluka je da se odmorimo i idemo sutra. Komvi su potpuna suprotnost Sinjajevini, iako je to sve lanac Dinarida. Šumoviti, zeleni proplanci, vrtače, puni života. Stijene Komova se izdižu iz proplanaka i streme prema Prokletijama u daljini.

14. 8. 2014.

Sunce se prosulo po livadama i rosu pretvorilo u biserje. Krenuli smo pitomim pašnjacima prema stijenama, usput prilazeći konjima na ispašu podno Komova. Tu, na rubu livade, počinju markacije i smjerokazi. Krenuli smo stazom Vasojevića koma, koja se među komljem dodiruje s Kučkim komom. Staza vodi siparom odmah se penjući i nastavlja bočnom stranom litice, obraslo zelenom travom i pokojim stablom. Sve vrijeme se penje, pred vrh zaobilazi stijenu, izlazi na drugu stranu masiva, prema Prokletijama i završava iznad travnate udoline na hrbitu stijene. Za 2,30h smo na vrhu Vasojevićkog koma 2461nv, dočekani planinskim vjetrom i prekrasnim vidikom. Povratak je bio lakši, zbog velikog nagiba litice moglo se samo trčkarati. Prognoze najavljuju kišu. Plan da se penjemo na Karanfil, na Prokletijama, smo odložili za iduću godinu. Samo smo bacile pogled na smjer Murino, kod Andrijevice i produžile za Berane, a zatim Bijelo Polje gdje smo osjetile čari tople vode i sapuna i nastavile put za Vodice. Ali ono što je ostalo u nama, sva ljepota i čari planine, nikakva voda ne može odnijeti.

USPOMENA NA DRAŽENA

Mio Kozić

Vrijeme prolazi, nezaustavljivo dan za danom teče godinama i sve se mijenja u prirodnom zakonu sjećanja i uspomena. Svako jutro sunce s istoka dolazi da nas budi i vodi kroz život. Donosi nova lica i piše priče iznova kao da je prvi put. Kovitla događaje i ljudi, isprepliće sudbine u nezaustavljivom plesu svjetla i tame, radosti i tuge, a svi mi mali pod zvijezdama zajedno kročimo dalje. Nekad pogнуте glave savijamo se pod udarima vjetra, ali ne posustajemo. Nekad raširenih krila, pogleda uprtog u daljine, nadamo se boljem sutra. Živimo i borimo se za svaku kap sreće koja nas hrani, daje snage za nova svitanja i sutone sjetne.

Sve loše vremenom nestaje, puštamo kišama zaborava da isperu gorčinu sa duše a dobro, makar to bila samo sitna luč u mraku, zauvijek svijetli u našim srcima. Tisuće sitnih žižaka sjedinjuju se u oganj koji plamti zlatnim sjajem. Uspomene na drage ljude i njihova djela zauvijek se pamte. I unatoč tome što smo svakim danom sve stariji, naša sjećanja sve su jača. Sjećanja na najbolje od nas su nešto čime se možemo ponositi dok je svijeta.

Od pamтивjeka do danas, Šibenik je dao mnoge. O nekima smo čitali u knjigama i slušali od starijih, a sa nekim smo imali sreću živjeti, biti njihovi sugrađani i suvremenici. Prije pedeset godina jedan mali plamičak upalio se u gradu ispod Šubićevca i ubrzno prerastao

baklju visoko u našim rukama. Prepoznatljivu u cijelom svijetu kao nešto naše, šibensko i jedinstveno.

Pedeset godina je prošlo od rođenja Dražena Petrovića te u sjećanje na njega i njegovo djelo pišemo ovo slovo neka se pamti i nikad ne zaboravlja sve što je dao. Hvala mu za svaki sportski potez na borilištu. Svima su još žive slike pred očima njegovih čarobnih poteza na parketu pod koševima. Nepredvidljivih i neponovljivih kretnji do dan danas nedostignutih. Hvala mu za sve ono što je dao van terena za Šibenik i Hrvatsku. Za svaki glas koji je govorio istinu o nama. Nenadano nas je napustio i teško je bilo prihvati to da ga više nema, ali vrijeme prolazi... nezaustavljivo, dan za danom teče. Ostaju ova sjećanja i drage uspomene. Ostaje inspiracija svima koji krenu njegovim sportskim putem da idu istim stopama visoko dignute glave i raširenih krila...

U spomen na Dražena Petrovića i pedeset godina od njegovog rođenja, planinari HPK Sv. Mihovil pohodili su Dinaru. Na 1831 m nad morem, na vrhu Hrvatske, njemu u čast priredili su malu svečanost obojavši ga u narančaste boje i postavili sliku našeg najboljeg košarkaša. Nakon četiri sata uspona po sunčanom i lijepom vremenu uz prisustvo mnogih planinara koji su se tu zatekli, skromno i dostojanstveno obilježen je Draženov rođendan.

Život leti kapetane

Mladost biži a na srcu friži...
... pamtim te i ne zaboravljamo...

U obitavalištu velebitskih zmajeva

Joso Gracin

Pogledom zarobljenim nestvarnim treptajućim oblicima predivne vatre, osluškivali smo zvukove skrivene planinske udoline što je tonula u gustu neprozirnu tamu. Najneobičniji ples čudesnih plamenih jezika isti kao i tisućama godina prije, smirivao je dušu i budio maštu. Nikad mi nije bilo jasno od čega nastaje ono što vidim dok gledam tu prelijepu topolinu. Toliko je u njoj snage, života i pokreta. S njom je započelo sve, s njom će i završiti sve. I kad utihne i ugasi se, vatra je uvijek tu negdje, prikrivena i spremna da ponovo plane i razbukta se. Svaka je jedinstvena, ista i drugačija. U samotnoj pustosi Velebita zahvalih Bogu nam tom čudесном poklonu što nas grije, hrani i pute nam obasjava. Odjednom misli mi pobegnu daleko od svih granica, svih prostora i vremena. Oslobođen ovozemaljske stvarnosti, gledajući u žarke plame ne jezike, pomislih na boga sunca, četveroglavog

Svantevida i njegovog ognjenog mača, a zatim kroz dimnu zavjesu ugledah rigajuću vatrnu. Pred mojim očima, prikriven dimom, proleti krilati zmaj, pa nestane za kukovima na sjeveru. Kako se stvorio? Odakle je doletio? Mada siguran da je samo plod moje mašte, ipak se upitah da li je možda ipak stvaran? Možda je izletio iz dubine mojih misli ili pak iz dubine podzemlja, da bi nas zaplašio i otjerao iz svog svijeta. Od mesta na kojem smo se nalazili, na samo pola sata hoda prema zapadu, nalazi se zastrašujuće mračno grotlo. Jednom sam čuo priču da je to mesta na kojem se liježu velebitski zmajevi. U prošlosti su ljudi iz nekih naselja podno planine smatrali su da se zmajevi legu u tim skrivenim gudurama Velebita. Uz to, pretpostavljalo se da na takvim mjestima također obitavaju i kolo vode velebitske vile. Zmajevi su u mnogim krajevima, državama, pa i na različitim kontinentima kao što su Europa i Azija,

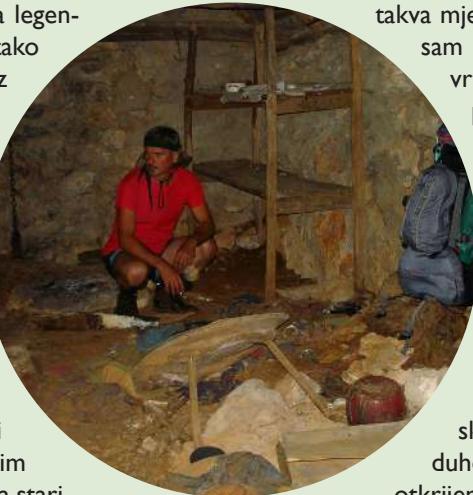
prikazivani slično. Bila su to zmijolika ili gušterolika stvorenja, tijela prekrivenih ljuskama ili krljuštima, s krilima i poprilično dugim vratovima. Imali su četiri noge i zmajsku glavu koja je izgledala drugačije od svih drugih životinjskih glava. Posjedovali su ogromnu i razornu snagu, a mogli su i letjeti. Uz to, neki zmajevi su imali sposobnost govora, učenja i sporazumijevanja s ljudskom vrstom, a većina njih i mogućnost bljuvanja vatre. U legendama su se često ženili sa djevojkama ljudskog roda, te s njima imali djecu. Zaljubljivali su se u ljudske djevice, ali pošto nikada nisu uspjeli ovladati vještinom udvaranja, najčešće su ih otimali. Jedna legenda s rijeke Krke kaže da se tako dogodilo i mladoj Miljevi iz tvrdave Ključice na rijeci Čikoli. Na dan vjenčanja za Bogdana, sina gospodara Bogočin-grada Bogoja, iz kanjona rijeke Krke doletio je krilati zmaj te je ugrabio sa zidina Bogočina i odnio u jezero kod Brljana slapa. Zmajevi, ta nadnaravna mitska bića, dio su legendi koje su u samotnim planinskim večerima prohujali vremena stari velebitski pastiri uz vatrnu prepričavali svojim sinovima i unucima.

Kao i za sve ostale, ta stvorena su za mene cijeli život bila samo dio ljudske mašte, sve do jednog dana kada sam čuo priču da zmajevi nisu samo izmišljotina davnih vremena, već da su stvarno i postojali. Tajnu je predstavljalo mnogo toga što je bilo vezano za njih, a zrakom je još letjelo i pitanje... - Da li su zaista nestali? Možda su se nepovjerljivi prema novim vremenima što su stizala brzinom planinskih vjetrova, samo negdje pritajili ili

pak poprimili druge oblike.

Na vratima drugog svijeta u pratnji pjesme zrikavaca

Odlučivši pronaći mjesto gdje su se skrili ti krilati vladari snage i ognja, prije nekog vremena, doma za stolom, rastvorih zemljovid Velebita pa zadržah pogled na jednom slabu poznatom području. O tom kraju nisam ništa čuo od nikoga. Niti od planinara, niti od speleologa koji u potrazi za neotkrivenim speleološkim objektima znaju zači baš svugdje. Bila je to neotkrivena zemlja o kojoj baš ništa nisam znao... Neshvatljivo je bilo da u našoj blizini još uvijek postoje takva mjesta. Gledajući zemljovid znao sam da me tamo čekaju mračne vrtače i travnate udoline, isprepletene šumama i vratolomnim gudurama, ali nisam očekivao da će pronaći tako prelijepi i surovi kraj gotovo potpuno skriven i zaboravljen od ljudi. Svet okovan surim stijenama i čudesnim kukovima, izboden grotlima jama bezdanki i golubinki, prošaran divovskim škrapama, suhozidima i duhovima prošlosti čekao je da ga otkrijemo. Bilo je to svijet koji govo da nije postojao... Proteklih godina, došavši nekoliko puta na početak tajanstvene i samotne pustoši, pogled bi mi uvijek odlutao u daljinu, a misli me upitale... – Čega li ima tamo dalje? Da ne bih u taj nepoznati dio planine zakoračio sam, sjetih se šaptačice biljaka, pa je pozvah da pođe sa mnom u potragu za obitavalištem zmajeva. Ona s radošću prihvati moj poziv, te mi odgovori – Hvala na pozivu, veselim se krenuti s tobom u taj tajanstveni kraj. Zemlja okamenjenih zmajeva, zemlja stijena i kukova svih vrsta i oblika, skrivena lancem običnih brda, čekala je

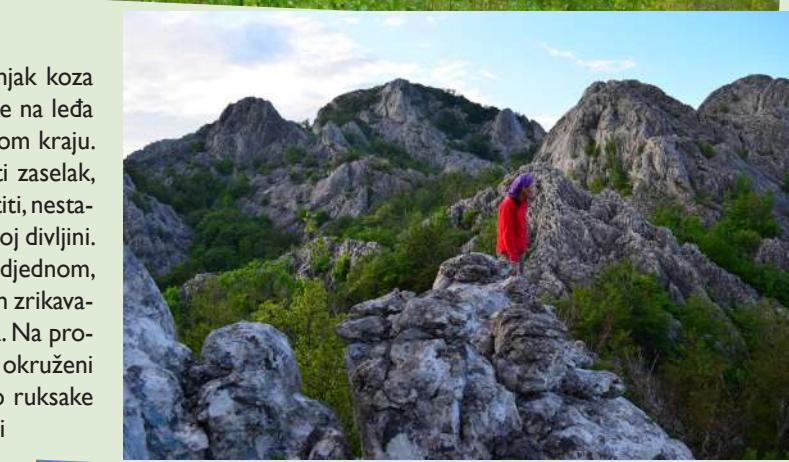

da je otkrijemo, da uđemo u nju, pa da zadivljeni okamenjenom tišinom, ne dirajući ništa, osjetimo duh prošlosti. Ne narušivši mir o kojem smo sanjali, jučer smo tiho i nemametljivo ušli u svijet predivne pustosi. Skrenuvši s stare ceste prema brdima na sjeveru, došli do prvog zaselka. Samo jedna kuća, samo jedna obitelj, nekoliko psa ovčara, magarac i stotinjak koza i ovaca. Nabacivši teške ruksake na leđa krenuli smo u susret nepoznatom kraju. Prošli smo kroz još jedan pusti zaselak, pa ne znajući kada ćemo se vratiti, nestali za brdima i šumarcima u oporoj divljini. Nakon strme krševite padine, odjednom, pred nama se uz pjev bezbrojnih zrikavaca otvorile vrata drugog svijeta. Na prostranom planinskom pašnjaku okruženi kamenim kukovima skinuli smo ruksake s leđa, pa se bosonogi prošetali po predivnim gorskim livadama. Osjetivši radost življena u carstvu savršenog mira ukrašenog tisućama žutih planinskih cvjetova, na trenutak smo postali sretna i razigrana djeca. Prošavši podno okamenjenog dvogrbozma, preskačući preko bezbrojnih litica i sivih pukotina u kojima su se skrile zelene paprati, došli smo do mračnog bezdana. Svijet vladara podzemlja, Crnoboga magnetski nas je privlačilo rubu, prijeteći da nas u nepažnji, za tren povuče u svoju mračnu propast.

Osluškujući šum kame na što je nestajao u strašnim dubinama i zarobljeni zvuk prhtaja ptica duboko u kruni đavoljeg kotla, izloženi zlodusima mraka i smrti, makli smo se s ruba tame poklonivši se bogu sunca i svjetlost dana.

Noć podno Mamutove stijene

Okrenuvši se razlomljenim vrhovima na sjeveru, obasjan popodnev-

nim suncem na rubu mračne propasti, sjeo sam na travu pa otvorio zemljovid. Morali smo što prije krenuti prema istoku. Dan je brzo prolazio, a prije noći trebali smo u svijetu vila i zmajeva podignuti bivak u kojem ćemo provesti noć u divljini. Probijajući se uz cijuk sokolova kroz šumarke i zarasle ponikve prema istoku, na drugoj strani udoline, primjetisemo dvije srne što su kao i mi tražile za-

prevjesnom stijenom od sjevernih vjetrova, a prema jugu i zapadu s njega se otvarao pogled na zelenu udolinu punu divljih ruža, kopriva i livadne kadulje. U blizini je bilo dovoljno suhog granja za vatru, a nedaleko se nalazila i šipila u koju smo se mogli skloniti od nevremena. Nakon mnogih godina tame, samotnu noć skrivene udoline opet su osvijetlili žarki plamenovi logorske vatre. Pod zvjezdanim nebom, zvuk potpune tišine narušavao je samo pucketanje gorućih grančica, pjev zrikavaca i povremeni huk sova ušara.

Noću je pala kiša, ali nas nije smočila. Došla je nenajavljeni, otišla iznenadno. Probudila nas je iz sna udarajući po stjenkama bivka kao da nam je samo htjela reći kako je i ona dio planine. Iznad nas, prema nebu, poput čuvara večernjih vrata, Zagara, propela se Mamutova stijena. Čuvajući nas od planinskih zloduhova, bdjela je nad nama cijelu noć. Sjedeći pored vatre u pustosi, nasuprot noćnom nebu, osluškivali smo zvukove noći i promatrali obrise stijene što nas je podsjećala na Budhu koji spava. Teško bi bilo u takvoj pustosi provesti noć potpuno sam.

Samotno praskozorje pored utihulog vatrišta. Okruženi bujnom zelenom travom, umiveni planinskom rosom, upijali smo mirise i zvukove vlažnog planinskog jutra. Nad pepelom tinjanjući ostaci nagorene grane puštali su lelujave trakove dima da se miješaju se s pjevom kukavice s druge strane udoline. Na plinskom kuhalu postavljena voda za čaj od bilja ubranog pružanjem ruke s ležaja. Cvijet bazge, kamilice i vriska... Priroda nam je ponudila ono najljepše što je imala, a mi smo od nje uzeli samo onoliko koliko nam je trebalo. S dolaskom donositeljice jutarnjeg svijetla, božice Zore, Budha je nestao poprimivši nove oblike, a mi

smo još intenzivnije nego prethodnog dana, upijali mirise predivne divljine u koju smo zašli. Visoko na stjeni u podnožju glave Mamuta, meditacija i dodir savršenog mira, otkucaji srca i dodir energije predaka. Jutro na oltaru prirode onakvo kakvo su ljudi nekada imali, ali su ga zauvijek izgubili. Travnata udolina sa sjevera, istoka i juga uokvirena kukovima i stijenama je pusto i samotno mjesto

klon na kojem će provesti noć što je stizala.

Penjući se preko kukova i stijena, usred predvečernje tišine, ušli smo s juga u prostranu udolinu pa ugledali stijenu što nas je podsjetila na nestala bića ili stvorove kakvih više nema. Podno Mamutove stijene, prepoznali smo dobro mjesto za bivak. Izgledalo je savršeno. Bio je to poklon bogova divljine. Mali podzidani travnati plato bio je zaštićen

ostavljeno zaboravu. Podzidane terase, suhozidi, ostaci torova za stoku i pastirske stanove, kao da su svjedočili o vremenu koje je zauvijek nestalo. Usred tog zaboravljenog svijeta, kao da su je bogovi spustili s neba, kao vrhunac nestvarnosti, uzdigla se Mamutova stijena. S juga su se skupljali crni kišni oblaci prijeteci da se obruše na nas i zelenu dolinu. Bili smo mirni jer smo u blizini logora imali onaj prirodnji zaklon, šipiju s dva otvora. Manji šipinski, služio je kao ulaz, a kroz jamski, skriven rascvjetanom bazgom i prolistalim granjem, vanjska svjetlost je prodirala u njenu unutrašnjost. Ušli smo na tren u podzemni svijet, u utrobu okamenjenog zmaja, prošetali prostorom u kojem su se čuvale zmajeve vatre. Izašli smo prepušteni kišnim oblacima što su se isprepletali sa samotnim vrhovima, kraljevstvom planinskih vila na sjeveru. Mislimo smo preći preko njih, ali tek kad smo ušli u ovu skrivenu dolinu shvatili smo da nemamo vremena za to. Morali smo nastaviti dalje prema istoku, kako bi što dublje ušli u tajanstveni svijet isprepletan kamenim kukovima i tajanstvenim udolinama. Prišao sam šaptačici biljkama. Dok je po bujnim planinskim livadama brala divlje zelje, širokolisni trputac, timijan i planinsku kamilicu, upitao sam je, da li je spremna poći dalje.

Skriven i zaboravljen predivan svijet

Ostavljajući udolinu, ostavljali smo Mamutovu stijenu i prvo jutro drugoga dana. Vrijeme pored nas, letjelo je brzinom niskih planinskih oblaka, a mi smo sve dublje ulazili u svijet kojem smo se sve više divili. Prijevoj između dviju udolina, zarašla pastirska staza kroz vilinsku šumu prepunih guba i lišajeva i novi proplanak nakon nje. Ušli smo u novu izduženu udolinu zarobljenu visokim stijenama i propetim kukovima. Sa sjevera, gotovo stotinjak metara prema nebu, okomito se uzdigla impresivna stijena. Ponovo ostaci pastirske stanove zarašlih u šikare i šumarke i prostrane podzidane terase na kojima su pastiri nekada vjerojatno sadili krumpir, žitarice i drugo jestivo bilje, koje je tu moglo uspijevati. U tom skrivenom svijetu pronašli smo i ono najvažnije, ono što je značilo život i onda, ali i sad, vodu. Ogromna škrapa s prednje strane bila je ozidana kamenim zidom kojeg su vjerojatno sagradili davno nestali stanovnici. Zid je služio da skupi svu vodu što bi se kroz pročiće okomitih litica i žlebova slila s gornjih polica i stijena u tu nastalu udubinu. U najdubljem dijelu voda je bila duboka preko dva i pol metra. U tom

zaboravljenom kraju akumulacije vode nalazile su se na još nekoliko mjeseta i to gotovo podjednako udaljenih jedno od drugih, što je značilo da je tu život nekada bujao.

Sjeli smo na travu ispod velike samotne bukve, najveće u udolini, sastavljenog od tri snažna debla ukrašena korom s urezanim godinama i inicijalima davno umrlih ljudi. Na velikom čavlu zabijenom u tvrdo bukovo deblo visjela je izbljedjela platnena vojnička torbica, tko zna od kada, a ispod nje u travi stajalo je prevrнуto metalno korito što je nekad služilo za pojenje stoke. Prošetali smo dolinom, hodali kroz divlje zelje, koprivu, divlji pastrnjak i brali majčinu dušicu. Uvlačili smo se u šumarke, otkrivali ostatke pastirske stanove i otvore jama. I drugi dan u obitavalištu velebitskih zmajeva brzo se žurio svome kraju. Znali smo, provest ćemo još jednu noć u divljini. Ostavivši ruksake ispod velike bukve, uvezši samo ono najnužnije što nam može zatrebati, krenuli smo preko travnate udoline prema idućem prijevoju na istoku. Željeli smo otkriti što ima tamo iza njega. Uspon kroz šumovitu strminu, stijene, litice, procijepi, novi šumarci, još mračnije šume, a u njima ukrašena mahovinom vlažna grotla skrivenih otvora u podzemlje. Penjemo se na stjenoviti proplanak da bi vidjeli gdje smo, gdje idemo i što nas tamo čeka. Izvukavši se iz šumske sumornosti na svjetlost dana, ugledasmo obitavalište zmajeva u svoj ljepoti i surovosti. Kao začarani, vrtjeli smo se na sve strane svijeta i nismo mogli stati. Toliko stijena, krša, vrtača, kukova, vrhova, šuma i udolina nismo vidjeli od Crnopca i Rožanskih kukova. Dok sam vadio foto-aparat, šaptačica biljkama je gasila žđ s vodom iz kamenice u stijeni. To što nam se ukazalo bilo je mnogo veće i veličanstvenije od onog što smo mogli i zamisliti. Stjenoviti i divlji krajolici prema istoku su se stopili s isto tako divljom pozadinom u daljini. Na zapadu, poput zmajevih leđ, uzdigli su se kameni šiljci planinskih vrhova na koje su se nataknuli rijetki oblaci, a na sjeveru se, nedodirljivo, tisuću metara prema nebu, izdigao najviši vrh obitavališta zmajeva. Na njegovim najvećim stijenama primjetimo zatamnjene figure kraljica visina, divokoza. Promatrali smo ih s oduševljenjem, jer imale su potpunu slobodu, onu koju smo mi ljudi zauvijek izgubili. Gledali smo ih s poštovanjem, jer su u odnosu na nas ljudе porobljene mnogim zagonima, imale samo zakon prirode.

Mjesto na kojem smo stajali bilo je mjesto neopisivosti i nismo ga nikako željeli napustiti, ali stizao je miris predvečerja i tjerao nas da se što prije

spustimo nazad u udolinu. Ponovo izrada bivka, dovlačenje grana, paljenje vatre i spremanje večere. Uz huk sove, miris roštilja od povrća i okus crnog vina, s večernjom pričom uz logorsku vatrnu prolazila nam je druga noć u divljini. Kad se čovjek višednevno kreće kroz prirodu dovoljna su mu samo dva obroka u danu, onaj jutarnji što mu daje snagu za cijeli dan i onaj ukusni večernji, što ga uz vatrnu opusti i uspava.

Stopama Sunčevih ratnika

Probudivši se u sunčano jutro trećega dana, ponovo se vratih na mjesto s kojeg smo se jučer divili zalasku sunca za šiljatim vrhovima na zapadu. Stojeci na vrhu stijene, sjetivši se još jedne legende, mislima odlutah u davna vremena. Zatvorih oči, pa ugledah Sunčev narod kako se kroz strašne gudure probija prema obali mora. Sunčevi ratnici, kako su tada sebe nazivali Hrvati, krenuli su na dugi put prema moru, da bi se prošavši kroz okamenjena vrata zemlje zmajeva, na drugoj strani spojili s najmoćnijim od svih ratnika, bogom sunca, Svantevidom. Mada izgledom divlja i neprophodna, ova zemlja im je kroz svoje skrivene udoline i vrleti ponudila najsigurniji prolaz do mora. Petero braće i dvije sestre, još u pradomovini, odijelili su se od ostalih i poveli dio svog plemena na opasan put do obala nepoznatog mora na jugu. Kad su braća Klukas, Lobol, Muhlo, Kosjenac i Hrvat, te sestre Tuga i Buga sa krševitim visova

planine prvi puta ugledali najljepše more na svijetu, zaljubili se u njega na prvi pogled i odlučili ostati tu zauvijek. Ali, to nije bilo tako lako ostvariti. Trebalо je osvojiti tu čudesnu zemlju. Njome su vladali Avari koji je nisu htjeli prepustiti nikome. Najbolji ratnici na svijetu, tada ih pokore, pa čudna zemlja uz obalu modroga mora postane njihova zemlja. Novu domovinu, potpuno drugačiju od one iz koje su došli, morali su kroz stoljeća koja su slijedila braniti mačem od mnogih osvajača. Svi su im je htjeli oduzeti, no nisu uspijevali. Borba Sunčevih ratnika za svoju zemlju rastegnula se od vremena njihovog dolaska na more, pa sve do današnjih dana i izgleda da njihovoj borbi nikada neće biti kraja... Nakon svih tih stoljeća sad im novo-vremenski osvajači planiraju oduzeti zemlju na sasvim drugačiji način, tiho i bez mača, na način na koji je Sunčevi ratnici ne znaju braniti. Skuhavši čaj od bilja i vode uzete iz velike škape,

je prošlo gotovo dvadeset godina od tada, sve je još bilo puno prljavštine, odbačene odjeće, raskidanih najlon-vreća, polupanog plastičnog posuđa i uništenih dijelova vojne opreme. U prostoriji su stajali i ostaci polomljenih kreveta na jednoj, te ognjišta na drugoj strani. Na tlu iza vrata šaptačica biljkama tužno je primijetila i jednu dječju čizmicu, a da dojam prljavštine bude potpun, jedan veliki štakor iz hrpe smeća u kutu, uznemireno je pobjegao u rupu u zidu. Izašli smo iz tog sumornog

uživajući u čudnom smiraju pred kišu, promatrali smo nebo sa kojeg je sunce sve brže nestajalo. Tamni kišni oblaci stizali su sa svih strana. Raspremili smo bivak, spakirali opremu, pa okrenuvši leđa istoku, krenusmo nazad. Imali smo hrane za još dan-dva, ali ipak odlučismo napustiti taj predivan svijet. Negdje oko Mamutove stijene uhvatile su nas prve kapi kiše. Dok je šaptačica biljkama ostala brati cvijet bazge, prešao sam preko malog prijevoja i ušao u samotni pastirski stan, a onda se odjednom srušio strašni pljusak i zatvorio cijelu dolinu. Ubrzo je stigla i šaptačica biljkama, te pokisla utrčala u zaklon. Za vrijeme zadnjeg rata, u toj pastirskoj nastambi boravili su vojnici. Mada

prostora na kišu koja nije prestajala. Gazeći po mokroj travi, dišući predivni planinski zrak, naišli smo na stazu što nas je vodila ravno prema izlasku iz obitavališta velebitskih zmajeva. Prošavši pored još dva pastirska stana zavirismo i unutra, te ponovo ugledasmo jad, pustoš i odbačene kutije s municijom. U susret bogu sunca Svantevidu i toplini što je kroz skrivene klance i kanjone stizala s mora, žurno smo se spuštali niz krševite padine isto kao i Sunčevi ratnici gotovo tisuću godina prije. Iza nas, u magli i oblacima, ostao je skriven i odljudi zaboravljen jedan predivan svijet, obitavalište velebitskih zmajeva, svijet kojem ćemo se ponovo vratiti.

Lišanjski vrh 26. 10. 2014.

Marica Berić

ako je naš vodič Zoran Kolombo očekivao manju grupu, ispred bazena u crnici okupilo se u 6:30h čak 25 članova. Uputili smo se autima prema Vrlici na kavu, a zatim dalje prema Cetini i početku staze za Lišanjski kod kamenoloma. Dan je bio sunčan, ali nas je iznenadila orkanska bura koja nije bila najavljena u prognozi. I tako, lagani uspon od oko 4 sata koji je postajao sve strmiji, postajao je i sve naporniji zbog vjetra koji nam je cijelim putem puhalo u lice. Nakon sat i pol stigli smo do razrušenih stanova, gdje je slijedio prvi odmor i marendi, a zatim daljnji uspon od oko sat vremena do planinarskog skloništa. Najbržih 6 članova, Tome, Anka, Aleksić, Edi i još dvoje, već se odvojilo od ostatka grupe na prvom dijelu staze i produžilo prema vrhu. Na pojedinim izloženijim dijelovima staze vjetar je već ozbiljno smetao ostatak ekipe, pa je po dolasku u sklonište otprilike pola članova odlučilo ne ići dalje. Ipak, još 8 hrabrih, osim šestorke koja se prije bila odvojila, na čelu s vodičem Kolombom odlučila je ipak pokušati doći do vrha. Što smo se više penjali, udari vjetra su bili sve gori. Nekoliko članova iz najbrže grupe već su se spuštali prilično mrkih lica, a nedostajali su još Anka i Edi. Po dolasku na hrbat (otpriike 15 min do vrha) pričekali smo Anku i Ediju,

već podosta i zabrinuti... sva sreća došli su prema nama iz crne magle oko vrha, savjetujući nam da ne idemo dalje. Ipak... ko će odolit kad smo već tako blizu... odlučili smo ipak ići dalje, ali uz oprez, jer smo se zbog orkanskih udara bure moralili vezati ili držati pod ruku po dvoje – računajući da smo tako teži i da nas vjetar neće baciti. Hladnoća je na tom vjetru bila iznimna i hod prilično mukotrpan, ali je naša upornost ipak nagrađena – vrh je izronio pred nama u magli!!! Još malo slikavanja – doslovno 2,3 fotke jer smo bili previše smrznuti za išta više... i bježmo natrag nizbrdo na sunce i prema kakvoj- takvoj zaklonici...

Vikend speleo logor na Dinari

Teo Barišić

Već su protekле skoro tri godine kako su Antonija, Iva, Vjetar i Mario zašli u onaj rijetko posjećivan dio Dinare sjeverno od najvišeg vrha. Pronašli su više od 20 jamskih ulaza. Taj sjeverni dio Dinare zna dugo zadržavati snijeg, pogotovo u jamama, a prva zima koja je uslijedila ostati će još dugo zapamćena u Dalmaciji. Godinu poslije mihovilovi speleolozi bili su zauzeti Proteusom, no ove godine, sa blagom zimom više nije bilo izlike da se ne počne s ozbiljnim radom.

Prvi su na teren 24.05. otišli Mario, Anton i Antonija, a pridružili su im se ovogodišnji školarci Bajs i Krešo. Landroverom GSS-a su se popeli iznad Duleru do nekih kilometar od nove Evropske granice. Na oko sat hoda uz sjeverni zid vrha prema istoku nižu se kraške uvale sa mnoštvom vrtača i škrapa. Dvije nove jame od 20 i jedna od 30m dobole su svoje prve ID pločice i nacrte.

Mjesec dana kasnije 27.06. u nove speleološke

pohode krenula je još brojnija ekipa; Vjetar, Mario, Zlajo, Aida, Teo, Ana, Mare, Toni, Tonja, Dija, Dragan, Odesa, Krešo, Ale, Belinda i novi članovi HGSS-a iz Knina Mićo i Zoran. Dok smo slagali mali kamp u prvoj šumi 10 min hoda od Landrovera, Vjetar, Toni i Tonja su odjurili na ploču i topografski snimili Tonijevu prvu, Malu jamu na ploči i jednu „koja ide dalje“.

Drugog dana nakon veselje noći nabrijana ekipa dijeli se u tri grupe koje vode najskusniji; Mario, Zlajo i Vjetar. Radi se s dvije bušilice pa radio veza dobro dođe za prebacivanje materijala i ljudi prema potrebi. Mariova grupa redom snima Tonjinu snježnicu -15m, Mićinu špajzu -7m, Aninu perspektivu -22m pa s spaja sa Zlajinom grupom koja je završila sa Snjeguljicom -22m i malom špiljicom Zorkačom. Zajedno dalje rade Alinu -47m i Krešinu jamu -22m. Vjetru se zarušavaju tri velika kamena u već postavljeno suženje pa ih tehnikom protutega i klesanjem izvlačimo i mičemo sa strane. Tu nam je dobro došla Bajsova snaga koji se odnekud pojавio sa svojom Bodulicom i cjelokupnim podmlatkom. Pod vertikalom u dvorani punoj blokova Vjetar i Toni nižu špranje. Uspijem mu tu i tamo samo gurnuti topografiju da dočrta dijelove u koje ulaze sitnoprofilni špiljari. Ubrzo shvaćamo da se nalazimo u već istraženoj jami koju je prije mjesec dana crtala Antula tako da mali speleološki sistem dobiva naziv Sustav pod pločom. Slijedi izlaženje vani, a onda spuštanje niz drugi Zapadni ulaz i onda još jedno provlačenje kroz blokove i novih desetak metara kanala. Sve u svemu skupilo se 127m duljine kanala, dubina 44m i nekoliko vrlo uskih suženja iz kojih struji hladan zrak.

Malo pomalo bliži se kraj dugog dana. Kombinacija jarkog sunca i hladnih jama iznenadila je školarce. Potrošili smo hrpu fikseva i struje iz baterija. Vjetar se zavlači u još jednu perspektivnu, usku pukotinu iz koje struji zrak. Usko je, ali poslije se širi ide vertikala od 30m. Ostavlja se za slijedeći put. Vraćamo se u logor. Mušice su pronašle put do nepažljivo ostavljenog mesa. Srećom ima još koja je neotvorena kesa i vakumiranih kobasicu i slijedi još jedna vesela večer.

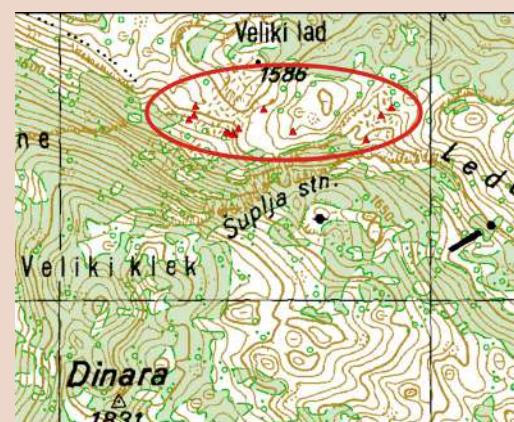
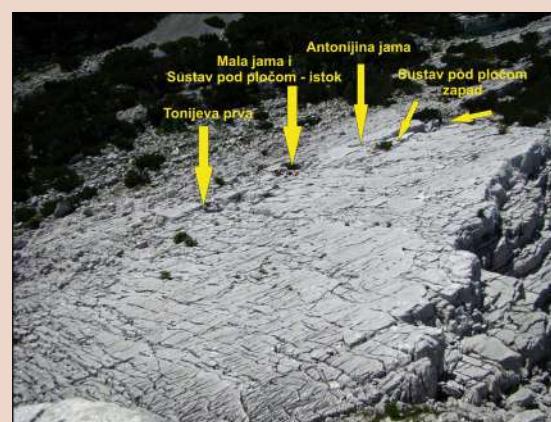
U nedjelju će prva ekipa do Jame iza tenkova na Suhopolju, jedna ekipa pješice pre-

ko Brezovca, a treća sa stvarima direktno do Knina, pa čemo se prikupljati. Landroverom. Na Suhopolju odnekud izniču vojni Hummeri i zaustavlja nas nadnarednik Horvat. S njima su neki Crnogorci u pripremi za međunarodnu misiju i htjeli bi obaviti bojevo gađanje. Velimo da nam je jedna grupa u jami iza tenkova koje namjeravaju gađati, da se druga spušta niz Badanj prema njima, a Mićo nadodaje da je video neke što skupljaju željezo od ispaljenih granata po poligonu. Sve je više Hummera sa strojnicama. Teško je izdržati da ne pukneš od smijeha. Idemo dalje u Knin, drugu grupe prevoze Hummeri, treća završava nacrt jame iza tenkova -36m.

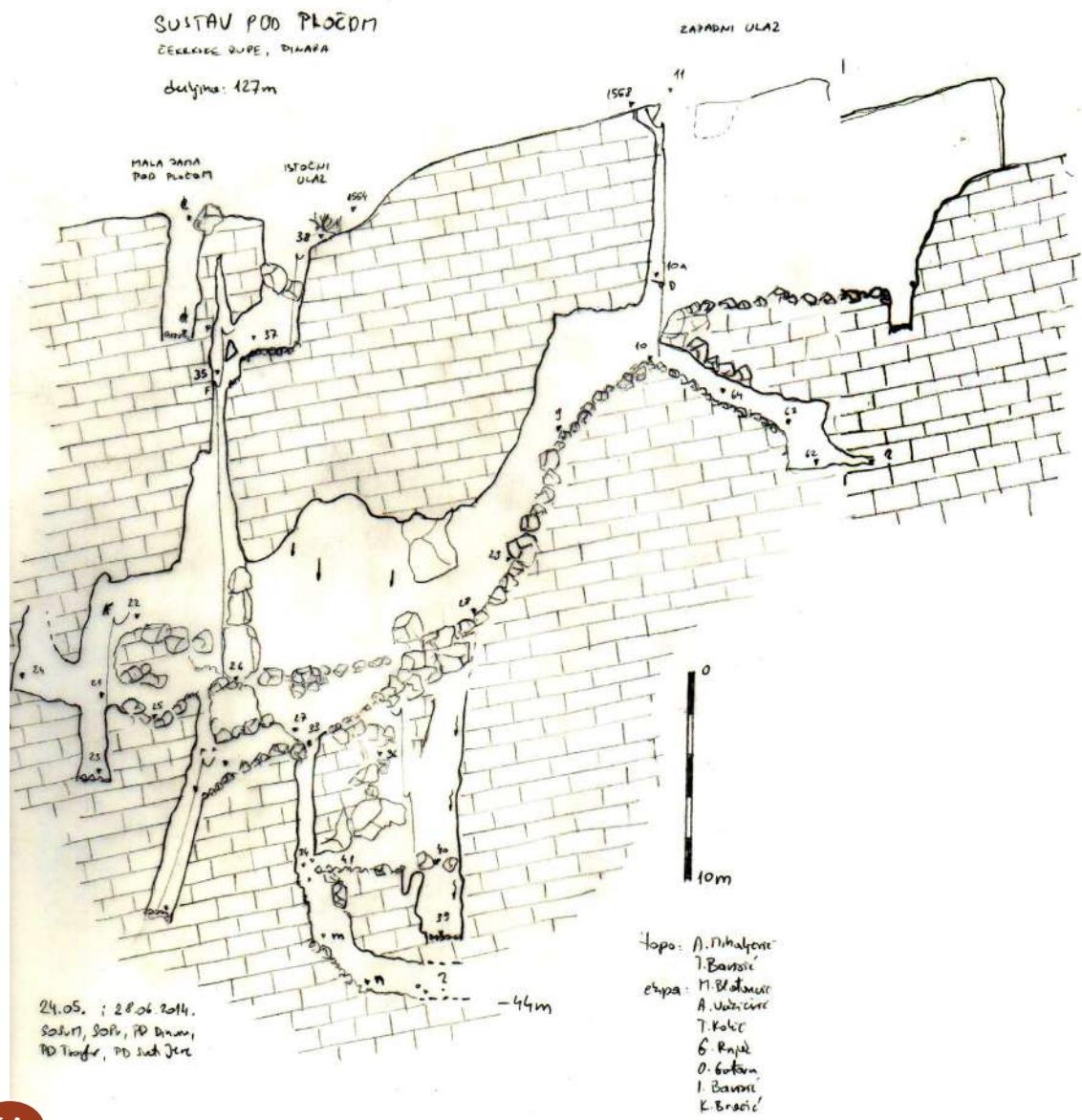
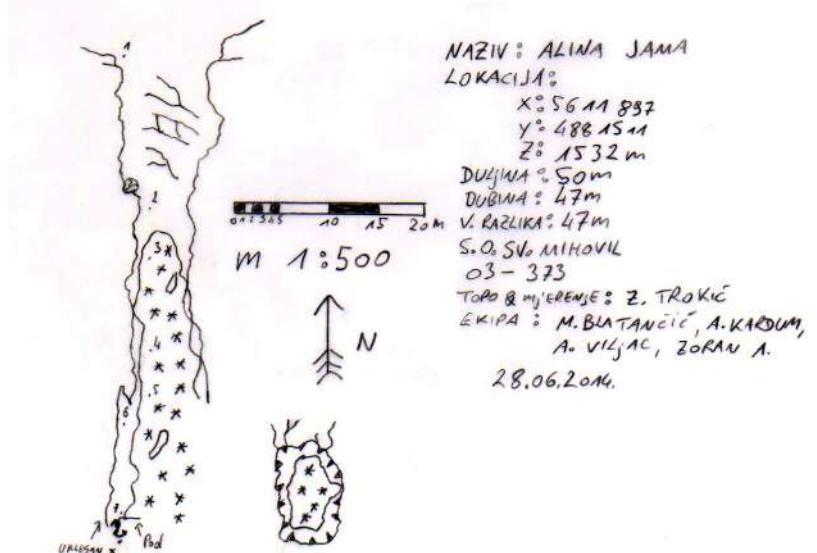
Pivo i dobra mjuza u AI. Koji šećer na kraju avanture..

Tribal ponoviti.

broj	naziv	pločica	duljina	dubina
15-0434	Tonjina snježnica*	03-0384	15	15
15-0435	Mićina špajza*	03-0383	8	7
15-0436	Anina perspektiva*	03-0380	26	22
15-0437	Mala jama pod pločom*	03-0378	6	6
15-0438	Tonjeva prva*	03-0379	13	7
15-0439	Jama iza tenkova*	03-0376	36	36
15-0440	Antulina jama*	03-0367	23	20
15-0441	Sustav pod pločom* - Z ulaz	03-0369	127	44
15-0441a	Sustav pod pločom* - I ulaz	03-0377		
15-0442	Jama pod gredom*	03-0356	28	20
15-0443	Snjeguljica*	03-0371	62	20
15-0444	Alina jama*	03-0373	50	47
15-0445	Krešina jama*	03-0374	17	15
15-0446	Pixkin dim*		7	5
15-0447	Zorkača*	03-0372	12	6

Kronologija istraživanja Jamskog sustava Kita Gačešina – Draženova puhaljka

02.12.2013 – 05.10.2014.

R.B.	Datum istraživanja	Mjesto istraživanja	Novoistraženo duljina	Ukupno duljina	Ukupno dubina	
86.	02.-06.12.2013.	Goran Rnjak, Teo Barisic, Mario Blatančić (SOSvM), Marin Glušević (SOM), Franjo Kržemalić (SNč)	Teova dvorana, Sveti Nikola, 25-ica	1.214m	26140m	
87.	21.12.2013.	Antonija Mihaljević, A&T Banišić (SOSvM)	Dvorana ispod Kitapene	83m	26223m	
88.	04.01.2014.	Luka Dubravica, Mario Blatančić, A&T Banišić (SOSvM)	Marijači	148m	26371m	
89.	01.-04.05.2014.	Ana Bakšić, Tea Selaković, Edo Vričić (SOV), školarci SOŽ - posjeta	Pod Veseljkom	134	26504m	
90.	31.5.-1.06.2014.	A&T Barišić, Ana Kardum, Antonia Viljac, Marijana Klisović (SOSvM)	Bosanska posla (raspravljanje)	25m	26529m	
91.	06.06.2014.	Antonija Mihaljević, Mario Blatančić, Goran Rnjak, Zlatan Trokić (SOSvM)	Marijači, Eliminator	201m	26731m	
92.	28.-29.06.2014.	Dalibor Paar, Stjepan Dubac i Tomo Feriga (SOV), Franci Gabrović (Slovenija), Gilly Elor (Amerika)	Klimatska i geomorfološka mjerenja (do Vrata Vjetrova)	124m	26855m	
93.	05.-06.07.2014.	A&T Barišić (SOSvM)	Glonđendan, Blatančić	299m	27155m	
94.	26.-30.7.2014.	Ana Kardum i A&T Barišić (SOSvM)	Ritni sifon	Blatančić, Pod Starim tavanom, Ramiz II	228m	27383m
95.	14.-17.08.2014.	A&T Barišić, Zlatan Trokić-Zlajo, Marijana Klisović, Odessa Gatarac (SOSvM)	Hajvan, Ramiz II	109m	27492m	
96.	29.-31.8.2014.	A&T Barišić, Zlatan Trokić-Zlajo (SOSvM)	Ramiz II, Mlinde ponjače	107m	27604m *	

* instalacijom nove verzije compassa-a produžena je Kita za 10 m

Istraživanje Jamskog sustava Kita Gaćešina - Draženova puhaljka prosinac 2013. - listopad 2014.

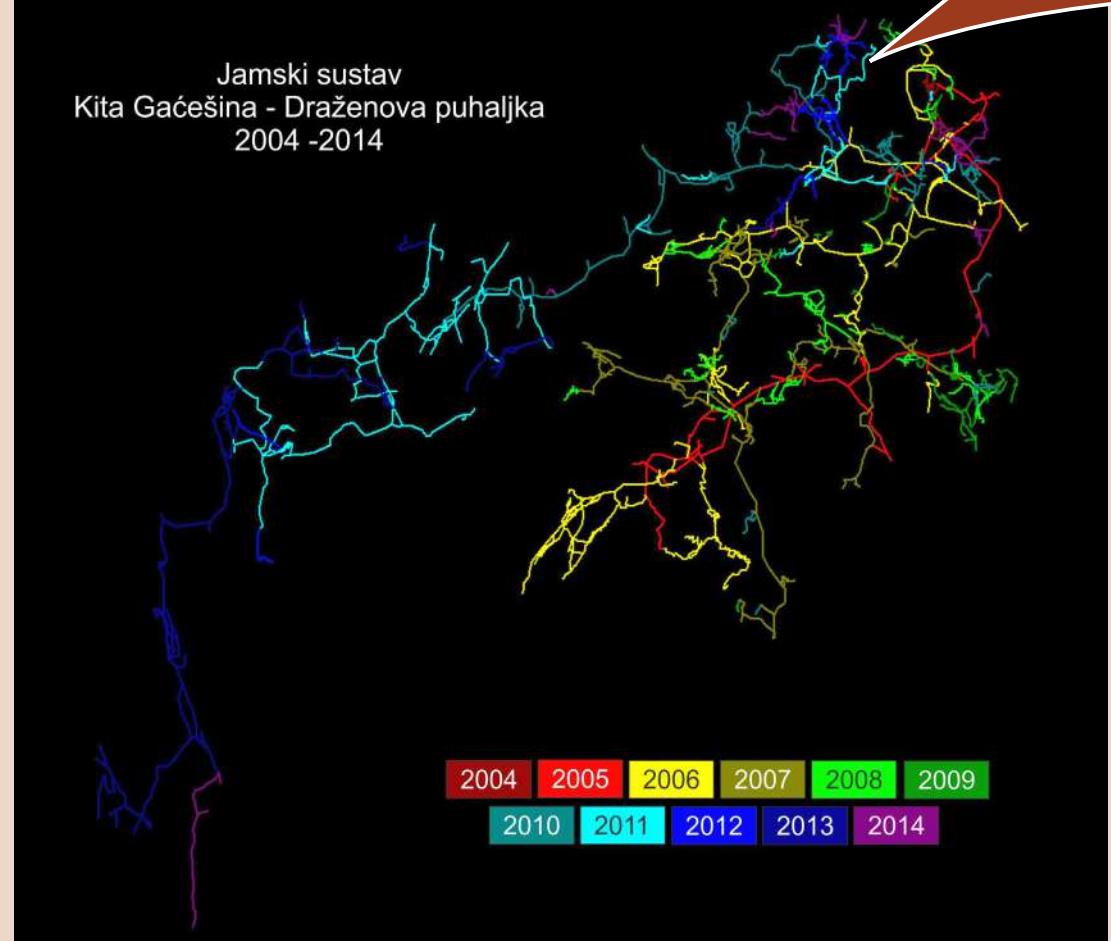
Teo Barišić, Marin Glušević, Ana Bakšić

Pred sam kraj 2014., točnije početkom prosinca u Kitu Gaćešinu ušli su dalmatinski speleolozi članovi HPK Sveti Mihovil, Mosor i Šipjar i nastavili tragom zagrebačke ekipe koja je vođena Anom Bakšić isprečkala dugu prečku nad Jejinama, ispenjala 20-tak metarsku vertikalu i ušla u novi kanal na najjužnijem dijelu sustava. U četverodnevnoj akciji

topografski je snimljeno više od kilometra novih prostranih kanala s velikom dvoranom dimenzija 65x70x40 metara. Do kraja godine mihovilovi speleolozi crtaju mali labirint u blokovima dvorane Kitapene. U prvom istraživanju u 2014. šibenski

Jamski sustav
Kita Gaćešina - Draženova puhaljka
2004 - 2014

speleolozi blizu ulaznog dijela sustava pronalaze novi splet kanala koji se naziva Marijaći. Zimske kiše i speleološke škole na par mjeseci zaustavljaju istraživanja, a gomila vode je sprječila zagrebačke speleologe koji su prvosvibanske praznike provedli na gornjoj etaži gdje snimaju novih 148m i raspremaju dio pod Veseljkom. Početkom ljeta u dva navrata Mihovilci dovršavaju dio u Bosanskim poslima, dok se u Marijaćima dolazi do nova dva spoja sa donjom etažom. U Marijaćima je ukupno snimljeno gotovo 400m kanala. Dalibor Paar sa kolegama gostima iz Slovenije postavlja mjerne instrumente na gornjoj etaži do zadnjih dijelova. Istraživanja se potom sele na donju etažu. Aida i Teo istražuju dijelove kod Otomanskog carstva, a potom s Anom Kardum pet dana odlaze do najudaljenijih dijelova sustava gdje crtaju najjužniji kanal i gdje ih na dubini od 700m zaustavlja duboki Ritin sifon promjera 10m. Kasnije će se pokazati da je do studenog ovo najdublje istraživanje u Hrvatskoj u 2014. U slijedeća dva istraživanja krajem ljeta Mihovilci povezuju kanale Farmville i Facebook, paralelnu vertikalnu pod Grlićem te

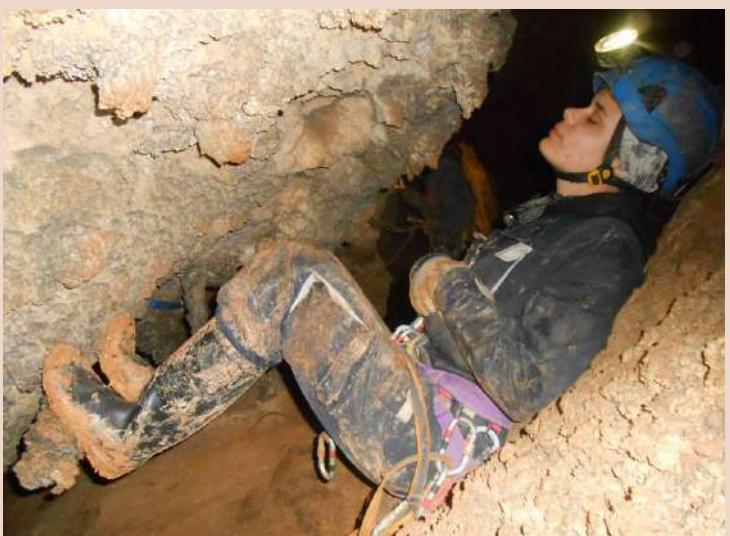

se zona istraživanja seli duž Šibenskog kanala u kojem je zadnji put istraživano još 2006-te godine. U zadnjem vikend ulasku u listopadu mješovita splitsko-zagrebačka ekipa nastavlja gdje su stali Šibenčani te snima novih 107m.

U dva istraživanja krajem 2013 topografski je snimljeno 1297m, a u deset istraživanja u 2014., 1381 m što je ukupno 2678m. Nova ukupna duljina Jamskog sustava iznosi 27604m i trenutno se nalazi na 158. mjestu po duljini u Svijetu. Istraživanje Jamskog sustava KG-DP prezentirano je ja Godiš-

njem skupu speleologa u Buju, a načrt sustava je predstavljen na Balkanskoj speleološkoj konferenciji u Sofiji 28-30.03.2014. te je ocijenjen najboljim u konkurenciji. Najsloženije speleoinstrživanje u Hrvata ušlo je u novu deceniju. U dosadašnjih 10 godina evidentirano je 97 prosječno trodnevnih ulazaka s ciljem prikupljanja novih informacija o pružanju kanala, hidrološkim, geološkim i meteoro-loškim uvjetima, fotografiranja i filmskih snimanja, u kojima je učestvovalo 205 speleologa.

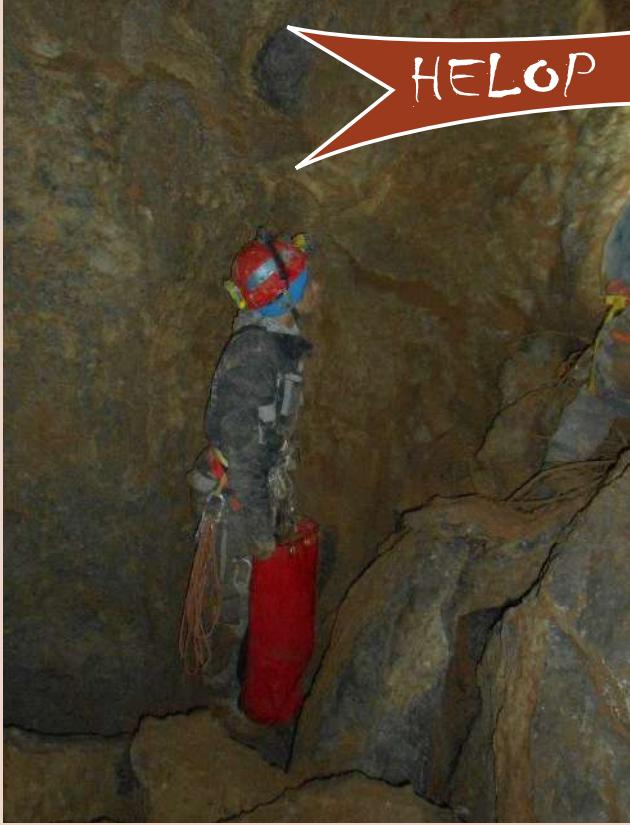
Iz perspektive Ane Kadrum:

Tri školarke, generacija 2013. Ana Kardum i generacija 2014. Marijana Klisović i Antonia Viljac, su odlučile, na poziv Tea i Aide Barišić, da je vrijeme da vide Kitu iz druge perspektive osim školske.

Prema Kiti smo krenuli u petak 30.05. sa parkirališta ispred kuće Barišić u večernjim satima. Prvu večer prespavali smo u „oktagonu“ na Crnopcu u blizini Kite, tako da rano ujutro možemo odmorni krenuti prema ulazu. Meni je noć bila hladna, a Marijana je viđala noćne zvijeri tako da smo jedva dočekale jutro i početak spremanja za ulazak. Autom smo krenuli do parkirališa Kite. Teo je prvi otišao postaviti konope na ulazu dok smo nas tri obukle svoju opremu. Oblačenje opreme je malo je potrajalo, jer naravno samouvjere školarke nisu kući obavile domaću zadaću provjeravanja i namještanja svoje osobne opreme. Kada je to napokon bilo gotovo krenule smo sa Aidom prema ulazu..

Teov plan je da odemo prvo do Ašova, postavimo bivak i krenemo prema Bosanskim poslima. Kako smo sve tri u školi bile samo do DM-a veselile smo se otkrivanju za nas novih dijelova Kite Gačešine. Da se pravim malo pametna, naravno uz pomoć nacrta kojeg smo dobili u školi, krenuli smo niz Svinjske nogice, pa onda preko nekih gelendera do Kitobrana i zatim došli u dvoranu, za koju Aida kaže da nema svoje ime, i zatim penjali po vertikali Bosanska posla. Teo je krenuo prvi jer je želio nacrtati neki upitnik. Dok je Teo crtao, nekih cca 20m novog kanala, mi smo popele do malog proširenja ispod Kupreških vrat i čekale da Teo završi sa crtanjem. Kako je zbog našeg neiskustva dolazak do Bosanskih posla potrajavao Aida je odlučila da nema potrebe da idemo negdje dalje nego da počnemo sa povratkom do Ašova. Ja, Marijana i Antonia smo išle prve, zatima Aida i Teo zadnji koji je raspremao vertikalnu Bosansku poslu. Tada smo po prvi put počele raditi u špilji. Pomogle smo Aidi staviti svu užad, cca 170m blatnjavog užeta i hrpetinu sidrišnih kompleta, u transportne vreće koje smo nosili na pranje u jezero ispod Ašova. Kako se niti jedna od nas do sada nije penjala sa transportnom vrećom u povratku je bilo zanimljivih tehnika penjanja, koje su naravno stavile svoj trag vidljiv u obliku plavih koljena nekoliko dana poslije izlaska. Po povratku u bivak Aida nam je skuhala večeru pravu špiljarsku, manjštru iz kesice sa komadićima tune iz konzerve i malo toplog čaja. Teov plan je bio da ujutro odemo crtati još neke kanale, ali smo se dogovorili da bi to potrajalo pa smo oko 10:30 krenuli prema izlazu. Ja i Antonia smo krenule prve i vani smo izašle oko 12 uz zanimljiv glazbeni repertor na ulaznoj vertikali. Aida, Teo i Marijana su izašli oko 14 jer su raspremali vertikalu.

KG - DP 27.154 m - Ritin sifon - 700m,

DRUGA NAJDUBLJA I NAJDUŽNIJA TOČKA U JAMSKOM SUSTAVU KG-DP

Teo Barišić

Kiše, kiše i kiše. Kako se usuditi otići tamo daleko na zadnji kraj Kite. Probala je Ana s ekipom tamo u svibnju i zapela na gornjoj etaži.

Krajem srpnja Dalmatinci uglavnom skupljaju novac u zimnicu, a Zagrepčani i Karlovačani kreću sa svojim logorima. Aida i ja smo ipak našli neku rupu u vremenu i zahaklali jednu drugu, našu šibensku Anu (Kardum) za novu avanturu iza Nebozemlja. Za dugo putovanje u središte Crnopca smo isplanirali ležerni tempo. U jamu smo ušli u subotu 26.07. oko podne. Pod Grlićem je bilo nešto više vode ali prilično ugodno za brzi prolazak. Malo iza 19 smo u bivku u Imberlanom kanalu. Ponijeli smo 100m užeta izrezanog u tri komada po 33m, svatko na dnu svoje transportne

vreće.

U nedjelju u 08,30 ustajanje, brza kava i kilometarsko putovanje kroz šipilju do Kanala Sv. Nikole na - 600m dubine gdje smo Mario i ja stali u prosincu prošle godine. Iz mraka dolazi glasna tutnjava nekakve vode. Pomalo opremamo i kad smo potrošili sve što smo ponijeli crtamo unatrag prvih 160m kanala. Nakon 14 sati aktivnog rada u 22,00 smo ponovo u bivku.

U ponedjeljak ujutro se budimo nešto kasnije oko 10,00, ponovo punimo vreće užetima i nastavljamo gdje smo stali. Kako idemo dalje u kanal blato je sve neugodnije i žitkije. Gotovo smo odustali, no nekako se probijamo dalje do meandra gdje 10m ispod svojih nogu kroz pukotine vidimo uski bučni potočić koji proizvodi nevjerojatnu buku. Kanal se

širi i konačno zadnja kosina i 10x10m široki sifon koji dobiva ime po našoj unuci. U dubini se vidi da kanal zavija okomito pod desni rub sifona. Obrada podataka će pokazati da je Ritin sifon na -700m dubine, drugoj najdubljoj točci u sustavu. S obzirom na konfiguraciju, tragove podizanja vode desetinama metara iznad sadašnjeg nivoa, moguće je da se u sušnjem razdoblju sifon i spušta tako da će ga u svakom slučaju trebati ponovo posjetiti. 3,4 kilometra od ulaza u sustav počinjemo s raspremanjem i crtanjem prema natrag do zadnje točke. Uzeta skupljamo u vreće i prebacujemo ih bliže mjestu gdje su Marin, Vjetar i Frane krenuli prema dolje i gdje

će slijedeći put trebati još opreme. Ponovo 14 sati šljakanja i u ponoć smo natrag u Imberlanom bivku. U utorak samo malo širimo prolaz kroz Pješčanu olju i ležerno se do navečer gegamo do prvog bivka pod ulaznim vertikalama.

U srijedu brišemo van, pod Grlićem ponovo pristojno i dalje do Ulazne dvorane gdje je pakao ili možda je bolje reći potop koji je pogodio Zadar i okolicu i sručio se i na Crnopac. Od prvih metara vertikale mokri do gole kože jurimo zadnjih 100m užeta van uz zaglušujuću buku grmljavine koja zastrašjuće hara podzemljem u topli ljetni pljusak i grmljavinu.

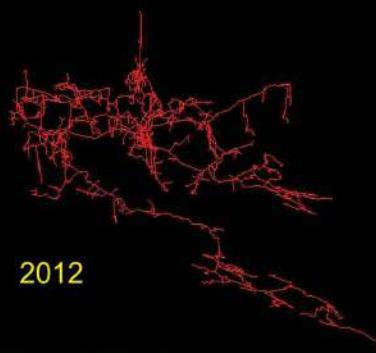

Pronalazak ulaza Kita Gačešina 23. lipnju 2004.
Prvi ulazak i istraživanje do -100m 5. Kolovoza 2004.

Do listopada 2014 istraženo je ukupno 27.604 m duljine kanala.
Najdulji u Hrvatskoj i Dinarskom gorju.
158. po duljini u svijetu.
Sa dubinom od 737 m je na 6. mjestu po dubini u RH.

3.882 mjernih točaka
33.098 m poligonske mreže
Volumen sustava 1.598.369 m³
79 petli od kojih je pet duljih od 1 km
Najudaljenija točka u sustavu nalazi se 3.209 m od ulaza
Prosječna duljina mjernog vlaka iznosi 8,4 m
Prosječni promjer poprečnog presjeka kanala 7,6 m
Prosječni nagib kanala 30,9°
Tlocrtna projekcija, odnosno horizontalna duljina sustava iznosi 21.494 m
Ukupna dubina spuštanja iznosi 14.175 m.

97 istraživačkih akcija sa 705 speleolog/istraživanja
Svake godine prosječno 2.760 m i 9 istraživačkih akcija.
Najviše se istraživalo kroz mjesec svibanj i lipanj (po 16 istraživačkih akcija)
studeni (11) i kolovoz (10).

2012

29 speleoloških udruga,
gosti iz Francuske, SAD, Slovenije i Srbije.
Najviše istraživačkih akcija zabilježile su
SO HPK Sveti Mihovil – Šibenik (76),
SO HPD Mosor – Split (40),
SO PDS Velebit – Zagreb (41),
SO PD Promina – Drniš (27),
SO HPD Željezničar – Zagreb (10),
SO PD Profunda – Postira (10),
sve članice KS HPS
SK Samobor (8) – član HSS.

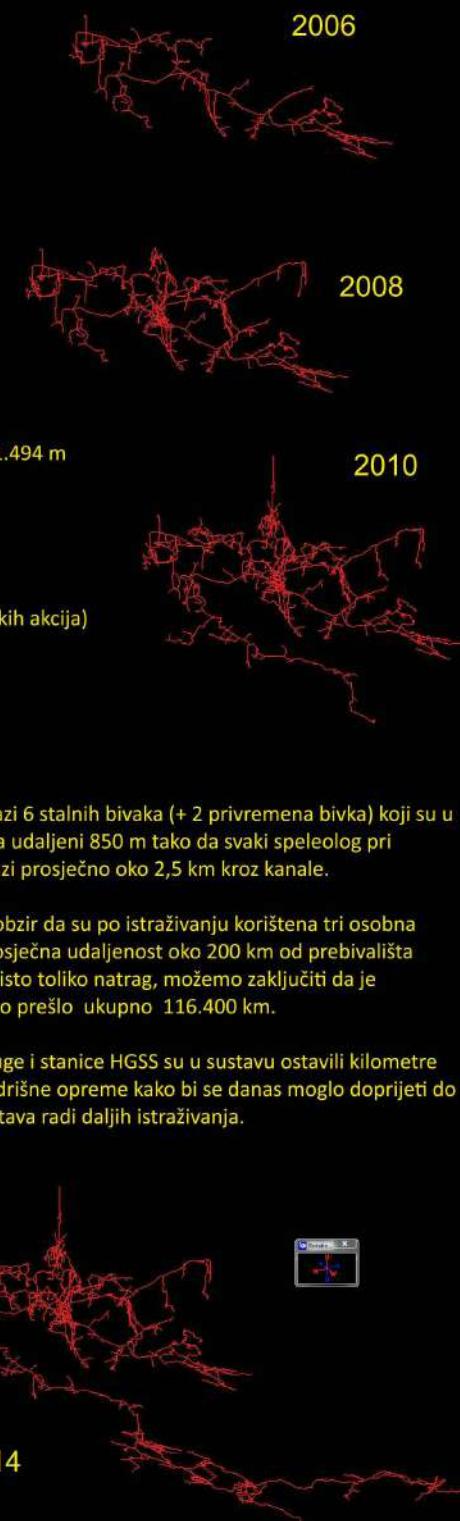
Prosječna istraživačka akcija:

3 obična odnosno 2 statistička dana,
oko 40 sati s dva spavanja u bivcima u sustavu
Sveukupno istraživanja su neprekidno trajala 9,7 mjeseci

7 speleologa od kojih bi dvama bi to bilo prvo istraživanje u sustavu.

Podijeljeni u dva tima Istražili bi novih 285 m duljine kanala, odnosno 16.478 m³ prostora.

Ekipe bi u prosjeku utrošile 30 fikseva ili spitova po istraživanju što je ukupno više od 2.900 komada

10 godina istraživanja Jamskog sustava Kita Gačešine - Draženova puhaljka 2004-2014

Pijesak

Teo Barišić

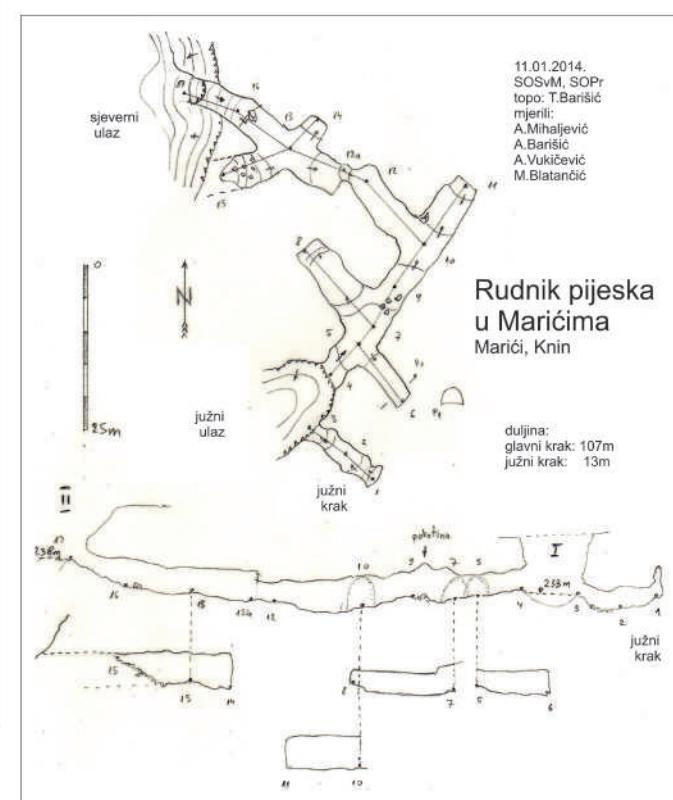
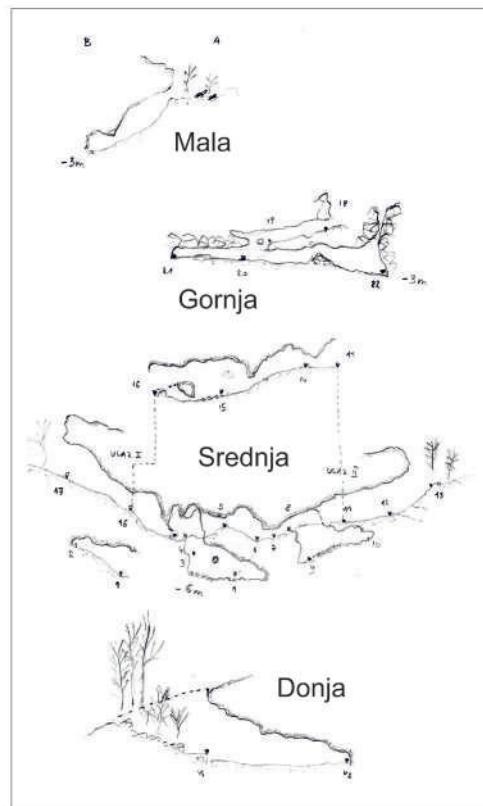
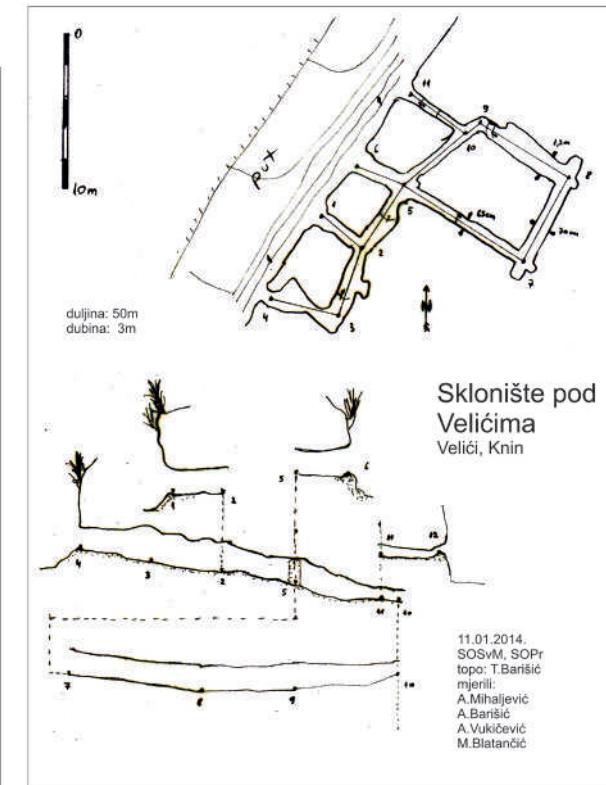
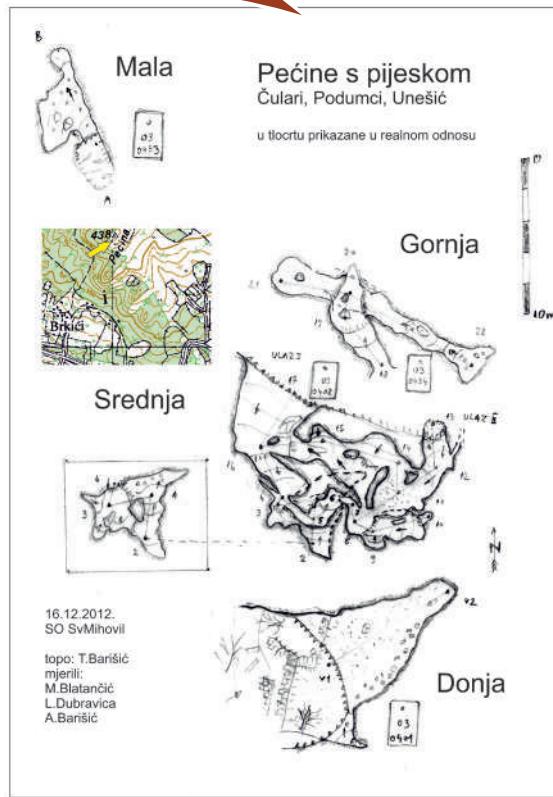
Pijesak nam treba za razne stvari, a prva stvar koje ćemo se sjetiti je da nam ga treba puno za bilo kakvo zidarenje. Neki od nas još se sjećaju starih trabakula koje su još nazivali sabunjarima ili pržnjjerima. Stali bi tako u neku uvalu pa onda motornom dizalicom izvlačili pjesak s morskog dna i pomalo punili utrobu brada. Obrnuti postupak slijedio bi u luci kad se pjesak iz štive prebacivao u prikolice traktora, tamiće i neke veće kamione. Morski pjesak bio je fin, naročito prikladan za fino završno žbukanje, no imao je nedostatak što je s vremenom iz njega počela izlaziti sol pa bi se na fasadi pojavili bijeli oblaci. Ako ste živjeli u nekom selu u Dalmatinskoj zagori onda je pjesak bio prilično luksuzna roba.

....

Prijetrigodine vraćali smo se takos nekog neformalnog speleološkog skupa u Kaštelama i onako usput krenuli tražiti po karti oko Unešića u nastojanju da pokupimo koordinate poznatog arheološkog

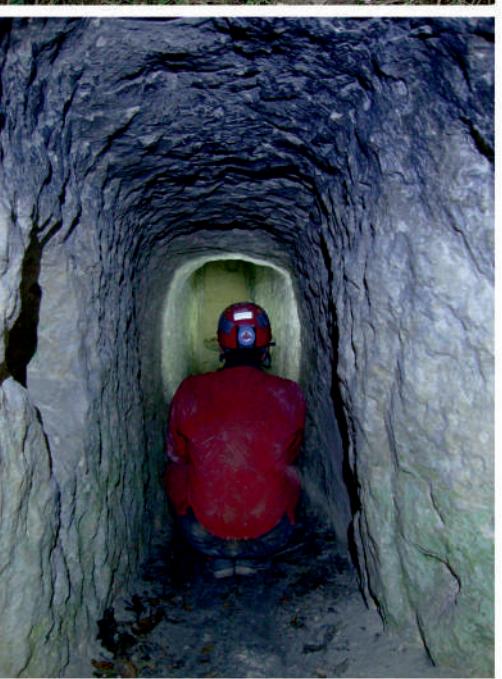

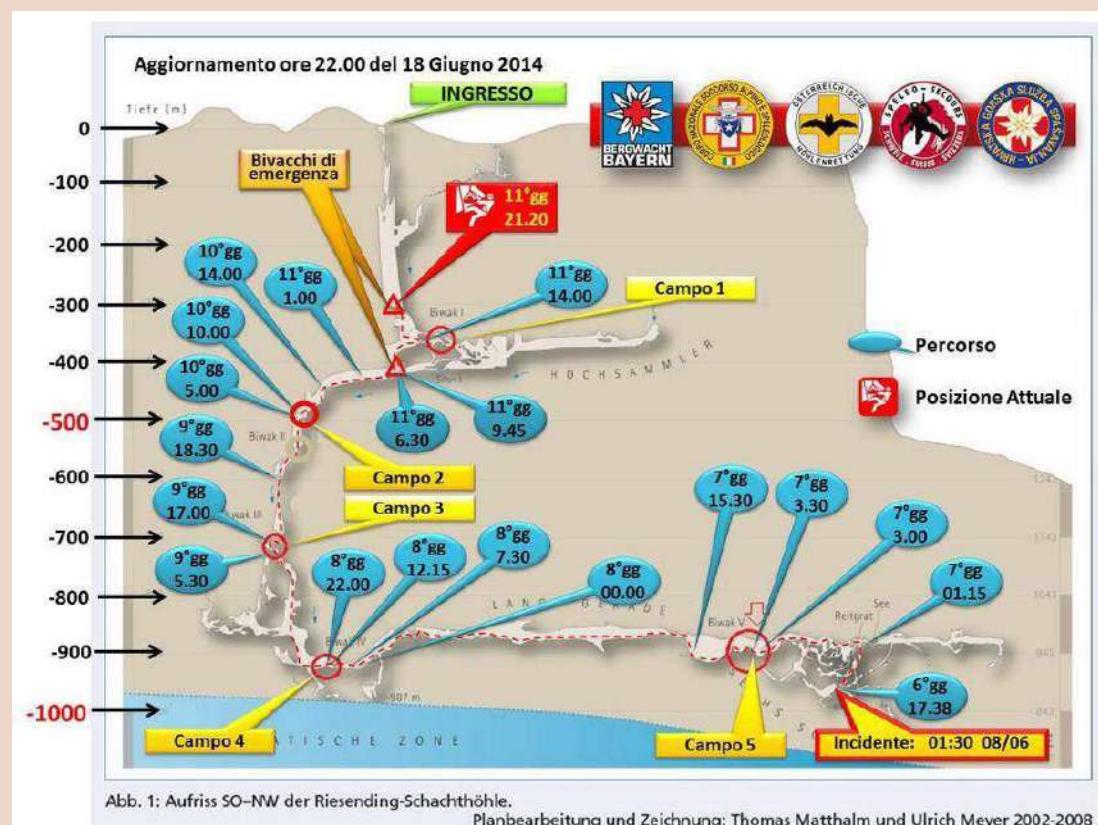
nalazišta. Kako nismo imali vodiča bacili smo oko na kartu i našli naziv Pećine. U Čularima pitali ljudi, a oni vele da su tu na vrh brda jame iz kojih se vadio pjesak od kojih je načinjena većina kuća u selu. I zaista, na brdu smo našli razbacanih otvara koji sliče na prirodne otvore u kršu. Otvore je vrlo vješto iskoristila nekadašnja vojska za svoje ratne igre u kojima su šipljice glumile skloništa za vojnike, pa je cijeli sustav dodatno povezan kamenim zidićima i grudobranima. Brzo smo uzeli pribor za crtanje, svjetla i onako bez posebne odjeće započeli sa kartiranjem. Tek se u unutrašnjosti zamjećuje da se šiplige nastale kopanjem, i to mekanog pjeska koji je u prošlosti zapunio prave šiplske prostore. Na zidovima se nalaze

pravi zaljevi i sige koje nalikuju onima koje se razvijaju u sedrenim barijerama što nas je posebno začudilo jer se špiljice nalaze pod samim vrhom brda. Pjesak može biti i vulanskog porijekla, pa treba pričekati da se pojavi neki znatiželjni geolog da dodatno istraži ovu pojavu.

Problema s pjeskom nisu imali ni mještani Velića kod Knina. Bazu brda na kome leži njihovo selo čini sloj pješčenjaka dok gornje dijelove izgrađuje crvenkasta zemlja i šljunak. Za razliku od nekih tvrdih pješčenjaka, ovaj je vrlo mekan te ga je relativno lagano kopati ga i bušiti ručnim alatom dok je s druge strane pak dovoljno čvrst da se prilikom kopanja ne urušava. Ovu prilično zgodnu pojavu koristili su u II svjetskom ratu njemački vojnici da bi se ukopali u taj sloj pet do deset metara pod vrh brda. Za najveći od tih podzemnih rovova kažu da je sezao od ruba današnje Unske pruge do Marića, te da je bio poprilično velik da se u njega mogla sklanjati i ratna tehnika. Andrija Marić nam je ispričao kako je bilo 36 avionskih napada saveznika na Knin u kojima je učestvovalo više od 300 aviona. Na internetu ćemo naći podatke da su se saveznički avioni često rješavali preostalih bombi iz bombardiranja sjevernijih područja. Njemački vojnici su bili smješteni po kućama na način da je svaka kuća odvojila po jednu sobu za vojниke dok bi ukućani spavalji u drugoj. Duboko pod zemljom bila je smještena njemačka kuhinja i druga ratna tehnika. Kako su bombardiranja postala sve učestalija i sami su mještani počeli sebi kopati zaklone i skloništa. Topografski smo snimili jedan takav manji labirint pod Velićima ukupne duljine 50m. Kroz nekoliko godina nakon II svjetskog rata nastavljeno je s kopanjem vapneničkih pješčenjaka kojeg u ovom kraju nazivaju bjeljuga ili biluga. Materijal je dijelom kopan podzemnim kopovima na način da su kopani podzemni tuneli lučnog presjeka, a dijelom površinskim kopovima pri čemu je nad sloj korišten za stvaranje obradivih površina. Najdulji kompleks tunela u koje se može lagano ući s jugoistočne strane dugačak je 120m, na mjestima visine do 6m. Kompleks ima i ulaz sa sjeverne strane gdje se može ući kroz urušeni strop kanala. Na ovom mjestu je vidljivo da su se tuneli pružali i dalje prema pruzi no brojne male vrtace i snižena razina vrha brda ukazuje da je veći dio toga zarušen. Krovišta samog kompleksa zasad djeluje dosta stabilno osim jedne manje pukotine na sastavu nekoliko odvojaka u blizini južnog ulaza. Desetine godina kasnije napušteni rudarski tuneli i skloništa počinju se lagano urušavati pa su nakon nastanka jedne vrlo opasne i rupu u šumina rubu sela uzbunili lokalne vlasti, gss i speleologe mihovila koji su topografski snimili ovaj neobični lokalitet.

Riesending Schachthöhle ili dan kad se Hrvatima pljeskalo u bavarskom saboru

Teo Barišić

Ve je počelo nekom laganim saznanjem da je negdje u Njemačkoj u jami Riesending Schachthöhle na dubini 980m u jami ozlijeden speleolog Johann Westhauser. Takve vijesti obično se prenesu gss-ovim kanalima kao neki znak da se obrati pažnja i češće prate mailovi. Uskoro je postalo jasnije da je situacija prilično ozbiljna i da se radi o bavarskom speleologu čiji su predstavnici aktivni u Evropskoj speleospašavalčkoj asocijaciji (ECRA) čije je sjedište u Zagrebu, a naš Bakša je prvi i trenutni presjedavajući. Ipak, na spašavanje se u drugu državu ne ide samo tako već se za takve stvari očekuje poziv države državi. Većina država izdvaja znatna sredstva za tako nešto pa se takvi pozivi vrlo rijetko događaju. Pregledali smo internet i pronašli nacrte

i shvatili da se radi o jami čiju smo prezentaciju istraživanja pratili na zadnjem speleološkom kongresu u Brnu. Vrlo mali broj entuzijasta istražuje tu jedinu njemačku tisućicu na Untersbergu u Švabskim alpama čiji se kanali protežu pod granicom i zadnji dijelovi se zapravo nalaze u Austriji. Neke šture vijesti su pokazale da pomoć mješovite njemačko-austrijsko-švicarske ekipe dopire sporo i da će trebati još ljudi. Uskoro su pozvani iškusni talijanski speleospašavatelji dok su se Hrvati i Slovenci stavili u pripravnost. Nakon još nekoliko dana stiže poziv za dvadesetak ljudi iz Hrvatske. Konačno. Pokret. Splićani kupe Antona i mene, pa Krešu Brata i Šabu na zadarskim kućicama autoputa. Večernje gledanje prve bosanske utakmice na u Brazilu u Tkalčići

sljedećeg jutra polazak dalje. Dan velikih valova za speleospašavatelje. Promiče Slovenija, austrijski tuneli i već popodne izbijamo sa sjeverne strane Alpa u živopisnom krajobrazu kojeg još nazivaju njemačkim Dolomitima. Pronalazimo satelitskim antenama okupljenih TV ekipa okruženi stožer akcije u prostorijama lokalnog vatrogasnog društva u Berchtesgadenu.

Dočekuje nas Nils Bräunig iz Bergwacht Bayerna, bavarske inačice GSS-a i priopćava nam da ćemo biti pričuvati talijanskim spašavateljima koji su nas tražili. Slijedi neka vrsta razočaranja da nećemo vidjeti jamu. Destak ljudi će biti dignuto helikopterom i smješteno u planinarski dom 40 min hoda od jame, a ostali u glavnoj bazi u vojarni. Prebacujemo se u nekadašnje sjedište Wermachtove lovačke divizije. Brzo slažemo opremu za prvih 400m jame po vertikalama i sidrištima i sat kasnije prva destinacija je postrojena na heliodromu. Svakih pola sata doljeće helikopter i odnosi potrepštine i spašavatelje na planinu. Večer i noć protiče u prikupljaju

svakojakih informacija od stožera i Talijana koji su izaslali iz jame. Večera i pivo služi se u šatoru. Ujutro započinje besciljno tumaranje vojarnom. Helikopteri su ponovo u pogonu. Njemački vojnici tu i tamo provezu neke mini tenkove s prikolicom na gumenim gusjenicama. Hrvati dovlače nekoliko različitih stolica na tratinu pod jednom visokom lipom na samom ulazu u vojarnu. Naš balkanski organizirani stožer kvari pogled na njemački pendantno organizirani niz šatora s tonama opreme, hrane, kuhinjom, vezama i čekaonicom za ulaz na heliodrom. Domaćini su iznimno ljubazni. Vatrogasni zapovjednik me osobno vodi do lokalnog bravara da načinimo zamjenu za sloboljeni ključ za prtljažni prostor Toyote. Na mobitelu mi pokazuje snimku spašavanja iz jame koje se očito živo prati u gradu. Tješimo se činjenicom da nam se vjeruje da ćemo ukoliko nešto pođe po zlu mi biti ti koji će riješiti stvar. Situacija u jami se mijenja. Nosila su stigla do gadnih suženja i Talijani javljaju da su iscrpljeni. Kroz

nekoliko dana su izmjenili par ekipa koje su dolazile i po završetku se vraćale natrag u Italiju. Da li su napor učinili svoje ili su nam dali šansu? Nije važno. Pred sam mrak, u četiri ture polijeće slijedeća desetorica. Dok su oni došli do jame prva ekipa je iz doma dotrčala do jame. Do poноći su svi u jami. U tri se Bakša javlja da su stigli do nosila. U slijedeća tri sata Hrvati će nosila provući kroz dio meandra za koji je stožer planirao 12 sati. Gore na ulazu u jamu s našom ekipom speleofonom komunicira Talijan Aleksandar koji govoriti Rakitićevski hrvatski jezik pa konačno i ja veselo letim prvim helikopterom na ulaz. Let kroz dolinu okruženu dvotisučnjacima okončavamo na nekoliko metara širokom vrhiču stotinjak metara od jame. Slijedi čišćenje zbr-

kanih informacija; nekoliko Talijana na ulazu koji ne govore engleski, ja ne znam talijanski ali tu je Aleksandar, te Katrin, voditeljica njemačko-austrijsko – švicarskih timova koji bi trebali izvući nosila kroz završni niz vertikala do ulaza. Pronalazimo bitne stavke za uspješnost cijele akcije, a to su pune baterije određenih tipova bušilica koje se hitno šalju dolje sa smjenom doktorske ekipa. U podzemlju za to vrijeme gss-ovci čiste Talijane od opreme, tragaju za ostavljenim užetima i kompletima po jami, nalaze bušilice i pripremaju slijedeću četvrtinu etape dok se unesrećeni odmara u bivku. Iscrpljeni Talijani koji izlaze iz jame me čine strahovito ponosnim jer pričaju o tehničkoj preciznosti i snazi hrvatskog tima. Kako protiče dan sati mi se čine sve dulji i dulji. Preopremaju se neke već postavljene dionice i do 22,00 sata unesrećeni je s nosilima zbrinut u zadnjem bivku pred zadnji dan izvlačenja. Pomalo izmoren i ja liježem na otvorenom u vreću ne neku dasku zaglavljenu preko uske vrtače. Kroz san čujem Anin glas gdje izlazi iz jame i upućuje se u prvi helikopter koji dolazi po našu ekipu. Ustajem se i dočekujem ih redom. Kako tko izlazi iz jame dotrči netko iz njemačkog crvenog križa, nude tople čajeve i električne dekice. Pazimo da ne svjetlimo prema uzletištu jer piloti lete s uređajima za noćno letenje. S prvim zracima zore svi su otišli dolje, a Frane će ostati

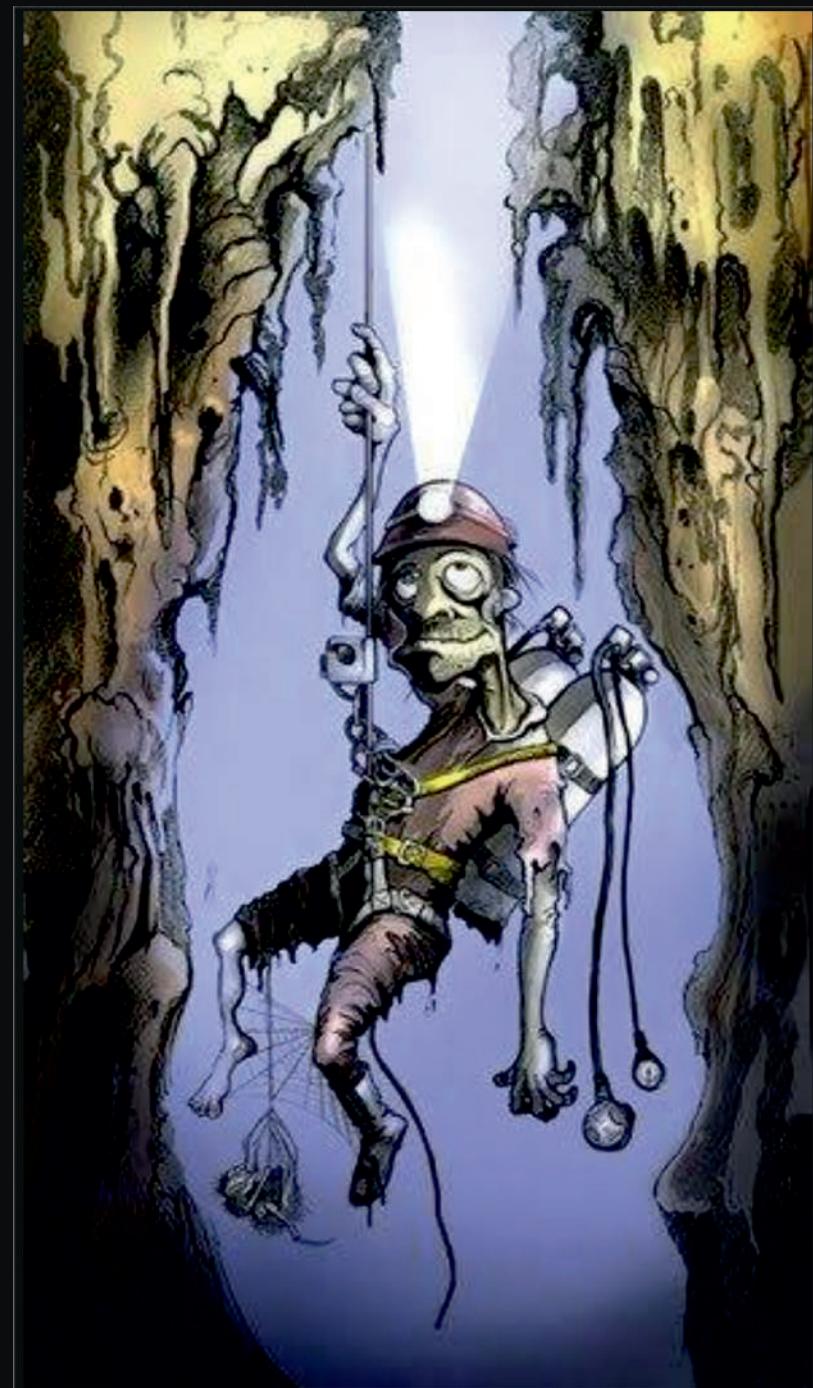

sa mnom jer su pedantni Nijemci zamislili da se u kadrovima izlaska iz jame pojave spašavatelji svih nacija koje su sudjelovale u spašavanju. Oko jame postaje sve toplije. S nekog mobitela se čuje zvuk veslih njemačkih polki. Transport ponovo kreće i pet sati kasnije pojavljuju se nosila. Preko jarbola prihvaćamo ručke i prebacujemo Johanna do banzog kontejnera. Slijedi doktorski pregled i nosila ponovo klize špalicom okupljenih spašavatelja. Vani na uzvisini grle se dvojica kolega koji su bili sa Johannom u jami i tu dočekali njegov izlazak nakon 11 dana. Na licima spašavatelja prskaju suze radosnice i špalicom kruže uzvici oduševljenja. Špalic se penje uzvisinom prema tutnjavi helikoptera i gotovo. Westhauser će direktno u bolnicu. Nad vojarnom gužva u zračnom prostoru. Transportu se pridružuju dva veća helikoptera. Jedan dio Hrvata će s Talijanima u obilazak hitlerova orlova gnejzda, drugi na zajedničku fotku pred helikopterom, a potom, prije odlaska kući na ručak u pivnicu. Tamo nas čekaju veseli Bavarci u dindrllicama. Tjelovo je i oni su već po svom dobrom običaju dobrano pod utjecajem litara piva. Već smo po slijetanju u vojarnu vidimo da nas gledaju drugačije, da su upoznati s našom epizodom u jami i da su svi strahovito veseli zbog sretnog završetka. Višednevna pripravnost i dani akcije već su dobrano iscrpili slobodno vrijeme spašavatelja pa nema vremena za odmor i slavlje nege se ide doma.

Epilog

Netko nam je rekao da su Nijemci jako ponosan narod i da će teško zatražiti pomoć, ali ako

im netko pomogne vrlo su zahvalni. Koji mjesec dana kasnije HGSS je dobio poziv na svečano primanje Bavarske vlade u dvorcu Oberschleisheim pored Munchena na koje se tradicionalno pozivaju sve najznačajnije osobe u Bavarskoj. Osobno nas je dočekala predsjednica Bavarskog sabora gđa Barbara Stamm koja se kasnije i u svome govoru zahvalila svim spašavateljima koji su sudjelovali u spašavanju njemačkog speleologa. Slijedeće iznenađenje bili su brojni hrvatski iseljenici; čistačice, konobari, zaštitari, koji su nam rekli koliko su umorni zbog lošeg imidža Hrvatske i koliko su oduševljeno pratili tijek spašavanja i bili ponosni što Hrvati mogli pomoći Nijemcima. Na svečanom prijemu nam je prišla Michaela Kaniber, prva zastupnica hrvatskih korijena u bavarskom parlamentu. Saznali smo da je u cijeloj akciji spašavanja sudjelovalo 729 osoba, da je 202 spašavatelja bilo u jami i da je sve koštalo više od 2 200 000 Eura. Slijedećeg dana smo se našli na svečanom mjestu u Bayerishen Landtag-u. Na ponekim otvorenim novinama na saborskim klupama velika je fotografija Schweinstaigera sa Fifinim pokalom u lijevoj ruci, zaogrnut u njemačku zastavu pozdravlja mnoštvo na ulici. U jednom trenutku stala je uobičajena parlamentarna procedura i glasanje. Predsjednica gđa Stamm nas je najavila i svi sabornici su se okrenuli prema nama i zaplijeskali. Pola sata nakon ručka s gđom Kaniber ponovo smo se našli zgužvani u svojim kombijima na putu za Domovinu i mislima kako ratovati sa domaćim birokratima i naći vrijeme i novac za raditi nešto ovako dobro.

Speleološki pripravnici postali su:

HPK Sveti Mihovil

- Šibenik:

1. Tina Krnić
 2. Odesa Gatarac
 3. Zvonimir Goreta
 4. Antonija Viljac
 5. Dalibor Slavica
 6. Marijana Kalauz Klisović
 7. Momir Karabuva
 8. Ante Caktaš
- PD Promina - Drniš
9. Mislav Čupić
 10. Andrea Andabaka
 11. Ivan Barišić
 12. Zvonimir Cigić
- PD Dinara - Knin
13. Marko Jurić
 14. Nikica Jelić
- PD Troglav - Knin
15. Zoran Amanović
 16. Mićo Medaković
 17. Aleksa Vukelić
- PD Sveti Jere - Skradin
18. Krešimir Bračić

voditelj škole
Mario Blatančić

XII ŠIBENSKA SPELEOLOŠKA ŠKOLA

04.03.-15.04.2014.

www.sv-mihovil.hr

DNEVNIK 12. ŠIBENSKE SPELEOLOŠKE ŠKOLE

**SO HPK
Sv.Mihovil
(04.03. -
15.04.2014.)**

Marijana Klisović

Speleološki odsjek (SO) HPK Sv.Mihovil je i ove godine, sad vec možemo reci gotovo tradicionalno, uspjesno odškolovao 12-tu generaciju ŠIBENSKE SPELEOLOŠKE ŠKOLE, koju je pod „budnim okom“ voditelja škole, Marija Blatančića, speleologa (SO HPK Mihovil), pohađalo 20 novih školaraca iz Drniša, Knina, Skradina i Šibenika u periodu od 04.ožujka -15.travnja 2014 g.

Dvadeset novih školaraca, okupilo se u utorak, 04.travnja u prostorijama Kluba. Nakon uvodne riječi voditelja škole, 12. speleo- školica, mogla je početi! Prvo predavanje s kojim smo krenuli u nezaboravnu speleološku avanturu, održao nam je Teo Barišić (SO Mihovil) jedan od pionira speleologije u Hrvatskoj. U prvom dijelu predavanja Teo nam je pričao o speleologiji kao znanstvenoj disciplini, vrstama speleoloških objekata, kulturi i etici u speleologiji te o speleološkim udrugama unutar Hrvatske dok se drugi drugi dio predavanja odnosio na opasnosti u speleološkim objektima a održala ga je Aida Barišić, također dugogodišnja speleologinja (SO Mihovil). Nakon trosatnog predavanja, usledio je dogovor za prvi vikend i nije nam preostalo ništa drugo osim reci: „Vidimo se na Promini“!

8/9.03.2014. Promina, Drniš

I došao je taj dan! Prvi vikend naše školice- Promina!!! Mjesto dogovora je kafić „Mustang“ u Drnišu. Ispijamo prve kave,glasni smo i ta odlika ce nas pratiti kroz cijelu školu na oduševljivanje svih naših instruktora.Vrijeme je da se krene put Planinarskog doma na Promini. Spremaju se ruksaci,oprema i najvažnije, hrane kao da ce sutra smak svijeta. Dolazimo u dom na Promini i nakon sto smo se smjestili, krenula su prva predavanja. Zamke u ruke i krećemo sa čvorologijom tj. vježbama izrade uzlova i njihovom primjenom u speleologiji. Dosadašnja iskustva kažu da su uzlovi najveća agonija za svakog školarca ali zahvaljujući živcima, očito „debelim kao prst“, naših instruktora, uzlove smo „kao“ donekle svladali za taj dan. Bilo je tu svega! Od petljanja užeta oko ruku, nogu, stolica,stolova, kolega školaraca...do nervoze i straha u očima... „Ja ovo necu nikad zapamtit!“ Nakon čvorologije, u popodnevним satima, Teo i Aida su nam održali predavanja o orientaciji u prirodi i speleološkoj opremi dok nas je „planinarka sa stažom“ Tatjana Bračanov uputila u sve tajne

planinarske opreme. Nakon cjelodnevnih predavanja, umora i uzlova koji su nam plesali pred očima, zahvaljujući našim drniškim domaćinima (Dule, Anton),„krepanim“ školarcima koji su dan prošli na krekerima, paštetama,konzervama i razno raznom „mekinju“ snaga i vjera u bolje sutra se vratila pečenim odojkom. Hvala! Nikad vam to nećemo zaboraviti! Večer je bila rezervirana za posjet špilji Liliš. Prije odlaska u Lilišu trebalo je podijeliti kacige a nešto sretniji (ili možda najglasniji) su dobili u ime rasvjete, nekakvu čudnu posudicu u koju smo svigledali s upitnikom pred očima. Riječ je o karabitci, vrsti rasvjete koja se koristi u speleo objektima. Pod punom opremom i sa karabitkama na pojusu krenuli smo put špilje Liliše. Nakon kratke vožnje i nešto hodanja stigli smo do impresivne špilje duljine nekih 57m u kojoj se između ostalog, dogodila i prva ljubav između školaraca i blata. Unutar špilje,Teo nam je pričao o samoj špilji, ukrasima unutar nje i o povijesti i načinima istraživanja Liliše. Pošto je vecini školaraca to bio prvi put u nekoj špilji, divljenja, smijeha i škljocanja fotoaparatima nije nedostajalo. Zadovoljni ali umorni krećemo put doma na zasluzeni odmor. Nakon kraceg „družnjanca“ školarci su sklopili svoje umorne okice a zadnje riječi te veceri svakom od nas, bile su...“Aha...osmica“ Ok! Osmica s čim???.Bulin! Molim??? O Bože, spavajmo!!!

Nedjelja je, 8.ožujka

Krenuli smo opet sa mukama po uzlovima! Imali smo dojam da sve ono što smo dan ranije naučili o uzlovima, danas ne postoji u našim glavama pa smo krenuli po onoj staroj „ E sad sve Jovo nanovo“!!! Nakon uzlova, Joso Gracin, speleolog (SO Mihovil) nam je na svoj dojmljiv način održao predavanje o bivakiranju, izradi bivka i svoja iskustva u prirodi. Unatoč oštrotj buri koja nas je štipala, dobrog raspoloženja i galame nije nedostajalo i svako toliko su se mogle čuti već istrošene glasnice naših instruktora „Škooooooooooooaaaarciiiii, tišina“!!! A bili smo tek na početku.... Nakon održanih predavanja, pospremili smo sebe i svoje stvari i po predviđenom programu škole krenuli u Kalun (nekadašnji rudnik boksita) u Siveriću.U Kalunu smo hodali, proklizivali po blatu,puzali kroz 20-metarski potkop u kojem se jedino moglo čuti udaranje kacigama o stijenu a pojedin-

cima i ubrzani otkucaji srca sa laganim graćcima znoja na čelu. Frkica, panikica, mukica! Rekla bi naša školarka Antonia „Ma divnotica“!!! Izlazak iz Kaluna, značio je i kraj našeg prvog vikenda! Umorni i puni dojmova kraj, prvog vikenda naše školice zaslужeno smo dočekali tamo odakle smo i krenuli. Mustang, Drniš!!!

11.3.2014, Klub

Škola se lagano zahuktava i stvari postaju ozbiljnije za školarce. Idući vikend po prvi put, samostalno višimo na užetima i valjalo je biti dobro fokusiran na predavanja. Učimo o opasnostima u planinama i u speleološkim objektima te do u detalje o speleološkoj opremi, užetima, rasvjeti.... Opreme kao u priči! A sve ima smisla. Naše okice se samo šire od pomisli na vikend. Jedva čekamo! Kao pravi školarci ništa ne prepuštamo slučaju. Imamo „internu fejs grupu“ i pred vikend padaju dogовори. Sumanuto se vježbaju uzlovi. Ne postoji ništa osim zamke, uzlova i hrpe drame od svih nas. Druženje s nekim drugim ljudima van škole? Ne dolazi u obzir!!! Počeli smo hodati sa zamkama u rukama, torbama... Hahahaha....(mislim da mi je Mošo čak pokazao jedan uzao na Meduliću). Svakako, obuzela nas je potpuna speleo groznica!!! Međusobno smo se vrhunski razumjeli i pomagali jedni drugima. Vikend-Cetina! Školarci stižu!!!

15/16.03.2014.

Izvor Cetine-Rudelićeva špilja

Mjesto našeg okupljanja je kafić u Vrlici. Ispijamo prve kave, smijemo se, škljocaju fotoaparati -valja zabilježiti svaki trenutak! Pregledava se oprema jer ovaj vikend nema udobnog krevetića kao na Promini vec spavamo u šatorima. Nakon što su pali prvi dogовори, vrijeme je da se krene put Cetine. U svakome od nas tinjala jeona lagana nervozica od same pomisli na uže ali se istovremeno i smijemo i bodrimo jedni druge. Od početka škole seodmah vidjelo da je prije svega zajedništvo, nesto sto će obilježiti školarce 12-te generacije, što je posebno došlo do izražaja u vikendima koji su uslijedili. No, idemo redom! Dolazimo na Cetinu i pod punom opremom i uz nesto hodanja, stižemo do mjesta gdje cemo podići nase šatore i napraviti logor. Vrlo brzo se prazna livada pretvorila u malo naselje, iz kojeg su vrištali šatori svih mogućih boja, dezena i oblika. Bilo je tu svega! Školarci sa iskustvom (uglavnom iz planinarske škole) vade vreće, cerade, razno

razna čuda, a mi „amateri“ koristimo joga prostirke koje glume karimate i još hrpe stvari koje smo uspjeli ubrati od iskusnijih školaraca. Ipak primjer školarca kojeg treba sljediti je naša Odesa koja kao iskusna planinarka ništa ne prepusta slučaju! Bravo Odesa! I sad dok ovo pišem, zavidim ti kako si spokojno spavala na Bijelim vodama, dok je „Mirjeeeni“ (Marijani) i Anto'nji. V cijelu noć kamen stajao pod bubrežima, dok su spavale na kosini s pogledom na litice Bijelih voda. Vrh!!! Nakon što je niknuo logor, raspoređeni smo u grupe i kao mala vojska čekamo da nas prozovu i da preuzmemos naše novo blago koje ćemo koristiti do kraja škole. Naime, dobili smo na korištenje „osobnu opremu“ (transportnu vreću iz koje nas je milo gledalo, prije svega Sveti Trojstvo (Stop des-cender-blocker -krol) a potom pojš, pupčana, prsni, pedala i hrpa karabinera).

Pa se ti Bože snadi sa svim tim arganjicama. Nakon što nam je Aida objasnila kako se stavlja komad po komad opreme, trebalo nam je vremena da se propisno obučemo i krenemo na prve nam vertikale. I sad krecu nove muke po školarcima. Rasporedili smo se na 3 a kasnije i na 4-tu vertikalnu na kojima su bili naši instruktori Zlaja (Zlatan Trokić), Antula (Antonija Mihaljević), Mario Blatančić i i sruštanje je lagano počelo. Na linijama su nas čekali Joka (Joso Gracin) i Luka Dubravica dok su nas na samom kraju dočekivale Aida i Jela (Jelena Blatančić) koja je uredno evidentirala koliko puta i na kojoj vertikali smo se srušili. Na drugoj strani su „čovjek i pas“. Teo & (zaboravila sam mu ime)ali neka bude Šapa (svi znamo zašto). Dakle, Teo & Šapa su demonstrirali „klasik - klasične tehnihe rada s užetima. Na samom početku sruštanja nismo se čuli. Prvenstveno smo bili fokusirani na pupčanu. Ahaa..ukopčaj se/iskopčaj se...pa dalje redom. Svatko od nas je imao nekakvu svoju unutarnju dramu, određeni strah zbog neznanja, što je normalno i prirodno ali je svakako bilo zanimljivo vidjeti kako se svatko od školaraca različito nosi sa malim strahom. Nekima je čelo bilo orošeno znojem, nekima se lice pretvorilo samo u dva oka, neki strah anuliraju smije-

hom a

nekima su se pri sruštanju rukavice dobro palile od konop. Ma nisu se samo rukavice palile...Kod Tea je bilo i „paljenja“ vratova od užeta. Taj trenutak te ništa ne boli, ne peče ali dan nakon, shvatiš da si potpuno „ruvinjan“. Noge? Kako tako. Imas ih dvije! Zdjelica? Nema školarca a posebno školarke koja od „gaća“ nije nažuljala zdjelicu. Upravo zbog oštećenih zdjelica na Cetini, speleologija je bogatija za termin više. Kanavača!!! Za detalje se obratiti Dijijeni& Moši!!! Nakon cijelodnevnog „peglanja“ po vertikalama, raspremanje za taj dan, smo završili u mraku. Vojska školaraca sa „tikicama“ (čeonim lampama) na glavama, koje su jedine svjetlike, krenula je put logora. Moram li napisati, potpuno uništeni!!! Hahahaha... Nakon kratke pauze u logoru, predviđene jedino da nesto „bacimo pod Zub“, oblačimo kombinezone i gumene

čizme i krećemo u obilazak obližnje Rudelićeve špilje. Kroz mali otvor u grupama, ulazimo u špilju i tad kreće prava avantura. Padamo po blatu, proklizavamo, dižemo se, pa opet proklizavamo, uvlačimo se, izvlačimo i uglavnom koristimo svoje tehnike penjanja/ sruštanja naučene u djelinjstvu. Nakon silnih kanala i kanalića dolazimod tkz „sifona“ odakle se vracamo istim putem prema izlazu iz Rudelićeve špilje. Teo i Mario nam putem objašnjavaju sve detalje unutar špilje. Umorni i gladni uglavnom šutimo, slušamo i fotkamo, izuzev našeg Moše koji postavlja hrpu pitanja. Možda zato jer je jedini imao cijelu bocu vode za razliku od nas koji smo kao češki turist koji krene sa japankama na Velebit usli u špilju na nekoliko sati, bez kapi vode. Jao, jao.... Izlazeći iz Rudelićeve špilje komentiramo svi jednoglasno „A sad na zasluzeno meso s roštilja, pivkana i sve ostale divote“. Smijemo se zadnjim atomima snaže. Nakon sto je na gradelama stradala cijela jedna farma pilića, vrt tikvica i paprika, umorni jedan za drugim se gasimo i odlazimo na zasluzeni spavanac. Nedjelja jutro! Na trenutak imamo osjećaj da smo dio vojnog kampa koji se priprema za nekakvu ljuntu ratnu operaciju, jer prvi glas kojeg čujemo je glas našeg voditelja „Ajmooooooo školarrrrrciiiiii, dizanjeeeee“ !!!! Uffff, pa baš mora ovoliko vikati??? Od tog jutra ga zovemo Napoleonom!!! Budimo se „izfrižani“ sa crtama na licu od kamena, kopče od ruksaka...čupavi i krmeljavi nemamo pojma gdje smo. Kuhaju se kave, čajevi...vadi se ABC sir, panceta, paštete...Promina nas je naučila da keksima „Grancereale“, kolačićima i ostalom mekinju, kažemo „baj baj“ jer fizički rad i svježi zrak čine svoje. Nakon doručka, oblačimo opremu i u grupama krećemo na jučerašnje vertikale s tim što danas imamo i učenje/demonstriranje, tehnika po našem instruktoru Antonu, pročelniku stanice HGSS koji nam pokazuje prelaženje preko uzlova, odpenjavanje...Složit ćemo se svi da nam je Antonov dio bio ono što se kaže „kao u priči“ i definitivno je ostavio dojam na sve nas. Bravo Antone, želimo ti još brdoooooo školaraca!!! U popodnevnim satima, naš Napoleon je odlučio da bi to bilo sve za ovaj vikend. Umorni i izgrevani pomažemo u raspremanju i krećemo put logora pospremiti naše šatore i opremu. Na povratku stajemo u Brnjicu u lokal u kojem su i kolege planinari te veselo razmjenjujući iskustva vikenda, polako krećemo svojim kućama.

18.3.2014. Klub

Po običaju, dolazimo u Klub u 19h na teoretski dio školice koji se održavao svaki utorak. Kažu da

je smijeh lijek. Ako je tako onda smo se taj utorak očito toliko smijali da ublažimo bolove u rukama i nogama. Na posao smo se oblačili ležeći jer uvlačenje trbuha je značilo „booooooool“!!! Ali smijemo se, pozitivni smo i veselimo se novom vikendu od kojeg nam ipak malo stoji knedla u grlu, jer lutajući bespućima interneta, nema školarca koji nije pogledao ili klip prethodne škole ili općenito o kanjonu na Bijelim vodama kod Karina. Prva reakcija je bila „Mogu ti recccc-grrrrrr“, ali upravo zbog tog „grrrrr“ mi smo tu gdje jesmo i jednoglasno ćemo se svi složiti da smo kroz školicu ispili čaša i čaša adrenalina!!! Kroz večerašnje predavanje nas vodi Teo, pričajući o topografskom snimanju speleoloških objekata, simbolima koji se koriste pri topografskom snimanju te o arhiviranju i dokumentiranju speleoloških objekata i istraživanja. Nakon predavanja samostalno smo crtali prostor našeg Kluba a onda je pao i dogovor za naš treći vikend na Bijelim vodama kod Karina. Stvari, definitivno postaju ozbiljnije!!!

22./23.03.2014.

Kanjon Bijele vode, Karin

Okupljamo se u Benkovcu. Idemo put rijeke Bijele i ovo nam je zadnji vikend u kojem možemo uvježbavati svladavanje vertikala jer već idući vikend, samostalno se spuštamo u 100-metarsku jamu Jamar (Gornje Planjane-Unešić). Dobrog raspoloženja ni ovog puta ne nedostaje i nakon doručka i kupovine extra hrane, vode i baterija, krećemo na naše odredište. Napuštamo naše automobile, vadimo silnu opremu, krcamo je po sebi i tako „nateglijeni“ imamo dobar dio puta za proći pješice. Odesa opet prednjači s „bagajama“ ali šutimo i po potrebi je guramo da je stvari pri usponu ne vrate na leđa. Naravno da se i smijemo u svoj toj muci jer svako toliko se mogao čuti poneki od teških uzdaha školaraca...“Božžžé, krepat ću!!!“ Na Bijelim vodama su još zadarska i zagrebačka škola. Zauzeli smo svatko svoje pozicije jer je dio naše ekipe krenuo dan ranije zbog opremanja pa su nam i ostavili mjesta za šatore. Zvone G., hvala!!! Prije nego li smo počeli postavljati šatore, krenuli smo sakupljati drva za večerašnju vatriču i večerinku. Odmah brutalno!!! Čupaj, kidaj, lomi, veži zamkama, odnesi na leđima pa opet sve ponovo, dok nismo sakupili dovoljnu količinu drva. Opet smo podizali šatore, pospremili stvari, obukli opremu i po grupama krenuli na vertikale. Valjalo je finalno usvojiti uzlove, svladavanje vertikala, prelaženje preko devijatora, sidrišta i još sto čuda. Vertikala je bilo posvud i jedino što se moglo vidjeti su plave i crvene glave kako vise, na ovaj

put, puno dužim užetima. Školarci? Pod laganim šokom od samog pogleda na Teovu vertikalnu od nekih 20-ak metara. Svakako, stvari idu otprilike ovako. Penješ ju i penješ i negde na sredini užeta kad više ne možeš niti dolje a ni gore, moliš Boga, Svetog ili koga već, da ti je s blokerom sve u redu, daaa uže curi kroz krol bez dodatnog „našpanavanja“ i da ti je nogu ili obe u šlingi. I tako cijeli dan do sumraka. Predvečer je dogovor da idemo u obližnju špilju Bijela voda na topografsko snimanje tj. radit ćemo sve ono o čemu nam je Teo pričao u utorak. Mokri smo, krepani... Pola od nas nema olovke pa crtamo u parovima. Teo i Zlaja se trude iz petnih žila objasniti nam..azimut, profil, tlocrt, pad, nagib... opet sto čuda! Izlazimo vani i okupljamo se oko vatrice na zaslужenu večeru i prepričavajući današnje dojmove ostajemo budni duže nego inače.

Nedjelja. Ovu nedjelju naš Mario ne više! Valjda je i on umoran i odlučio je danas promatrati te svoje „prve pačice“. Naime, mi smo Marijeva prva grupa školaraca i nadamo se da će nas zadržati u sjećanju, barem kao svoje prve školarce a ako ne po disciplini, mada će on reci... „Ovo je škola u kojoj se najglasnije pričalo i najviše jelo“!!! Nakon doručka, neki kreću na vertikale ali sa transportnim vrecama na sebi dok drugi uče prelaženje preko gerlendera (prečnica). Ukopčavamo pupčanu..(bravica van-bravica unutra)... pamtimo, mada velikoj vecini ruke otpadaju od bolova od dana ranije. Kiša počinje sve više padati ali jednoj stanci, Anton nam demonstrira spašavanje na užetu. Prezentacija je izvedena vrhunski mada je Anton nezadovoljno „rogoborio“ da mu je zapeo krol i da nije zadovoljan. Ali, školarci su bili zadovoljni, Antoneee!!! Kiša počinje više padati pa je odlučeno da se spremimo za povratak kućama. Spremamo svu opremu, skupljamo šatore i opet sa „arganjama“ na leđima hodamo do naših automobilja i naravno, guramo Odesu po potrebi ali ovaj put u obrnutom smjeru. Dogovor je piće u Benkovcu kako bi napravili pregled cijelog vikenda a potom kući svojoj spavajući!!!

25.3.2014. Klub

Dogovora za vikend nije bilo jer smo po programu škole, slobodni! Kao i drago

nam je i nije. Vikendi sa školicom su nam ušli pod kožu i od same pomisli da smo slobodni, u biti smo bili izgubljeni. Rastajemo se do iduceg utorka u Klubu a za vikend nas očekuje Jamar!

01.4.2014. Klub

Po starom dobrom običaju nalazimo se u 19h u Klubu. Za vikend smo bili slobodni. I ovaj put, nam Teo priča o zaštiti špilja i jama u Hrvatskoj, turističkom značaju speleoloških objekata te o najvećim speleološkim objektima u Hrvatskoj i svijetu. Nakon predavanja, usledio je dogovor za vikend u jami Jamar (Unešić).

5.-6.04.2014.

Jama Jamar, Gornje Planjane, Unešić

Kako reče Mirjeena o ovom vikendu dopalo mene – sriće moje – da napišem par riči jer nije, nažalost, nije bilo. Dakle, (hehe) napokon je svanija i taj dan – spuštanje u jamu!!! Sve ono o čemu se govorilo tijekom predavanja utorkom, jurcanja po konopu gori- doli prethodnih vikenda, upoznavanja sa Sv. Trojstvom (po Mirjeeni) i ostalom opremom, poslužiti će da se uspiješno, nadamo se svi, spustimo i popnemo nazad iz jame duboke 100m. Ka` i obično mesto sastanka je subota ujutro u kafiću najbližem mistu odlaska pa je ovaj put to bija kafić u Unešiću. Nakon što se popilo i poilo ko je šta tija, napričalo o svim strahovima i sumnjama a pro po spuštanju u jamu krenilo se prema Planjanima. Parkirali smo aute, povadili stvari, natovarili se, ko više ko manje, i krenili prema mistu di ćemo dignit logor, dolaskom na mjesto rutinski već podigli šatore, smistili stvari, obukli kombinezone, stavili opremu na se i napeti ko puške čekali upute od naših instruktora. U međuvremenu smo dobili posjet, došli su kolege speleolozi iz Splita na čelu sa Marinom pa će i oni dati „rukuc“, našim instrukturima da svi sigurno odemo i vratimo se iz jame. I evo ih, svaki instruktor je dobija dva pačića (školarca) da o njima brine i nadgleda ih pri spuštanju u jamu i penjanju nazad i redoslijed ulaska u jamu. Jasno, prije svih u jamu su otisli opremači, a ovaj put to su bili naš Mario, rečeni Napoleon, i Goran Rnjak zvani Vjetar i s njima, kao „mala“, pomoć, školarac Bajs (I. Barišić). Nakon što su oni, svak po svojoj liniji, odmakli opremajući jamu nekih 30tak m. krenile su „muke“, po školarcima, instruktori su se spuštali po jednoj a školarci po drugoj liniji. Taman kad je doša` red na mene i Zvonu G.- nego da san pustila da Zvone ide ispred mene dok se meni još malo želudac odgropu od svih filmova koje san privrtila u glavi - znaju školarci o čemu pričan, bar oni koji priznaju da su se bojali prvog spuštanja i sumnjali u svoje znanje – počela je padati kiša. I što sad, otići do logora pokrit šator ceradon ili ostati dijesi, pa kuragu i tava i jaje, nek šator kisne i propusti ako je suđeno. Dvojba je kratko trajala, iden ja doli a šatoru i stvarima što bude. Uz malo proklizavanja na mokroj stini i početne nelagode krenila i ja put doli. Nakon prvih par metara više nije bilo važno koliko ima do dna, koncentracija na konop, sprave, sidrišta, čekanje da Zvone javi da mogu dalje jer se stvorila mala gužvica i onda te pukne u glavu – helouuu pa to se ja spuštan u prvu jamu u životu, vidi pa znan ja ovo, naučila što tribo napravit kad se dođe na sidrište, a mislila da neman pojma ni o čemu – i krene guštanje u silaženju, naporu, čekanju..svemu od reda. Čekajući na sidrištu ima vrimena za izvadit foto aparat,

slikat par sličica, buljiti u tamu ispod sebe, diviti se majcici Prirodi, slušati dovikivanja onih ispod tebe, a i onih iznad koji tek ulaze. Zadnji prevjes i eto me na dnu, doli čekaju Aida i ostali koji su se spustili prije, malo odmora, rezancija, slikavanje i vriime je za krenit nazad. Uz malo napora i koji savjet instruktora koji čekaju na pojedinim sidrištima i paze da sve ide glatko izašla iz jame zadovoljna i sritna. Nazad u logor, pada kišica, šator je na par mista propustija, nešto se smočilo ali ništa od toga ne može umanjiti zadovoljstvo postignutim. Nakon šta smo se opet svi skupili zapalila se vatrica, peklo se na gradelama, pričalo i rezalo i u ugodnom društvu i okruženju prošla je večer i došlo vreme za sručit se u šator na spavanje.

NEDILJA. Ustajanje, neki suvi a neki mokri od jučerašnje i noćašnje kiše, razbuđivanje, kafa, doručak, a onda na brzinu rasprostiranje svega mokrog na Sunce (granilo je napokon) da se osuši prije pakiranja, a i čeka nas još jedno predavanje – Aida nas uči šta i kako spakirati u transportnu vriću i kojim redoslijedom. Dok mi slušamo predavanje neki su otišli raspremiti Jamar, a Teo je otisao u šparoge iz kojih se vratija s izjavom da je usput s Vjetrom otkrio dva nova mala objekta, jednu malu i jednu malo veću jamicu. Vjetar je bija dobre volje pa je poveja nas par da vidimo jamicice, usput smo skinili koordinate, spustili se da vidimo kakve su i vratili se nazad jer nas je čekalo pakiranje – uf, kad bi bar to neko drugi napravio. Istin putem kojim smo došli vraćamo se nazad do auta i sad sve triba

potrat nazad u aute, a nije spakirano ka na dolasku, ali uspijevamo nekako, nakon stvari trpamo se i mi i pravac u kafic u Unešiću na pivkana, kako kaže Antonia. Nakon pića, razgovora, smije i malo ruganja, jer bez toga ne ide, razišli smo se svako prema svojoj kući sritni i zadovoljni jer generalna prova prije famozne Kite je uspila. Eto, toliko od mene, do neke druge jame. Kitu ko priživi, priča će! (Odesa Gatar)

8.4.2014. Klub

Ovo je predzadnje predavanje utorkom u našem Klubu ali zadnje pred veliko finale u Kiti Gačešinoj!!! Jao, jao... Slušamo o speleomorfologiji potom Jokino (Joso Gracin) predavanje o paleontološkim i kulturnim sadržajima u špiljskim sedimentima i za kraj Vjetrovo (Goran Rnjak) predavanje o biospeleologiji. Nakon Vjetrovog predavanja se čulo samo... Kako? Pro? Što Fili? Ma kakvi fili?? Sili, jel? Neeeeee! Svakako nam je bilo jasno da cemo za završni ispit morati dobrano zagrijati naše stolice ukoliko se ne želimo „obrukati“ a to nikome od nas nije bila opcija. Nakon „ohrabrujućeg filmića“ o našem završnom „mjestu zločina“ (Kita Gačešina), nitko od školaraca više nije imao urednu probavu kao i san u komadu! Dogovor je da jedna grupa ide dan ranije (petak) zbog prijevoza a ostatak ekipe stiže u subotu u jutarnjim satima. Izlazimo ispred Kluba, kao smiljuljimo se mada nikome od nas nije do smijeha. Prvi put kako traže škola, nakon odgledanog filmića, naglo smo smanjili

li cvrkut na oduševljenje svih naših instruktora.

Rastajemo se uz pozdrav „Vidimo se na Kiti“!!!! Dani do tog „the petka“ su prolazili su ludo brzo. Stalno smo kukali „Da nam je barem samo još jedan vikend penjanja, sve bi bilo dobro“... a ovako???? Ccccccc Jadni ti smo!!! Gotovi smo!!! U tom ludilu, naš kolega školarac Krešo se smilovao nad nama „streberima-paničarima“ i ponudio nam jedno popodne da se penjemo po njegovoj kući. Naravno da nismo niti razmišljali nego jednoglasno viknuli: Možeeeeee! Kad? Krešo, kako ćemo ti naći kuću??? Ostavlja se posao, kuća, djeca, beštje i krenulo se put Skradina kod Kreše. Dok smo se mi kao nenormalni „veralii“ po Krešinoj kući na očigled šokirane Krešine supruge koja je vidjela ispred sebe „grupicu poluđenih ljudi“ kako joj pregledavaju gurle, samo je u čudu i u pola glasa rekla „Aaaa cure moje, što vam ovo treba? Svaka čast!!!“ Hvala Kreši i gospodi što su nas trpili dok smo ih mučili u pola radnog tjedna. U jesen vam čistimo gurle i dimnjake!!!

12./13.04.2014 Jamski sustav Kita Gačešina-Draženova puhaljka

I dosao je taj dan!!! Sa čet/pet od grupe školaraca koja je kretala u petak na Velebit, sumnjam da je itko spavao u komadu. Dogovor je u 18h ispred Kluba! Trebala se spremiti oprema za Velebit! Ispred Kluba je Mirijjena, Antonija, Odesa, Zvone G i naši instruktori Mario i Zlaja. Uzimamo opremu iz oružarstva. Slažemo konope, zveckaju karabineri i upravo kad smo bili gotovi sa svim pa čak i nekako mirni, Zlaja mrtav hladan ispred nas(nevoljnih školaraca) donosi nosila u kombi. Ukoliko budu potrebna, kaže! O Božeeeeee!!! Udhahnuli smo i pogledali se. Ajme, ajmeeee. Opet panike kao u priči. Ne dišemo zrak nego gustu želatinu!!! Put je prošao uz dosta smijeha i obilje cinizma našeg vozača. Na Crnopac smo došli u večernjim satima, gdje nas je dočekao dio naše drniške ekipe (Zvone C, Andrea A i Misi). Okrenula se peka by Zvone. C (koji nas je sačuvao od gladi tijekom cijele škole), ispitna pitanja i štošta svega. Krenuli smo na počinak sa mirisom medvjedeg luka koji nas je okruživao sa svih strana. Jutro je počelo sa „Ajoooooooooo školarci!!!!, dizanjeeeee“ ali ne iz glasnica našeg Marija. Ovaj put je palicu preuzeila Odesa sa svojim glasovnim mogućnostima za koje nismo niti znali da ih ima. Naravno, da je odmah dobila nadimak „Adolfina“ jer s tom glasinom se i luk oko nas ispravio. Odesa, Odesa.... Od samog

buđenja, nismo puno razgovarali. Kava se ispjala u tišini. Doručovalo se kao da nam je to zadnji obrok u životu. Spajalo se nespojivo...panceta/med, sir /čokolada. Nakon doručka dobili smo kratke upute jer smo kao grupa ulazili prvi u Kitu i dok je došao ostatak školaraca, mi smo bili spremni. Moram li reci da smo „gaće“ provjeravali tisuću puta, centralnu stezalu do nemogućih razmjera, karabinere, bravice...okretali, provjeravali...kao nenormalni! Kad je došao ostatak ekipe, uputili smo se, na mjesto zločina i povratka više nije bilo. Stigli smo do Kite i prvi su ušli Zlaja i Mario opremiti i pogledati da li je sve spremno za „spust života“. I prije nego li je krenula prva grupa, iz usta našeg dežurnog cinika, izašla je rečenica koja ce ući u analne škole „Dobrodošli na vrata pakla!!! Ma Zlajaaaaaa! Više ništa nije bilo isto!!! Gledali smo kako naše kolege ulaze jedni za drugim naoko smirenji i hladni a u svakom od njih je „kuljao“ vulkan. Pušila se cigareta za cigaretom, smijali smo se jedni drugima iako smo znali da smo svi u istim...ma, kupusu!!! Jedni za drugima smo se krenuli spuštati. Na ništa se nije mislilo osim na sidrišta, konop, disender,pupčanu....i na ono finalno, reći „možeeeeee“ da idući kolega školarac može krenuti. Prva grupa se spustila na vertikali dužine nekih 100 metara i čekali su ostatak grupe da se krene dalje. Nakon vertikale, malo smo se penjali pa malo puzali, naravno (kao BOB reprezentacija), pa opet malo ali malo hodali a potom je valjalo preći „Vrata percepcije“!!! Zahvaljujući našim instruktorima u koje smo gledali kao u Bogove i „percepcija“ je uspješno savladana. Nakon „percepcije“ smo preko gerlendera (prečnice) prešli kraj malog ponorića punog vode i sretno ušli u ašov(mjesto za odmor). Vrijeme u ašovu smo iskoristili za hranu i odmor. Neki su krenuli put Sonje a neki u šetnju s Aidom po DM-u i ostalim djelovima Kite! Smijeh i cika su odzvanjali Kitom. Nakon nekoliko sati kada se spustila i zadnja grupa školaraca, prvoj grupi koja je ušla, valjalo je krenuti put izlazka iz Kite a to je značilo...ponovo proći gerlender, „percepciju“ i na kraju teški fizički rad tj...onih 100 metara koje smo glatko prošli, spuštajući se, ovaj put je trebalo penjati. I krenulo se put vani! Krenuli smo sa penjanjem. Sretni smo jer smo sve super prošli, nigdje nismo zapeli samo se još trebalo popeti. I penjali smo i puhal i izbacivali hektolitre znoja i mislili na sve drage ljudе, samo da sto prije ugledamo tračak danjeg svjetla i da znamo da je kraj blizu. Bez pretjerivanja sa zadnjim atomima snage i sa jezikom doslovno do poda, izlazili smo jedan za

drugim. Čim smo iskopčali i zadnju pupčanu, bacali smo se u travu. Uspjeli smo!!!! SVI!!! Bravo školarci! Grupa za grupom se vraćala u „logor luka“, svi redom dobro raspoloženi, sretni i zadovoljni. I mi i instruktori, jer činjenica da smo svi uspješno ušli i isto tako izašli, značila je i njihovu pobjedu. S nama su napravili vrhunski posao. Uostalom djela sama govore!!! Večer smo proveli uz Zvoninu peku, bevandu, poneku rakiju i obilje smijeha. Svi smo uspjeli a sutra je još trebalo brilirati na usmenom dijelu završnog ispita, pa smo lagano pod ogromnim dojmom krenuli na spavanac!

NEDJELJA. Budimo se. Neki nisu čak niti spavali jer su navodno noćas po logoru šetale i životinje čiji identitet nikome nije bio poznat. Vuk, medo ili lisica...Šuma Striborova!!! Ne razmišljamo o noćnim posjetiocima nego o nadolazecem teoretskom ispitu. Dano nam je još malo vremena za ponavljanje a potom smo po grupama raspoređeni kod naših instruktora koji će provjeravati naše teoretsko znanje. Dan je bio topao, pticice cu cvrkutale oko nas, a mi smo cvrkutali pred našim instruktorma. Kad je završila i posljedna grupa sa ispitivanjem, instruktori su se povukli na vijećanje o našim speleo sudbinama. Stajali su okupljeni oko HGSS-ovog vozila i na haubi pisali svoje dojmove dok smo mi školarci proživiljavali nove gastritise i želučane erozije od nervoze. Nakon nekakvih pola sata ili malo više, okupili su nas i nas voditelj škole je krenuo čitati rezultate ispitivanja. Uglavnom, svi smo prošli osim sto su troje kolega trebali ponoviti neke sitnice. Jeeeeeeeeeee! Prošli smo i postali speleolozi pripravnici!!!! Naše veselje je golemo ali opet negdje duboko u sebi žalimo što je sve gotovo ali ne želimo sad o tome pa prebacujemo priču opet na dojmove iz Kite. Na povratku stajemo u „bircuzu“ i uz salve smijeha ispraćamo i naš zadnji speleo vikend. Pao je i dogovor za utorak u Klubu gdje smo odlučili napraviti oproštajni „zulum“ sa našim instruktorma uz podjelu diploma! Vraćamo se u Šibenik „super kombijem“. Nismo uvukli jezike u usta na oduševljenje našeg Zlaje koji je jedva čekao da mu izadeemo iz kombija i da mu nakon 5 tjedana konačno damo malo mira. Zlaja, žalit ćeš za nama!!! Već ga čujem...Možeš misliti!!!

15.4.2014. Klub-Podjela diploma!!!

Danas je veliki dan za školarce! Stižemo u dogovoren vrijeme u naše prostorije. Pripreme za oproštajni tulum su gotove i samo se čeka da nam Anton održi još jedno posebno zanimljivo predavanje o HGSS i nakon toga tulum može početi. Ali

naš voditelj škole ništa ne prepusta slučaju pa nam je uz „naj izjave bisera-školaraca“, dao i anketu u kojoj smo se morali izjasniti koliko smo zadovoljni našom školicom. Ma naravno da smo zadovoljni!!! Upravo onako kako Gabi Novak pjeva...“Pamtim samo sretne dane“!!! Nakon što je Antun završio sa zadnjom rečenicom...Antula i Dok su odvrnuli glazbu i zabava je mogla početi!!! Nakon kratkog „micanja bokovima“ došao je i trenutak podjela diploma. Fotelja i uže su bili spremni!!! Naime, običaj je da vas netko od instruktora ili više njih zbog nekog grijeha iz školice, kazni udaranjem užetom po našim stražnjim djelovima tijela. Umlaćivanja nije nedostajalo! Omiljilo se svim instruktorma, potegnuti neke od školaraca. Uz suze, smijeh i bolne grimase, 20 školaraca 12-te šibenske speleološke škole su dobila uvjerenja da su od tog dana speleolozi-pripravnici!!! I sad na kraju! Čestitke svim mojim kolegama školarcima a kao jedna od njih kojoj je ukazana čast pisanja ovog dnevnika škole, ne mogu a da se u ime svih svojih kolega školaraca, ne obratim našim instruktorma sa rečenicom dvije. Dakle, hvala vam još jednom, u ime cijele 12-te generacije školaraca. Trebalо je to sve držati ono sto se kaže „na kratkoj lajni“. Priuštili

ste nam jednu nezaboravnu životnu avanturu i bez obzira koliko nas ce ostati u speleologiji, sigurna sam da cemo svi pamtitи ovih zajedničkih 5 tjedana. I još za kraj, htjedoh reci našem voditelju škole, da unatoč tomu sto smo ti stanjili živce, uništili glasnice i povremeno te dovodili do potpunog sloma živaca, napravio si vrhunski posao s nama i želimo da pamtiš svoje prve pačice!!!! Vidimo se u nekoj novoj speleo epizodi! Pozdrav od svih nas !!!!!!

Akcije potrage i spašavanja na Biokovu

Vrhunac turističke sezone uz one pozitivne aspekte u vidu povećanog priliva turista donosi i neke negativne nuspojave pri čemu prvenstveno mislimo na veliki broj avanturista kojima Biokovski masiv ne ulijeva strahopoštovanje već baš naprotiv, kao da ih mami da se upuste u nešto za što nisu spremni, a dvije akcije Stanice Makarska unutar 24 sata u tijeku najintenzivnije potrage za nestalim Poljakom su najbolji pokazatelj za to. Preksinoć tijekom prikupljanja podataka s posljednjeg dana potrage za nestalim turistom i analize istih, oko 19 sati stigao je poziv u pomoć slovačkog državljanina koji je ozlijedio skočni zglob i našao u bezizglednoj situaciji (o čemu smo već izvjestili). „Jučer oko 13 sati sati točno u trenutku pregrupiranja snaga za popodnevnu zonsku pretragu na području uz obalu, stigla je dojava o dvoje čeških turista koji su se zatekli u gotovo istoj situaciji na istom dijelu Biokova. Mladi češki par je krenuo iz Živogošća u smjeru Podaca starim makadamskim putem no u jednom trenutku su odlučili skrenuti s puta i krenuti na divlji uspon prema

Vitreniku i u toj nakani su ustajali sve do trenutka dok se nisu našli na strmoj litici u posve bezizglednoj situaciji. Na sreću bili su dovoljno prisebni da upute poziv u pomoć i odmah po dojavi 11 pripadnika stanica Makarska, Split i Šibenik je preraspodijeljeno s potražne akcije i upućeno u smjeru Živogošća. Po dolasku na teren, uspostave kontakta i lociranja unesrećenih planinara krenulo se u akciju, a već nakon prvih par stotina metara strmog i napornog uspona se dalo naslutiti da će se raditi o tehnički zahtjevnom sruštanju. Tehnička ekipa je preplašeni i iznemogli par zatekla na visini od gotovo 600 metara te ih je adekvatno opremila nakon čega se pristupilo dugotrajnom izvlačenju do prometnice smještene koji 300-injak metara niže. Akcija je uspješno privredna kraju u večernjim satima na zadovoljstvo kako spašavatelja tako i spašenih, a s obzirom na to da ako zanemarimo da osim nekoliko modrica i po koje ogrebotine nisu pretrpjeli ozbiljnije ozbiljnije ozljede, samo su ispraćeni do apartmana u kojem su odsjeli čime je ujedno i završena ova akcija.

Na području Rakovog Sela jutros pronađen muškarac

U ponedjeljak, 20. listopada posredstvom Županijskog centra 112 oko 19 sati šibenski gorski spašavatelji zaprimili su dojavu o nestanku starije muške osobe (79) u Dubravi u Rakovom Selu. Na teren je odmah izšlo osmero članova HGSS-a s jednim potražnim psom te sedam policijskih djelatnika. Spašavatelji su sa terena povučeni oko ponoći te je uslijedilo planiranje aktivnosti za nastavak potražne akcije. Intenzivna potraga tako je nastavljena rano jutros sa šest spašavatelja i potražnim psom. U 9.30 sati članovi Stanice Šibenik pronašli su nestalu osobu, vidno potlađenu, no neozlijedenu. Nakon što su je zbrenuli, uslijedio je transport do hitne medicinske pomoći na daljnju skrb.

Noćas s Crnopca spašena planinarka

Dok se dio članova HGSS-a još uvijek nalazi na području Županje i radi na saniranju posljedica poplave, ostali odraduju akcije spašavanja, potrage, vježbe i ostale aktivnosti koje su, s dolaskom lijepog vremena postale sve češće. Zadarska Stanica HGSS-a s kolegama iz stanica Šibenik i Novska noćas je s južnog dijela Velebita spasila ozljedenu planinarku. Ona je planinareći s prijateljima na Crnopcu pala i zadobila prijelom noge. Poziv za pomoći uputili su putem Centra 112 oko 17.15 sati nakon čega su se okupili gorski spašavatelji koji su krenuli put Crnopcu, a u pomoći su im pritekli i članovi HGSS Novska i Šibenik. Istovremeno u pomoći je pozvan i helikopter, međutim nije bilo moguće odraditi spašavanje iz zraka. Nakon što su došli do unesrećene 27-godišnje planinarke spašavatelji su joj imobilizirali nogu, a potom su je transportirali noseći na leđima do planinarskog skolništa, a potom u nosilima UT 2000 sve do mjesta gdje ju je preuzele hitna medicinska pomoći kojom je upućena u zadarsku bolnicu. Akcija je završila 15 minuta nakon ponoći. Zadarskim spašavateljima ovo je toga dana bila druga akcija, naime od petka su na terenu na području Šopota kraj Benkovca gdje traju za nestalom mještankom. Na terenu su osim spašavatelja i potražni psi te zapovjedno vozilo, a tijekom petka područje je pretražvano i uz pomoći helikoptera. Radi se o terenu koji je na mjestima izuzetno nepristupačan. U potrazi sudjeluje i policija te brojni mještani koji neumorno s HGSS-ovcima češljaju teren. U potrazi su proteklih dana sudjelovali članovi stanica Gospic i Split. Dio zadarskih spašavatelja od četvrtka se nalazi na dežurstvu u kanjonu Velike Paklenice, a tijekom vikenda njima su se pridružili i kolege iz šibenske Stanice.

Održan mantrailing seminar u Zagrebu

NBTI-a Kevina Kochera iz SAD-a, te Maje Golob iz Slovenije i instruktora asistenta Sanje Ostroški iz Zagreba, tu su se našli i glavni instruktori iz Italije i Rusije. Seminar je bio međunarodnog karaktera, a među polaznicima su bili vodiči iz Slovenije i Italije, timovi koji se bave spašavanjem te radom u policiji. Sve dane se radilo naporno, psi su odradili postavljene 24 sata i 48 sati stare individualne tragove u urbanom području. Instruktori su sa psima radili osobno i svaki vodič je dobio upute i savjete za daljnji rad. U subotu navečer, gosti iz Rusije su prezentirali sintetičke mirise za rad policije i vojske te se raspravljalo o mirisima mrtvog tijela i razmjenjivala su iskustva u radu.

10 godina HGSS Stanice Šibenik 2004.-2014. HGSS Stanica Šibenik u 2014.

Teo Barišić

Za razliku od ranijih godina ove godine aktivnost stanice nije započela osiguranjem Snježne kraljice jer cijele zime u Hrvatskoj nije bilo pravog snijeg. Umjesto toga po Promini su se vozile bicikle pa su spašavatelji pazili na njihovu sigurnost. Novi članovi stanice iz Knina spasili su jednog psa iz nabujalog Krčića, a trebalo je pregledati i urušenje terena u zaseku Velići kod Knina. U siječnju je sasvim slučajno pronađeno još jedno

mjesto gdje tlo prijeti urušavanjem pa su održani sastanci sa gradskim upravama Knina i Drniša na tu temu. Dosta se i vježbalo pa smo se tako pridružili vježbi speleospašavanja splitske stанице, zimskom tečaju na Platku, potražni timovi su sa psima vježbali na sve strane, a krajem veljače spašavatelji su odigrali značajnu ulogu u pripremi i održavanju zajedničke centralne vježbe Civilne zaštite u RH „Šibenik 2014“ u kojoj su učestvovale operativne snage zaštite i spašavanja Šibensko

kninske županije gdje je stanica izložila opremu, prikazala vježbu prebacivanja unesrećenih osoba s plovila na plovilo, te rad sa potražnim psima. Na prigodnoj svečanosti Ministar unutarnjih poslova RH g. Ranko Ostojić je Teu Barišiću uručio godišnju nagradu za posebne zasluge u razvoju sustava zaštite i spašavanja. U ožujku i travnju velik broj članova stаницe pomogao je u odvijanju speleoloških i planinarskih škola u Šibeniku i Drnišu. Svibanj su obilježila brojna osiguranja sportskih događanja; od biciklističkih i motociklističkih utrka do planinskog kupa, a uslijedile su i prve potražne akcije Vaćanima i Mandalini. Iz jedne jame u kanjonu Krke izvučena je živa ovca, a pri osiguravanju penjališta u Paklenici naši spašavatelji su se pridružili noćnom spašavanju ozlijedene planinarke na Crnopcu. Naša Blanka pokrenula je mantrailing obučavanje pasa za traganje po tragu što je novost u GSS-u za razliku od dosadašnjeg zonskog traganja dok je Ante s Betom u Puli odradio još jedno traganje u ruševinama. Anton i Teo su u Njemačkoj učestvovali u međunarodnoj akciji spašavanja unesrećenog speleologa u najdubljoj njemačkoj jami, a Aida je vodila PR cijele akcije u Hrvatskoj. Za navedeno su nas Nijemci ponovo pozvali i ugoštili na tradicionalnom svečanom ljetnom balu i u Bavarskom saboru. Kroz ljetno smo više pomagali drugim stanicama u potražnim akcijama širom Hrvatske nego li je to bilo potrebno u našoj županiji, a šibenski spašavatelji su tijekom potražne akcije na Biokovu sudjelovali u izvlačenju čeških turista sa stijene. Kako je velikom broju novih članova u stanicu potrebito više obuke dosta članova je prisustvilo osnovnom tečaju prve pomoći, vježbalo se na Krčiću, u Brodarici, u Drnišu. Rad stаницe je prezentiran na FRK-u u Kninu i više puta drniškim školarcima. Krajem ljeta je uslijedilo uobičajeno osiguranje planinarskog pohoda na Dinaru, Kornatske komemoracije i jedne biciklističke utrke na Dinari. Uslijedio je niz potražnih akcija u kojima su pronađena tijela dvije nestale osobe kod Kijeva, a pred ciklonsko nevrijeme je u zadnji čas pronađena i spašena jedna dementna osoba u Rakovom selu. Gotovo iznenada stanicu se ukazala mogućnost da po prvi put bude domaćin jednog od osnovnih tečajeva stijenskog spašavanja: Nakon niza dogovora, sastanaka i pripremnih aktivnosti je tečaj i organiziran na planinarskom domu na Promini, a tečaj je osim devet pripadnika stанице Šibenik pohađalo još 15 gss-ovaca iz drugih stanic. Članovi stаницe su i dalje aktivni u stožerima zaštite i spašavanja Šibensko-kninske županije, Vodica, Šibenika, Drniša, Biskupije i Kistanjia te zapovjedništima Civilne zaštite županije i grada Šibenika.

HGSS Stanica Šibenik ove godine obilježava 10 godina postojanja i u novu dekadu svog postojanja ulazi sa 37 članova.

Važnije aktivnosti HGSS

Stanice Šibenik osim intervencija i akcija spašavanja u 2014

1. 12.01.2014. Vježba potražnih timova u suradnji sa HGSS Split i Makarska – Seget Gornji
2. 18.01.2014. Vježba speleospašavanja HGSS Split
3. 24.01.2014. Osnovni tečaj prve pomoći HGSS - Papuk
4. 29.01.2014. Sastanci sa gradskim upravama Knina i Drniša vezano uz urušavanja terena
5. 18.01.2014. Vježba potražnih timova - Knin
6. 08-15.02.2014. Tečaj zimskih tehnika spašavanja - Platak
7. 14-16.02.2014. Vježba potražnih timova – Baške Oštarije
8. 28.02.2014. Pokazno-terenska vježba ZIS Šibenik 2014
9. 16.03.2014. Vježba potražnih timova u suradnji sa HGSS Split i Makarska – Seget Gornji
10. 22.-23.03.2014. Seminar o potragama HGSS-a u Starigrad Paklenici
11. 28-30.03.2014. Vježba Komisije za potrage i lavine i predlicencni trening potražnih timova - Papuk
12. 05.04.2014. Zbor spašavatelja Ogulin
13. 25-27.04.2014. Osnovni tečaj prve pomoći HGSS - Platak
14. 29.04.2014. Program usavršavanja u sustavu ZIS
15. 1-3.05.2014. Mantrailig vježba potražnih timova Šibenik i Bjelovar u Vodicama
16. 9-11.05.2014. Mantrailing seminar po INBTI standardu – Idrija, Slovenija
17. 10-17.05.2014. Tečaj ljetnih tehniki spašavanja, Mosor
18. 29.05.-01.06.2014. Seminar potrage u ruševinama sa HUOPP, Pula
19. 2-3.06.2014. Prezentacija rada HGSS-a u Drnišu
20. 07.06.2014. Polaganje za gorske spašavatelje, Split
21. 06.07.2014. Vježba potražnih timova, Jadrtovac
22. 14.06.2014. Proslava Sv. Bernarda
23. 14-17.07.2014. Svečani prijem kod Bavarske vlade u Munchenu
24. 16.07.2014. Sastanak područnih ureda ZS Livno
25. 18.07.2014. Sastanak IO HGSS
26. 05.08.2014. Stanična vježba na Krčiću
27. 09.08.2014. Priprema ljetnog tečaja na Promini
28. 24.08.2014. Vježba potražnih timova u Imotskom
29. 24.08.2014. Vježba – pripreme za predstojeće tečajeve - Drniš
30. 29.08.2014. Vježba – pripreme za predstojeće tečajeve - Šibenik
31. 30.08.2014. Prezentacija rada stanice na Festivalu Ruralne Kulture u Kninu
32. 31.08.2014. Vježba – pripreme za predstojeće tečajeve - Drniš
33. 07.09.2014. Vježba – pripreme za predstojeće tečajeve i potražni timovi – Brodarica, Primošten
34. 12-14.09.2014. HGSS tečaj speleospašavanja - Paklenica
35. 12-14.09.2014. HGSS tečaj prve pomoći - Platak
36. 19.09.2014. Priprema ljetnog tečaja HGSS na Promini – čišćenje staza
37. 15.09.-12.10.2014. Osnovni tečaj speleospašavanja HGSS - Paklenica
38. 4-11.2014. Osnovni tečaj stjenskih tehnika spašavanja HGSS - Promina

30.08.2013.-21.10.2014

- akcije spašavanja, intervencije i važnija osiguranja događaja HGSS Stanica Šibenik

27. 30.08.2013. Kornati – osiguranje
28. 12.10.2013. Promina – osiguranje utrke
29. 13.10.2013. Kljaci – potražna akcija
30. 15.10.2013. Zaton – potražna akcija
31. 27.10.2013. Vrpolje – potražna akcija
32. 03.11.2013. Vrpolje – potražna akcija
33. 12.11.2013. Šibenik – čišćenje fasade – opasnost od pada
34. 4.11.2013. Klek – akcija spašavanja
1. 05.01.2014. Dežurstvo na biciklističkoj utrci na Promini
2. 11.01.2014. Uvid u urušenje terena kraj zaseoka Velići
3. 13.01.2014. Izvlačenje psa sa slapišta Krčića
4. 09.02.2014. Dežurstvo na Cross Country biciklističkoj utrci - XC zimska liga Dalmacije - Primošten
5. 28.03.2014. Potraga u Ražinama
6. 04.04.2014. Dežurstvo na utrci 1. planinskog kupa - Promina
7. 08.04.2014. Potraga na području Hrvaca - HGSS Split – obustavljeni u tijeku transporta
8. 27.04.2014. Dežurstvo na biciklističkoj utrci Orlov krug - Vodice
9. 02-03.05.2014. Dežurstvo i akcija spašavanja na Krka Enduro Raid - Primošten
10. 07-14.05.2014. Potražna akcija u Vaćanima
11. 11.05.2014. Potražna akcija u Mandalini
12. 14.05.2014. Dežurstvo na utrci Wings for life
13. 18-23.05.2014. Dežurstvo i akcija spašavanja na TRX Enduro Rally – Dalmatia 2014
14. 30.05.2014. Izvlačenje ovce iz jame u NP Krka
15. 31.05.2014. Dežurstvo u Paklenici i akcija spašavanja na Crnopcu
16. 01.06.2014. Potražna akcija u Šopotu – Zadarska županija
17. 15-20.06.2014. Spašavanje stradalog speleologa u jami Riesendong – Bavarske alpe, Njemačka
18. 20-21.06.2014. Potražna akcija u Đidarama
19. 08.07.2014. Potraga Grebaštica –pomoć telefonom kartografija, lociranje mobitela
20. 26-27.07.2014. Potražna akcija u Prkljama (Ervenik)
21. 30.07.2014. Otklon kvara na sustavu za podizanje zastave na kninskoj tvrđavi
22. 2-3.08.2014. Potražna akcija za nestalom francuskom državljanom na Mrežnici
23. 06.08.2014. Dežurstvo na tradicionalnom usponu na vrh Dinare – Dan Oluje
24. 5.08.-04.09.2014. Potražna akcija na Biokovu za nestalim poljskim državljaninom
25. 09.08.2014. Izvlačenje čeških državljanova sa litice na Biokovu
26. 16.08.2014. Potražna akcija u Primštenu Burnjem
27. 30.08.2014. Osiguranje komemorativnog skupa na Kornatima – potraga, pružanje prve pomoći
28. 07.09.2014. Potražna akcija Primošten
29. 22.09.2014. Potražna akcija i izvlačenje unesrećene osobe u Kljacima
30. 26.09.2014. Potražna akcija Kijevo – Civljane
31. 20-21.10.2014. Potražna akcija Rakovo selo

4. PUT OLUJE

(30.07.2014. - 05.08.2014.)

Zoran Kolombo

Unestrpljenju, neprospavanoj noći, jedva san čeka 4,30 sati da pokupin Matu te da krenemo put Sinja. Okupljanje sudionika 4. Puta Oluje bio je stadion "JUNAKA", Sinj. Glavni organizator su Planinarska udruga "DINARIDI". Dolazimo među prvima i očekujemo druge sudionike tako i naše dvije mihovilke Juliju i Ankicu. Nakon kratkog upoznavanja i uvodnog govora vodiča Kleptona 37 sudionika kreće put Voštana kombijima GSS-a. Nakon kraće mise napadamo Planinarsko sklonište sv. Mihovil (1340 m) gdje pada prva marendna. Napokon nakon žderanja kreće

**I. DIONICA 4. PUTA OLUJE:
SV. MIHOVIL (1340 m) -
KONJ (1855 m) -
KAMEŠNICA (1809 m) -
PLANINARSKO SKLONIŠTE
"Bunarić" (1600 m) -
KURTEGIĆ DOLAC -
ROSIN DOLAC**

Dolaskom 20 min od vrha Konj počela se lagano skupljati magla, a kad smo izašli na Konj, ludo jugo, bacalo nas kao da smo pijani. Putem prema grebe-

nu Kamešnica (1809 m) zaškropila nas i kiša. Kako smo silazili prema Kurtagić dolcu tako se nebo vedrilo, gdje imamo kratku pauzu za promjenu mokrih bičava. Prvo noćenje u Rosnom dolcu i opet neizostavna kiša koja nas je budila u par navrata.

**2. DIONICA: ROSIN DOLAC
- MRAČNA PEĆ - KURBERGOVA
JAMA - MALI MAGLAJ**

Neke je opet probudila kiša s mišlju oće li biti suhih bičava za obući. Krenuli smo na 2. dionicu praćeni poluoblačnim vremenom. Prvo zaustavljanje ispred špilje Mračna peć iz koje se donila mrzla voda za bevandu. Nakon dobrog bevandiranja put nas nosi do Kurbergove jame, značajne jer su nažalost sve vojske (partizani, talijani, nijemci, ustaše) bacali i ubijali ljude. Dolazak na Mali Maglaj probudio je emocije iz Domovinskog rata svim sudionicima Puta Oluje. Maglaj je za Domovinskog rata bio jedan od najvažnijih točaka otpora, a i operacija Zima 94 (za koju se malo zna) krenula je s tog mesta. Naš vodič Klepton, izravni sudionik dom. rata na tim područjima Dinare, u kratkim crtama

ispričao nam je kratku priču svojih događanja na Maglaju. Povjesničar Dorijan poslije večere nadopunjue Kleptonove priče o događajima na Maglaju.

**3. DIONICA: MALI MAGLAJ
- VELIKA DUVJAKUŠA**

S Malog Maglaja krećemo do kolnog puta kojim stižemo do lokaliteta Sajmište gdje su se nekad razmjenjivala poljodjelska dobra i trgovalo se stokom. Nastavljamo do mjesta obilježena pogibljom dvojice inženjeraca 126. brig. HV, a nedaleko od kojeg je podignut spomenik stradalim diverzantima te iste, 126. brig HV. Treća dionica završava

podno Velike Duvjakuše (planinarsko sklonište Pume). Jedna kratka dionica (cca 5 sati), bez velikog umora održena. Ekipa se uglavnom ostatak dana upoznala i opuštala ispijajući pive i bevande.

**4. DIONICA: VELIKA DUVJAKUŠA
- TROGLAV - JANKOVO BRDO -
PLANINARSKO SKLONIŠTE RUPE**

Prva točka na ovoj dionici je uspon na Veliku Duvjakušu, 1709m visine. Na tom mjestu je 25.06.2012. postavljen spomenik poginulim pripadnicima 7. gardijske brigade "PUMA". Vrijeme nam je odlično

naklonjeno i nakon molitve za poginule krećemo put Troglava (1912 m). Na Troglav se penjemo nakon cca 1 sat pješačenja, bome zajebano, smetalo bevandiranje iz prethodnog dana. Napokon se otvaraju vidici na prostranstva i vrhove Dinare. U daljini nas čeka naša iduća destinacija - Jankovo brdo - koje je po meni slična kao tvrđava. Po dolasku na Jankovo brdo (1780 m), Ivo i Klepton nam objašnjavaju što se na tom položaju događalo u dom.ratu. Dionica do Planinarskog skloništa Rupe je bila jako interesantna, hodali smo markiranim i nemarkiranim stazama. Prilikom silaženja

u kotlinu susrećemo se sa raznim zmijama (POSKOĆI, PLANINSKI ŽUTOKRUG), žderemo male, borovnice i kupine. Meni je 4. DIONICA bila najlipša i najinteresantnija.

5. DIONICA: PLANINARSKO SKLONIŠTE RUPE - LIŠANSKI VRH - IZVOR CETINE - GLAVAŠ

Ova dionica započinje usponom na Lišanski vrh (1794 m), uspon traje cca 1,30 sati po lijepom vremenu. S Lišanskog vrha je pucao pogled na Veliki Bat, Jankovo brdo, Troglav, Dinaru i prostranstva prema Bosni. Dosadno silaženje uz kišu do izvora Cetine. Jedva dočekali pokretni dućan i ledenu pivurinu, ulivalo se ka u škaliju. Prenoćilo se na Glavašu.

6. DIONICA: GLAVAŠ - MARTINOVА KOŠARA - SINJAL - BREZOVAC

Prije samog polaska na 6. dionicu pridružuju nam se naši članovi Tucak i Bare. Svima nama mihovilcima poznata ruta, meni osobno dosadna. Pratilo nas poluoblačno vrime, idealno za pješačenje. Nakon cca 5 sati hoda svi sudionici se sretno penju na krov RH, Sinjal (1831 m). S vrha se

spuštamo preko doline Duler do Planinarskog doma Brezovac čarobnom bukovom šumom. Na Brezovcu smo proveli zadnju večer na 4. Putu Oluje.

7. DIONICA: BREZOVAC - CRVENA ZEMLJA - KNIN - KNINSKA TVRDJAVA

Klepton je zapovidi da polazak na zadnji dio dionice bude u 6 sati. Krećemo po poluoblačnom vremenu te prvu pauzu radimo na Crvenoj zemlji. Također na Crvenoj zemlji povjesničar Dorijan nam opisuje važnost tog područja u dom.ratu, tj. kako je naše precizno topništvo uništilo posljednje položaje neprijatelja te se moglo slobodno ušetati u Knin. Posljednje zaustavljanje u Gugama gdje se kitimo zastavama planinarskih klubova, postrojbe "PAUCI", preobraćimo majice 4. PUTA OLUJE. Kroz Knin, do posljednjeg odredišta Kninske tvrđave, ponosno nas vodi Klepton. Došavši na Kninsku tvrđavu čestitamo jedni drugima na održenom 4. Putu Oluje. Tokom 4. Puta Oluje propješaćeno je 150 km te ispenjano ukupno visine cca 7.900 m. Drage mihovilke i mihovilci, nadam se da ćemo 5. Memorijalni Put Oluje poći u što većem broju!

MOJIH PRVIH 90000 KORAKA

Mio Kozić

Eh... nije to malo... Dugo je trajalo i nije bilo ružno. Kažu neki da sve što je lijepo, kratko traje, ali ja znam da može biti lijepo i duuuugo. Bilo je, ostalo nedovršeno, ali to je prvi put. Uvijek postoji drugi ili neki sljedeći pokušaj. I biti će...

Kad god sam čitao ili slušao o nekom usponu na planine uvijek se priča o toj krajnjoj točki, na kojoj je visini i sa koje se krenilo. Bilo gdje da se penjete uvijek ćete krenuti od neke visine. Ako idete na krov svijeta počet ćete se uspinjati snagom svojih mišića možda sa 3000 ili 4000 metara... ako idete na vrh Hrvatske na 1831 m i krenete iz Glavaša pješke počeli ste sa 550 m... I uvijek je tako, ali... ne mora tako biti zauvijek... Zašto se ja ne bi popeo negdje od nule? Sa morske razine. Teško je reći da li je to netko ikad učinio. Ako i jest, nije zabilježeno i ne zna se. Zato sam odlučio to i napraviti. Od nule na jedan vrh. Koji????

Nije bilo puno dileme i razmišljanja. Najviši vrh Hrvatske nalazi se u mojoj županiji, a srećom imamo i more. Imam i nulu i vrh, pa zašto ne pokušati. Napraviti svjetski presedan i nešto po prvi put uči-

njen u povijesti hrvatskog planinarenja. Pokušajte samo zamisliti koliko je onih kojima je to nemoguće. Za početak svima koji nemaju more i tu nulu. A ima ih podugačak spisak, ali evo samo nekih: Mađari, Švicarci, Austrijanci, Česi, Slovaci, Paragvaj, Bolivija, Nepal, Niger, Kamerun... Pa svi oni kojima je vrh predaleko ili previsoko od obale. Teoretski svi oni mogu to ostvariti i to bi bio puno veći zalogaj, ali upitno je u praksi koliko je izvedivo. A ja imam more ispred kuće, a vrh iza leđa na 50 km. Pa zašto ne bi pokušao... neću imati mira dok ne probam. I krenuo sam... Dan uoči Dana Pobjede. Meni osobno najvećeg praznika kojeg imam. Dan kad se na Kninu zavijorila hrvatska zastava, dan kad sam znao da je rat gotov i da ću pušku, metke, čizme i odoru vratiti da se spremi u neko skladište i da mi nikad više ne zatrebaju... nikad više.

4. kolovoza, ognut zastavom, s nogama u moru i ruksakom na leđima, stajao sam odlučan izkoracići na suho i krenuti. Iza leđa panorama moga grada koji spava u mraku. Okićen žutim lampicama po Docu i Gorici uvijek mami poglede. Nad njim tvrđava bliješti, pod reflektorima čuva miran san svima... A ja

budan ,vrlo budan, nestrpljiv krenuti.

Misao vodila je bila i ta da ponesem pola litre marte te je proljem na vrhu Dinare koja se nekada davno izdigla iz vode te odonda stoji visoko iznad. Nakon tisuća i tisuća godina evo more opet na njoj. Sve je to igra, a igre vesele. Punim malu bocu slanom vodom, čvrsto je punu zatvaram i avantura počima. Vrijeme je da se romantika ostavi negdje po strani i da se uhvatim velikog posla. I najduži put počinje prvim korakom. Dijem nogu sa morskog dna i gazim na vlažni šljunak plaže Banj, zatim i drugu, moglo bi se reći: „krenuo sam“. Stvar se zakotrljala i sada nema nazad. Četiri su sata ujutro...

Kao dijete sjećam se maratonca Veljka Rogošića koji bi plivao na duge dionice i zadnje metre simbolično završio leptir stilom - tako i ja krećem „simbolično trčim uz stazu na parkingu pa preskačem radosno betonski pitar ispred sebe. Iako mi do trčanja nije jer znam koliki je put ispred mene, trčim trčiim... Proučavajući kartu video sam da je najjednostavniji pravac kretanja cestom. Ona se i pruža skoro ravno od Šibenika do Drniša i dalje za Knin. Tako se i krećem...

Vrijugam po mraku kroz kuće u Crnici, penjem se uzbrdo na glavnu cestu prema pumpi i Meterizama... Od nule odmah uzbrdo. Dobro za ugrijavanje. Kamera mi je pri ruci pa snimam kratke filmove za neka druga vremena kad se sve ovo bude spominjalo i gledalo iz fotelje. Meterize su već dohvачene i dugim korakom klizim niz prvu nizbrdicu prema Bilicama. Sa istoka, preko Trtra nebo mijenja boju iz crnoga, posutog zvijezdicama, u tamnoplavu sa zvijezdicama koje se gase... Zora i novi dan kucaju na vrata. Prije skretanja za Mihaljeviće ponovo uzbrdo uz lavez pasa iz daljine za 50 minuta stižem na to križanje. Danje svjetlo je sve bliže dok ja uzbrdo zaobilazeći Trtar prelazim autoput ispod kojeg jure rijetki automobili. Meni su svi oni čudni i pitam se gdje će tako rano ali da je pitati njih za mene sigurno bi čudo bilo i veće. Odlučnim korakom sa malim ruksakom u svitanje hitam prema Kninu. Pustom

cestom dok svi još spavaju zasigurno sam čudan svat... i neka sam.

Dan se budi, desno u visini pružio se cijeli Trtar, a izmaglica lijevo ispod mene u kanjonu putuje prema Prokljanu. Sad sam već mokre majice pa uz najsvežiji dio dana i lagani vjetrić prije izlaska sunca kroz maglu mi je i hladno... ubrzavam korak i divim se prirodi koja se budi. Kako sve izranja iz tame, po ko zna koji put čeka sunčeve zrake sa Istoka da se raduju životu. Da ponovo zavrti isto kolo od postanka da danas.

Već se razdanilo kad stižem na brzu cestu podno tunela i skrećem lijevo za Tromilju. Pokraj ceste iz metalnog odbojnika (smiješna je to riječ jer ne znam da li je od odbojan u smislu da je neugledan i ružan ili ćeš ako se zaletiš u njega biti odbijen u pravcu iz kojeg si stigao). Bilo kako bilo, iza njega moje oko koje sada ima priliku gledati i svaki detalj koji inače ne bi moglo - ugledalo je kacavidu na podu. Nemam namjeru zbog nje preskakati „odbojnu“ prepreku da je pokupim ali zapamtio sam gdje je. Spuštam se niz brdo pa dijem gore i stižem na Tromilju. Pet je sati i 45 minuta. Skoro dva sata sam vrlo aktivnan a ovdje na mjestu gdje je puma, dučan, kafići i restorani nema nigdje nikoga. Sve još spava i ne odaje ničim da će se itko ikada tu pojavit... pustoš. Ne zaustavljam se, preda mnom je dugi ravni dio prema Konjevratima pa „ubacujem u 5.“ Pa sa tričetvrtine gasa krećem na tu stranu. Sunce samo što nije provirilo pa mu se radujem, prizivam prve žute zrake da ih pozdravim. I ubrzo sa Mide-nog brda proviriva usijana žuta glava, bacu svjetlo na livade i stabla bajama uz cestu. Duge sjene opružene leže posvuda, čak sam i ja sudeći po sjeni visok skoro pet metara. Dobio sam pogled u jedan novi svijet. Svijet koji je oduvijek tu pokraj mene ali nikad ga nisam dotakao. Tako je malo trebalo... sada znam. Igram se s bojama jutra i suncem, radujem se novom danu koji je preda mnom. Jeeeeeee... od srca. Ako ste se ikad pitali koliko je potrebno vremena da se pješke dođe sa plaže Banj do Konjevraja ja ću vam sada odgovoriti. Pod uvjetom da ste visoki 193

cm pa sukladno tome imate i noge proporcionalne toj visini a u 46. ste godini života, u dobroj formi i raspoloženi za šetnju, trebat će vam 2h i 35 min. Nakon dva i pol sata hoda prolazim to malo mjesto slikovitog imena i krećem prema Drnišu. Sada mi već u susret jure silni auti u kojima se žuri na posao. Jedan kamion sa prikolicom mi je otpuhao sunčane naočale sa glave pa sam morao po prvi put napraviti dva koraka nazad... dobro je to, da se ne umislim kako mi dobro ide. I onda ubrzo prvi problemi. Nakon tri sata hoda zažuljala me lijeva patika. Pomislio sam da se čarapa podvrnula pa sad na tom pregibu smeta. Nemam gdje stati na otvorenoj cesti pa nastavljam dalje do kafića „Dvor“ na prvu pauzu sa razlogom.

Susrećem par gostiju koji već piju svoje kavice i jutarnje žestice koji me u čudi gledaju. Javljam im se iako ih ne poznam, kako sam im i rekao, isprovociran njihovim pogledima. Rekoše kako ne bi gledali kad vide „čovka kako veselo oda ujtra rano“. Pa kako ne bi veselo bio na ovom putu kojim hodim. Naručujem malu Žuju i skidam patiku, popravljam čarape, pozdravljam odbor

za doček i krećem dalje. Ali problem je ostao isti. Opet moram stati pogledati šta se događa. Stižem u dučan na skretanju za kanjon Čikole i sjedam ispred vrata na klupu. Pijem Redbull, skidam čarape na detaljni pregled stopala i vidim - žulj je tu. Danak hoda po asfaltu koji je nemoguće izbjegći.

Nisam ga želio, ali sad moram živjeti s njim. Pomislih - jedan žulj neće me zaustaviti. Izdržati ću već nekako. Ili ću se naviknuti ili ću ga ignorirati, a možda se i povuče. Pomalo bolno oblačim patiku, bacam ruksak na leđa i nastavljam dalje. Do Drniša mi je ovo bila zadnja postaja gdje mogu dobiti vodu ili bilo šta drugo. Čekaju me dugi pravci pokraj Pakova Sela, pokraj Žitnića preko Moseća u grad pršuta kako piše na jednoj tabli kraj puta.

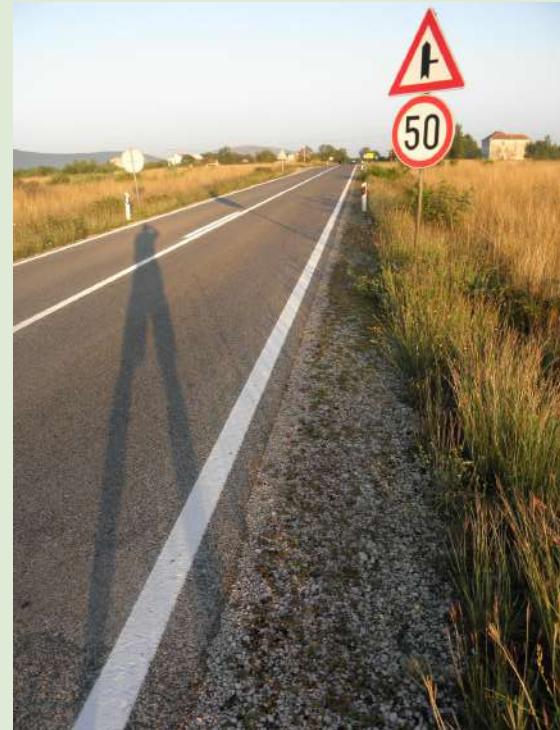
Jutro je odavno stiglo a sunce povisoko iznad glave grijee mene - upornog hodača. Dionica preda mnom je pusta bez kuća uz cestu, sve kroz još uvijek min-

ska polja preko pruge u Petrovo Polje. Sada pružam korak koliko god mogu i dobro napredujem. Odvraćam misli od peckanja na stopalu pa zapošljavam mozak da i on nešto radi. Za sve ovo potrebno je više snage nego pameti pa da mi se moždane vijuge ne bi uspavale dajem im posla. Malo mjerjenja u hodu i čistih podataka koje mogu dobiti samo ovako treba iskoristiti. Tako, eto, doznajem da mi za jedan kilometar na ovom dijelu puta koji je idealan, bez uzbrdica, treba 11 minuta. U taj kilometar stane mojih 1115 koraka što znači da jedan moj korak ima u prosjeku 90 cm.

U 9h i 15min, nakon nešto više od pet sati hoda, prelazim pružni prelaz u Žitniću, nekratko sjedam na zid u hladu i nastavljam vijugavom cestom prema Drnišu. Ubrzo stižem iznad njega i gledam Petrovo Polje koje se prostrlo ispod mene. Noge sve jače šalju potruku da su bolne jer i na drugoj nozi imam isti problem. Po planu sada me čeka jedina velika pauza od sat vremena. Spuštam se u Drniš te u 10h, šest sati nakon polaska na 32 cel.stupnja prelazim ri-

jeku Čikolu. U Konzumu je vrijeme za odmor, vidi-janje rana i marendu. Gladan i žadan sjedam iza zgrade u jedini hlad koji se nudi. Na drvenim paletama vrijeme je za marendu. Noge odmaraju bez čarapa, hvataju zraka i osježenja. Slika nije baš optimistična jer na svakom stopalu imam po tri žulja. Pomoći si ne mogu. Imam dvije opcije - nastaviti dalje ili zvati nekoga da dođe po mene... hehe. Naravno da je ova prva opcija jedina prihvatljiva. Iako medicinski laik, bavim se improviziranim kiruškim zahvatima pa nožem bušim jastučice na tabanima. Istiskivam vodu u njima u nadi da će se koža vratiti na svoje staro mjesto. Dao sam si prvu pomoć, uz malo sjene iz zida i hrane odmoran sam za krenuti dalje.

Psihološki osjećam olakšanje jer sam prešao pola puta za danas. To je istina, ali sad ulazim u topliji dio dana, ranjenih nogu i htio nehtio nešto umora na ledima tako da dio do Knina iziskuje nove konkret-

ne napore i doooobru volju. Ustajem bolno i krećem... Ohladilo se tijelo, svi mišići, tetive i prepone. Kao da sam na početku, ali pod nezategnutom do kraja ručnom kočnicom. Usporeno slažem nove korake i pomalo podižem tempo da se vratim u stari ritam. Ja i mojih šest žuljeva krećemo dalje. Preko pruge u Badnju, kroz Siverić prema Tepljuhu. Po prvi put u daljini ukazala se Dinara i njeni vrhovi. Gledam je i pogledom već hodam po njenim vrhovima koji su gledajući odavde pod velikom pekom od oblaka. Prava motivacija za nastavak hodanja po vrućem asfaltu. Teško je za povjerovati, ali istina je, od Drniša do Knina, u dužini od 25 km, samo na tri mjesta moguće je sjesti negde pokraj puta. Na zidici ili kakvu klupu. Sela kroz koja prolazim su napuštena a mnoge kuće još od rata porušene i zarasle u korov. U obnovljenima rijetko tko i da živi. Pored toga na cijeloj toj dionici nema dućana i tek je jedna jedina gostionica (Petko, nasuprot tvornice Knauf). Iz osobnog iskustva mogu reći da je teško naći mjesto za odmor ili dobiti vode. Još od Drniša nosim male zalihe u nadi da će po putu lako naći nove, ali kuća za kućom pokraj kojih prolazim su puste pa mi odavno ispred očiju svjetli natpis Peeetkooo... a u ušima zuji zvuk velikog frižidera orušenih staklenih vrata iz kojih kao vojnici u stroju stoje mnoge boce hladne pive. Teškog koraka hodam u potrazi za osvježenjem jer sunce nemilice prži a vrući asfalt vraća odozdo svu toplinu prema meni. Na vrućini u daljini titra silueta spasenosnog kafića. Spuštam se blagom nizbrdicom prema njemu u nadi da će popiti nešto hladno, ali stiže loše iznenadjenje. Ispred štekata nema niti jednog auta i sve je zatvoreno... nema mi druge nego produžiti dalje. Daleko je do Knina i pumpe, a voda u ruksaku je pri kraju. Pola litre je zadnja rezerva koju polako trošim. Konačno nešto prije samog uspona na Vrbnik - vidim u dvorištu jedne kuće česmu u dvorištu. Prozori i vrata su otvoreni a sa CD-a iznutra dopire zvuk narodnjaka i glas Predraga Gojkovića Cuneta. Izgleda obećavajuće pa skrećem sa ceste desetak

metara, otvaram željezna vrata i ulazim u dvorište. Jednim okom gledam česmu a drugim nekoga od skrivenih ukućana. Prvi korak iza vrata izazvao je laž psa koji se stvorio niotkuda, a odmah iza njega i domaćin. Potencijalno opasna situacija jer je pas odvezan pa ne duljim previše, samo tražim popuniti bocu i odlazim.

Zadnja uzbrdica prije kraljevskog grada koja me po prvi put na cijeloj ruti časti hladom dok hodam. Sporo i teško, ali vedra srca i volje narasle od jutros do sada još više. Prebacujem se preko Vrbnika i spuštam nizbrdo u Knin.

I konačno... pumpa... i frižideri koji zuje zzzzzz a u njima... mmmm. Odmah sa ulaza grabim ručku ostakljenih hladnih vrata, hvatom dvije „zuje“ pa si liječim rane pokraj ceste. Naravno, one u duši, onima na nogama jedini lijek je vrijeme. Točno je 16 h, nakon 12 sati hoda stigao sam u Knin.

Tijela napunjeno fotinima kao najbolja solarna ploča. Imao sam osjećaj da bi žarulja nekako priključena na mene svijetlila bar pet sati. Glave čiste, nogu sitih hoda i stopala koja gore. Mentalno i duhovno čak i na višoj razini od one u 4 jutros. Veliki posao koji sam odradio mi je ispunio srce jer ovako nešto učiniti ipak mogu samo neki, neki odabrani, a to je privilegija. Sretan sam što sam jedan od njih. Olovnih nogu prolazim most preko Krke i ulazim u uspavani grad usijanog betona koji grije na popodnevnom suncu. Nigde nikoga, samo ja - umorni ratnik kročim nogostupom pokraj puštih štekata lokalnik birtija i napuštenih poslovnih prostora prljavih stakala. Osjećam se kao Sylvester Stalone u Rambo I jer jedino policija koja kruži u autima obraća pozornost na mene. Mjerkaju me, a u očima im vidim "Ovaj ne pripada ovdje (što i jest točno), a nebi mu škodilo da se okupa i ošira. Najbolje bi bilo da ga sjednemo u auto i odvezemo na kraj grada da se ne враћa ovamo". Prolaze pokraj mene pa se u prvoj ulici okreću i prolaze još jednom, procjenjuju kolika sam potencijalna opasnost...

Nastavljam dalje polako do supermarketa kupiti neke sitnice pa krećem prema Krčiću - do mog domaćina gdje će konačno naći utočište i mir. Sklonište od vrućine, konkretan obrok, tuš i krevet... Za sat

vremena sam na pragu našeg planinara Miće Medakovića, spuštam umorno tijelo na stolicu ispred njegove kuće i točam noge u ramini... Spaass... Za danas je gotovo. Pola od planiranoga je ostvareno uz nešto žrtava koje su pale po putu. Stopala nisu u stanju za neko hodanje. Pogotovo ne odavde do vrha Dinare.

Ali to je „tek“ sutra, a sutra je novi dan i sve će biti drugačije. Željan sam odmora, opružiti se u vodoran položaj i spavati. Ubrzo nakon večere povlačim se na počinak. U glavi ukratko prelistavam dan koji mi predstoji pa tonem u san... zzzzzzzz.

Jutro je, 5.8., tri su sata, budim se odmoran i naspavan. Odlučan i spreman za ostvarenje drugog dijela plana. Još uvijek ležim u mraku sobe i jezikom modernog doba podižem sustav u sebi. Ne osjećam nikakvu bol u nogama ili bilo kojem dijelu tijela što me ohrabruje u naumu da svoj plan dovršim kako je zamišljeno. Znam da jedino još imam jedan i to najvažniji test, što će biti kad sjednem na krevet, spustim noge na pod i ustam. Kako li će reagirati stopala. Podižem se u sjedeći stav i ustajem, pipam pod polako, ispitivam osjećaj na tabanima... mmm... nije dobro. Iako sam prespavao, noge su dobro otpočinule, ali žuljevi su i dalje tu. Svaki korač po sobi peče, ali ustajem... kiselog lica oblačim čarape i uz lagantu bol

prve kalkulacije u glavi. Uspoređujem utrošeno vrijeme i dužinu pređenog puta pa razmišljam - ako nastavim koliko će mi trebati do vrha i da se spustim u podnožje na drugu stranu.

Ako bi noge ostale u ovakvom stanju, do kraja Krčića mi treba tri sata, još dva do Podića, te četiri do vrha i još 3 nizbrdo do Glavaša. Ukupno, to je 12 sati kao i jučer. Hm... tome treba pridodati da je to uspon, neprohodan teren, stopala će biti još bolnija pa bi to moglo biti i 2-3 sata više... Uz to sam sam, a pravac moga kretanja nije svuda pokriven signalom za mobitel tako da bi teško mogao u pola uspona kontaktirati bilo koga. Svejedno treba li mi pomoći, vode ili samo da se javim da stižem, nebi mogao ništa od toga. Hodam dalje, razmišljam, računam i važem u glavi sve to... Donosim odluku... Stati, okretnuti se u pravcu iz kojeg sam stigao i vratiti se... Nije to bila teška odluka. Nisam predugo dvojio ili žalio što odustajem. Ipak treba znati kada treba stati, mislim da i ta ljudska osobina spada u vrline. Stao sam, odustao od uspona. Odustao za ovaj put. Prvi put je najteže, tako kažu. Mislim da ima istine u tome... Ipak po slobodnoj procjeni, 90 000 koraka je bilo

guram noge u gojzerice. Jasno mi je u kakvom sam stanju i što mi predstoji u danu koji je pred mnom. Ne razmišljam niti trena o odustajanju. Vrijeme lagano odmiče, spremam doručak, u ruksak stavljam konstantan pritisak od sto kilograma koji se ponavlja satima svake dvije sekunde. Sada nakon prvog pokušaja sigurno imam iskustvo više i mislim da znam koje stvari ubuduće mogu promijeniti ili olakšati. Naravno, ubuduće... novi pokušaj će biti. Za godinu ili dvije eto mene ponovo u duuuugom pohodu na vrh. Do tada spavaj mirno Dinaro... vraćam se. ... Hvala onima koji su me došli ispratiti na startu, hvala svima koji su zvali mobitelom dok sam hodao i bili mi podrška, vrijedilo mi je.

Izgubljeni hramovi u prašumama Kambodže

Niko i Damir Labor

Kreštava buka tuk-tukovih motora, intenzivni mirisi sa šarolikih lokalnih tržnica, gužva na prašnjavim cestama ili pak iscrpljujuća tropска sparina, sve to upotpunjuje put kojim čovjek znatiželjno korača u susret stotinama hramova progutanih gustim kambodžanskim džunglama. Ako tim gracoznim arhitektonskim dostignućima ubrojimo i ne-definirane građevine raspršene po rižinim poljima širom Kambodže, broj hramova prelazi nevjerojatnih tisuću. Ipak, samo nekolicina njih izdržala je iscrpljujuće nalete raznih osvajačkih hordi, te načeti zubom vremena i ognuti gustom vegetacijom i danas posesivno čuvaju tajne povijesti nekad moćnog Kmerskog carstva. Među prvim posjetiteljima koji su zakoračili u ovaj zaboravljeni kutak svijeta bili su portugalski misionari. Nekoliko godina kasnije, 1059. godine, francuski istraživač Henri Mouhot stupio je na tlo sjevernih obala jezera Tonle Sap, svjedočio ljestvama spomenika ognutih gustom vegetacijom i svijetu približio tragove jedne velike iščezle civilizacije. Kmersko se carstvo na vrhuncu svoje moći protezalo duž Sijamskog zaljeva (Tajland, Kambodža,

Laos i Vijetnam). Godine 802. kralj Jayavarman I osnovao je Angkor, glavni kraljevski grad. Službena religija bila je hinduizam, a kasnije budizam. Carstvom su vladali bogoliki kraljevi koji su sebe i narod slavili veličanstvenim građevinama poput Angkor Wat-a. Poznavali su odličan sustav navodnjavanja, tj. mrežu kanala koji su vodom snabdijevale rižina polja i osiguravali dovoljnu količinu hrane. Brojni sagrađeni sistemi navodnjavanja i umjetnih jezera omogućavali su i do tri žetve riže godišnje. Višak hrane značio je veliko bogatstvo, te su Kmeri polako jačali i dobili status jedne od najjačih azijskih sila u to vrijeme. Razdoblje carstva završeno je 1431. godine, kada je sijamski narod Thai napao i opljačkao Angkor te uzrokovo njegovo napuštanje i propadanje. Stoljećima ga je gusta vegetacija džungle skrivala i učinila ga izgubljenim gradom sve dok ga konačno na svjetlo dana nije iznio Henri Mouhot.

Angkor Wat, veličanstveni hinduistički panteon, dao je sagraditi Suryavarman II u čast bogu Višnuu s kojim se trebao sjediniti nakon svoje smrti, po uzoru na hinduističke običaje. Građen je u periodu od 1113. do 1150. godine, a podaci iz starih kineskih

spisa ukazuju da je u radovima sudjelovalo 375000 radnika (robova) te 6000 slonova. Angkor Wat okružen je pravokutnim opkopom, dužine 1700 metara od istoka prema zapadu, 1900 metara od sjevera prema jugu, te vodenim opkopom širine 200 metara i dužine 6 kilometara. Perimetar zidina od laterita (kamen na osnovi gline bogat željezom) koji okružuje svetište zatvara 21 hektar zemljišta. Glavni ulaz u hram nalazi se na zapadu, a za kopno ga veže širok most od pješčanih blokova i terasa u obliku križa. Cijeli kompleks sastoji se od tri galerije u kojima se isprepliću brojne statue, knjižnice, grobnice i tornjevi.

Glavnu galeriju hrama krasiti pet tornjeva, od kojih je središnji visok 66 metara, a njegovu unutrašnjost u prošlosti je krasila statua boga Višnu koja je danas izgubljena. Ovi znameniti tornjevi zajedno čine oblik križa i predstavljaju zemaljsku reprodukciju pet vrhova planine Mehre, obitavališta bogova po hinduističkom vjerovanju. Zidovi oko hrama predstavljaju planine koje okružuju svijet, a vodići opkopi simboliziraju praocean. Svi skupa simboli liziraju cjelokupnu sliku svemira u ko-

jem živimo. Tornjevi s pravom podsjećaju na izgled lotosova cvijeta, zbog njegove velike važnosti u religijama hinduizma i budizma. On je vezan za boga Višnua i njegovu ženu Lakshmi te simbolizira duhovnu slobodu, božansko savršenstvo i razvoj duhovne svijesti.

Veliki vodeni kanal koji okružuje hram imao je važnu ulogu u prenošenju gorostasnih kamenih blokova koje su prevozili na splavima, da bi se naposljetku slagali jedan na drugi toliko precizno da između njih nije bilo nimalo prostora, a onda su se klesali na licu mjesta. Zidovi hrama popunjeni su brojnim prikazima mitoloških plesačica Apsara te svojim ljepotom upotpunjuju već dovoljno idiličnu sliku same građevine.

Zidovi hrama kriju još jedan dragulj. Nigdje na svijetu ne postoji tako dobro očuvan i dugačak bareljefni zid (plitki reljef). Dug 700 metara i visok 2 metra, zorno prikazuje brojne hinduističke epove i ocratava njihove mitološke likove. Tako se u tišini hodnika skrila poznata priča o

Raminoj vojsci majmuna, priča o konačnom sudu za raj i pakao te brojne druge. Za mene, jedan od najmističnijih angkorskih hramova je Angkor Thom ili Veliki grad, kojeg je dao izgraditi Jayavarman VII krajem 12. stoljeća. Ovaj veličanstveni prostor od preko 3 km², karakterističan je po svojim divovskim kamenim glavama koje krase njegove tornjeve i motre na sve strane svijeta. U prošlosti je bilo čak 54 lica, dok ih je danas u potpunosti očuvano samo 37. Što točno predstavljaju nije poznato, ti nijemi likovi jedini su koji znaju odgovor. Možda je tako i najbolje, dok nama preostaje samo maštati i nagađati. Putem Angkor Wata, i zidovi Angkor Thoma, točnije veličanstveni vanjski ozid Bayona, okružen je ži-

vopisnim narativnim bareljefnim pričama. Prizori su to pomorskih bitaka protiv Chama, vojnih parađa, svakodnevnog života, borbi pjetlova, pečenja hrane, tržnica i dr. Svaki ulaz u hram ima dvostruki portal uz kojeg su isklesani kameni slonovi te četiri Budine glave okrenute prema glavnim stranama svijeta, nekad prekrivene zlatom. Uz prilazne puteve isklesane su 54 statue dobroćudnih božanstava (deva) i isti broj demona (asura).

Hram Baphuon (ptica koja štiti pod svoje krilo), piramidalno terasasti hram posvećen hinduističkom bogu Šivi, izgrađen je u 11. st. Ova građevina dimenzija 120 m x 100 m, visoka je 34 metra, dok je u prošlosti dosezala do 50 metara. Izgubljene su zabilješke otkud potječe koji kamen, te su ga znanstvenici imenovali najvećom 3d slagalicom na svijetu. Ispred nje je 350 metara duga platforma, nazvana Terasa slonova, s koje se kralj obraćao svojoj vojsci i narodu. Njeno je pročelje prekriveno niskim

reljefima i kamenim skulpturama slonova po kojima je i dobila ime. Pogled na ove kompleksne upravo fascinira čovjeka, te mu se na trenutak čini da sve to nije i ne može biti stvarno, već je to neki genijalni mišićavi div razstrašio svoje golemo platno, po čijem se dnu neštedimice razmahao zelenom bojom, a nad njom razbacao orijaške kamene obeliske. Oko i duša odmaraju se na svakom dijeliću izrezbarjenog kamena, u kojem se grle vjetrovi, kiše i sunce. Oni koji mu dobrovoljno predaju svoju snagu i vrijeme ipak neće zašaliti. Opet će ih srce odvući za suncem nad Kambodžom, a obilne monsunske kiše i gusta vegetacija obgrlići će drevne zidine i dalje ih ljubomorno čuvati.

Škola Sportskog penjanja - 'KO ČEKA TAJ I DOČEKA'

Katarina Kursar

Prva škola penjanja pri našem Hpk Sv. Mihovilu napokon počela 4.10.2014. Dugo smo iščekivali školu, a nikako da počne, uzbudjeni ko prvašići za prvi dan škole. Skupilo se nas 10-ak entuzijasta: Damir (pročelnik PAO), Krešo (Floki), Zvone, Ante, Meri, mala Josipa, velika Josipa, Tome, Paško i moja malenkost. Naš prvi penjački izlet, nama najbliže srcu, dragi penjalište u kanalu Sv. Ante. Neki prvi dan nisu mogli doći, neki su došli kasnije, ali smo se pomalo skupili. Pitali smo se tko je taj instruktor pomoćnik iz Splita, kako penje, što će nam priniti, što ćemo naučiti. Dotad smo saznali da je čovjeku ime i prezime Denis Kraljević (Dena... nakon šta smo ga malo upoznali), da godinama penje i

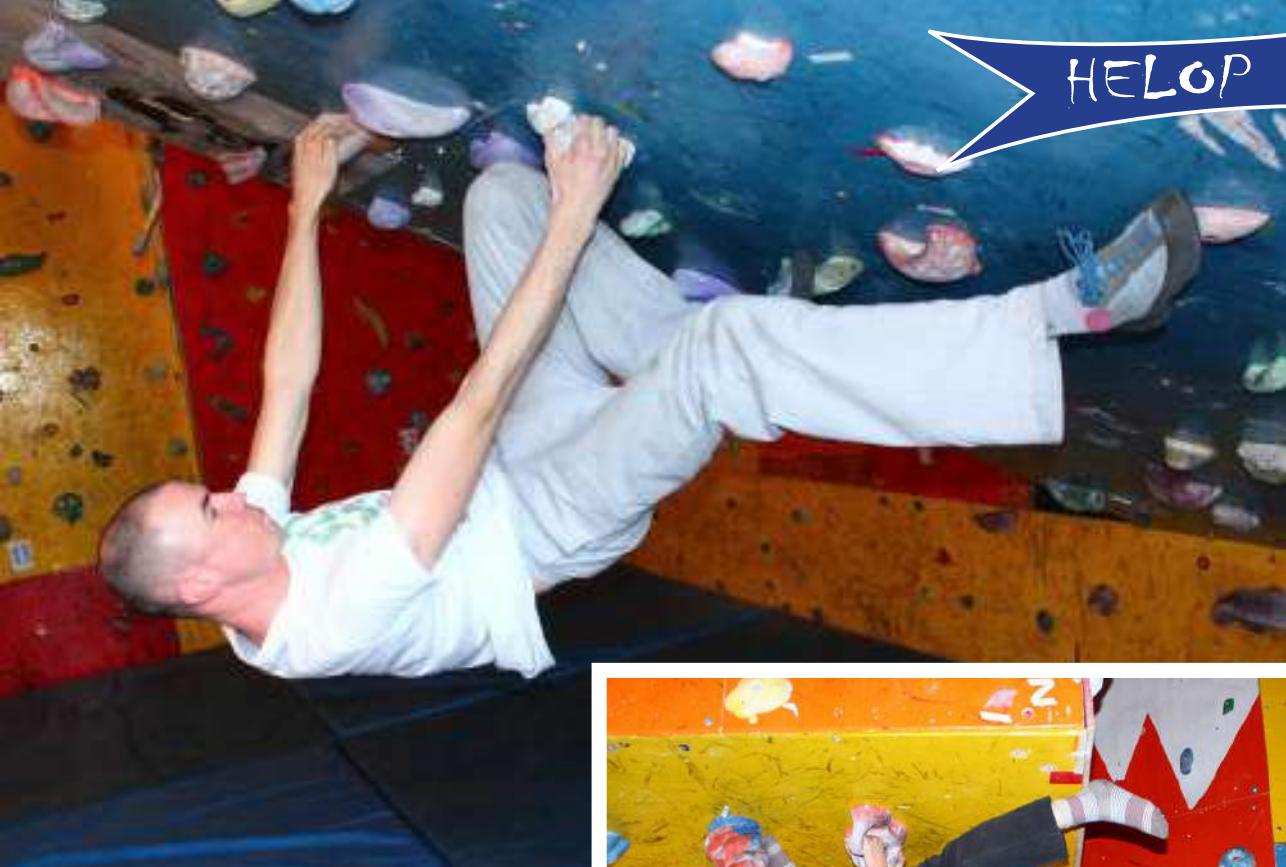
da ima svoju dvoranu. Kad je Denis ispenjao jedan pa drugi smjer, mi smo ostali - blago je reći – iznenađeni (zatečeeeenni)! On penje lakoćom pume, gipko, promišljeno, lagano kao perce... u biti, ritmični ples sa stijenom. Tu smo prvi put probali osiguravat, dotad neki od nas nisu nikad osiguravali. To nam je bila prva susret sa osiguranjem i spravicama koje smo još neko vrijeme zvali kli-kli, daj mi ono di se stavlja konop i tako dalje, a da nam je bilo dati matičnjak, gurtну, komplet i to spajat sa slikama istih bilo bi svašta. Nakon prvog vikenda entuzijazam je još porastao. Sljedeći vikend bio je izlet na penjalište podno Ključice, standardni polazak s bazena oko 8:30, prekrcaj u aute i pravac Ključ. Lagano spuštanje na penjalište i idemoooo... Prvo laganini smjer da se tijelo podigne na radnu temperature, pa grizemo malo teže smjerove. Tu smo prvi put probali sami ukopčati komplete u spitove i penjati kao prvi, ali u isto vrijeme osigurani sa sidrišta (metodski postupak našeg instruktora za polagano oslobođanje). Neki koji već imaju utakmica u nogama, kao naš pročelnik, penjali su neke teže smjerove s predznakom 6. Vojlimo penjalište ispod Ključice, ali kad se nakon cijelodnevног penjanja treba popeti do auta, onda kukamo, pušemo i slično (čast iznimkama), he he. Treći vikend škole došao je red na Omiš i Marjan. U Omišu su se pridružili i neki drugi penjači koji su nam pomagali, a sljedeći dan je bio rezerviran za prekrasan Marjan okupan suncem. Tamo smo probali absajlanje (osjećali smo se kao marinici na tajnom zadatku) pod budnim okom instruktora Dene i njegovog prijatelja Gorana

te napokon probali penjati kao PRVI. Kad smo krenuli penjati kao prvi skužili smo da je penjanje na Top rope itekako sigurno, a kad penješ kao prvi već razmišljaš jel te kolega dobro osigurava, jel on pripravan na tvoj pad i u svemu tom gluteus maximus ti se malo stisao, he he. Četvrti vikend išlo se u Bast kod Makarske i Malačku kod Kaštela. Tamo smo učili privezivanje i osiguranje na sidrištu kad najđemo na alk u lanac, prvo nas je to zastrašilo pa malo zbumnjivalo, a onda smo počeli petljati svojim rukama po tom lancu, kompletima i alki te lagano kužili stvari. Povjerenje između nas, budućih novih penjača, sve ovo vrijeme je raslo, tako da sad ove lake kategorije bez problema osiguravaju teže uz obostrano povjerenje. U zadnjem vikendu škole, došao je i naš posjet dvorani. Dvorana totalno novo iskustvo za nas, ucrtani smjerovi po bojama, prevjesi, vježbe privezivanja -osiguranja, penjanje kao prvi... ponavljanje gradiva. U dvorani je bilo letova, visenja, ljljanja... nešto slično Whoopi Goldberg u Redovnica nastupaju. Zadnji dan, pismeni ispit od pedesetak pitanja koje smo mi svi "kao" uredno naštrelali uz Joker "zoviDenu" i "pomožime-đusobno" te temeljita provjera kod instruktora šta se tiče praktičnog dijela. Nakon toga raspust i uživanje na Marjanskim stinama sa novim stečenim znanjem. Uglavnom, kroz školu smo dobili mnogo novih saznanja o penjačkom svijetu, stekli nova prijateljstva, navukli se na penjanje maksimalno, proširili vokabular penjačkim žargonom, a i onim manje penjačkim kad te nešto baš ne ide, hm hm.

Za kraj VELIKI POZDRAV I HVALA svima koji vole sportsko penjanje, koji ga podržavaju i koji uživaju u njemu.

The Doors

Damir Trokić

Bio je to nezaboravan dan inspiracije. Izrezani djelić vremena prikazan poput filmića prikazivao je trinaest u svemu različitih bića, u trenutku stopljenih euforijom probijanja fizičkih i imaginarnih granica. Ti trenutci otkrivanja nepoznatog u sebi, uzrokovani viseći okomito, vodoravno, naglavačke, sa zida, sa stropa, na jednoj ruci, na ruci i nozi, samo sa dvije noge ili ruke, penjući bočno u krug cijelim prostorom, penjući prevjesi u nemogućim pozama i iskustvo slobodnog pada tijela sa visina od jednog do četiri metra nisu nikog ostavili ravnodušnim. Upoznavali smo nešto sasvim novo. Naše tijelo, za kojeg smo lažno sigurni da ga poznajemo i njim vladamo, upoznavali smo iznova, izvodeći najmaštvotije pokrete. Prsti su otkazivali poslušnost, podlaktice su buknule, noge su preuzimale funkciju ruku, mozak je mijenjao percepciju orientacije što je gore, a što dolje. Novi su bili i smjerovi uvjetovani hvatovima odabranih u šarenilu i raznovrsnim oblicima između stotinu ostalih. Zapamtiti ih desetak na prvu, bilo je teško, zapamtiti redoslijed i raspored

ekstremiteta po njima, još teže, popeti do zadanog značilo je ispenjati smjer. Uspjeh nije izostao. Bio je tu, vruć i opipljiv kao kapljice znoja, nakon četiri sata penjanja. Ozareni osmjesi, nakon željenog postignuća i doskoka, pa čak i oni ležećih penjača, nakon pada na udobne strunjače, govorili su sve. Vrijeme je prošlo neosjetno brzo, a osjećaj potpunog zadovoljstva i ispunjenja je zamijenio brojne uitnike i neizvjesnost s kojom smo tog jutra krenuli na put i prošli kroz vrata nove percepcije. Zahvaljujemo od srca Leu i ostalim članovima Sekcije sportskog penjanja. P.D. Paklenica na ukazanom gostoprimgstvu u boulder dvorani te na poučnom objašnjenju i prikazu tehniku sportskog penjanja.

Čvrsnica - Međugorje (od 21.6.2014. do 25.6.2014.)

Ankica Ercegović

Već godinu dana, moja "druga iz planine", Julija i ja planiramo pregaziti Čvrsnicu. Iz doline Neretve kroz kanjon Dive Grabovice preko Strmice, na Hajdučka vrata (2000m), Vilinac, a zatim najveći vrh Čvrsnice - Pločno (2228m), Masna luka, Međugorje.

21. 6.

Subota. Idemo autobusom Split - Sarajevo, odmah problemi! Nemaju kartu do Grabovice, a ni neznaju gdje je to. Tražimo najbliže mjesto i dobivamo kartu do Drežnice. U autobusu radi grijanje umjesto hlađenje, stajemo u Pločama, ali od popravka klime ništa. Iza Mostara mi smo već na uzbuni jer moramo ubrzo izaći. Konačno izlazak nasred ceste. Neretva kao zmija vijuga ispred nas, predivno. Gdje god pogledam stijene izdignite visoko

do neba, a mi malene kao mravi sa svojim teškim ruksacima na leđima krećemo polumakadamskom cestom prema našem cilju. Odmah kod hidrocentrale idemo serpentinama užbrdo, zastaje mi dah od ljepote. Otvara se pogled duboko u kanjon iz kojeg dolazi jedan rukavac rijeke koji se ulijeva u Neretvu. Na sredini rijeke most preko kojeg je željeznička pruga i jedan prekrasan otočić. Negdje oko 4 ipo km trebamo proći do početka staze za Vilinac i prve markacije. Na obavještajnoj tabli provjeravamo kud da krenemo jer jedan pravac vodi prema Bivku i Velikom kuku a drugi prema Žljebu (1100m) i Vilincu. Mi idemo prema Žljebu (2h). Markacija je dobra, prolazimo pored groblja i sela Grabovica. Staza se odvaja lijevo od sela kroz šumu i tako hodajući naiđemo na prvi izvor. Voda čista, hladna, pala je i prva bevanda. A komaraca na tisuće i svi na meni. Svakim udarcem ubijem ih

proljeće korito je puno vode i nosi sve pred sobom. Kamenje drobi i valja i na kraju pretvara u šljunak koji se izvozi iz kanjona. U tom dijelu kanjona je bivak, sklonište, u kom se može prespavati, ima i vodu. Sa skloništa možete ići kroz Veliki kuk (Ferata) do doma Vilinac ili na Pločno. Ovdje je i jedna klupa na kojoj bi mogla satima sjediti i hraniti dušu ljepotom i snagom ove predivne prirode. Ali, spušta se noć i moramo poći. U daljini vrhovi bijeli kao galebovi. Snijega ima još dosta.

bar deset zamahom ruke, a na Juliji nijedan. Poludit će. Moramo ići, staza je sve strmija i napornija. Konačno kuća. Ajme radosti, odmah odlučimo tu prespavati. Kuća je trošna ali se može udobno smjestiti. Ima kamin (ne dimi), dvije široke klupe za prispavat, stol, a ima i nešto alata za pripremit drva. Ostavljamo ruksake i idemo na vidikovac (5 min hoda), to smo gotovo pretrčale. A kad smo došle - oduševljenje, doista tu ljepotu ne mogu ni opisati. Ja mogu samo reći „Bože, hvala ti što imam oči, noge, i ljubav prema prirodi“. U podnožju kanjona suho korito, vijuga se poput zmije. U rano

U povratku skupljamo drva, treba naložit kamin. Uz pucketanje vatre gostimo se svim i svačim. Poslijе gozbe idemo spavati. San u ovoj divnoj ljepoti je miran i spokojan.

22. 6.

Budi me pijev ptica, koje predivno jutro! Nakon ispijanja kave krećemo preko Strmice na Vilinac (dom). Usput želimo svratiti do kuće Tisa. Međutim, nigdje putokaza. Na domu smo saznale da ga je bujica odnijela. Naiđemo na putokaz, voda lijevo, Strmica desno. Ova strmica nosi pravo ime, doi-

sta je strma. Kažu da je to najteži put za Čvrsnicu - vjerujte, istina je! Svaki pogled iza nas izmami osmijeh i novo oduševljenje. Za ovo doživjeti, vrijedno je truda. Ni sunce, ni težina staze, ni težina ruksaka ne može pokvariti moju radost. Vreme je marenje. U hladovini borove šume vadimo naše delicije i vino, naravno. Ledena bevanda, miris bora, cviča, ma samo fali more. Odjednom kroz borove grane ugledamo otvor u stjeni. Ne mogu vjerovati, to su Hajdučka vrata! Čudo prirode. Izgleda tako blizu, a tako su daleko.

Staza je sve strmija, vrućina sve jača, ima li kraja... Ima naravno, evo putoka za, Hajdučka vrata. Zastaje mi dah.

Kako je ovo moguće... Kao da je netko sazidao neki zid u kom je izbušio rupu. Nitko ne može šta može priroda. Bože, hvala ti! Kažu, tko prođe kroz hajdučka vrata da ga ni mač sasjeći ne može. Mi smo prošle i kroz vrata, i penjale so po vratima, i napravile puno fotki, doduše, aj, samo dvije. Riknili baterija. Ovo je strašno, pa di baš sad?! Nerado se odvajamo od ove ljepote, ali moramo dalje. Prema domu

Vilinac nailazimo na jezerce Crvenjak, napola napunjeno snijegom, snježnih krpa ima posvuda. Malo se odmorimo, osježimo se hladnom, hladnom vodom i nastavljamo. Još kojih 45 min i eto nas kod doma Vilinac. Staza je relativno ravna, puna je klekovine i travnatog dijela. Na domu nas dočeka naš domar Sabahudin - Sapko. Julija mu je javila da dolazimo. Dom je odličan, može spavati bar 20 - 30 ljudi. Nakon kraćeg odmora odlazimo na veliki Vilinac. S južne strane

nema snijega, a sa sjeverne i do dva metra. Pogled s Vilinca je predivan. Dolaze i drugi planinari, dom je sve življi. Stiže jedna grupa mladih koji snimaju za Via Dinariku. Okupili smo se oko stola, razmjenjivali smo iskustva, jelo se, pilo i čakulalo do duševno u noć. Pokupile smo neke informacije za idući dan, treba se odmoriti, čeka nas dug put.

23. 6.

Moj drugi rođendan! Nakon jučarnog buđenja, doručka, pozdravljamo domaćine i krećemo prema Pločnom. Tamo negdje daleko, nakon 3 ipo sata hoda, čini nam se da ima puno snijega.

Staza vodi kroz klekovinu, dolice, brežuljke. Lagana šetnja. Nailazimo na raskrije, tu ostavljamo ruksake i penjemo se na Pločno. Nešto smo pojele i krenule na uspon. Snijega je sve više i više. Nismo oduševljene ovim snijegom jer nemamo dereze.

Po markiranom putu idemo dalje do samog podnožja. Tu nam je zadnja marka. Ne znamo uopće kojim smjerom moramo ići. Ali vidimo objekt na vrhu i znamo da je to cilj. Gledamo se pune sumnje. Julija kaže "meni se to ne sviđa". Ja odgovaram "ni meni". I nastavimo s penjanjem. Budale. Toliko smo se popele

da više nije bilo povratka. Sad smo tražile najkraći put do dijela gdje nema snijega, tj. leda. Jer je snijeg površinski mekan, a ispod je led. Penjemo se četveronoške i dolazimo na sipar. Ne znaš šta je gore. Sipar ili snijeg. Sa vrha nas netko promatra dvogledom. Još samo fali da netko puca na nas, pošto je to vojni objekt. Nekako se uzvremo uz te stijene koje se drobe čim ih dotakneš. Strava. Ne smijem ni pogledati iza sebe. Konačno

na čvrstome. Koje olakšanje. Tu nas je dočekao Dino i rekao da se tu još nitko nije popeo. Staza je jedno 300 m istočno od objekta. Dino nam je skuva kavu, hvala mu. Malo se odmorimo, slikamo se na vrhu i idemo nazad. Ali s koje strane? Tamo gdje vodi staza ima puno snijega, a na drugu stranu manje snijega, ali jako strmo. Idemo strnjom stronom. Zapadno od objekta. Spuštamo se hraptom na klekovinu i uz njezin rub spuštamo se do gromada kamenja. Julija ide preko tih stijena a ja nekakvim travnatim dijelom koji nije klizav i čini mi se sigurnim. Imam štapove pa mi se lakše spuštati. Dođem do kraja travnate površine i tribam se spustiti po snježnom leđem dijelu. To mi se čini opasno, vraćam se 10 m unazad i tu ima prijeći tri ledene trake da se priključim Juliji na kamenitom dijelu. Oprezno se krećem i konačno još samo

jedan korak i tu sam, na kamenu. Ne znam šta se dogodilo, samo znam da mi je lijeva noga klizla i ja sam se srušila i letila po toj ledenoj površini, hvatala sam se svega, valjda i zraka, bilo je prestrašno. Kotrljala sam se na sve strane, jednim dijelom sam klizila na trbuhi, glavom prema dolje i molila boga da ne nađem na neki kamen kojih je bilo posvuda. Ne znam ni kad, ni kako sam se okrenula i zaustavila zadnjim dijelom tijela u stijenama. U tom trenutku nisam znala jesam li živa ili mrtva. Kad odjednom čujem krik "Anči! Jesi li živa!!!". Julija me zvala, nisam mogla odgovoriti, ali sam ustala da me vidi. Sad sam i ja bila sigurna da sam živa. Dok je došla do mene, provjeravala sam svoje ozljede. Već sam puna modrica, ali ništa nije slomljeno. Izgubila sam

jedan štap, ali to je sve. 1000 puta ti hvala Bože. Dolazi Julija, grlimo se, i plačemo od sreće. Rekla mi je da je izgledalo strašno, kao da je netko bacio krpenu lutku niz led, ona je bila u većem šoku od mene. Spustile smo se do ruksaka, pregledale moje modrice koje su sad već bile ogromne i bolne. Vadim prvu pomoć, mažem bolna mjesta i krećemo. Spuštamo se u Masnu luku, na putu opet puno snijega, sa strahom prelazim svaku ledenu površinu. Sve mi je teže jer me sve više boli. No, spustiti se moramo. To je doista bilo dugo i naporan spuštanje. Pred mrak dolazimo u Masnu luku. I to krivim smjerom, jer su markacije nečitke ili su izbljedene. Tamo smo imale namjeru prespavati u samostanu, međutim, rekli su nam da ne primaju nikoga. Kažu nam da u blizini ima motel, zamolimo svećenika da nas prebací autom do motela "Haj-

dučke vrleti". Konačno stigle u Konak. Odmah načućimo, a što drugo nego pivo. Nakon toga vruć tuš, večera (kruh i leša janjetina) i naravno vino. Ovo smo zasluzile. Ipak mi je danas drugi rođendan. Čujemo na tv-u, igra Hrvatska. Gledat ćemo drugo poluvrijeme. Hrvatska je gubila, ali mi smo navjale kao da su pobijedili. Mi smo pobijedile. Pregazile smo Čvrsnicu. Pokazala nam je svu svoju ljepotu ali i moć. Nikad je ne smiješ podcijeniti. Moraš za nju bit potpuno opremljen. Da smo imale dereze, to bi prošle šetajući. Ovo nam je škola.

24. 6.

Ustajem rano i idem u kapelicu sv. Ante, pomoliti se šta sam živa. Bogat doručak i kava, čekamo prijatelja Zdravka koji treba doći po nas, da nas odvede u Međugorje. Dok ga čekamo idemo ra-

zgledati stećke. Prošetamo do tog zaštićenog spomenika kulture, Zdravko nas je poveo na grob Dive Grabovčeve. Vozimo se prašnjavom cestom između Vran planine i Čvrsnice. Tu je poznato skijalište Blidinje i Blidinjsko jezero. Mi idemo preko Posušja za Međugorje. Zdravko nam je osigurao smještaj, idem se zahvaliti majci koja me čuvala na ovom putu. Međugorje je za mene nešto posebno. O tome bih mogla pričati danima. Onaj tko nije bio u Međugorju neka podje i sam ga doživi.

25. 6. : Trideset i treća godišnjica ukazanja. Rijeke ljudi su prošle ovim svetim tlom. More suza je proliveno i na tisuće duša spašeno. Ovdje se u zraku osjeća mir. Prošle noći smo bile na brdu ukazanja, a danas se penjemo na Križevac. Nakon svete mise nalazimo se s Brankom. Pozdravljamo se s prijateljima Zdravkom i Mirjanom, usput ručamo i doma.

Ovo je bio spoj planinarenja i hodočašćenja. Puno mi srce i duša. Čvrsnica, vraćamo se opet!

ZELENIM VRHOVIMA KAMEŠNICE

**19.6.2014.
(grebenom preko Konja
1856m nv i Kruge 1600m nv)**

Macar D. Crnjak

Praznično jutro, Tijelovo, neradni dan, za poneke. Kišiti je prestalo, a mreškasti oblaci miruju. Kombi i tri auta, na čelu sa pred. Matom, s autoceste skreće za Sinj. Iz Otoka vozimo lijevo, u smjeru Korita, lokalnom cestom, zatim makadamom, iz lokve u lokvu petnaestak minuta kao godina. S desne strane krajolik narušava tlačni cjevovod HE Orlovac. Naša vožnja završava na 800m nv. Dočekuje nas oštiri, planinski vjetar, oblačimo jakne. Lijevo ostavljamo stazu za Glavaš 1308m nv, naš vrh Kamešnica, a mi krećemo naprijed u smjeru vrha Konj, time ćemo ući u područje Kamešnice BiH.

Staza vodi blagom padinom, vijugajući visokom, zelenom travom šireći mirise procvale kadulje. Ulazimo u šumu visokih stabala bukve, prošaranu bijelim kamenim gromadama. Opjeni ljestpotom zastajukujemo, kušamo prve jagode uz rub staze, dodirujemo divlju ružu i sve pretačemo u osmijeh: to je dio ljepote zbog koje smo navukli gojzerice. Staza postaje strma, da bi odjednom izašla na zeleni obronak s malenom brvnarom na rubu šume.

Bajkoviti dojam pl. kuće „Korita“ cijelu skupinu privlači da proviri unutra. U očekivanju patuljaka i Snjeguljice, napravili smo lagani marendu na maloj verandi. Vodom smo se opskrbili na izvoru u blizini kućice i nastavili strmom stazom sve dublje ulazeći u BiH.

Vrhom Kamešnica, ili Kurljaj, 1809m nv, izlazimo na visoravan, koja dijeli našu i susjednu nam BiH. I dok olujni vjetar zviždi oko nas, pogled nam leti niz liticu na Livanjsko polje i Buško Blato, otkrivajući povjesnu priču o Kamešnici kao produžetku masiva Dinare. Priču o vremenu iz 1730.god. kada su Turško carstvo i Mletačka Republika dijelili ove predjele. Niži, ali veći dio Kamešnice su Dalmatinci koristili za ispašu stoke, pa je pripao Veneciji. Tako je viši dio dobilo Turško carstvo.

Potiskujemo povijest, gazimo mekanim tapetom od guste trave prošarane velikim listovima lincure, nježne potočnice, planinskog božura u pupu, ljljana, narcisa i mnogo drugog cvijeća. Divimo se ovom vrtu divljine, zahvaljujući Bogu planine na dozvoljenom pogledu na svu ljepotu oko nas. Valovitim visoravnim stižemo do grebena s vrhom Konj

1856m nv, gdje završava četverosatni uspon. Uz kratki odmor dijelili smo se pogledu na planine Vran, Čvrsnicu, Mosor, Svilajcu, Troglav i druge, osjećajući se nekako drugačiji ovdje na ovom mjestu, ispunjeni nirvanom.

Povratak je naš Mate izabrao drugim smjerom, preko vrha Kruge 1600m nv. Tako smo silazeći opet imali motiv za uživanje u planinskom krajoliku. Staza se gubila u visokoj travi te smo svi morali paziti na marke skrivene iza cvijeta ili paprati. Ulaskom u selo Grab sve do Gornjih Korita, prolazili smo pored mnogih zapuštenih izvora, napuštenih kuća, i pokoju domaću životinju na ispaši.

hladne vode sušnog izvora vode koja se preljeva iz jednog u drugo drveno korito, diveći se ljudskoj mašti i umijeću.

Još jedno selo u mire, pomislih. Sjeli smo za drveni stol da još jednom upijemo ljeputu.

Napili se sa nepre-

Bačića kuk (1304 m)

Goran Šare

Rana jesen, 12. U desetom mjesecu i povoljna vremenska prognoza, baš kao da mame da se ide u brdo. Grupa mala: Marica, Mile, Denis i ja (članovi Mihovila) i gošća Irena krenuli smo na Bačića kuk. To je najviši i pomalo izdvojen kuk od ostalih, vrlo poznatih, Dabarskih kukova. Bez posebne žurbe i uz obaveznu kavu stižemo na polaznu točku (Dabarska kosa) u 10 sati. Za uspon biramo lakši put. Krećemo Premužičevom stazom i propuštamo prvi odvojak desno (preko Visibabe) te malo dalje skrećemo s Premužičeve staze na stazu za Bačića kuk. Markacija i oznaka BAČIĆ KUK su jasno vidljivi. Staza je vrlo ugodna. Blago se penje kroz šumu i šetnja predstavlja čisti užitak.

Za nepuna dva sata dolazimo u podnožja Bačić kuka i sad već počinje strmina. Završnih nekoliko minuta penjanja je zahtjevno i pomalo opasno. Uostalom, i stoji oznaka "Oprez! Opasno! Strmo!". Nije potrebno popeti se na sam vrh jer je pogled prekrasan i kad si ispod samog vrha. No, mi se ipak penjemo i na vrhu prekidamo idilu Riječankama i Zadrankama koje su se tu (na uskom hrbatu) ugodno smjestile i raskomodile. Uživaju

u suncu i pogledu. Došle su stazom iz Ravnog dabra, dakle, stazom, kojom se mi mislimo vraćati da bi isli kružno.

Malo razgledavanja i slijedi povratak. Odmah ispod kuka skrećemo lijevo i preko skala i sajli silazimo niz strmi sipar nakon kojeg šumom dolazimo na cestu. Mislim kako je bolje da se tuda nismo penjali, već silazimo, jer bi to bio vrlo naporan sat vremena penjanja.

Prelazimo cestu i odvojkom dolazimo u Došen dulibu gdje braća Došen (Ivan i Stipan) imaju

dvije planinarske kuće, Anu i Katu (po ženama dali imena). Rodnu kuću su isto sredili za iznajmljivanje i mogu primiti 30-tak ljudi na spavanje. Uz velebitsku pivu govorim Ivan kako je dan prije tu bila fešta. Okupili su familiju (15-tak njih) i goste (bilo ih 65), doveli i cijeli bend - bile su tu gitare, harmonike, klavijature. Malo mu je struja predstavljala problem radi sve rasvjete koju su postavili i samog benda i razglaša (hrana i piće sigurno nisu bili problem). Gledam ostatke logorske vatre i mislim kako tu na Velebitu 60-tak ljudi upražnjava dernek. Pitam ga jesu li se susjedi žalili,

a on mirno odgovara: "Nisu, pa svi su bili ovdje". Kako nam je dan prolazio ležerno, pomalo je i vrijeme curilo. Odlučimo se vratiti do automobila cestom, a ne preko Ravnog dabra. Četiri kilometra je ceste (neasfaltirane) od Došen dulibe do Dabarske kose, ali nije bilo dosadno. Kamena i zelenila koliko hoćeš. Putem smo sretali planinare i automobile raznoraznih registracija (pa i stranih). Očito je primamljiva ta destinacija. Oko 17 i 30 dolazimo do polazne pozicije i pravac za Karlobag na piće dok još ima dana, a potom doma. Sve u svemu, bio je to lijepo ispunjen dan.

Mihovilci na prvoj međunarodnoj biciklijadi

Zvonimir Goreta

Članovi HPK Sv. Mihovil sudjelovali su na Prvoj međunarodnoj biciklijadi sv. Ivana Pavla II - Marija Zvijezda koja je održana od 30. travnja do 3. svibnja 2014 godine. Biciklijada je organizirana od strane humanitarne udruge Kristov Stol s idejom da se vozi biciklima prema Banja Luci iz 7 gradova i Marijanskih svetišta koje je Papa Ivan Pavaoll pohodio u Hrvatskoj i BiH - Zagreb - M. Bistrica, Osijek - Aljmaš, Rijeka - Trsat, Zadar - Arbanasi, Split - Solin, Dubrovnik - Gospino Polje i Sarajevo - Stup. Dvoje Mihovilaca, Krešimir Palinić i Zvonimir Goreta pridružili su se tzv. Solinskoj trasi koja je iznosiла 315 km, a tih 315 km je podijeljeno u četiri etape. Prvi dan nas četvero biciklista krenilo je iz Solina sa Gospinom otokom preko Klisa na Dugopolje pre-

ma Prisoju pa kroz Dicmo prema Sinju gdje smo se zaustavili kod svetišta Gospe Sinjske. Nastavili smo prema Otoku, a nešto iza Graba ugošćeni smo u Restoranu Blizanci gdje smo imali ručak. Poslije ručka sa teškim uzdasima nastavili smo prema GP Kamensko koje se nalazi na kraju jednog lipog uspona. Nakon prelaska granice ubrzo smo došli na Buško jezero u Karmel sv. Ilije gdje smo imali organizirano noćenje i večeru. Sveukupno smo odvozili 79 km! Sutradan su nam se pridružila dva biciklista iz Splita, oni nisu mogli krenuti s nama iz Solina radi poslovnih obaveza. Nakon doručka i oproštaja s našim domaćinom, Ocem Dominikom, počeli smo iz Karmela prema Tomislavgradu gdje smo obišli Župu sv. Mihovila. Nakon obilaska župne crkve i franjevačkog muzeja krenili smo prema Ramskom Jezeru u mjesto Sći gdje smo noćili u franjevačkom samostanu

u Župi Uznesenja Marijina koji je ujedno i svetište Gospe Ramske. U Šćit smo stigli u popodnevnim satima što nam je omogućilo da malo razgledamo svetište i nađemo neku gostionicu i da malo popravimo ručak :) Taj dan smo odvozili 66 km.

Treći dan ujutro smo krenili iz Sćita prema Bugojnu. Pred nama su bili novi usponi, počeja san se pitati imali više kraja tim usponima?! Na pola uspona smo sustigli grupu mladih veslača iz Prozora - njih pedesetak se zaputilo na biciklama na obližnju planinu u sklopu soga treninga. Uskoro smo došli na 1123 m n/v i počeli smo se spuštati prema Gornjem Vakufu, a ubrzo smo stigli i u Bugojno. U Bugojnu smo posjetili Župu sv. Antuna Padovanskog gdje su nas veselo primili i pozvali da razgledamo izložbu pisanica. Dalje smo nastavili prema Jajcu gdje smo zastali i razgledali znamenitosti. Nastavili smo dalje i nakon prijeđenih 102 km smo konačno stigli u Podmilačje u svetište Ivana Krstitelja gdje su nam organizirali noćenje. Jutro četvrtog dana iskoristili smo za razgledavanje nedovršenog svetišta sv. Ivana Krstitelja. U Podmilačju su nam se pridružili biciklisti koji su krenili iz Dubrovnika i Sarajeva.

Svi skupa smo krenili prema Banja Luci na mjesto gdje je 2003. godine Ivan Pavao II. održao misu povodom proglašenja Ivana Merza blaženim.

Putem smo prošli kroz zanimljiv kanjon rijeke Vrbas i nakon 67 km smo stigli na odredište. Naša grupa je stigla prva, a ubrzo je stigao i biskup Franjo Komarica koji se pridružio biciklistima koji su dolazili iz smjera Zagreba i Rijeke i odvozio dio puta s njima. Nakon što su svi stigli, Biskup Komarica nas je upoznao s tim kako je bilo u Banja Luci kroz rat te nam je prepričao povijest Banjalučke biskupije. Poslije smo svi skupa s biskupom sjeli na bicikle i krenili put Doma penzionera gdje nam je bio organiziran smještaj. Nakon što smo se smjestili i osježili, otišli smo u Banjalučku biskupiju gdje smo imali mali domjenak i druženje s biskupom Komaricom.

Stazom Biokovskog Vuka (29. 3. - 3. 4. 2014.)

(od donjih Brela do Baćinskih jezera - uzdužna tura preko 100 km)

Ankica Ercegović

Spremamo se za ovaj put već dugo, ali vrime nikako da se smiri. Moramo krenuti u trećem mjesecu, to je uvjet. Konačno prestaže kiša. Julija i ja odlučile smo provesti pet, šest dana u Biokovu i pregaziti ga po dužini, od Gornjih Brela iz Žavnjaka do Baćinskih jezera. Ruksaci puni, ne može više ni igla stati. Teški oko 20 kg. Već par dana pere me adrenalin. Branko nas u rano jutro vozi na odredište. Treba ovo stavit na leđa... Ajme, oču li priživit?

Prva fotka, pozdrav s Barom i pokret. U osam ipo krećemo prema sv. Nikoli. Sasvim polako s ovom silnom težinom jedva se krećemo, sve žulja, možak nikako da prihvati još 20 kila tereta. Odmor kod crkvice, pa prema Bukovcu (planinarska kuća). Usput se osvježavamo na izvoru. Kuća je otvorena,

ali nikoga ne nalazimo. Skidamo ruksake, kakvo li olakšanje. Mali odmor, pijemo kavu i uživamo u ovoj jutarnjoj ljepoti, ali treba poći. Plan nam je preko Zeca na Šćirovac. Na putu sretnemo dečke koji su bili u kući. Čudom se čude kamo mi to idemo. Put do Šćirovca (1619 m) je jako naporan, težina ruk-saka, strma staza, vrućina, gubim dah svako malo, moram stati. Konačno Šćirovac (14 h). Nakon nekoliko fotki, uživamo u pogledu. Vrime je prekrasno. Pogled nam puca na more i prema svetom Iliju (1642 m). Ručamo u tišini ovog bespuća i uživamo potpuno. U 15 sati krećemo dalje. Moramo se spustiti ispod hrpta, potom se opet penjemo na njega. Prvi put hodam ovom stazom. Zahtjevna je, jako uska. Ovo je kičma Biokova. Moramo biti maksimalno oprezne. Do sv. Ilijе smo došle za dva sata. Po-

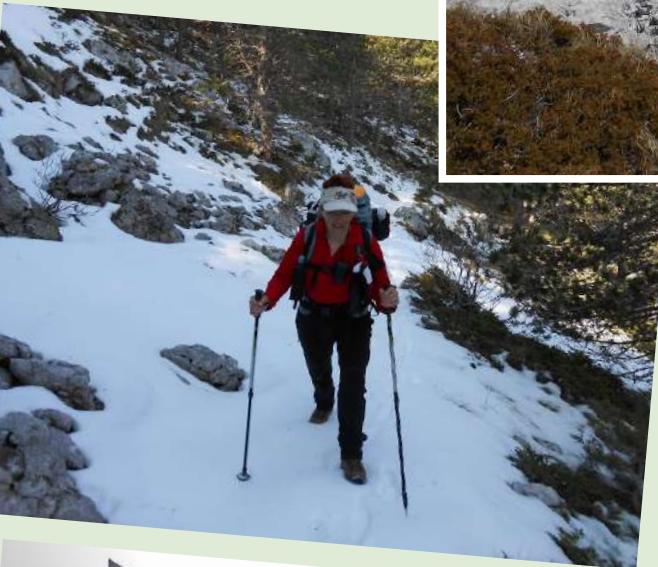
vodi sa sjeverne strane, pa nailazimo na dosta snijega. Idemo do prijevoja Plitki dolac, tu ćemo prespavati. Podižemo šator, ložimo vatu i spremamo večeru. Pala je noć, a mi uživamo u zasljenom odmoru. Ovo je bio jako naporan dan (najteži). Prvi put spavamo u ovakvoj divljini. Osluškujem, ali ništa osim pokojeg aviona ne remeti mir ove noći. Mirno i spokoјno uto-

gle d
je sve lijepšim, duša punija,
kud god pogledam sama ljepota,
more, luti krš, šume, snijega,
svega ima. Odlučile smo ići
do predvečer i naći mjesto za
konak. Od sv. Ilike preko Ma-
tijaševića stanova staza nas

nem u san. Julija već odavno spava.

30. 3. - Budimo se zorom, malo je prohladno. Kuvamo kavu, spremamo šatore, ruksake i nakon doručka krećemo (9 i 40 h). Dan je predivan. Idemo prema Motiki, još nas prate krpe snijega, ali ga je sve manje. Na Radića stanovima obnavljamo zalihe vode. Od Motike slijedimo put prema Lokvama (planinarska kuća). Često se okrećem i pogledom pratim prijeđeni put. Ne mogu vjerovati da smo sve to pregazile. U daljini vidimo sv. Iliju i Šćirovac. Na Lokve stižemo u 12 i 35h. Mokre od znoja, presvlačimo se, tu ćemo napraviti pauzu i ručati. Kuća je zatvorena, ali ima vode ispred kuće. Dolazi još planinara, tri dečka, Mosoraši. Došli su iz Basta. Pozdravljamo se s njima, idemo na Vošac. Ova staza nam je poznata, nije zahtjevna. Blizu Vošca sretnemo još dva planinara, idu na sv. Juru. Razmijenimo par riječi, i nastavljamo svojim putem. Dolazimo na asfalt. Mrzim asfalt. Ali, šta ćeš, takva je staza. Cestom idemo do vrata Biokova (ugostiteljski

objekt), tu napunimo vode i dalje makadamskom cestom (prijevoj staza). Oko 18 sati odlučimo se smjestiti u jednom doći. Ložimo vatru, kuha se juha, spremamo se večera. Čujemo, nailazi krdo krava i konja, ovdje su slobodno pušteni, pa i oni traže neki doći za spavanje. Otišle smo na spavanje, kad najednom dolazi neki kamion. Zaustavlja se tu pored nas, Julija spava, meni baš i nije ugodno. Nakon par minuta krene, ali ja još dugo ne mogu usnuti. Draže mi je biti u divljini nego pored ceste.

31. 3. - Budimo se, izlazim iz šatora, ajme, sve je mokro od rose. Čekamo sunce da nam posuši šatore i vriće. Nakon doručka krećemo makadamskom cestom prema Brikvama. Nailazmo na mala sela, dopunimo vodu, a u jednom selu dobijemo čak i vina. Hvala barba Anti. U Brikvama odlučimo skuhati sve što nam treba, jer nemamo više vode do sutra navečer. Sad nas put vodi na Sutvid (1155 m). Tu, ispred jedne stare kamene kuće, kuhamo. Čak sam našla mladog maslačka za salatu. Noge su nam natekle, al' eto hladne vode. Melem za noge. Tu smo ostale gotovo tri sata, dobro se odmorile od one dosadne ceste. A sad ponovno u planine. Penjemo se na Sutvid, najveći vrh južnog dijela Biokova. Staza je jako dobra, tu su ljudi nekad išli na more. Na jednom prijevoju kapelica sv. Vida (16:40h), a pogled puca na more i otoke, predivno! Idemo dalje, malo smo pogubile stazu ali je ubrzo nalazimo i nastavljamo prema vrhu. U 18:50 odlučimo stati i podignuti šator. Do vrha ima još 45 minuta. Gledamo zalazak sunca, čujemo zvona, u daljini zvoni Zdrava Marija. Zahvalim Bogu i na ovom danu i molim ga da nas prati do kraja našeg puta. Zadovoljne jer sve ide

po planu idemo večerati, a onda na počinak. Sutra nas čeka jako naporan dan.

1. 4. - Dan bez vode. Noćas sam spavala kao novorođenče. Spremanje doručka i noge na muke. Ovo nam je najzahtjevni dan. Krećemo u 8 ipo. Idemo hrptom, ljudim kršem. Na vrh dolazimo za 45 minuta. Slikajemo se, pogled unazad, negdje u daljini jedva se nazire sv. Duje. Vrhovi se nižu jedan za drugim. Pogled sa Sutvida je najljepši na ovom Biokovskom masivu. Lubitelji prirode, dodite, nećete se pokajati. Ima više staza do vrha. Dalje nas markacija vodi hrptom, a na neka mjesta uz sam rub stijena, koje su se obrušile prema moru kao da ih je netko nožem otkinio. Prođu me trnci na svaki pogled prema dolje. A opet mi je srce puno radosti što sve to vidim. Staza je zarasla nekakvim trnjem, pa se moramo probijati mimo markacije. Nakon 5 sati hoda, umorne, žedne, izgredane stižemo na Sokolić (788 m). Već 2 sata molim Boga da nam providi kakvi unarić s vodom, jer vodu moramo štediti maksimalno, dug je dan. Gubim Juliju iz vida. Kamo je nestala? Odjednom čujem dozivanje - Ančiiii! Našla sam vodu! Ne mogu vjerovati, stvarno - iza stijene je kapelica sv. Ante (hvala sv. Anti) i u njoj nađemo original zatvorenu bocu Jamnice. Nije više bila mineralna, ali voda je voda. Konačno smo se mogle napiti. U kapelici ima svega. Rakije svake vele. Bog blagoslovio onoga koji je ostavio vodu. Nastavile smo dalje, trebamo se spustiti do sela Višnjevca. Tu smo došle oko 17h. U prvoj kući nađemo jednu dragu ženu, dobijemo kavu, kolače, mineralne i obične vode za put. Dobile smo neke

informacije kako proći kroz Rilić planinu i za jedan sat krenemo. Znamo da na putu imamo neko jezerce, tu ćemo prespavati. To su neki stanovi gdje su ljudi nekad živjeli. Na putu do stanova beremo bljuš. To je za večeru. Tako su sočni i ima ih puno. Nakon dolaska prvo se umijemo u jednoj kamenici. Ovo je raj. Puno vode u jezeru, hladna je i pitka. Večeras imamo gozbu. Što dani više prolaze, nama je sve ljepše i lakše. U ovoj planini tišina je tolika da je možeš čuti. Još jedna divna noć u miru i tišini. Doista pravi raj.

2. 4. - Uz Rilić, niz Rilić. Jutro uobičajeno, krenemo po markiranom putu, ali se markacija ubrzno gubi. Došle smo na nekakve livade i biramo put. Puteva je više, nešto su napravile životinje, a nešto ljudi, mi biramo najprohodniji. Znamo da preko Rilić planine moramo doći u Podačko polje. Sve teže se snalazimo. Onda nađemo na markaciju Kokorići. To nas odvede na potpuno krivu stranu, u neko selo ispod autoputa St - Du. U selu dobijemo informaciju da se moramo ponovno popeti na planinu, a Podačko polje je na drugoj strani. Tako smo izgubile dobrih šest sati. Danas smo trebale doći do kraja i završiti ovu našu pustolovinu. Nema veze, ostajemo još jedan dan. Hrane imamo dovoljno, to je najvažnije. Desno od autoputa je neko selo i tu nailazimo na markaciju - Zaostrog, koja preko Rilić planine vodi na more. Mi bi morale naći na našu stazu koja se siječe sa ovom. Nakon dva sata hodanja uzbrdo na jednom prijevoju nađemo na stazu s kojom moramo doći do Podačkog polja, ponovno markacija loša. Gotovo da je nema. Snalazimo se kako znamo i umijemo. Još dva sata hoda po ovim docima i konačno nađemo na nekakv potočić, jedva teče, ali teče. Voda! Jupi! Umijemo se, napijemo, nadopunimo zalihe vode i brzo dalje, i evo Podačkog polja. Ma kakvo polje - dvi, tri malo veće njive. Sa strane polja dvi obnovljene kuće, vjerojatno staje. Držimo se desne strane polja, tu bi trebala bit markacija. Odjednom neka buka, kad ono krdo krava, bježe kad su nas osjetile. Pobjegle su u neko drugo polje. Nailazimo na neku izbljedjelu marku, ne pomaže nam puno jer iduće nigdje. Ovdje se vidi da se nekad aktivno živjelo, ima puteva, obrađenih dolaca i sve izgleda pitomo. Ponovno nađemo na markaciju koja vodi na more. Zatim nademo putokaze i prekrasne konje. Sad trebamo doći do sela Grčenik. Danas to neće-

mo stići, pa idemo dok se vidi, a onda ćemo podići šator i odmor do sutra. U jednom lipom doći ću ispod hrastove šume se ulogorimo. Ovo je zadnja noć u ovom predivnom miru, tišini i ljepoti. Pravimo šator - večeras je poseban ležaj, ležaj od mahovine i suhog lišća. To će biti ležaj za bogove. A onda vatrica - imamo drva napretek. Malo puše pa moramo ograditi ognjište. Večera, vadimo sve što nam je preostalo (mogle smo još jedan dan izdurati, što se tiče hrane), kuha se juha, nikad se nisam radovala juhi iz kesice kao ove dane. Uživam u svemu. Idemo na počinak u još jedno carstvo snova. Na pomisao da neću sutra spavati u ovoj ljepoti, osjetim malu tugu, ali znam da ovdje mogu doći kad god poželim. Radosna, s tom spoznajom utonem u san.

3. 4. - Ljuti krš. Buđenje. Kako je ovo brzo prošlo... Ovo je 6. dan a nama se čini kao da smo jučer krenile. Uh, tko će se vratiti u onaj mravinjak od civilizacije. Ipak imamo još cili dan uživanja. Počinje nova avantura. Doručak, spremanje, ruksak na leđa i pokret. Tražimo selo Grčenik - tamo ima vode, moramo se opskrbiti za danas. To nam je jedino mjesto s vodom do kraja puta. Krećemo u osam ipo, vode nas nekakvi putevi kojim hodaju životinje iz jednog doca u drugi. Nailazimo i na pojila, netko ipak ovamo donosi vodu, valjda lovci. Nakon dva sata izlazimo na neki put i u daljinu vidimo kameno selo. Izgleda predivno. Moja Julija kaže da je podsjeća na Machu-Pichu. Selo je na jednom brežuljku, kao da je na kaskade, a četiri gumna poredani jedan iza drugoga, puni trave, zelene se kao livade - baš neobično... To je Grčenik. Ušavši u selo, vidimo da je davno napušteno. Idemo odmah u potragu za vodom, svaka na svoju stranu. Ja pronađem neko pojilište, ima vode, ali nije baš privlačna. Bistra je, nema nikakav miris, ali je puna neke žute sviline. Probam je, nije loša, umijem se, te se napijem. Uto me Julija zove da je pronašla vodu. Na samom vrhu sela nađemo najvjerojatnije nekakav izvor, jedan otvoreni a jedan zatvoren, kao gusterna. Voda je hladna, čista, predivna, a ima tu i jedan sić i kanta. Ovo je pravo bogatstvo. U Biokovu ima toliko malo vode da ovo doista treba čuvati kao oči u glavi. Nakon kupanja (Julija), odmora i razgledavanja sela, krenule smo prema brdu Paškal. Išle smo putevima kojima su lju-

di davno hodali (nisu markirani). Imamo dvi opcije: da se penjemo preko Paškala ili da ga zaobiđemo. Mi smo se odlučile popeti i nailazimo na markaciju. Na vrhu je kapelica sv. Paška, gotovo potpuno uništena. Sad je 13 i 30, tu smo odlučile ručati. Pogled sa vrha je prekrasan. Nakon okrepe spuštamo se sa vrha i odmah penjemo na sv. Iliju (Gradac). Ovo je treći Ilijia po redu, ali i zadnji vrh koji moramo proći na ovom putu. Uspon je kratak, ali strm. Strm i zahtjevan. Staza je dobro markirana. Sati je 14 i 50. Evo nas, došle smo, radujemo se poput djece, doista vam ne mogu opisati tu radost, sreću, ponos, zadovoljstvo, sve se pomiješalo. Gledamo tamo negdje daleko, daleko i ne možemo vjerovati da smo sve to pregazile. Kroz bezbroj vrhova koji se izdižu, kao da se do njih ne može, kroz šumu koja je tako samozatajna, mračna i zastrašujuća, a opet ugodna dok te štiti od vrućine, kroz doliće koji ovu planinu čine bogatom jer se u njima skuplja to malo zemlje iz koje raste hrana za stoku koja tu obitava. Pogledom tražim Baćinska jezera. Zar su tako daleko... Čini mi se nemoguće da je nemoguće tamo stići do noći. Sad je 15h, žurno krećemo rastrganom kamenom stazom. Nakon jednog sata hoda staza je i dalje ista, kamen na kamenu. Ovo nije hodanje, ovo je skakanje. Mislim da je staza na Sokoliću i Drveničkim stinama najteža, ali to je milost božja, šta je ovo?! Staza je markirana, ali je jako naporna. Moraš se koncentrirati na svaki doskok ako ne želiš završiti u procipu neke stijene. Ima li ovome kraja? ... Nakog gotovo dva ipa sata hoda, nailazimo na put koji vodi do sela Baćine, nedaleko od magistrale. Sad je 17 i 45. Konačno, kraj naše pustolovine. Evo, sad smo i mi Biokovske vučice. Zovemo Branka, on dolazi autom po nas. Mislim da je i on odahnuo kad nas je video. U Makarskoj stajemo na pivu, doša nas je pozdraviti naš kolega, Biokovski vuk Željko Bockovac, jedan od ekipa koja je prošla i osmisnila ovu stazu (svaka čast). Od njega dobivam informaciju da je do sada manje od 10 ljudi prošlo ovu stazu. Vraćamo se kući kako, jako bogate. Ovo iskustvo ne bih mijenjala za sve bogatstvo ovog svijeta. Propješaći tu moćnu planinu, spavat u njenoj ljepoti, živjeti s njom šest dana, to je bogatstvo koje se samo može doživjeti. Podite i uvjerite se. Ja bi i još jednom.

Uspon na Visočicu

Neven Magazin

Na Visočicu smo se do sada penjali više puta. Do polazne točke se dođe kolima preko Rizvanuše iz pravca Gospića. Taj pravac nije previše zahtjevan, dobro je markiran i planinari ga koriste vrlo često. Visočica je predivna planina i pogled koji se pruža sa njenih vrhova je zaista impresivan. U nekima od nas probudila se želja da pokušamo doći do Visočice težim i dužim putem, iz pravca ju-goistoka, od Velikog Rujna, stazom kojom su samo rijetki prošli.

Veliku enigmu u našem planu predstavljala su Ribnička vrata. To je prolaz u masivu Višerujna koji povezuje Malo Rujno sa Oglavinovačkom visoravnji. Kroz taj usjek, dug nekoliko km, prolazio je put (Počiteljski put) kojim su stočari iz Dalmacije vodili stoku radi ispaše na Velebitske pašnjake. U Domovinskom ratu prolaz je miniran da bi se spriječio prodor neprijatelja iz pravca Like prema moru.

Informacije koje smo dobijali su bile oprečne, i uvi-jek iz druge ruke. Trebali smo nekoga ko zaista poznaje stanje na terenu. I napokon, kolega Damir, inače zaljubljenik u Velebit po etnološkoj osnovi, ovog

proljeća je na Rujnu susreo čovjeka, domoroca, koji je kao lovac prolazio kroz Ribnička vrata, a bio je i sudionik Domovinskog rata u tom kraju. Rekao je da je prolaz očišćen od mina i da treba proći njegovim centralnim dijelom.

Ispred platoa crkve Gospe od Rujna, u zoru koja je obećavala lijep i sunčan dan 10.05.14. parkirali smo vozila. Mala, ali sposobna ekipa „mihovilaca“ krenula je putem prema Malom Rujnu i Rujanskoj Kosi i dalje kroz Ribnička vrata do visoravnji Oglavinovac. Odmah na početku pozdravili smo se sa domaćim ljudima koji tu dolaze u svoje kuće preko ljeta. Saznавši koji nam je cilj, rekli su da to što planiramo je nemoguće proći u jedan dan. Njihovo mišljenje me u prvi mah pokolebalo, jer ipak se radilo o gorštaci-ma, relativno mlađim ljudima koji su proveli dobar dio rata na tom području. Ali, pošto rijetko kada u planinarenju prihvaćam riječ „nemoguće“ krenuli smo dalje uz pozdrav „vidimo se večeras“.

Već nakon nekoliko km, povrh Rujanske kose, zbog mučnине odustao nam je jedan član ekipe, što je bilo dobro jer da se problem pojавio kasnije morali bi odustati i svi zajedno se vratiti.

Kroz Ribnička vrata smo se probijali dosta teško jer je snježna lavina predhodnih zima porušila veliki broj bukovih stabala koji su pali na stazu. Dolaskom na Oglavinovac, veliku travnatu visoravan, spojili smo se na markiranu stazu koja iz pravca Struga vodi prema Visočici. Prolazak kroz Ribnička vrata nas je dosta umorio tako da nismo bili baš sigurni da možemo ostvariti naum da dođemo do Visočice, imajući u vidu da do nje ima još više od desetak km valovitog terena i da ne poznajemo težinu puta. Neki su predlagali da idemo prema Badnju i Strugama i tako učinimo krug do Rujna. Ipak radoznalost i želja da ostvarimo nešto posebno nas je odvela prema Visočici. Na tom putu smo morali zaobilati niz dubokih travnatih udolina. Markacije su bile slabo vidljive, a ulaskom u gustu bukovu šumu morali smo se kretati vrlo oprezno, jer taj dio iako razmiran nije dozvoljavao nikakvo skretanje sa staze. Dolaskom na Rudine, na kojoj se nalazi skromna baraka koja služi kao planinarsko sklonište, pred nama se prvi put ukazala Visočica. Najveći dio puta smo prošli, a najteži je bio pred nama. Tu odustaju još dvojica iz ekipe jer su procjenili da je to preteško za njih. Anka, Tome i Ja nastavljamo dalje. Premda je vrh Visočice bio pred nama, od njega su nas dijelila

još dva vrha do kojih se trebalo popeti i zatim sići kojih dvjesto metara u njihovo podnožje i onda ponovo ponoviti isto na slijedećem. To je bilo izuzetno naporno, a imajući u vidu nepoznavanje područja, loše markacije i umor nakon 6 h slaloma bili smo presretni kad se ispred nas pojavio betonski blok sa natpisom „Visočica 1613 m“.

Izvalili smo se na travu i tek tada mogli uživati u prekrasnom pogledu koji se pruža sa vrha i spoznati da smo ostvarili uspon kao malo tko. U lijepom sunčanom danu, Velebit nam se ukazao u svoj svojoj ljepoti. Pogled je dosezao sve do Svetog Brda na jugu, na sjeveru Šatorina, more sa bisernim otocima, zelena Lika... ljepotu pejsaža nije pokvarila ni spoznaja da slijedi naporan povratak.

Na povratku, dolaskom na Rujno sunce je već zašlo, a oni dobromanjerni ljudi koji su rekli da nećemo uspjeti nisu više bili tu, a znam da bi rekli „svaka čast Šibenčani“, a ja citiram riječi:

„kad već postoji planina treba se penjati
Strpljivo i dugo do samog vrha.
Zato i postoji planina
Da bismo otkrili pute nepruhodne i
vratili ljepotu daljinama“
Lj.Car

U potrazi za Velebitskom degenijom

Katarina Šoda

Za Velebitsku degeniju, simbol Velebita, sasvim su sigurno svi čuli, pročitali poneku crticu o njoj, vidjeli je na nekoj fotografiji. Ipak, poseban je osjećaj pronaći tu rijetku biljku u njenom prirodnom okruženju, u točilima i putotinama velebitskih stijena. Budući da pripada proljetnim biljkama koje cvatu čim okopni snijeg prekrasan sunčani svibanjski dan bio je prava prilika za izlet na jedno od tri njena staništa, ono iznad Šugarske dulibe. Damir, Tome, Tina, Marića i ja, odlučili smo do Šugarske dulibe doći s mora, stazom iz Lukovog Šugarja. Već od samog početka staza je dosta strma, vijuga po kršnom terenu, te se nakon pola sata uspona spaja na podzidani planinarski put koji suhozidnom gradnjom i uklopljenosti u okoliš predstavlja pravo remek-djelo. Prizori oko nas su očaravajući, sve boje Velebita stvaraju savršenu kompoziciju. Sivi surovi kamen okružen je gustom zelenom šikarom, grmovi divlje ruže procvjetali su uz put, čak i kadulja širi svoj miris. Svaki je dio staze vidikovac, ispod nas bujni šumarci i livade ispresjecane suhozidima, a dalje na horizontu plavo more, nebo i dugi bijeli Pag. Staza nas vodi do križanja planinarskih puteva, na visini od 766 metara nad morem, gdje se gubi u gustoj i neprohodnoj šikari u smjeru Baških Oštarija. Mi skrećemo desno, te kroz gusto bukovu šumu prolazimo prijevoj Jasenovac i Bukovu dragu. U Bukovoj dragi još ima tragova života, ostataka velebitskih stanova. Zarasli su i oronuli, već davno su se sjedinili s krajolikom. Nakon još jednog strmog uspona kroz šumu, izbijamo na travnato Ripište, a desetak minuta kasnije stižemo i do skloništa na Šugarskoj dulibi. Hladovinu tražimo nešto dalje, kraj ruševina lugarnice, pod gustim krošnjama bukve. Studena izvorska voda taži nam žeđ i hлади rumena lica. Kratko odmaramo, nestripljivo smo. Tu negdje blizu nas, na obroncima Pavelić plane, sunčaju se mali žuti velebitski dragulji. U potrazi nam pomaže Tina, usmjerava nas, ona je već bila na ovom području. Njena pomoć ne umanjuje

oduševljenje koje osjećamo kad otkrivamo prve busenčice. Posvuda su, rasuli su se po kamenjaru na najsunčanijim dijelovima. Pod jakim proljetnim suncem koje ih već tjednima grijе, neki su već poguli svoje nježne glavice. Venu, kratko je vrijeme njihova cvata. Sretni smo jer smo stigli na vrijeme, još malo i žute će latice nestati. Ostati će samo srebrnosivi grmići, gotovo neprimjetni u sivilu kamena. Za povratak prema moru odabrali smo stazu prema Križcu, malom mjestu uz more, smještenom nekoliko kilometara južnije od Lukovog Šugarja. Ovom stazom rijetko se prolazi, govoriti nam to gusto granje koje je skriva i slabo vidljive markacije. Na takvom terenu kretanje je sporo, ne pomaže čak ni karta koju imamo sa sobom. Ipak uspijevamo izići iz makije,

lakše je kad vidimo more pod sobom. Čini se blizu, ali sunce više nije tako visoko na nebū i odlučujemo skratiti put do njega. Teren je raznolik, čas skačemo preko stijena, čas se probijamo kroz oštrot granje. To je Velebit kakav me očarao, divlji, surov, a opet mjestimice tako pitom, na mjestima gdje je kamen poklonio malo mesta malim zelenim terasama. Svoje pitomo mjesto tu su davno našli i stari Došeni na čije kuće, još uvek dobro očuvane, nailazimo približavajući se moru. Jedno je to od tri zaseoka Šugarja, središnjeg, najprostranijeg dijela lukovošgarske podgorske zaravni. Kao i stari Došeni nekad, i mi se spuštamo k moru. Pomalo sam sjetna, tako brzo prolete sati na Velebitu. Pitam se... kako sam nekad živjela bez njega?

Na hodočašću Gospi Sinjskoj

(Pješke od Šubićevca do Sinja)

PLANINARI

Joso Gracin

"Dok putuješ, doživljavaš na praktičan način čin Ponovnog rođenja. Nalaziš se u potpuno novim okolnostima, a vrijeme prolazi sporije. Baš kao dijete koje je izšlo iz majčine utrobe. U tim situacijama počinješ posvećivati mnogo više pažnje onome što te okružuje, jer o tome, ovisi tvoj opstanak. Postaješ pristupačniji ljudima, jer ti mogu pomoći u nevolji. I primaš i najmanju milost Božju s najvećom radošću, kao da je riječ o događaju koji treba pamtitи do kraja života."

Paulo Coelho - Hodočašće

Zavjet

Bilo je podne. Uz pjev tisuće cvrčaka što je dopirao iz obližnjih hrastovih šikara, zaklonjen u hladu ispod lovačke čekе podignute na jednom posve pustom mjestu, jeo sam svoj prvi obrok prvog dana na putu prema Sinju. Bila je to neka stara konzerva što sam je ujutro pred zoru zadnju kupio iz vrata frižidera. Industrijski okus tunjevine s povrćem, nije nešto naročito, ali uz malo kruha i kapule, te potić crne bevande, u toj pustari bio je to obrok što mi je

obnovio snagu i vratio volju za daljnjim kretanjem prema daljinama što su me čekale umočene u žegu vrućeg ljetnog dana. Spustio sam se do tog mjesta niz prostranu i pustu istočnu padinu Krtolina. Prošao sam kroz šikare i goleti išarane tragovima udara bezbrojnih gromova, te se spustio do lovačke čekе u pustaru između Krtolina na zapadu, Čvrljaka na sjeveru, Kraljica na istoku, te Braica negdje ispred mene, na putu mog kretanja. U svakom čovjeku se povremeno javlja potrebna za samoćom. U samoći je u stanju pročisti se i obnoviti. Mjesto na kojem sam se nalazio bilo je kao stvoreno za pročišćenje. Da sam i znao što me čeka na tom putu dugom osamdeset, kilometara, ne bih odustao, ne bih se okrenuo i vratio kući, jer zavjet mi to nije dopuštao. Krenuo sam na put na najgori mogući način, s teškim ruksakom na leđima, preko brda i dola, bez staza i putova, sam i nenaspan. U noći polaska, legao sam samo tri sata prije svanača, a spavao tek jedan sat. Bilo je to premalo sna za toliki put. S teškim ruksakom kretao sam se usporen i zadihan. Na trenutke bih pomislio da će zaspasti na nogama, a svakoj travnatoj plohi koju bih ugledao ispod nekog stabala jedva sam odolijevao. Neizdrživo me je vukla potreba skinuti teški ruksak sa sebe, pa se spustiti na zemlju i zaspasti dubokim snom u prvom položaju kojim bi dodirnuo tlo. Znao sam da to ne smijem učiniti jer jutarnju svježinu trebao sam što više iskoristiti za napredovanje. Kad sam krenuo sa Šubićevca tek se svitalo i nigdje još nije bilo ni onih ranojutarnjih šetača što jedva čekaju da se dignu prije svih ostalih pa da po gradskim parkovima na miru prošče svoje četveronožne ljubimce, a nije još bilo ni onih usamljenih jutarnjih žena što žure da ne zakasne otvoriti prve pekare i trafičke u gradu. Izgledalo je kao da su svi stanovnici Šibenika uzeli kolektivni godišnji, pa ne moraju niti ustajati na posao, niti gdje žuriti. To mi je izgledalo dobro. Pomi-

u samoći, vremena za razmišljanje imao sam napretak. Razmišljajući o nekim stvarima vezanim uz hodočašće zaključio sam da bi svaki pravi hodočašnik trebao putovati isključivo pješke. Svi oni koji se ispred svojih kuća ukrcaju u udobne automobile ili autobuse, pa na lagani način, bez po muke, stignu na cilj svoga hodočašća, također su hodočasnici, ali ostaju zakinuti za bezbrojne detalje, mirise, zvukove i situacije koje može doživjeti, osjetiti i zapaziti samo onaj koji danima napreduju stavljajući nogu pred nogu na svom putu pokore ili zahvale, na putu na kojem će ga Bog darivati blagoslovima i oprostima. Od davnih vremena pa sve do polovice prošlog stoljeća ljudi su hodočastili isključivo pješke. Novo vrijeme donijelo im je brzinu življenga i brzinu putovanja, pa s time i nedostatak vremena za same sebe i za druge ljudе oko sebe. Trka za životom donijela je zaborav i za mnogo toga dobrog što je nekad postojalo. Danas je sve manje onih koji imaju volje i vremena doživjeti ljepotu i težinu hodočašća na onaj stari istinski način. I u samoj riječi hodočašće stoji riječ hod. Hodati i hodati, gotovo beskonačno hodati, hodati u beskraj, hodati prema neuvhvatljivoj izmaglici daljine i na koncu stići do cilja. Kada, nakon bezbrojnih kilometara patnje, bezbrojnih kilometara vrućine i sunca što ti je iz tijela iscrpilo svu snagu i iscpilo svu volju za dalnjim kretanjem, nakon neprolazne boli u stopalima i zglobovima, nakon jadnih nogu što su danima gazile na žuljevinama, nakon težine u leđima, stezanja u ramenima, crvenilu kože, stigneš na mjesto do kojeg si danima putovao, Bog te nagradi najdivnjim osjećajima.

Dirnut dobrotom Zagore

Ušavši u prvo selo na mom putu, pokušah nekog ugledati, ali sve je bilo pusto. Ipak, primjetih jednu ženu koja je izlazila iz kuće. Pozdravim je i upitam – Koje je ovo selo? – Ovo su Braice – odgovori mi. Je li mogu doliti malo vode. Vruće je, a ja idem do Sinja, voda mi je najpotrebija. – Nećeš ništa dolivati, nego ču ti ja iz frižidera doniti bocu ledene vode – reče mi ta dobra žena. Uz bocu vode donijela mi je i bocu razmućenog hladnog soka od naranče, zeleći da sve ponesem sobom i usput mi objasni kako ču najlakše doći do vjetrenjača. Zapamtio sam njeno ime, Stana Braica. Idući zaselak u koji sam ušao bile su Aužine. Ugledavši staricu koja je sjedila ispred svoje skromne kamene kućice u hladu debele koštale, upitah je kako ču do vjetrenjača, a ona mi mahne rukom, digne se, uđe u kuću, te ubrzo izđe. Reče mi je da ne čuje dobro, pa je otišla po slušni aparat. Ugledavši veliki ruksak na mojim leđima, upita me da li ču vode, soka, ili možda hladnu pivu. Za nju sam bio nepoznati stranac kojeg je prvi puta vidjela u životu, a odmah mi je ponudila

svoje gostoprимstvo i svu svoju dobrotu. Kad sam joj rekao da idem pješke Gospi u Sinj, oči su joj se zasuzile. Rekla mi je: – Neka te čuva dragi Bog, a Gospe ti snage dade, a tu naprid, vidiš crkvu, pokloni se svetom Marku, neki te i on čuva na putu.

Bile su to riječi starice čija me je dobrota dirnula u srce. Bio je to pravi blagoslov. Uz pjev cvrčaka, sa suzama ganuća u očima, poklonio sam se svetom Marku i nastavio hodati. Nisam uspio pronaći put do vjetrenjača pa sam se probijao kroz kamenjar i gustu šikaru. Izbijši na hrbat brda zvanog Nakića gromila, pogled mi se prosuo prema Mirković Zagori i Podumcima, pa odlutao prema Unešiću u daljinu. Zadivljen prizorom koji sam ugledao ispred sebe, shvatih kako je prelijepa ta naša Zagora. Obala je ljeti postala mjesto nesnosne gužve i trke za novcem, a ova naša sela tu iza brda, kao da dišu nekim drugačijim životom. Zagora je mjesto mira, spokojstva, mjesto jedne prelijepе energije koja se još uvijek zove čovjek. Umivan udarima snažne južine legao sam na zemlju u debeli hlad vjetrenjače. Slušajući šum vjetra što se miješao sa šumom dugačkih metalnih pera što su se okretala na golemom čeličnom divu iznad

i sumnja da će u takvom stanju uspjeti stići do za mene beskrajno dalekog Sinja.

Nakon samotnog hodanja

Spuštajući se kroz Malešu, na jednom mjestu uz cestu, u hladovini ispod bajama, ugledao sam ravnu betonsku ploču. Usporenih pokreta skinuo sam teški ruksak s bolnih ramena, izuo postole sa nažuljanih nogu, opružio se i zaspao u trenu. Bio sam toliko iscrpljen od nespavanja i vrućine da mi je bilo sasvim svejedno što će me netko vidjeti kako poput kakve skitnice spavam par metara od ceste.

Probudivši se, bio sam obnovljen, spremam na put koji je bio preda mnom. Na kraju sela primjetih čovjeka kako sa stodom ovaca prelazi preko ceste. Dođem do njega ubrzano, da mi slučajno ne pobegne među suhozidima prije nego što ga upitam imati kakva prečica prema Podumcima. Nakon što sam ga zaustavio, on mi na čudnom hrvatskom odvrati da je Roman i da me ne razumje baš dobro. Nije mi bilo jasno kakav to sad Roman, a onda shvatih da

mene, nisam razmišljao ni o čemu, već sam samo postojao u trenutku vječnosti. Hodanje od vjetrenjače do vjetrenjače potpuno me je iscrpilo. Kad sam izbijao na cestu Kraljice – Maleši bio sam toliko umoran da se više ničem nisam radovao. Zrake sunca su mi postale nesnosne, a Unešić mi je izgledao beskrajno daleko. Opet su me preplavili osjećaji malodušnosti

je čovjek Rumunj koji tu čuva nečije ovce. Najbolje rečeno, rumunjski čoban koji čuva ovce u našoj Zagori. Pomislih kako sam od svih ljudi u Malešima baš našao na Rumunja koji me ne razumje. Ipak, u jednoj od zadnjih kuća u selu ljudi mi objasne kako ču skratiti put do Podumaca. Ja sam mislio proći kroz Piliće, ali oni me savjetovaše da ne idem tam

koji su tu noć krenuli pješke prema Sinju. Nitko od njih nije nosio toliko tereta kao ja. Svi su imali lagano obuću i male ruksake. Pala je noć. Pozdravili smo se s Tomom i krenuli iz Unešića. Na livadi u blizini Rašetinovog bunara, pored makadama što nas je gotovo pravocrtno vodio prema selu Vinova Gornjem na istoku, razastrli smo karimate, uvukli se u vreće za spavanje i utonuli u san.

Koračati čistog srca

Buđenje u ljepoti i miru prirode, predivan je dar od Boga. Sve do jutra milovao nas je blagi južni povjetarac ne dopuštajući rosi da padne po nama. Svaku noć prespavanu u prirodi doživljavam kao poklon s neba. Dok je Tatjana kuhalala čaj, a ja na stopalima pokušavao iglom probiti dva velika bolna žulja, nazvao me je Ante da mi radosno javi kako su on i priatelji nakon dugog noćnog pješačenja uspjeli stići do table na ulasku u Sinj.

Bijeli makadam vodio nas je točno u pravcu istoka. Uz cestu bi nas pozdravila poneka lokva ustajale vode, mahnula nam ljepota samoniklih suncokreta, te nam se ponudile slatke kupine opore drinjine i smirujuće bajame. S tim samoniklim plodovima prirode, što su nas osvježavali i davali nam snage, Bog nas je darivao čitavim putem. Pred ulazak u Vinovo, pored oronulih zidova ukrašenih čuvarkućama i opustjelih kamenih kuća čija se vrata i škure već odavno nisu nikome otvarala, ponovo sam mrtv umoran legao i zaspao na tlu pored ceste. U zaselku Komari ušli smo u dvorište kod ljudi, dolili vode, te dopunili baterije za foto-aparat i mobitele. Čovjek iz kuće savjetova nas je da za Ramljane nikako ne idemo preko Moseća, jer tom stazom već odavno nitko ne ide. Sva je zaraslala u šikaru. Tamo bi izgubili i vrijeme i snagu. Na putu hodočašća čovjeku i najmanja pomoć znači neizmjerljivo puno, a nebo mu uvijek pošalje nekog da mu pomogne. Uvijek dobije ono što mu u nekom trenutku treba. Bitno je samo da putem hodočašća korača čistog srca i sve mu se ostvari.

Prošli smo pola puta

U zaseoku Mrše pozdravili smo ogromnog bika zatvorenog u ogradi od suhozida i radoznale pse čuvare, te osježili grla s najvećim plodovima drinjina koje smo do tada vidjeli. Sva su nam se usta od njih skupila, ali ih se nismo mogli odreći. Na beskonačnim zavojima što su nas spuštali od Vinova prema Kljacima, na mjestu na kojem nikada ne bi očekivali, uz cestu smo ugledali bistru vodu u kamenu. Za nas je to bio još jedan dar s neba. Našli smo prečicu kroz malu udolinu, te u Kljacima ušli među uspavane zaseoke razbacane po šumovitim brežu-

došli pred kraj radnog vremena kad je već pomalo umorna prodavačica sređivala račune, te vjerojatno razmišlja – baš mi je sad kad zatvaram trebalo ovo dvoje – bilo nam je to još jedno mjesto na kojem smo stali, popili hladnu pivu i odmorili, a onda se priključili raskidanoj koloni onih brzih hodočasnika koji su odlučili prije blagdanskog jutra stići do Sinja. Većinom su to bili mladi iz brojnih naselja u Petrovom polju i iz Drniša. U laganim patikama i bez suviše prtljage brzo su napredovali, dok smo mi, za razliku od njih pametnih, sa sobom nosili toliko opreme (planinarske) da bi s njome slobodno mogli krenuti na osvajanje nekog planinskog vrhunci. Odjednom, poput blagoslova, s neba su nas pokvasile kapi tople večernje kiše i to je bilo sve od onog nevremena kojeg smo u predvečerje slušali sa sjevera. Sve veću težinu nam je predstavljalo to, što bez obzira koliko god kilometara prošli, kad bi nekoga od domaćih ljudi upitali koliko imamo još do Sinja, uvijek dobivali isti odgovor – Imate još oko trideset kilometara. Nikako se nismo uspijevali riješiti tih „još trideset kilometara“, ali ipak, daljine pred našim nogama lagano su nestajale. Prošli smo prečicom preko Ramljana, pa se pred Postinje opet spustili na glavnu cestu. Bilo nam je žao što smo kroz taj prelijepi kraj prolazili noću, jer smo i u mračku mogli primijetiti kako je priroda oko nas predivna. Ponoć nas je uhvatila u Postinju Donjem. Nismo imali snage za daljnje napredovanje. Pored ceste, na travi pod velikim hrastom, našli smo dobro mjesto za spavanje. Buđenje u praskozorje, vlažno jutro, rosa na travi, rosa na vrećama za spavanje, vлага na odjeći. Ravna cesta u susret Sinju, polja s nakupinama niske magle, Postinje Gornje, hodanje u nedogled, tabla Muć, beskrajni Muć Donji. Sve je još bilo zatvoreno, i dućani i kafići. Uz put bi ubrali poneku

šljivu, breskву ili jabuku čije bi se grane preko ograda opružile prema nama. Malo, pomalo voćem smo napunili sve prazne džepove na odjeći.

Susret s momcima iz Šibenika

Na jednom zidu uz cestu primijetili smo omanji plakat što je zaokupio našu pažnju. Pisalo je: "Spektakl u zagori – I.RIBARSKA NOĆ U PRUGOVU – 25.srpna od 19.sati na igralištu – Pisma i ples uz Ritam Kiše i gosta iznenađenja – Iće i piće iz mora i polja." Nije nam bilo jasno kako Ribarska noć u jednom selu zagore, a onda na plakatiču pročitamo još nešto, što nam je razjasnilo da je ideja zbilja originalna – S PRUGOVA SEVIDI MORE.

Ulaskom u Muć Gornji, sunce se dignulo, ulice se probudile, oživjele, a mi stigli do izvora na odvajanju ceste za Split. Tamo smo susreli našeg kolegu planinara, Šimu Đapu iz Oklaja. On i kum, krenuli u Sinj na biciklima. Na putu susresti prijatelje ili poznanike, uvijek predstavlja radost. Doručkovali smo u hladovini ispod stabla velike trešnje u blizini izvora, te u obližnjoj kući napunili baterije. Žena iz kuće, zvala se Milica, ponudila nas je pomidorama iz svog vrta, te nam rekla da nije potrebno toliko hodanja i patnje, i da je najbolje da drugi puta u Sinj krenemo autom ili autobusom. Nije mogla shvatiti da nas na put hodočašća ne vode ni običaj ni tradicija, već samo srce, zahvala i pokora. Od Muća prema Sutini cesta se rastegnula kroz polje, a onda se stala lagano uzdizati. Sutina je malo ugodno mjesto s mnogo velikih stabala što su činila debelu hladovinu kojoj smo cijelim putem toliko radovali. U dubokoj sjeni pokraj ceste, veliki suncobran, drveni stol i klupe ispod bujnih krošnji, te hladno piće iz malog dućana kojeg je čovjek otvorio na par minuta samo zbog nas, a skuhana kavu i par keksa, donio nam iz vlastite kuće. Zapamtih i njegovo ime, Željko Mijić. Što reći, nego predivni ljudi, s kojim nas je Bog darivao cijelim putem hodočašća. Dok smo uživali sjedeći na tom ugodnom mjestu s kojeg nam se bilo tako teško pokrenuti, te ponovo ugaziti na uzavreli asfalt, iz pravca Muća nađoše tri momka. Prepoznam odmah jednog od njih, Braju. Bili su to naši momci iz Šibenika. Ostala dvojica bila su dva rođaka, Šime i Marko Pulić. Njih trojica su kao i ja krenuli pravo iz grada, ali su prošli drugom rutom, preko Sitnog i Lećevice. Težak je to bio put. Znao sam kako su se osjećali, pretpostavljao sam u kakvom su im stanju noge. Hodali su od jučer popodne, bez stajanja cijelu noć i cijeli dan. Mada iscrpljeni, nisu se dugo zadržavali. Nastavili su odmah dalje. Pomislio sam kako ne bih mogao napredovati njihovim tempom. Bez dovoljno odmora i sna, hodanje asfaltom pod

ubitačnim ljetnim suncem s toliko težine na leđima, vjerojatno bi me dotuklo prije nego što bih stigao do cilja.

Hodati za dvoje, nositi za dvoje

Cesta se nastavljala ravno prema šumovitoj planini Visošnici. Prešli smo preko mostića s koritom potocića u kamenu, pa se uhvatili uzbrdice kojoj nije bilo kraja. Pored ceste, neočekivano, ugledali smo predivno točilo s hladnom pitkom vodom. Opet nas je Bog darovao. Izašavši kroz šumu na prostrani prijevoj preko planine što je odvajala Sinj od Muća i Sutine okrenuli smo se, pa gledajući u izmaglicu daljine pokušavali odrediti odakle smo došli. Sve doline i sva brda što su nam ostala za leđima, izgledala su ista, maglovita i daleka. Mnogo toga nestalo je za nama. Odjednom, oko sebe osjetio sam planinu. Mada nije ni visoka, ni velika, dojam koji je na ovom malom prijevoju, čak i usred vrućeg ljetnog dana, Visošnica ostavila na nas, bio je onaj pravi planinski. Poput bezbrojnih drugih gorskih prijevoja, i ovaj je spajao ljude, doline i naselja. Došavši do skretanja za Zelovo, prošli smo cestom vijugavom poput zmije kravosaca, pa ušli na početak beskrajne nizbrdice što se zavojito sletjela pravo dolje prema Sinju. Lijeko od nas u planinu se usjekla duboka brazgotina šumovitog kanjona Sutine što spada u značajne krajobraze Splitsko-dalmatinske županije. Korito kanjona s jedne strane stisnule su stijene zvane Gole kose, a s druge strme obronci planine Visošnice. Pružajući izmučene noge teške poput olova, uz pjev milijarde cvrčaka, spuštao sam se niz beskrajnu šumovitu padinu punu zavoja i ljetne vrućine. Osluškujući ljudske glasove što su odzvanjali s dna kanjona, pitao sam se da li možda dolje u dubini teče

voda. Zavoj za zavojem, pa opet zavoj za zavojem i tako u nedogled. Tatjana je hodala negdje ispred mene, skrivena šumom od mog pogleda. Znao sam da ni njoj nije lako, ali ni u jednom trenutku se nije požalila, niti rekla da joj je teško.

Krivudava asfaltna nizbrdica nad kanjonom Sutine doslovno je uništavala moje potpuno izranjavane noge. S dva velika bolna žulja, gazio sam teško i usporenio poput invalida, ali nisam odustajao. Od ubitačnih sunčevih zraka već treći dan spašavao me je veliki slamnati šešir. Štitio mi je glavu, lice i ramena. Nisam znao odakle se skupilo toliko boli u mojim stopalima i toliko težine na mojim ramenima, a onda mi je Tatjana objasnila. – Ta bol i težina koju osjećaš na takav način, nisu slučajne. Ti imaš kondiciju, ali već treći dan hodaš za dvoje i nosiš teret za dvoje. - Kako za dvoje? – upitah je. Pa hodaš za sebe i za svoju pokojnu mamu čiji zavjet sada ispunjavaš. I još nešto, znala sam da bez obzira na svu patnju nećeš odustati, jer čitavim putem te vodi snaga zavjeta, a pomaže ti milost Božja. Prije prolaska kroz iduće naselje na našem putu, makli smo se u debeli hlad na početku markirane planinarske staze što je vodila na planinu Visošnicu. Legli smo na zemlju, spustili glave na lišće i kamenje, pa zaspali. Bila je to još jedna od naših popodnevnih siesta što su nam gotovo postale pravilo. To bi nas oporavilo i nam dalo snagu za daljnje napredovanje.

Prošli smo kroz Lučane, ušli u Radošić (ne onaj u kojem se održavaju borbe bikova), pa pred sobom ugledali još jedan kilometarski pravac. Pred sam kraj, ni sam ne znam zašto uvijek bude najteže. Hodoao sam gledajući u tlo i brojeći po sto koraka, a onda bi pogledao koliko je još daljine ostalo ispred nas, pa bih opet sputio pogled prema stopalima, te

krenuo ispočetka s brojanjem. Bila je to posljednja duga ravna crta na putu našeg hodočašća. Nakon nje, ušli smo u zavoje, pa ispred sebe ugledali dio prostranog polja i prva naselja Sinja. Iznad ulica i krovova utopljenih u zelenilo ljeta izdiglo se šumovito brdašće s malom crkvom među ostacima jedva primjetne kamene utvrde i Gospin kip što je bdio nad gradom, ponosom Hrvata. Kao Gospa koja je prije 299 godina otjerala Turke, pogled na taj prizor, iz nas je otjerao sav umor i svu patnju. Spustili smo se niz posljednju nizbrdicu našeg hodočašća, pa došli do žute table na kojoj je pisalo Sinj. Zagrlili smo je radosni kao da je drago biće, te Bogu zahvalili što smo nakon tri dana hodanja uspjeli stići do tog mjesta.

Stojeći pred Gospinim srcem

Na ulasku u gradić, skrenuli smo pravo na groblje. Sjetili smo se kako na svakom groblju postoji špina na kojoj se čovjek na miru može oprati i umiti. Skinuvši znoj sa lica i tijela, presvučeni u drugu odje-

ću, sredivši se koliko smo se uspjeli srediti nakon trodnevnog pješačenja, spustili smo se krvudavim sinjskim uličicama do centra grada. Pomiješavši se s drugim hodočasnicima pristiglim iz svih krajeva Hrvatske, na trgu ispred crkve postali smo dio mase što se tog dana slila u Sinj. Prašnjave ruksake dobro natopljene umorom i znojem ostavili smo kod go-stoljubivih konobara u jednom od kafića na glavnom trgu, te pred sam početak mise ušli kroz velika vrata Gospinog svetišta. Poneseni rijekom ljudi našli smo se u prostranom dvorištu na drugoj strani crkve. Podignuvši glavu, nekih tridesetak metara ispred sebe, ugledah improvizirani oltar i zlatnu Gospinu sliku što se bljeskala u ljepoti ljetnog predvečerja. U tenu zaboravih na svu patnju, sve boli i daljine što su ostale za nama. Osjetih predivnu Gospinu ljubav i toplinu, te me preplave osjećaji kakve nikada prije nisam osjetio. Probivši se kroz masu svijeta došao sam do mjesta na kojem sam upalio dvije svijeće za svoje najdraže. Nakon polaska u svitanje sa Šubićevca, nakon tri dana hodanja po krševitim brdima i beskrajnom asfaltu, nakon svih osamdeset kilometara što su ostali iza mene, stajao sam pred Gospinim srcem otvorenog srca. Zbog zavjeta, prošao sam put istinskog hodočašća i ostvario staro obećanje. Teško je bilo opisati osjećaje što su se skupili u meni. Mada smo kasnili cijelu vječnost, došli smo taman na vrijeme. Za vrijeme mise, stojeći u masi ljudi, borio sam se

da od umora ne zaspem na nogama.

U predvečerje, kad je vruće ljetno sunce počelo nestajati za brdima na zapadu, a hladovina sve više počela prekrivati sinjske ulice, zlatna Gospina slika, na ramenima franjevaca vraćena je nazad u crkvu. Prolazeći kroz crkvu još jednom smo se poklonili prelijepom Gospinu liku i zahvalili joj se na milosti kojom nas je darivala za vrijeme hodočašća, pa izišli vani na prepunjene sinjske ulice. Toliko je bilo svijeta na trgovima i ulicama da smo imali osjećaj kako je cijela Hrvatska taj dan stigla u Sinj. Nismo uspijevali pronaći mjesta za sjesti, jer su svi kafići i restorani bili dupkom puni. Ne imajući nikakav plan, slobodni smo lutali ulicama Sinja uživajući u svakom trenutku. Umornih nogu, u šarenilu svijeta, stali smo pored male fontane s likom djevojke koja piće vodu na izvoru. Među Sinjanima skulptura ove djevojke poznata je pod imenom Luca. Hodočasnici su vodom koju im je nudila Luca, prali ruke, voće, umivali lica, punili boce, te gasili žed ljetne večeri. Mada mali grad, ne previše dalek od Šibenika, Sinj nam je ipak bio nepoznat. Nikada prije nismo šetali njegovim ulicama. Trebali smo kupiti hranu i piće, te pronaći mjesto na kojem ćemo prespavati tu zadnju noć našeg hodočašća. Na prostranoj ulici u blizini velikog parka u centru grada sve je uzavrelo od mase svijeta. Ušao sam u posljednji otvoreni dućan u gradu. Samoposluga je na naše veliko iznenađenje radila i na taj za hrvatske vjernike jedan od najvećih blagdana. Velika Gospa u Sinju je važnija i veća od svega što postoji na svijetu. Kao da ih je sama Gospa ostavila za nas, na friziđeru sam pronašao posljednja dva hladna piva, a na policama za kruh, dva zadnja kruha u cijelom Sinju. Pronašli smo slobodan stol ispod jednog od mnogobrojnih šatora podignutih u velikom parku u centru grada, izvadili hranu koju smo imali i počeli jesti. Za susjednim stolom sjedile su tri mlade žene sa mnoštvom male djece i jele čevape. Bilo nam je zanimljivo slušati kako u svakom trenutku netko od djece plače. Kao da su se dogovorila. Kad bi jedno prestalo, drugo bi započelo s plaćem i tome nije bilo kraja. Sa svih strana je odzvanjala glazba, kroz žamor i ljudske glasove povremeno bi se začula ojkalica, a mi smo promatrajući život oko sebe tonuli u sve veći umor što se obrušio na nas.

Spavanje u parku s Cigani

Trebalo je pronaći mjesto na kojem ćemo prespavati tu noć. Pitali smo neke momke gdje se nalazi staza na kojoj se održava alka. Tamo postoji nekakav park i mada ne volimo spavanje po parkovima, ovaj puta ćemo ipak tamo ispružiti svoje karimate i vreće za spavanje. Još jednom smo se napili vode na Luci, pa se spustili do mjesta na kojem ćemo prespavati.

Travnjak je bio pun papira, plastičnih boca i čaša što su ostali iza hodočasnika koji su tu proveli prethodnu noć. Sve je izgledalo mračno i pusto. Nigdje nije bilo nikoga. Ipak ispod jednog velikog stabla platane primijetili smo auto, šator i ljudе koji su na dekama i kartonima spavali uz samo deblo. Zaključili smo kako su to hodočasnici ili možda čak stranci koji su odlučili tu noć prespavati u parku. Zbog nekakve sigurnosti razastrli smo svoje karimate što bliže njima, uvukli se u vreće i zaspali u tenu.

Ranom zorom svjetlost se prelila preko Dinare i Kamešnice, pa se razlila prostranim poljem od krvudave Cetine do usnulog Sinja. Pod bujnim krošnjama velikih platana, u parku pored staze za alkarsko nadmetanje, probudilo nas je ljetno svanuće pomiješano s zvukovima prvih jutarnjih automobila. Kad stigne sv.Roko, prvi dan nakon Velike Gospe, uvijek kao da nas pogodi spoznaja o kraju ljeta. Sve je isto kao i dan ranije, isto kao i tjedan dana ranije, ali ipak osjeti se promjena. Nešto je drugačije u zraku, u osjetilima, u jutru koje sviće, drugačije u danu što prolazi i sutonu što pada na gradom.

Kad sam otvorio oči, prvo jedno, pa drugo, u toploj vreći za spavanje što me je odvajala od sive bezbojnosti tek probuđenog gradića, spoznah neugodnu izloženost spavača u gradskim perivojima. Bilo je to potpuno drugačije iskustvo od spavanja u prirodi, na kakvo sam navikao. Budeći se među zvukovima grada, osjećaš se poput beskućnika, skitnice kojeg gotovo svatko može napasti ili otjerati kao psa latalicu. Kad se budiš u savršenstvu prirode osjećaš se povlaštenim poput kralja koji će provesti još jedan dan svog života točno onako kako je sam odredio. Kad se probudiš na ulicama grada, želiš što prije ustat, spakirati se i pobjeći s mjesta na kojem si proveo noć. Nikada ne znaš tko ti može doći i gnjaviti zbog bilo kakvog razloga. Razbudili su me glasovi ljudi u mojoj neposrednoj blizini. Rastegnuvši tijelo u toploj vreći za spavanje pogledah preko uzglavlja što rade oni uz koje smo se sinoć smjestili. Na veliko iznenađenje shvatih da naši noćni susjedi nisu ni hodočasnici, ni stranci, već Cigani. Proveli smo noć u mračnom sinjskom parku spavajući zajedno s Ciganima. Sedmero odraslih, četvero djece i modri Golfa 3., karavan. Ukrzano su se pakirali nabijajući stare deke na kojim su proveli noć u preostale šupljine prtljažnika. Nije mi bilo jasno gdje će se svi ukrcati, gdje će se svi smjestili, jer ipak ih je bilo malo previše za taj stvarima pretrpan automobil. Na moje veliko čuđenje, prvo su djecu zavukli među deke u prtljažniku, a onda se njih sedmero na neobičnij način uspjelo smjestilo u ostatak slo-

bodnog prostora u automobilu. Dobro spušteno vozilo prešlo je preko travnjaka u parku, izšlo na cestu, te nestalo u nepoznatom pravcu.

Premda smo svi naučeni da pomalo strepimo od Cigana, da im ne vjerujemo i da mislimo kako će nas pokrasti, ipak sam se na neki način divio njihovom načinu života. U zamjenu za lažnu sigurnost kakvu ima većina ljudi, Cigani su uspjeli sačuvati nekakvu svoju slobodu i neovisnost. Moderne skitnice kojima nitko ne zna ni adrese, ni puta, ni broja, žive život na svoj način i uspijevaju preživjeti ne živeći baš u skladu sa sustavom. Davno su Cigani upoznali radost slobodnog lutanja svijetom i toga se sigurno ne žele odreći. Nakon što su naši noćni susjadi otišli, ipak smo provjerili da li nam je sve na broju. Torbicu s dokumentima još uvečer sam smjestio duboko u vreću za spavanje, ali sam fotoaparat i ostale stvari ostavio vani pored uzglavlja. Ipak ujutro je sve bilo na svom mjestu. Nitko nas u snu nije ni opljačkao ni dirao. Vjerojatno su svi oni koji su primijetili kako spavamo u parku pomislili da smo i

mi Cigani, a ljudi većinom zaziru i miču se od njih. Sigurno i samim Ciganima nije bilo baš sasvim jasni zašto smo se smjestili baš uz njih. Možda smo im izgledali sumnjivo, pa su zato tako brzo zorom pobegli iz parka.

U ljepoti sinjskog jutra

Kako bi što prije otišli s tog mjeseta, brzo smo se spremili i utrpali svoje skromne ležajeve u ruksake. Na sjeveroistočnoj strani parka stajala je velika zgrada u kojoj su bile smještene dvije škole. Osnovna škola i Osnovna glazbena škola. Umivši se na fontani Luca, uživali smo u mirnom jutru lutajući ulicama tek probuđenog grada. Hodajući uokolo upoznavali smo njegove, skrivene "kantune" i trgrove, proučavali tragove prošlosti, osluškivali zvukove i glasove ljudi. U jednom od izloga primijetili smo dva najpoznatija simbola Sinja, Gospu i Alku. Na glavnom trgu pored crkve, u društvu dokonih ranoraničaca koji zasjednu za štekate čim jutarnji konobari na prve stolice postave jastuke, popili smo kavu, pa se strmim ulicama popeli na sinjsku utvrdu. Čim smo ušli u borove šumarke nad gradom, shvatili smo da smo tu trebali prespavati noć. Mjesto je izgledalo idealno za noćnje, ali nismo znali za nj, nismo poznavali Sinj. Stoeći na vrhu brdašca, promatrali smo grad okupan jutarnjim suncem, prostrano Sinjsko polje i planinu Kamešnicu u daljini. Sjedeći podno Gospina kipa iz nas je nestajao sav umor nakupljen na trodnevnom putu pokore i zahvale.

Na ostacima neosvojive sinjske utvrde, milovani Gospinom toplinom, uz zvukove grada pod nama, stajali smo zahvalni na svoj milosti s kojom nas je Bog darivao čitavim putem našeg hodočašća, zahvalni na prekrasnom miru koji nam je ispunio srca.

Sinjal (5. 10. 2014.)

Andreas Horvat

Osobno, neko vrijeme sam bio od-sutan od planinarenja i uskraćivao sebi to zadovoljstvo uživanja u lje-potama koje nudi planina, i to je bio jedan od razloga da se zaputim u prirodu i u odličnom društvu iskoristim jednu, na kraju je ispalo, predivnu nedjelju. Iako u četvr-tak na sastanku i nisu padale nikakve ideje, eto, jedna grupica je jednostavno bila odlučna da se mora negdi poći. Nakon kraćeg dogovora, odluka je pala da se još jednom pohodi Sinjal. Dogovoren pokret je bio u 6 sati od bazena. Na čelu sa Kolombom, ukupno nas jedanaest, u jednom kombiju i jednom autu krenuli smo u još jedno osvajanje "Krova Hrvatske", ovog puta iz sela Uništa. Već sam tri puta osvajao Sinjal, ali ovo mi je bilo prvi puta iz ovog specifičnog mesta. Od samog jutra pratilo nas je sunce i obećavalo odličan dan. Oko 8 ipo parkirali smo se na makadamskoj cesti po-kraj zapuštenog groblja i zaputili se prema vrhu. Vrlo brzo smo napustili rijetku šumu, te nakon toga nastavili gaziti preko prostrane livade di su najveća "stabla" bile gljive, ali nam to nije nimalo smetalo jer dan je bio sasvim ugodan, te smo na kraćim pauzama uživali u prekrasnom pogledu na okolne vrhove i Peručko jezero. Takvo vrijeme nas je pratilo sve do vrha, do kojeg nam je trebalo skoro 4 sata, i taman šta smo stigli, eto oblaka i kišice, no to nam nikako nije moglo pokvariti raspoloženje. Na vrhu nismo bili sami, nešto prije nas tamo su stigle dvije ekipe, četveročlana iz Pule i peteročlana iz Splita, te naš neodoljivi četvero-

nožni prijatelj. U ugodnom društvu i uz marendu odjednom iz smjera Brezovca ugledasmo četvero Nizozemaca kako nam se približavaju sa biciklima na leđima. Naravno, odma smo išli do njih i tražili fotku. Pri povratku, skoro cilo vrime nas je pratila kišica i malo otežavala silazak po nezgodnom, ne-utabanom, travnatom terenu. Na oko pola puta, odvojili smo se u dvi skupine, neki su odlučili ići preko Jančije glave. Nakon otprilike dva ipa sata stigli smo natrag do auta i tek tada je počela jača kiša. Od dana smo možda očekivali i nešto više, budući je 5. listopad dan grada Vrlike, ali, dok smo se vratili, tamo je sve već bilo gotovo. U svakom slučaju, jedna jako dobro iskorištena nedjelja.

Proklete planine (Prokletije, Komovi i Škurda)

Joso Gracin

Prokletije – Proklete planine, mjesto prelijepo surove divljine. "Prokletije su spoj nadrealnog i stvarnog, otključana vrata nenađane čarolije."

Najvećim dijelom Plavsko-gusinjskih Prokletija i njihovim vrhovima iznad 2000 metara, pruža se crnogorsko-albanska granica. Nitko ne zna za nas. Nitko ne zna gdje smo otišli, gdje se nalazimo, ni kada ćemo se vratiti. Na stjenovitom hrptu, gledajući prema nebu, pedesetak metara iznad sebe,

ugledali smo obrise dvoje ljudi s rancima i puškama. Zašli smo nekoliko kilometara u Albaniju. Preko planine smo iz Crne Gore ilegalno ušli u drugu državu. Svatko tko ima pušku u tim gudurama može nas ubiti, a da se to nikada ne sazna. Naziv Prokletije (na albanskom Bjeshket e Nemuna – Proklete planine) upućuje na surovost ovih planina i težak život čovjeka u njihovom okruženju. Na Prokletijama postoji preko 150 vrhova s visinom višom od 2000 metara. Prokletije zbog

svojih nepropusnih slojeva obiluju vodenim tokovima što se napajaju od moćnih snježnih nanosa što se zadržavaju do duboko u ljeto. Komovi, Prokletije i sjeveroistočni dio Prokletija zvani Hajla, planinski su masivi koji počinju tamo gdje završavaju Dinaridi. Mada ih mnogi geografi svrstavaju u nastavak Dinarida, zbog drugaćijeg smjera pružanja poput Alpi i zbog drugaćijeg građe, Prokletije se ne bi trebale svrstati u Dinaride, već ih treba smjestiti u posebnu planinsku skupinu. Formirane su kao masiv koji se gromadno izdiže u velike visine. Na Prokletijama se nalaze i dva najviša vrha Crne Gore. Maja Kolata na samoj granici s Albanijom sastoji se od dva vrha, Zle Kolate 2534 m i Dobre Kolate 2528 m, tako da je Bobotov kuk na Durmitoru s visinom od 2523 m tek je treći vrh po visini u Crnoj Gori. Najviši vrh Prokletija je Maja Jezerces 2694 m, ali nalazi se na

teritoriju Albanije. Na Prokletijama postoje vrhovi koji nemaju ni ime, a na različitim kartama neki vrhovi imaju različita imena. Jedni albanska, drugi crnogorska, a neki jedna i druga, a visine se na različitim kartama kod nekih vrhova uopće ne podudaraju.

Prokletije su za razliku od našeg Velebita i Dinare, žive planine, tj. planine na kojima ljudi žive. Godine 2007. službeno su proglašene Nacionalnim Parkom, ali se njima još uvijek ne upravlja. Divlje su i neukrotive i najbolje je da takve i ostanu.

Preko planine ilegalno u Albaniji

Gore iznad nas, dvoje tajanstvenih ljudi što su se kretali u pravcu sjevera, bili su ili pripadnici pogranične policije, ili što je još gore, šverceri ili razbojnici. Robi nam je iza stijene nešto dovikivao, a mi smo mu mahali rukama da bude tiši, jer čut će nas, a onda, kako pobjeći niz planinu koju ne poznaješ. Nestali smo u magli ne želeći da nas u toj surovoj divljini netko zarobi i maltretira, ili još gore, opljačka ili možda ubije. Bili smo svjesni da se nalazimo tamo gdje vladaju samo zakoni prirode i zakoni jačega, i to smo poštivali. Do tog mjesta došli smo od vrha Volušnice rubom hrpta koji se s istočne strane okomito obrušavao s visine od 600 metara prema dolini Grebaje. Sa staze je pucao nestvarni pogled na maglom uskuhali kotao u Karanfilima na drugoj strani doline. Popeli smo se na Volušnicu po Španovim uputama laganom stazom kroz bukovu šumu i za samo sat i pol izašli na plato katuna. Taj prostrani ledenjački cirk obilovalo je vodom. Tu na skrivenom platou formirao se i Volušnički potok koji je odatle kroz šumu otjecao dolje u dolinu. U središtu cirk-a primjetili smo slapić što se slijevao niz nekoliko stjenovitih skokova.

Negdje na tom mjestu na visini od 1790 metara nalazila se kamena ploča sa sačuvanim crtežima iz prapovijesti, navodno iz neolitika. Nismo uspjeli naići na nju. Crteži prikazuju borbu s vukom koji je napao dijete. Nastavivši se kretati prema zapadu, kod vrha Talijanka 2057m, ušli smo u Albaniju. Hodajući strmim padinama po izohipsi, desno od sebe ugledali smo dolinu i albansko selo Lepuše (Lepushe). Travnate padine iznad sela bile su ukrašene konjima i mnogobrojnim stadima ovaca. Nismo uspjeli ugledati ni jednog pastira, ali smo čuli njihovo dozivanje. Nešto prije mjesta gdje smo se trebali početi spuštati prema maloj planinskoj visoravni Vojuši (Vajushes), naišli smo na stado albanskih ovaca. Silazeći niz grebene i strme padine, bježeći što dalje od ljudi s puškama, stupili smo na Vojušu koja se također nalazila na teritoriju Albanije. Na tom skrivenom pašnjaku iza moćnih stijena Zastana Grebajskog i Volušnice nalazio se stari katon od kojeg su ostali samo niski suhozidi. Spuštajući se prema travnatim livadama išli smo prema stadu ovaca, proučavajući dva opasna bijela tornjaka što su sve agresivnije lajala na nas i radoznalog starca koji nam se znatiželjno približavao. Došavši do njega shvatili smo da nas ne razumije ni riječ. Nije znao govoriti baš ništa osim svog albanskog. Robi mu je rekao jedino što je znao na albanskom, a to je bilo – Rrnoft Sheciprija e Croacia - što je otrprilike značilo - Živjeli Albanija i Hrvatska. Starac se, tjerajući velikim štapom tornjake da ne skoče na nas, napokon nasmijao, jer je konačno čuo nešto što je razumio. Oduševljeni mjestom koje smo pronašli u skrivenom kutku zemljopisne karte, sve drugo postalo nam je nebitno. Tu u Prokletim planinama osjetili smo punoču života, avanturu... Sve ostalo bilo nam je beznačajno. Najljepši osjećaj je bio taj što smo posjedovali

predivnu slobodu da krenemo gdje god nam srce hoće i da tamo ostanemo koliko god poželimo. Postali smo vladari svog vremena u bezgraničnom prostoru što se otvorio ispred nas. Bio je to predivan osjećaj kakvog je većina nas izgubila, jer mislimo da to više ne postoji. Zakoni zapadnog svijeta, trka za profitom i preživljavanjem, ukrali su nam slobodu, uništili dušu, izbrisali su nam ljepotu življenja, napravili od nas vječne dužnike, učinili od nas pokorne robe podložne gomili besmislenih zakona i nepotrebnim ljudskim izmišljotinama. Spustivši se po nemogućim strminama, skijajući se na đonovima gojzerica niz beskrajni sipar Bijelog kamena, ugazili smo na Četvrtu livadu doline Grebaje. Dolina Grebaje se sastoji od četiri livade odijeljene šumarcima, imenom Prva, Druga, Treća i Četvrta livada. Na Trećoj livadi ili kako Špan kaže "Ljivada tret" susreli smo njemačkog planinara koji se u predvečerje otiašao prošetati i diviti tom veličanstvenom dijelu prirode. Uspjeli smo prije noći stići do Španove dašcare. Ugledali smo ga kako pred suton u toru muze ovce. Tatjana mu se pridružila dobivši prvu lekciju iz mužnje, a njegova supruga Zulja ispržila nam je jaja s kajmakom. Mirisima iz njene dašcare, zamirisala je cijela dolina Grebaje. Bilo gdje da se nalaziš, hrana tog kraja uvijek je najbolja. Ispričali smo Španu kako smo gore u planini vidjeli ljude s puškama, a on nam je rekao kako je to vjerojatno bila pogranična policija, ali da mogu biti i šverceri. Ispričao nam je kako su prije nekoliko godina razbojnici s Prokletija zarobili i opljačkali grupu Čeha, a jednog od njih su navodno i ubili. Kretanje tim opasnim vrletima

došljaku ne pruža sigurnost na kakvu je navikao doma, ali ljepota prirode je takva da te začara pa zaboraviš na sve loše što ti se može dogoditi.

Kako smo krenuli u susret Prokletijama

Sjedeći ispod Španove nadstrešnice, uz čašu vina vraćali smo priču kako smo došli u Prokletije. Naš prijatelj i kolega planinarski vodič Robert Peić,

u oblacima. Prije Nikšića stali samo na vidikovac iznad jezera Slano. Tamo nas je dočekao veliki pas koji se vjerojatno kod svakog tko tu stane žica za hranu. Na vidikovcu su bila samo tri auta, ali sva tri iz druge države, s tablicama ŠI, LJ i BG. Zanimljiv spoj. To me je asociralo na propalu državu SHS. U Nikšiću smo imali namjeru popiti Nikšićko pivo na mostu preko rijeke Zete, u malom neuglednom, ali simpatičnom kafiću zvanom Tatami, ali više ga nije bilo. Zamijenili su ga nekakvim bezličnim modernim lokalom od stakla i inoksa, pa smo otisli dalje, pronaći nekakvu pristojnu birtiju s druge strane rijeke. I našli smo je. Kafić "Srednji Most", ugodni drveni štekat, nasmijana mlada kobunarica Sandra, kad nas je vidjela odmah je puštala Trio Gušti, prvo "Jute san se zajubija", pa onda onu "Zato braćo pijme ga...dok ne puk...ne zora, to je stara navika Hrvatskog Zagorja".

Autom kroz planinu

Na putu prema Šavniku na sjeveru su se ukazale konture veličanstvenog Durmitora. U Šavniku skrivenom u kanjonu Komarnice među planinama obraslim gustom vegetacijom pitali smo ljude za cestu prema Boanu i Kolašinu. Pogledavši u unutrašnjost auta bilo im je čudno da nas dvojicu muškaraca vozi jedna žena, a nas dva smo se s nostalgijom sjetili starog, dobrog patrijarhata. Dok smo napreduvali uskom cestom preko planine iznad kanjona Komarnice, oko nas su nestajali skriveni zaselci u pustoši gustih planinskih šuma i klanaca kroz koje su se slijevali mračni gorski potoci. Na jednom djelu više od pola ceste nestalo je pod masom urušenog kamenja. Kad smo stali uz kraj da se odmorimo, naišlo je auto srpskih tablica i na tren zastalo. Ljudi su nas upitali - je li sve u redu. Vozeći preko planine nauživali smo se panorama kakve se rijetko viđaju. Spuštajući se u kanjon Morache, oko nas su po proplancima izranjale razbacane kuće, a iznad njih se izdigli moćni planinski vrhunci. Divili smo se Stožcu visokom 2140 metara i krajevima Sinjajevine. Spustivši se do korita rijeke Tare stigli smo u Kolašin gdje smo obavili spizu. Na putu kroz šumu do Mateševa i Trešnjevika ipak nas je uhvatila noć. Odjednom je iz šume na cestu ispred nas izašao veliki konj, zatim nam je preko ceste pretrčao zec, netom nakon toga proletjela je sova, da bi se napokon prostor ispred nas ispunio letećim kriješnicama. Protumačili smo to redom: snaga, brzina, mudrost i svjetlost. Dobri znakovi našeg puta. U katuštu stigli smo dosta kasno, iza devet navečer. Od Šibenika do tog mjesto prošli smo oko 560 kilometara. Gazda katuna, Željko, častio nas je s večerom, a na spavanje

smo otisli na drugo mjesto, kod nekog sterilnog gazde Ljubiše iz Berana, koji nam je za svoj ušminjanici katun i par rakijica naplatio 40 eura. Da nije padala kiša podigli bi šator negdje u šumi, ali ovako nismo imali izbora.

U Andrijevici

I sljedeće jutro na Komovima bilo je magleno, a kiša i dalje nije prestajala. Spustili smo se autom na drugu stranu planine do 20-tak kilometara udaljenog gradića Andrijevice. Otišli smo tamо popiti kavu, a na kraju smo nastavili dalje da bi završili na vratima nenađane carlige. U prvom kafiću u kojem smo sjeli nestalo je plina. Nas dvojica odlučili smo sjesti u lokal preko puta. Tatjana je ostala popiti čaj koji joj na kraju nisu htjeli naplatiti. Ušli smo u razgovor s jednim od domaćih ljudi. Oduševljeno nam je pričao o Prokletijama, rekvši kako su te čudesne planine prava bajka i da ih svakako trebamo vidjeti. Od Andrijevice do njih samo je tridesetak kilometara. Na kraju nam je i piće platilo. Zatim je našao Robijev poznanik Radovan, predsjednik Turističke organizacije Andrijevica, pa nas odveo dvadesetak

metara dalje u svoj kafić kako bi nas počastio pićem i kolačima. Zaključili smo da u Andrijevici svatko tko drži do svog ugleda ima svoj vlastiti kafić i da se svi međusobno časte. Poslije smo se odvezli do njegovog ureda gdje nam je dao brdo zemljovida i prospekata. I on je rekao da svakako moramo vidjeti Proklete planine, a dolinu Grebaje nikako ne smijemo propustiti. Po kišnom vremenu krenuli smo prema gradu Plavu na obali Plavskog jezera

iz kojeg se rađa rijeka Lim. Od jednog tipa u Andrijevici čuli smo o Alipašinim izvorima i o crnilu Plavskog jezera. Pričao nam je o stravičnim šiljalama na njegovom dnu iz kojih izviru hladni izvori i o nestvarnim dubinama tamnih otvora tog plitkog jezera. Govorio je o ribama s mrenom na očima koje žive u potpunom mraku šilja, o uhvaćenoj štuki od 26 kg i pastrvi mladici od 41 kg. Zbog velike razlike u temperaturi plivanje u jezeru je jako opasno. Voda je ljeti 22 do 23 stupnja,

Dolazak u dolinu kraljeva

Ušavši u dolinu Grebaje, ušli smo u raj. Ugledali smo zelene livade, bistre potoke, goveda, ovce, drvene kućice, vikendice, katune i pastirske stanove nadvijene vrletima, gudurama, prijetećim stijenama i prekrasnim vrhovima dvotisućnjacima. Pred nama, odjednom kao da su se otvorile razglednice najlepših alpskih dolina. U pravu je bio francuski putopisac Ami Boue kad je Prokletije nazvao južnim Alpama. Kretali smo se oduševljeno, gotovo kao začarani. Vrhovi su se otkrivali jedan za drugim, oblaci se raspadali otvarajući modrinu neba i neosvojivost moćnih stijena visoko nad nama. Zrake zlata prodirale su u dolinu spajajući vodu, zemlju i tijela željna sunca. Tlo je isparavalo, bljeskalo se ispuštanjući svu vlagu i toplinu prema nebu. Osjećali smo se kao da smo došli na mjesto koje nas je čekalo cijeli život. Prvi vrh koji smo ugledali na ulasku u dolinu bio je Vrh od Volušnice. Promatrali smo ga zadivljeni, a to je bio tek početak bajke koja se otvara pred nama. A onda se s naše lijeve strane visoko na nebu među oblacima ukazao nestvarni prizor. Stjenovita piramida djelovala je neosvojivo poput Matterhorna. U tom

trenutku nismo ni sanjali da ćemo ostati u dolini i već sutra krenuti u "osvajanje" tog impozantnog prokletijskog vrha zvanog Maja Njer e Krit ili Očnjak. Dolina Grebaje (na albanski, Gurte Bardh, što znači Bijeli kamen) ledenjačka je dolina. Duga je između 2 i 3 kilometra i u obliku produženog slova U zavukla se u masiv Plavsko-gusinjskih Prokletija. Sa zapadne strane obrubuli su je vrhovi Volušnice, najviši je visok 1879 metara, s istočne strane su se izdigli nešto niža Vezirova brada, te

Karanfili s vrhovima od preko 2000 m. Najviši vrh Karanfila je Veliki vrh visok 2490 m. Nazivaju ga još i Kremeni vrh (Maja Gurte e Zjarmit). S juga je dolinu zatvorio Zastan s vrhom Maja e Vejushes visokim 2210 m, preko kojeg prolazi državna granica s Albanijom. To mjesto je kao stvoreno za istinske istraživače, geologe, botaničare i geografe. Dolina Grebaje je mjesto inspiracije za svakog onog tko uđe u nju. Do Prokletih planina nije teško doći, dođe se za jedan dan, ali otići je gotovo nemoguće. Dolina i njene šumovite padine pune su bukava, bijele vrbe i bijelog bora, sve je puno šipuraka, jagoda, malina i kupina i raznih vrsta jestive zeleni i gljiva. Od ljekovitih trava primijetili smo majčinu dušicu, kantarion, rosopas, lincuru i travu ivu.

Naprijed Oljuja!

Došavši do predzadnje kućice u dolini, nekakve pastirske daščare, ugledali smo ljude nasmijanih lica. Tatjana nije gubila vrijeme i brzo je uspostavila kontakt s "domaćin sviton". Jedan od njih, kad je ugledao hrvatske tablice na našem autu, dignuo je obje ruke u zrak i radosno povikao – Braćo Hrvati! Naprijed Oljuja! Čovjek nam se iskreno obradovao. Brzo smo se zblizili s njima. Bili su to Albanci. Gazda Špan Gocaj, žena mu Zulja i sin Jemir, pastiri su koji u dolini Grebaje sa svojim standom ovaca provedu gotovo pola godine, od kraja proljeća sve do jeseni dok ne zahladni. Špan je Tatjani u šaljivom tonu rekao: - Kad si tako vitka i tanka izlazila iz auta odmah sam znao da si Hrvatica. Crni brkati tip pored Špana zvao se Dževad i uskoro je otvarao restoran u dolini. Samo dva desetak minuta nakon što smo došli, Tatjana je u autu navila Kries, pa smo skupa sa Španom i Zuljom zaplesali energičan ples na zelenim livanama podno moćnih vrhova Prokletija. Naši novi prijatelji začudili su se da je Kries hrvatska grupa, jer ritmovi Kriesa su im odgovarali upravo poput albanskih. Arhaični zvuci glazbe stopili su se savršeno s okolišem. Ubrzo sam shvatio da se dolina Grebaje može nazvati i dolinom kraljeva, jer Špan i Dževad su doslovno bili pravi kraljevi. Dževad nam je pričao o splitskom alpinistu pok. Anti Bedalovu koji je u solo usponu ispenjao stijenu Zastana Grebajskog. Tu dolinu mira, nekih davnih godina prvi su otkrivali planinari iz Zagreba.

Za Španov post krivi Turci

Ponudio sam Španu vina, ali on je tužno odbio. Upravo je bilo vrijeme Ramazana i nije smio od izlaska do zalaska sunca niti što jesti, niti što pitи

osim vode. Rekao mi je u "povjerenju" da to radi samo zbog svoje žene, jer je ateista. Onda je dođao da su nekada svi Albanci bili katolici, ali došli su Turci i upropastili sve i sad on, Špan, mora gledan patiti gledajući mene kako uživam u dobroj marendi i vinu. Nastavio je dalje kako smo svi mi braća Iljiri i da ga Tatjana baš podsjeća na pravu Albanku, sestru Iljirku. Tako je Tatjana postala sestra Iljirka. Tu prvu noć smo spavali u lovačkom domu u blizini Španove daščare. Dom se još uređivao pa je sve mirisalo na friškinu drva. Po noći je pala kiša, a Špan je ujutro izjavio: - Ja voljim kad po noći pada kiša. To je kao da me netko ljujla i ljujla u koljevki. Pričao nam je, da kad se zaželi divljači, uzme pušku, ode gore prema Karanfilima ili Očnjaku, pa ubije divokozu. Još jednom sam se uvjeroj da Špan živi baš kao pravi kralj. Na Prokletijama uz divoke zoje još obitavaju srne, vukovi, mrki medvjedi, lisice, zečevi, vjeverice, voluharice, posebna vrsta kraljevskih puhova, a ponekad nebom iznad nedohvatljivih vrhova završtare jedini vladari visina, orlovi i bjeloglavci supovi.

Uspon na Maja Njer e Krit

Uspinjali smo se strmom stazom kroz gustu šumu. Mada nismo bili baš sigurni da ćemo uspjeti dosegnuti vrh tog prokletijskog Matterhorna, vrijedilo je pokušati. Kad smo među visokim oblacima prvi put ugledali tu stjenovitu piramidu što se iznad svega nedodirljivo uzdigla prema nebu, srce nam je reklo - krenimo gore. Nakon strmog prolaza kroz šumu, teren je postao blaži, ali se šuma polako pretvorila u pravu prašumu punu paprati i gustog raslinja za koje je bila potrebna mačeta. Sve biljke bile su predimenzionirane. U podnožju stijene na drugoj strani padine primijetili smo šipiju s velikim crnim ulazom. Nakon guste šume, pred nama se otvorio predivni planinski proplanak. Odmorili smo se na odvajjanju staze prema ledenjačkom cirku Ljubokuću, podno velikog stabla stradalog od udara groma. Negdje iz daljine, iz pravca sjevera, povremeno bi se začula snažna grmljavina. Na strmoj travnatoj goleti punoj litica, kamenih blokova i sitnog kamenja, nestala je markacija. Bezuspješno smo je tražili. Robi je krenuo sredinom prostrane padine, a ja sam pretraživao podnožje stijene Očnjaka. Nakon mnogo traženja, na litici kod ulaska u kosi žlijeb, ipak sam uspio ugledati izbljedjelu crveno bijelu oznaku. Stavili smo na sebe penjačku opremu i ušli u stijenu. Dok nam se grmljavinsko nevrijeme sve više približavalo, polako smo napredovali preko opasnih litica. Po starim olabavljenim sajlama s kojih su se na mnogim mjestima i klinovi izvukli, došli smo do točke s koje

više nije bilo povratka. Najveću opasnost su nam predstavljale krušljive stijene s kojih se urušavalo kamenje, manji kameni blokovi i ljske svih veličina i oblika. Na takvim mjestima uvijek postoji opasnost da se odlomi kamen za koji se držiš, pa da zajedno s njim završiš u provalji. Dodatni nemir je stvarala i grmljavina što je stizala iz pravca Komova. Bio sam sve zabrinutiji zbog nevremena i molio se Bogu planine da nas zaobiđe. Znao sam, ako nas uhvati oluja u stjeni Očnjaka, da se nemašmo kamo skloniti. Penjali smo se po uskim policama, izloženi suncu, kiši, vjetru i gromovima. Iznad su se izdigli visoki tornjevi, a ispod se obrušavale jezive vertikale duboke i nekoliko stotina metara. Nevrijeme nas je na sreću ipak zaobišlo, pa smo se uspjeli popeti na vrh opasnog Očnjaka. Za nas je to bio pravi uspjeh. U nestvarnim dubinama pod nama, nazirala se dolina Grebaje, preko puta gledali smo Volušnicu, a iza naših leđa, u smjeru juga, u oblacima su se gubili mnogi drugi prokletijski vrhovi. U susjedstvu, preko ledenjačkog cirkla Krošnje uzdigli su se tajanstveni Karanfili, ogromni amfiteatar vrhova što su s juga zatvarali dolinu Grebaje. Pod krečnjačkim vrhuncima u izvanrednom reljefu punom bridova, kamina i raskidanih grebena smjestili su se prostrani snježnici i ledene jame. U dubini, s istočne strane Očnjaka, mogli smo primijetiti mnoge ulaze u neotkriveni svijet podzemlja. Od doline Grebaje do vrha Očnjaka popeli smo se 1000 metara u visinu. Kad se dohvatiš vrha neke planine, tek si na pola puta. Silazak je najčešće zamorniji i mnogo opasniji od uspona. Očnjak je savladan tek 1957.god., i to od beogradskih alpinista, što znači čak četiri godine nakon Mt. Eweresta. To najbolje govori o težini uspona. Do 1962.god. predstavljao je isključivo alpinistički domet, a onda je kroz stijenu pronađen put što je na granici alpinizma i visoko-gorskog penjanja. Uspon na Očnjak preporučuje se isključivo alpinistima i dobro obučenim planinarima. U Prokletijama ima više alpinističkih stijena, najpoznatije su: Koplje 600m, Volušnica 250m, Očnjak 180m i Karanfili (Sjeverni vrh 450m). Dževad nam je rekao da nema godine a da netko na tim vrhovima ne pogine. Neki se čak okliznu preko na izgled bezazlenih, travnatih površina pokrivenih biljkom planinski tipac. Očnjak ne spada u najviše vrhove Prokletija, ali svakako je jedan od najzahtjevniji za penjanje. Njegov naziv na albanski je Maja Njer e Krit, što znači - Vrh smrznutog čovjeka. Legenda govori o obiesnom lovcu na divojarcu koji nije ispoštovao dogovor s vilom da se ne penje na taj vrh, pa se gore smrznuo. Kad se vrh Očnjaka promatra

s određene strane, navodno sliči na glavu i prsa skame-njenog čovjeka. Uspjevši ispenjati Očnjak, postali smo prvi šibenčani koji su se popeli na neki od vrhova Prokletija i jedni od rijetkih Hrvata koji su savladavali stijenu Očnjaka. Sjedeći u daščari, pod nadstrešnicom smo spremali večeru uživajući u tihoj noći što se neopaženo privukla dolini Gre-baje. Špan i Zulja su taj dan otišli na svadbu, a mi smo zadnju noć u Prokletijama prespavali vani, pod njihovim stolom.

Na Komovima

Komovi su po geološkom sastavu vapnenačka planina. Oni su planina mlađeg naboranog izdizanja, platoa od 1700 m, kojeg čine visoravni Štavna, Ljuban, Rogam, Turjak i Carine. Komovi čine jednu od najljepših planinskih skupina u Crnoj Gori, a prirodno se nastavljaju na ogromni masiv Prokletija na jugoistoku. Komove čine tri velika vrha, Kom Vasojevički 2461 m, Kom Ljevoriječki 2469 m, te najviši Kom Kučki 2487 m. Na Komovima postoje još tri manje značajna vrha koji također prelaze visinu od 2000 metara. Ovaj planinski masiv poznat je i po tome što su se podno njegovih šiljatih vrhova i kukova formirali moćni sipari, kažu, jedni od najvećih u Europi. Čim smo stigli s Prokletijama na visoravan Štavnu, podigli smo šator u dvorištu zadnjeg katuna podno Vasojevičkog Koma. Katun je pripadao planinaru Uglješi Vuliću, prijatelju mog kuma Marka iz Kotora. Mada se s čovjekom nismo uspjeli sresti, otvorio nam je u dvorištu ventil s vodom, te nam, dok nas nije bilo, u šator ubacio bocu domaće šljive i tri Nikšićka piva. Na visoravni Štavna najviše nas je oduševila daščara koja je ustvari bila birtija i trafika u

bio je sličan mjesecевом pejzažu. Na povratku smo se upoznali se s živahnim starim njemcem i njegovom ženom. Došli su s огромним Toyota terencem i u travnatoj udubini podigli šator. Već 5 godina dolaze kampirati na Komove. On ima 73 godine, a već 25 g. se bavi paraglajdingom. Nekada je bio dobar slobodni penjač, a kao planinar popeo

jednom, i to trafika na najvišoj nadmorskoj visini do sada. Bila je u vlasništvu Mikše Čulafića, simpatičnog momka koji nam je cijelo vrijeme stajao na usluzi. Čim smo stigli na Komove ručali smo na osunčanoj travnatoj padini ispred modernog Eko Katuna Štavna. Nisu nam se baš svidjeli ti novoizgrađeni katuni. Opet smo tek popodne krenuli sa usponom. Cilj nam je bio Vasojevički Kom 2461m, treći po visini na Komovima. Visoravan Štavna u podnožju Koma Vasojevičkog, bila je puna života. Katuni stari, katuni novi, stada ovaca, konji u galopu, djeca na konjima. Staza prema vrhu vodi la nas je preko sipara, pa kroz prorijeđenu šumu bora munike. Prešli smo preko travnatih padina na sjevernoj strani pa na 2200 metara izbili na Verin prijevoj. Vera Vincek, supruga Danijela Vinceka – zagrepčanina dugo nastanjenog u Kolašinu, planinara, planinarskog pisca, botaničara i izvanrednog

poznavatelja crnogorskih planina. Vera Vincek tragično je nastrandala 2002.godine baš na tom prijevoju. S tog mesta otvorio nam se vidik na granične planine s Albanijom. Brzo smo izbili na vrh na kojem se nalazio betonski stup. U vrijeme ljetnih nepogoda treba izbjegavati duže zadržavanje na vrhu zbog čestih udara groma. Sjeverna stijena Vasojevičkog Koma visoka 250m pravi je izazov za alpiniste penjače. Hrptom smo prošetali prema Bavanu, pa sa surovo razlomljenih kukova bacili pogled dolje prema Međukomlju i strašnom si-paru kojem nije bilo kraja. Surovi krajolik

se je i na vrh Kilimanjara. Djelovao je još jako mlađoliko. Iz njega je zračila pozitivna energija, radost i sloboda. Sutradan smo krenuli na uspon prema najvišem vrhu Komova, Komu Kučkom visokom 2487 m. Kroz magleni dan probili smo se pustim Međukomljem prolazeći uz goleme sipar, najveći u ovom dijelu Europe. Uspon je postajao sve teži i opasniji. Teškoču su nam predstavljali kaminski pri-lazi vršnom grebenu gdje se, zbog odrona kamenja treba kretati s maksimalnom pažnjom. Sam vršni greben mjestimično je širok samo 60 cm pa zahtjeva posebni oprez zbog pokretnih ploča koje nevrijeme odvaja i čini rastresitim, nestabilnim, sa stalnom opasnošću da se neka pokrene i surva u provaliju od nekoliko stotina metara. Unatoč magli uspjeli smo se popeti na najviši vrh Komova. U ovu neobičnu čistinu prirode čovjek bi trebao ulaziti s ljubavlju, oslobođen svega negativnog.

Noćni canyoning kroz kanjon Škurde

Krenuli smo po mraku sa visoravni Štavne. Preko Kolašina, kroz kanjon Morače stigli u Podgoricu, preko Cetinja i Budve došli do Kotora, pa usred noći probudili Meri i Marka. Sutradan, u ruksake smo ubacili penjačke pojaseve, kacige, alpinističku užad, sprave za absajlanje i neoprenska odjela pa ušli u kanjon Škurde. Kanjon se počinje obru-

šavati visoko iznad Kotora, blizu mjesta Krstac, podno ceste za Njeguše. Na 4 kilometra dužine pad mu je nevjerojatnih 900 metara. Absajlali smo niz dvadesetak izglačanih vertikala sa slapovima u prosjeku visine od 10 do 25 metara. U kanjonu nas je uhvatila noć, pa smo se tri sata spuštali po mraku sa samo jednom čeonom lampom na nas pet. Marko nam je bio vodič, pa smo se svi sretni i neozlijedjeni uspjeli doći do cilja. Točno u ponoć iscrpljeni i mokri s opremom na leđima iz pustog kanjona smo ušli u život kotorskih ulica. Na ovoj sedmodnevnoj planinarskoj turneji po Crnoj Gori često smo se nalazili u opasnim situacijama, ali nebo je bilo na našoj strani. U Prokletijama smo se u alpinističkom stilu po prijetećoj grmljavini uspjeli popeti na vrh prijetećeg Očnjaka. Preko planine Volušnice ilegalno smo ušli u Albaniju, pa se na planini skrivali od pogranične policije i razbojnika. Na Komovima smo se popeli na dva vrha visine od blizu 2500 metara. Jedan od njih je bio opasni Kom Kučki. Na kraju smo se upustili u ekstremni noćni canyoning rijekom Škurdom. Sve zajedno autom smo prošli 1260 kilometara. Zanimljivo je bilo i to što smo većinu tura poput pravih Crnogoraca započinjali tek u ranim popodnevnim satima, bez žurbe i stresa. U tih sedam dana, vrata nenađane čarolije su za nas bila otključana i kroz ta vrata mi smo prošli.

TOP IZJAVE SPELEOŠKOLE

TEČAJAC: Ajme meni

INSTRUKTOR: Šta je bilo?

TEČAJAC: Od npora mi je puka laštrik u mudantama.

TEČAJAC : Ajme meni

INSTRUKTOR: Šta je bilo?

TEČAJAC: Pojas mi je nabio jaje u bubreg.
Ako budem iša u bolnicu snimati mislit će da imam kamenac.

INSTRUKTOR (na ulasku u Kitu):

Evo nas na vratima pakla.

INSTRUKTOR (na parkingu ispred Kite):

Ostavit ćemo kombi otključan.

Nosila su unutra.

Možda budu trebala.

TEČAJAC U PROBLEMIMA

INSTRUKTOR: Šta je bilo?

TEČAJAC: Ma mislim da je ovaj krol ...

INSTRUKTOR: Krol je sigurno u redu.

TEČAJAC: A onda ovo uže

INSTRUKTOR: Uže je isto u redu sigurno.

TEČAJAC: A biće da je onda do mene...

TEČAJAC: Ja bi reka samo jednu stvar u svoje ime,
a mislim da govorim i u ime ostalih ...
Ali ja ću reći u svoje ime, ma da mislim da se većina
samnom slaže, samo jednu stvar....

FAKTOR PADA

INSTRUKTOR: Koliko je 5 podijeljeno s 10?

TEČAJAC 1: Ja sam ima dva iz matematike.

TEČAJAC 2: Jebate da to znam ne bi ja prodava
autodjelove.

INSTRUKTOR: Daj uspori malo po užetu.
Ideš prebrzo pališ uže.

TEČAJAC: Jel misliš dolje ili gore?

TEČAJAC: Ja sam poprska desender VD-om da
izgleda lipše.

TEČAJAC: A ti si taj Vjetar?

INSTRUKTOR 1: E to je Vjetar.

INSTRUKTOR 2: A e...

TEČAJAC: A ja sam očekivala nekog čovika,
kad ono...

TEČAJAC 2: Kad ono ja....

INSTRUKTOR 1: Evo škola se približava kraju.

Ne bi ja bio tečajac sljedeće godine.

INSTRUKTOR 2: Zašto?

INSTRUKTOR 1: Pa ti vodiš sljedeću školu.

INSTRUKTOR 2: Pa možda moji budu normalni...

9

771848

322005